

งานวิจัยเรื่อง

การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของ
สถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

The Design of English Materials to Communicate the Identity of Bang Poo
Seaside Resort for Sustainable Tourism

โดย

กิตตา ปรัดถจรีญา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2552

งานวิจัยเรื่อง

การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของ
สถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

The Design of English Materials to Communicate the Identity of Bang Poo
Seaside Resort for Sustainable Tourism

โดย

กิตตา ปรัดถจรียา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2552

บทคัดย่อภาษาไทย

หัวข้อวิจัย การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์
ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ชื่อผู้วิจัย นางสาวกิตตา ปรัดตจรียา
คณะ มนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยนี้คือการศึกษารูปแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศชายทะเลบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ข้อมูลเชิงคุณภาพถูกเก็บรวบรวมจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากการสำรวจสถานที่จริง และจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้เกี่ยวข้อง 3 กลุ่มอันได้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยตรงในสถานตากอากาศบางปูจำนวน 3 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 30 คน และมัคคุเทศก์ไทยจำนวน 5 คน การวิเคราะห์เนื้อหาถูกนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบผลที่สำคัญ 2 ประการดังนี้

- 1) เอกลักษณ์สำคัญของ สถานตากอากาศบางปู เป็นพื้นที่ ในความควบคุม ของ กองทัพบก หน่วยงานที่ปฏิบัติงานและดูแลเป็น การบริหารสถานที่ พักตากอากาศใกล้ทะเล ของกรมพลธิการทหารบก สถานที่นี้ถูกสร้างเป็นสถานที่พักตากอากาศสำหรับบุคคลทั่วไป ประกอบด้วยสถานที่พัก ภัตตาคารอาหารและเครื่องดื่ม สถาน ลีลาศเพื่อสุขภาพ ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์และ แหล่งเรียนรู้คือ ศูนย์ศึกษารวมชาติกองทัพบกเฉลิมพระเกียรติ และระลึกถึง เฉลิมพระเกียรติ ครบ 72 พรรษา ของสมเด็จพระบรม ราชนินีนาถ สถาน พักตากอากาศนี้ เป็นสถานที่แห่งเดียวในประเทศไทยที่สามารถเห็นนกนางนวลทะเลซึ่งอพยพ จากเขตไซบีเรีย ยจำนวนมากที่สุดในช่วงเดือนพฤศจิกายน-พฤษภาคมของแต่ละปี
- 2) การสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู ซึ่งผู้วิจัยได้พบและควรออกแบบเพื่อนำเสนอเป็นเนื้อหาภาษาอังกฤษมีอยู่ 6 ประเด็นคือ 1) ประวัติความเป็นของสถานตากอากาศชายทะเลบางปู 2) สะพานสุทธาและศาลาสุโขทัยที่เด่น 3) การชมนก

(2)

นางนวล 4) ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ 5) แหล่งเรียนรู้ : ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก ที่
สร้างขึ้นเพื่อ เฉลิมพระเกียรติ และระลึกถึงวัน เฉลิมพระ ชนม์พรรษา ครบ 72 พรรษาของ
สมเด็จพระบรมราชินีนาถ 6) การดูแลรักษาสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืน

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

Research Title The Design of English Materials to Communicate the Identity of Bang Poo Seaside Resort for Sustainable Tourism.
Name Miss Kitda Praraththajariya
Faculty Humanities and Social Sciences
Institute Suansunandha Rajabhat University
Year 2009

ABSTRACT

ABSTRACT

The main purpose of this research was to study the design of English materials to communicate the identity of Bang Poo Seaside Resort for sustainable tourism. The qualitative data was collected through studying related materials exploring the area, in-depth interviews with three groups of people, three direct responsible officers who were key informants of the Resort, thirty foreign tourists and five Thai Tourist guides. A content analysis was used to analyze the qualitative data. The two main findings of the study were as follow:

1. The identity of the Bang Poo Seaside Resort is the area controlled by the Royal Thai Army. The working unit which runs and looks after the Resort is the seaside resort administration known as the Royal Thai Army Quartermaster's Department. This establishment was built to be a resort near the sea for normal people, consisting of rest accommodations. On site there is a restaurant where food and drinks are served, a grand ballroom used to dance for health, rich mangrove forests and a learning center, the Royal Thai Army Natural Study Center. The center was built to honor and commemorate Her Royal Highness Queen Sirikit's 72nd

(4)

birthday and is the only place in Thailand where the greatest number of seagulls migrating from Siberia can be seen from November to May each year.

2. The communication of the identity of the Bang Poo Seaside Resort which the researcher could find and design to present in English materials can be summed up in 6 items: 1) The history of Bang Poo Seaside Resort 2) The prominent Suk Ta bridge and Suk Jai pavilion 3) Watching seagulls 4) Rich mangrove forests and 5) Learning center: Royal Thai Army Natural Study Center built to honor and commemorate Queen Sirikit's 72nd birthday. 6) How to keep Bang Poo Seaside Resort for sustainable tourism.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องการออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถาน
ตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยมีเป้าหมายสำคัญในการใช้องค์ความรู้ที่
ได้มาจากการวิจัยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเป็นสากล และเป็นแหล่งนำรายได้จาก
ต่างประเทศเข้ามาสร้างความเจริญแก่ชุมชนและท้องถิ่น งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงได้ โดยผู้วิจัยได้ใช้
ประโยชน์จากความรู้ที่ได้ศึกษามา ผู้วิจัยจึงกราบขอบพระคุณครุบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสาท
วิชาให้กับผู้วิจัย และนอกจากนี้ งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จได้ด้วยการอนุเคราะห์ข้อมูลจาก เจ้าหน้าที่
ผู้ปฏิบัติงานในสถานตากอากาศบางปูทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พันเอกณรงค์ฤทธิ์ จันทรวงศ์
พันโทสุรพงษ์ รัตนโกเศศรัฐ และจำสิบเอกนิเวศ ชูปาน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และ มัคคุเทศก์
ไทย ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ
ขอขอบพระคุณดร.ศรีสว่าง เลี้ยววาริณ และตระกูลเลี้ยววาริณ ที่ให้คำปรึกษาและ
คำแนะนำในการทำวิจัยตลอดจน ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรวัต อินทรกำเนิด Mrs. Megan Douglas
และ Dr. Erickson John ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการ
วิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และ รองอธิการ
บดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลในการทำวิจัย
และที่ได้คอยให้กำลังใจในครั้งนี้ ให้การสนับสนุนผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกประทับใจ ซาบซึ้ง
และ ขอขอบพระคุณทุกท่านอย่างมาก ณ ที่นี้

กิตดา

ปรัดถจรียา

ธันวาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญภาพ	(8)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญแผนภูมิ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. คำถามวิจัย	4
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
4. ขอบเขตของการวิจัย	4
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
6. นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั่วไป	8
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	18
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	29
4. แนวคิดเรื่องการสื่อความหมาย	37
5. แนวคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์	51
6. ทฤษฎีสัญญาวิทยา	52
7. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ	55
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	71
9. กรอบแนวคิดในการวิจัย	74
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	76
1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	76

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2. แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล	76
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล	77
4. เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์	78
5. การเก็บข้อมูล	81
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	84
7. สร้างข้อสรุป	84
8. การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล	84
9. สรุปขั้นตอนการวิจัย	85
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	87
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู เพื่อการท่องเที่ยว	90
3. ผลการออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในเอกลักษณ์ของสถานตาก อากาศบางปู	114
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	126
1. สรุปผลการวิจัย	126
2. การออกแบบเนื้อหาด้วยภาษาอังกฤษสำหรับเอกลักษณ์ของสถาน ตากอากาศตากบางปู	128
3. อภิปรายผล	134
4. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	138
5. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย	139
บรรณานุกรม	141
ภาคผนวก	148
ภาคผนวก(ก)	157
ภาคผนวก(ข)	163
ภาคผนวก(ค)	171
ประวัติผู้วิจัย	185

สารบัญภาพ

ภาพ หน้า

2.1	แสดงความสัมพันธ์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับธุรกิจโดยตรงและโดยอ้อม	12
2.2	องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	23
2.3	กระบวนการสื่อความหมายของ โรแลนด์ บาร์ธ (Roland Barthes)	40
4.1	แผนที่ตั้งสถานตากอากาศบางปู	91
4.2	อาคารสถานตากอากาศ(บก.) แบบเดิม	95
4.3	อาคารสถานตากอากาศ (บก.) แบบใหม่	96
4.4	สะพานสุขตา ศาลาสุขใจ	97
4.5	นกนางนวลในสถานตากอากาศบางปู จังหวัดสมุทรปราการ	99
4.6	นกนางนวลขบปากขาว (Common Black- Headed Seagull) และ นกนางนวลธรรมดา (Brown-Headed Seagull)	100
4.7	ถิ่นเกิดและการผสมพันธุ์ของนกนางนวลธรรมดาที่บางปู	100
4.8	ระยะเวลาที่อพยพมาพักอยู่ในประเทศไทย และการผสมพันธุ์ของนก	101
4.9	สะพานเข้าสู่ป่าชายเลนของสถานตากอากาศบางปู	103
4.10	ป้ายแสดงถึงศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาินี	105

สารบัญตาราง

ตาราง หน้า

2.1	ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อม	29
4.1	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้รับผิดชอบในสถานตากอากาศบางปู	88
4.2	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ	89
4.3	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มมัคคุเทศก์	89

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ หน้า

2.1 กรอบแนวคิดการออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อความหมาย เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	75
3.1 สรุปขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย 8	6

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยว นับเป็นทางเลือกหนึ่งที่สำคัญในการพักผ่อนของมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของ การนันทนาการ ความบันเทิงทางกายและใจทุกยุคทุกสมัย เพื่อให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นการ สร้างอาชีพและการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นด้วย ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีการ ท่องเที่ยวเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ ของการท่องเที่ยวมากขึ้นจึงมีการบรรจุแผนการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) นับเป็นครั้งแรกที่การท่องเที่ยวได้มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการ บริหารจัดการ และมีหน่วยงานที่สำคัญ คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยรับผิดชอบ ปัจจุบันการ ท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สำคัญในการนำรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาล เช่นเดียวกับ อุตสาหกรรมด้านการเกษตรและอื่น ๆ ทั้งนี้ในการพัฒนาประเทศไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาล ได้สร้างความตระหนักและความสำคัญในประเด็นด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักและอนุรักษ์แหล่ง ท่องเที่ยว ร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้ยั่งยืน จนทำให้การท่องเที่ยวของ ประเทศไทยมีกระแส แนวโน้ม ที่ดีอย่างมาก เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่าง รวดเร็ว และยังคงส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในเชิงบวกอย่างเป็นรูปธรรม เช่น เกิดการสร้างงาน สร้าง อาชีพ ทำให้มีการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศอย่างรวดเร็วและทั่วถึง รวมทั้งมีการ พัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง เช่น ถนน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบสาธารณูปโภคเช่น ไฟฟ้า ประปา ในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย ตลอดจนสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในท้องถิ่น เพื่อไม่ให้ท้องถิ่นฐานไปทำงานที่อื่น

ถึงแม้ว่าในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของ เศรษฐกิจโลก ความวุ่นวายทางการเมืองภายในประเทศ ประกอบกับการเกิดภัยธรรมชาติ และ โรค ระบาดต่างๆ ทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงักไป แต่การท่องเที่ยวของประเทศไทย ยังมีการ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และมีการกระตุ้นให้คนไทย เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ไทยของตนเอง จน เกิดกระแสแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เน้นความสำคัญ ของทรัพยากรในท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชน

ให้มีความพร้อมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว สามารถเป็นทางเลือก ของนักท่องเที่ยว จนในที่สุดได้นำมาสู่การปรับ ปูระบบการท่องเที่ยว และระบบการจัดการท่องเที่ยว โดยแสวงหาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) เพื่อตอบสนองความต้องการและทดแทนการท่องเที่ยว แบบอนุรักษ์นิยม เดิม ซึ่งแนวคิดในการนำเสนอการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดของการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับกระแสการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) (เดชา ศิริสุวรรณ, 2550 , หน้า 52) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geotourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural tourism/Village Tourism) เป็นต้น (จำไพ แก้วสุริยะ, 2549 , หน้า 25) กระแสของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนถือเป็นกระแสหลักของการท่องเที่ยวทั่วโลก ในปัจจุบันได้ส่งผลดี ทำให้การรณรงค์การท่องเที่ยวของประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างดียิ่งตลอดมา อย่างไรก็ตามแม้ว่าการรณรงค์ด้านการท่องเที่ยวจะดีเพียงใด สิ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันก็คือ การบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยว อันเป็นตัวแปรที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนนั่นเอง ปัจจุบันสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสะดวกสบายที่เอื้อต่อนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ทั้งสถานที่พัก อาหาร สาธารณูปโภค ป้ายสื่อความหมายสถานที่สำคัญอย่างครบถ้วน ในขณะที่เดียวกันยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกจำนวนมากที่ยังมีปัญหาด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับสถานที่พัก อาหาร สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงเครื่องมือสื่อสารถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจน กล่าวคือ บางพื้นที่ ป้ายบอกทาง ป้ายให้ความรู้ทางวิชาการของแหล่งท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ มีเฉพาะภาษาไทย ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติไม่สามารถเข้าใจ ทั้งที่สิ่งเหล่านี้อาจเป็นข้อมูลที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของสถานที่แห่งนั้นได้ ดังนั้นการสื่อความหมายจึงมีความจำเป็นและสำคัญมากสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่ง

ประเด็นความสำคัญในการสื่อความหมายของเอกลักษณ์ของสถานที่นั้น ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวได้รับรู้และเข้าใจ ตรงกับความต้องการจึงเป็นสิ่งที่ต้องตระหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย ทั้งนี้ เช่นเดียวกับ “สถานตากอากาศบางปู (Q.M. Bang Pu the Recreation Centre)” ที่เป็นเป้าหมายงานวิจัยในครั้งนี้ สถานที่แห่งนี้มีเอกลักษณ์ชัดเจนเป็นของตัวเอง นั่นคือเป็นสถานตากอากาศในเขตทหาร เมื่อ พ.ศ. 2480 เป็นสถานที่ตากอากาศของประชาชนทั่วไปตามแนวคิดของจอมพล ป.พิบูลสงคราม อยู่ในความรับผิดชอบของกรมพลากิจการทหารบก ต่อมา ใน พ.ศ. 2484 เป็นทางผ่านของ

การยกพลขึ้นบกของกองทัพญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพา และ พ.ศ.2512 ใช้เป็นสถานพักผ่อนของทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากการเข้าร่วมรบในสงคราม ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทเพื่อเป็นแหล่งนันทนาการ และที่สำคัญที่สุด คือ เป็นศูนย์ศึกษาธรรมชาติ เกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลน หาดโคลน พืชชายเลน สัตว์หน้าดิน ปู ปลา การขยายพันธุ์ของนกประจำถิ่นชนิดต่าง ๆ เชื้อต่อกรท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ถึงปัจจุบันนับเป็นระยะเวลา 73 ปีมาแล้ว มีประเด็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นกับสถานตากอากาศบางปู กล่าวคือ เมื่อสถานที่แห่งนี้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสมุทรปราการ ตรงกันข้ามพบว่ามียกท่องเที่ยวรู้จักน้อย และส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดเองและจังหวัดใกล้เคียง ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีน้อยมาก มีข้อบกพร่องเรื่องการสื่อความหมายด้วยเอกสารและสื่อตามสายซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวที่หัวหิน ซึ่งพบว่า “สื่อเสียงตามสายเป็นสื่อในความดูแลของเทศบาลตำบลหัวหิน เป็นอีกสื่อหนึ่งที่ใช้ในชุมชน มีการกระจายเสียงไปยังจุดสำคัญต่าง ๆ ในชุมชน เช่น บริเวณถนนดำเนินเกษม บริเวณถนนสระสงระ(ใกล้ตลาดไต้รุ่ง) เป็นต้น มีการเปิดเพลงในช่วงต้นรายการ โดยใช้เพลง “หัวหิน (ไม่) ลืมมนตร์รัก” และมีการนำเสนอข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน แต่สื่อดังกล่าวนี้ยังประสบปัญหาเนื่องจากการยังมีการนำเสนอเฉพาะภาษาไทย ทำให้ไม่สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติที่หัวหินได้” (วิไลพร สาคริก, 2545, หน้า 72) ด้วยคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว น่าจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวภาคกลางของประเทศจำนวนมาก แต่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติยังมีน้อย เพราะปัญหาในการสื่อความหมาย ฉะนั้นด้วยข้อมูลในการสื่อความหมายของสถานที่ที่มีไม่เพียงพอสำหรับชาวต่างชาตินี้เอง จึงเป็นเหตุผลประเด็นหนึ่ง ที่ส่งผลให้การเข้ามาท่องเที่ยวของชาวต่างชาติลดลง

การวิจัยในครั้งนี้จึงเกิดจากคำถามว่า เอกลักษณะของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร และจะสื่อความหมายของเอกลักษณะนั้น ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้อย่างไร ทั้งนี้การสื่อความหมายเป็นสิ่งที่สำคัญมาก คณะกรรมการองค์การวิชาชีพด้านมรดกวัฒนธรรมหรืออิคอโมส (ICOMOS) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อความหมายไว้ว่า “จากหลักฐานวัตถุของชุมชนและอารยธรรมในอดีตที่ดำรงอยู่อย่างมากมาย หลากหลาย การเลือกสรรว่าเราจะสงวนรักษาสิ่งใด สงวนรักษาอย่างไร และจะนำเสนอสิ่งนั้นๆต่อสาธารณชนอย่างไร เหล่านี้เป็นองค์ประกอบของการสื่อความหมาย และองค์ประกอบดังกล่าวเป็นตัวแทนของทัศนคติของทุกๆ ชั่วคนว่า สิ่งใดมีความหมาย สิ่งใดมีความสำคัญ และเหตุใดหลักฐานวัตถุจากอดีตจึงควรได้รับการส่งผ่านไปยังอนุชนรุ่นหลัง ” (กฎบัตรอิคอโมส , 2552, หน้า 12) ด้วยปัจจัยเหล่านี้หากมิได้มีการศึกษาค้นคว้า หรือวิจัยในเอกลักษณะของสถานตากอากาศบางปูว่ามีประวัติความเป็นมาที่สำคัญให้อนุชนรุ่นหลังของชาติและนักท่องเที่ยวต่างชาติได้รับรู้แล้ว อาจ

ส่งผลให้สถานตากอากาศบางปูแห่งนี้ได้เป็นสถานที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวอีกต่อไป ด้วยความตระหนักในปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้แล้ว งานวิจัยในด้านเอกลักษณ์ และการออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษด้านการท่องเที่ยวยังไม่มียงานวิจัยที่นำเสนอออกมา ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนภาษาต่างประเทศในสาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงสนใจในการทำวิจัยเพื่อหาเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู และออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของสถานที่นี้สืบไป

2. คำถามวิจัย

1. เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีอะไรบ้าง
2. การสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเป็นเนื้อหาภาษาอังกฤษเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติควรเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. เพื่อออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีประเด็นเนื้อหาครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การสื่อความหมาย การใส่รหัสและการถอดรหัส แนวคิดเรื่องเอกลักษณ์ รวมถึงทฤษฎีเกี่ยวกับสัญวิทยา

4.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการวิจัย 1 ปี 6 เดือน โดยตั้งแต่มิถุนายน พ.ศ. 2551 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 เพื่อศึกษาข้อมูลให้ครบในทุกฤดูกาลทางการท่องเที่ยวที่มีทั้งช่วงฤดูที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนน้อย (Low season) และฤดูที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก (High season)

4.3 ขอบเขตด้านสถานที่

แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ สถานตากอากาศบางปู กองอำนวยการสถานพักผ่อน กรมพลาธิการทหารบก จังหวัดสมุทรปราการ

4.4 ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มประกอบด้วย

- กลุ่มผู้รับผิดชอบสถานตากอากาศบางปู
- กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
- กลุ่มมัคคุเทศก์นำเที่ยว

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ได้เนื้อหาข้อมูลเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู กองอำนวยการสถานพักผ่อน กรมพลาธิการทหารบก เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.2 สถานตากอากาศบางปู กองอำนวยการสถานพักผ่อน กรมพลาธิการทหารบก มีสื่อภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์สถานตากอากาศบางปูเพื่อรองรับการเป็นแหล่งแหล่งท่องเที่ยวสำหรับผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

5.3 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ได้รับรู้และเข้าใจข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว และได้เห็นถึงคุณค่า ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู จังหวัดสมุทรปราการ

5.4 สถานตากอากาศบางปูสามารถนำข้อมูลที่เกิดจากการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการสื่อความหมายเอกลักษณ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยวและเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

นักท่องเที่ยว (Foreigner Tourists) หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปอยู่ในสถานที่อันมิใช่ที่พักถาวรของตน ซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราวตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป (มีการค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน) แต่ไม่เกิน 90 วัน เป็นการเดินทางโดยสมัครใจ ด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มิใช่การไปประกอบอาชีพ หรือหารายได้ ณ สถานตากอากาศบางปู อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ดังนั้นจึงหมายความว่านักท่องเที่ยวเป็นชาวต่างประเทศเท่านั้น

เอกลักษณ์ (Identities) หมายถึง ลักษณะเด่นของสังคมหรือลักษณะส่วนรวมของสังคมที่เห็นเด่นชัด แตกต่างจากสังคมอื่น ๆ เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง อาจเป็นเอกลักษณ์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หรือเอกลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ภายหลังได้ ในที่นี้หมายถึง เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู ซึ่งเกิดจากธรรมชาติของสถานที่และถูกสร้างขึ้นใหม่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

การสื่อความหมาย (Latent) หมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดโดยผ่าน กระบวนการตีความ เพื่อแสดงความหมายต่างๆ ของเอกลักษณ์สถานตากอากาศบางปู

การสื่อความหมายเอกลักษณ์ (Signified) หมายถึง การถ่ายทอดเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูไปยังนักท่องเที่ยว ได้แก่ การใช้เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อโน้มน้าวใจนักท่องเที่ยวโดยการใส่รหัสเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศเพื่อให้นักท่องเที่ยวถอดรหัส

การใส่รหัส (Encoding) หมายถึง การนำความคิดของผู้ริเริ่ม ความคิด หรือแหล่งสาร (Source) หรือผู้ใส่รหัส ส่งไปยังผู้ที่ต้องการจะสื่อสารด้วย โดยการใช้สัญญาณและสัญลักษณ์ ซึ่งแสดงถึงเป้าหมายหรือสิ่งที่ผู้ใส่รหัสต้องการสื่อ อันได้แก่ การใส่รหัสเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูไปยังนักท่องเที่ยวโดยผ่านสื่อต่างๆ

การถอดรหัส (Decoding) หมายถึง การถอดความหมายของสัญญาณหรือสัญลักษณ์ที่ผู้ใส่รหัสส่งมา ซึ่งในที่นี้หมายถึง การตีความของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู

สัญญาะ (Semiotics) หมายถึง การทำความเข้าใจในความหมายของสัญลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูที่ ปรากฏอยู่แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้เพื่อสื่อสารให้นักท่องเที่ยวเข้าใจอย่างชัดเจน

การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) หมายถึง การแสวงหาความเชื่อถือได้จากแหล่งที่แตกต่างกัน ด้วยวิธีการหลายๆวิธี และหรือหลายๆ แนวคิดทฤษฎีที่ต่าง ๆ กัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยมีรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั่วไป
  - 1.1 ความหมายการท่องเที่ยว
  - 1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
  - 1.3 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว
  - 1.4 รูปแบบของการท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)
  - 2.1 ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
  - 2.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
  - 2.3 ลักษณะของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
  - 2.4 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)
  - 3.1 ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
  - 3.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
  - 3.3 แหล่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
  - 3.4 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมาย
  - 4.1 กระบวนการสร้างความหมาย
  - 4.2 ความหมายของการสื่อความหมาย
  - 4.3 วัตถุประสงค์ของการสื่อความหมาย
  - 4.4 ประเภทของการสื่อความหมาย

4.5 การสร้างรหัส – ไปสู่ทฤษฎี

4.6 การใส่รหัส และการถอดรหัส

4.7 กฎบัตรอิโคโมส ว่าด้วยการสื่อความหมายและการนำเสนอแหล่งมรดก
ทางวัฒนธรรม

5 . แนวคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์

6. ทฤษฎีสัญญาวิทยา

6.1 รูปสัญญะและความหมายสัญญะ

6.2 ประเภทของสัญญะ

7. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

7.1 วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

7.2 การตรวจสอบข้อมูล

7.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั่วไป

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาเกิดการตื่นตัวทางการท่องเที่ยว เป็นอย่างมาก โดยการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลิน พักผ่อนหย่อนใจ เป็นการนันทนาการให้กับตัวเอง เมื่อการท่องเที่ยวมีกระแสที่ดีขึ้นทั่วโลก ย่อม ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของธุรกิจ ทางการท่องเที่ยว และบริบทของการท่องเที่ยว เป็นอย่างมาก ตามไปด้วย และเพื่อความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวดียิ่งขึ้น จึงมีนักวิชาการหลายท่านให้แนวคิดไว้ดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542)(2552, หน้า15) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อความ
ความรู้

องค์การการท่องเที่ยวของสหประชาชาติ (World Tourism Organization) (2552, หน้า 1) ได้กำหนดการท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทาง โดยระยะทางมากกว่า 80 กิโลเมตรจากบ้าน เพื่อจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ

องค์การสหประชาชาติในการประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ. 2506 ได้กล่าวความหมาย การท่องเที่ยว คือ กิจกรรมที่มีเจตนาที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการคือ

1) ต้องเดินทางจากที่อยู่ปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว 2) ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไป เยี่ยมเยือน และด้วยความสมัครใจ 3) ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง โดยเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ต้องมีค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบอาชีพและไปอยู่ประจำ

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2542, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) ว่า หมายถึง การเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน และพักผ่อนหย่อนใจ สำหรับภัทรพงศ์ คงวิจิตร (2543, หน้า 9) ได้กล่าวถึงสังเขปประวัติศาสตร์ของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวขึ้นเป็น “วัฒนธรรม” ที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ ในโลกนี้ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันไม่ว่าจะอยู่ในรูปของการเดินทาง เพื่อค้าขาย การจาริกแสวงบุญ หรือการพักผ่อนตากอากาศอันเป็นรูปแบบวิถีชีวิตที่มีความสำคัญของคนในวัฒนธรรมอุตสาหกรรม ส่วนการศึกษาวัฒนธรรมการท่องเที่ยวยังหาหลักการเป็นแนวคิด หรือทฤษฎีที่โดดเด่นเป็นรูปธรรมไม่ได้

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2550, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยว โดยผู้ท่องเที่ยวไม่มุ่งหวังที่จะได้รับผลตอบแทน แต่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนอารมณ์ เพื่อทำนุบำรุงสุขภาพ และเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น

จุฑามาศ ไชยศร (2536, หน้า 6) ได้สรุปไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นการสมัครใจเดินทางจากที่อยู่อาศัยของตน เพื่อไปเที่ยวชม ทัศนศึกษา หรือร่วมกิจกรรม ณ สถานที่ต่าง ๆ โดยมีการกำหนดระยะเวลาไปกลับที่ค่อนข้างแน่นอน ซึ่งแม้ว่าจะไปเพื่อทำธุรกิจหรือหารายได้ด้วย น่าจะนับได้ว่าเป็นการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน เพราะเหตุผลสนับสนุนที่ว่านักธุรกิจหรือผู้หารายได้ที่แวะเที่ยวชมหรือร่วมกิจกรรม ณ สถานที่ท่องเที่ยวในขณะนั้น เขาย่อมที่จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวไปโดยปริยาย

วิญญู เวียงอำพล (2546, หน้า 7) ได้อ้างถึงในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 และ พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของคำว่า ท่องเที่ยว หมายถึง เที่ยวไป และได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การท่องเที่ยวตามความหมายในภาษาไทยนั้น ใช้คำว่า “ไปเที่ยว” มีความหมายว่าการเดินทางไปยังสถานที่ใดที่หนึ่งทั้งใกล้และไกล เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน นอกจากนี้ ในเมื่อแยกดูความหมายเฉพาะคำได้ความหมายดังนี้

“ท่อง” หมายถึง เดินก้าวไปในน้ำ

“เที่ยว” หมายถึง กริยาที่ไปที่โน่นที่นี้เรื่อยไป มักใช้พูดประกอบกับกริยาอื่น เช่น เดินเที่ยว เตรีอเตรไปหาความสนุกเพลิดเพลินตามทีต่างๆ

นอกจากนี้ “การท่องเที่ยว” (Tourism) จึงเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง ซึ่งไม่ได้หมายถึงเฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์เท่านั้น หากแต่การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจน

การเยี่ยมชมเยือนญาติพี่น้องกันนับ ได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550, หน้า 1) ดังนั้นความหมายของ “การท่องเที่ยว” (Tourism) ตามนิยามสากล หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์ต่างๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจและบริการต่างๆ อีกด้วย

องค์การการท่องเที่ยวโลก (2009, หน้า 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนถูกคาดหวังการนำไปสู่การจัดการสถานที่ต่างๆทั้งหมดในวิถีทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ ด้านสุนทรีย์ ให้เจริญเติบโต บำรุงรักษา วัฒนธรรม ระบบนิเวศที่จำเป็น ความหลากหลายด้านชีววิทยา และการดำรงชีวิต

วิกิพีเดีย (Wikipedia, 2009, หน้า 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีผลกระทบน้อยกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ขณะเดียวกันเป็นการช่วย ก่อให้เกิดรายได้ การจ้างงาน สำหรับประชาชนในท้องถิ่น มีเป้าหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนคือ การพัฒนา ให้ประสบการณ์ตรงเพื่อประชาชนในท้องถิ่น บริษัทการท่องเที่ยว และ นักท่องเที่ยว แต่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้นไม่เหมือนกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อุไรวรรณ เปี่ยมนิเวศน์ (2544, หน้า 4) ได้สรุปความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจในการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ที่เป็นเจ้าของสถานที่กับผู้ที่เดินทางเข้าเยี่ยมชมเยือนสถานที่เป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะด้วยจุดมุ่งหมายใด ๆ ก็ตาม โดยจัดให้มีกิจกรรม สนับสนุนการบริการในหลายสาขามาผสมผสานกัน เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจให้แก่ผู้มาเยี่ยมชมเยือน

จี เจมส์ และคณะ (Gee, Y., James, C., Deriter, J., & Choy, L., 2007 หน้า 5-6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งเกี่ยวกับการจัดเตรียมที่พัก การหาอาหารและการให้ความบันเทิงแก่นักเดินทาง (Traveler) ผู้ซึ่งมาเยี่ยมชมสถานที่ที่มีค่าใช้จ่ายถาวรหรือที่ทำงานประจำของเขา ทั้งนี้การเดินทางท่องเที่ยว (Travel) ไม่ได้เป็นอุตสาหกรรม แต่เป็นการรวมตัวของธุรกิจอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการบริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบในระบบของการท่องเที่ยว

วิลเลียม ทีโบลด์ (William, 2009, หน้า 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวมีประโยชน์ต่อผลิตผล มันเป็นสิ่งจำเป็นมากกว่า สำหรับการวางแผนการท่องเที่ยวควรวางแผนอย่างระมัดระวัง มนุษย์เป็นผู้ตัดสินใจ และสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยว

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ใดที่หนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อ ความ สนุกสนาน เพลิดเพลิน การเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ เพื่อเรียนรู้ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นนั้นๆ เพิ่ม

ประสบการณ์ของตนเอง และการนั้นหนากการให้กับชีวิตเท่า นั้นมิได้เป็นไปเพื่อการหารายได้และธุรกิจ

1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

แมคอินทอชส์และคณะ (Mc Intosh, Goeldner, & Ritchie, 2007, หน้า11-12) ได้จัดแบ่งองค์ประกอบและสรุปการท่องเที่ยวไว้ 4 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1 . ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources) ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายที่มีอยู่ในพื้นที่ที่จะสามารถใช้เพื่อให้ความบันเทิงใจแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบหลักในกลุ่มนี้ได้แก่ อากาศ ภูมิประเทศ พืชพันธุ์ไม้ แหล่งน้ำ ชายหาด ความสวยงามตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อมอื่นๆ

2 . โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้เกิดขึ้นจากการสร้างและการพัฒนา ซึ่งได้แก่ ระบบประปา, ระบบไฟฟ้า, ระบบการกำจัดของเสีย รวมถึงสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น ทางด่วน ถนน ที่จอดรถ สนามบิน สถานีขนส่ง โรงแรม ที่พัก ร้านค้า ศูนย์การค้า ศูนย์กลางความบันเทิง พิพิธภัณฑ์

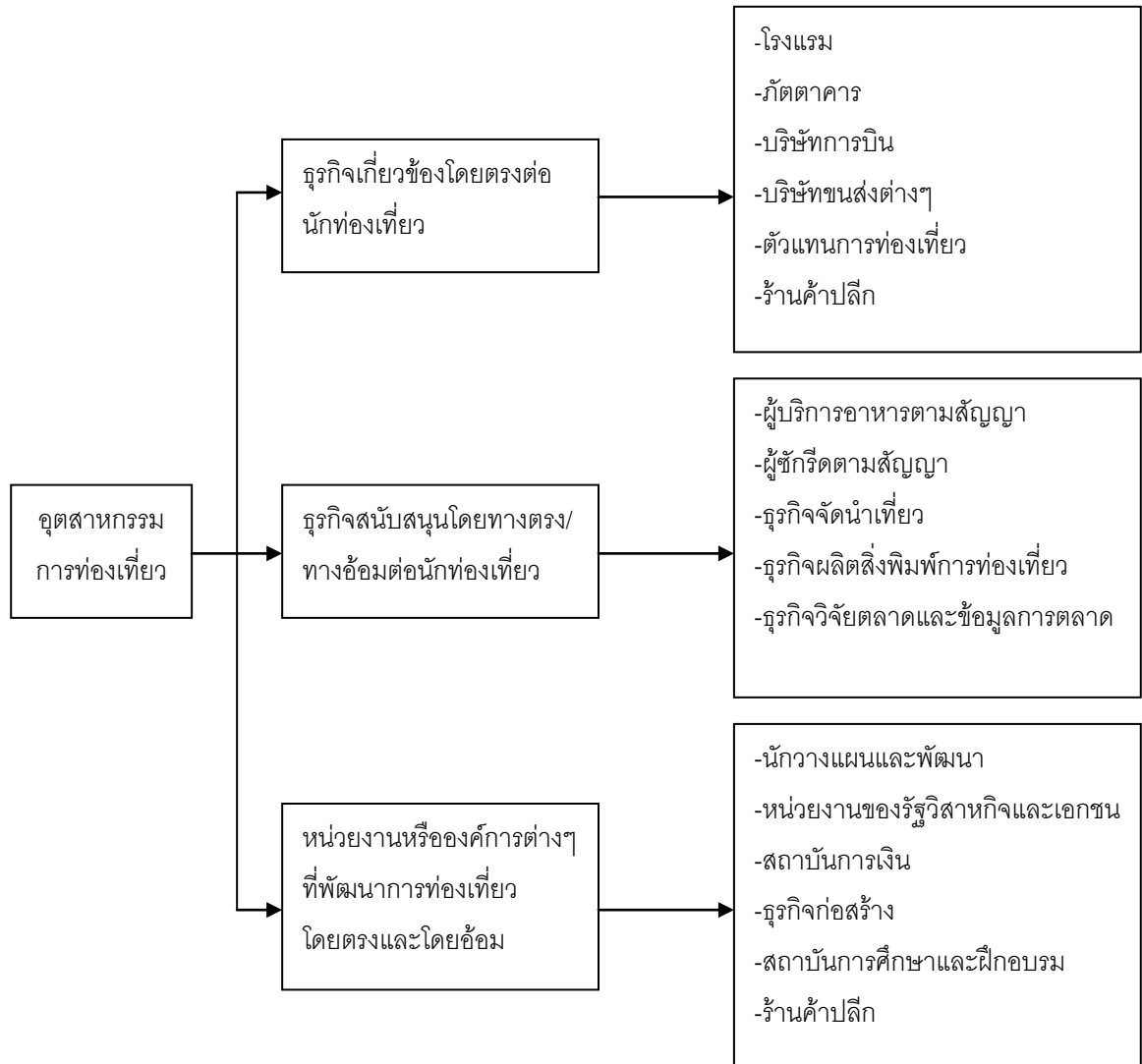
3 . การคมนาคมขนส่ง (Transportation) เช่น เรือ เครื่องบิน รถไฟ รถโดยสารประจำทาง และรถยนต์นั่งส่วนบุคคล เป็นต้น

4 . ทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Hospitality and Cultural Resources) ซึ่งรวมทุกสิ่งที่เป็นความมั่งคั่งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ เช่น การให้บริการของพนักงานบริษัทท่องเที่ยว เช่น กรณีของไทย คือ มิตรภาพ ความใจดี และยิ้มแย้มแจ่มใส

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้คำจำกัดความถึง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวว่าหมายถึง ธุรกิจและการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ 8 ประการดังต่อไปนี้ คือ 1) ที่พัก 2) ร้านอาหารและภัตตาคาร 3) บริการนำเที่ยว 4) ร้านขายของที่ระลึก 5) ความปลอดภัย 6) การเผยแพร่และการโฆษณา 7) การคมนาคมขนส่ง ได้แก่ การการคมนาคมขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ 8) สิ่งดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ทะเล ภูเขา แม่น้ำ รวมทั้งวัฒนธรรม ประเพณี โบราณสถานกล่าวคือ สิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและต้องการมาเยี่ยมชม ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติหรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นก็ได้ (สุริย์ บุญญานุพงศ์, 2539, หน้า 47)

จากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวจะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันที่มีการพัฒนาขึ้นเป็นอุตสาหกรรมแล้วนั้น จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบต่างๆเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น มิใช่เพียงแต่การมีวัตถุประสงค์ทางการท่องเที่ยว คือ ความสวยงามทางธรรมชาติ ศิลปกรรม โบราณสถาน วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมของคนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจให้เกิดการ

ท่องเที่ยวเหมือนที่เป็นมาในอดีตเท่านั้น แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีองค์ประกอบต่างๆอีกหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งจากความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันขององค์ประกอบเหล่านี้ จี เจมส์ และคณะ (Gee, Y., James, C., Deriter, J., & Choy, L., 2007, หน้า 9-10) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับธุรกิจต่างๆ แล้วพบว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับธุรกิจต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังภาพ 2.1 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับธุรกิจโดยตรงและโดยอ้อม
ที่มา (Gee, Y., James, C., Deriter, J., & Choy, L., 2007, หน้า 22)

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่าธุรกิจทางตรงของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจด้านการขนส่ง ธุรกิจด้านที่พักแรม ร้านอาหาร และบริการนำเที่ยว ส่วนธุรกิจทางอ้อม ได้แก่ การผลิตสินค้าต่างๆ ทั้งภาคเกษตรกรรม หัตถกรรม และอุตสาหกรรม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ จะเห็นว่าองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเหล่านี้ เป็นองค์ประกอบที่นำมาซึ่งความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว ดังนั้นหากชุมชนใดที่ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนนั้นจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเหล่านี้

จากความสัมพันธ์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่ได้เชื่อมโยงกับธุรกิจอื่นทั้งโดยตรงและโดยอ้อมดังกล่าวข้างต้น ธุรกิจเหล่านี้จึงได้ร่วมมือกันพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวในปริมาณมาก อันนำมาซึ่งผลกระทบต่อชุมชนและเมื่อกล่าวถึงการท่องเที่ยว นักอนุรักษ์หลายท่านมักมีท่าทีในทางลบ มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว สังคมและวัฒนธรรม ดังที่ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2544, หน้า 6) ได้กล่าวไว้ว่า การเดินทางท่องเที่ยวเป็นทางเลือกที่เป็นที่นิยมเพื่อผ่อนคลายความเครียด อันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ ประกอบกับมีการพัฒนาการขนส่งให้สะดวกรวดเร็ว ทั้งโลกของข่าวสารข้อมูลต่างๆ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเจริญเติบโตอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งการท่องเที่ยวที่ผ่านมาก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงมวลชน (Mass Tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่จำนวนมาก โดยคำนึงถึงการสร้างกลไกการผลิตปริมาณมาก เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วยให้ต่ำลง แล้วขายบริการท่องเที่ยวให้แก่ผู้ใช้ในราคาถูกลง อันทำให้มีผู้มาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งประเทศต่างๆนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นให้มีการรองรับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด เพื่อให้ได้รายได้จากการท่องเที่ยว เพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดตามมาในระยะยาวจากการท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เป็นการสูญเสีย และไม่สามารถปรับคืนสู่สภาพเดิมด้วยตัวมันเองได้ และเนื่องจากกระแสการอนุรักษ์เรียกร้องให้คืนสภาพความสมบูรณ์แก่ธรรมชาติ ในทางตรงกันข้ามสถานการณ์ได้เพิ่มทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถูกมองว่า เป็นธุรกิจที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อม มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมชุมชนมากกว่าผลตอบแทนที่ได้รับมา

พะยอม ธรรมบุตร (2549, หน้า 11) ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ได้แก่ การขนส่ง การคมนาคมที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับสนามบิน ตัวเมือง สถานีขนส่ง สถานีรถไฟ รวมถึงคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ ได้แก่ ถนน ทางหลวง โครงข่ายคมนาคม เป็นต้น
2. ที่พักแรม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะสำหรับการท่องเที่ยวซึ่งต้องค้างคืนในแหล่งท่องเที่ยวอย่างน้อย 1 คืน เช่น โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ แค้มป์ เป็นต้น

3. แหล่งท่องเที่ยว เป็นหัวใจขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเพราะเป็นสถานที่ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว อาจเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ วัฒนธรรม งานมหกรรม ประเพณีท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนเจ้าของบ้าน เป็นต้น

4. กิจกรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักท่องเที่ยวซึ่งแสวงหาประสบการณ์จึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เป็นต้น การดำนา การเกี่ยวข้าว การจับปลา การกรีดยาง การทำหัตถกรรมพื้นบ้าน หรืออาจเป็นกิจกรรมนันทนาการ เช่น การดำน้ำ การเดินป่า การดูนก หรือกิจกรรมผจญภัย เช่น การล่องแก่ง การขี่ช้าง การปีนหน้าผา เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว

5. บริการต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการบริการด้านต่าง ๆ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ตู้ ATM ตู้แลกเงิน ศูนย์อาหาร โรงพยาบาล ปั้มน้ำมัน เป็นต้น

1.3 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

สมพุทธ ฐระเจน (2549, หน้า 12) ได้กล่าวไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจสามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอาจมีสิ่งจูงใจหลายอย่าง หรือบางแห่งอาจมีสิ่งจูงใจเพียงอย่างเดียว สิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยวอาจแบ่งได้ดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูมิอากาศ ชายทะเล ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ทิวทัศน์ตามธรรมชาติ
  2. ทรัพยากรวัฒนธรรม เช่น แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ
  3. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสาธารณะ สวนสนุก
  4. เทศกาล เช่น งานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี งานช้างจังหวัดสุรินทร์
  5. กิจกรรมเฉพาะอย่าง
  6. สิ่งดึงดูดใจทางจิตวิทยา เช่น การล่องแก่งที่ค่อนข้างมีความเสี่ยงภัย การปีนเขา
- เป็นต้น

ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2550, หน้า 12-13) จำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทโบราณสถาน เช่น พระราชวัง สิ่งก่อสร้าง อาคารที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ ปราสาท ป้อมปราการ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึง อนุสาวรีย์ต่าง ๆ ด้วย
2. ประเภทศาสนสถาน เช่น วัด โบสถ์ เจดีย์ ศูนย์กิจกรรมทางศาสนา
3. ประเภทธรรมชาติ เช่น ทะเล ชายหาด ป่าไม้ แม่น้ำ ลำคลอง ภูเขา ถ้ำ น้ำตก น้ำพุ น้ำพุร้อน ทะเลสาบ หนองบึง เป็นต้น

4. ประเภทสถานเริงรมย์ เช่น โรงละคร การแสดง ร้านอาหารที่มีชื่อเสียง และร้านขายของในศูนย์การค้าต่าง ๆ

5. ประเภทอุตสาหกรรมและหัตถกรรม อาจเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กเช่น ทำเครื่องเงิน จักสาน ทอผ้า ทำร่ม บั่นหม้อ บั่นโอง เป็นต้น

6. ประเภทศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ศูนย์วิจัยหรือย่านที่มีการผลิตสินค้าประจำวัน ประเพณีประจำถิ่น เป็นต้น

7. ประเภทอื่น ๆ เช่น สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สวนสนุก เป็นต้น

1.4 รูปแบบการท่องเที่ยว

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2549, หน้า 12-14) ได้เสนอรูปแบบของการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 ไว้อย่างหลากหลาย

1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) มีการจัดการดังนี้

1 .1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1 .3) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินแปลงของพื้นที่โลก ศึกษารวมชาติของหิน ดิน แร่ต่าง ๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

1.4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) หมายถึง การดำเนินการท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสภาพที่แห่งนี้

1.5) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจันทรคติที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือนเพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยะจักรวาล มีความรู้ ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural Based Tourism) มีการจัดการดังนี้

2.1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.2) การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมโดยประชาคมในท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural tourism or Villagetourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ศึกษาดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นฐาน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) มีการจัดการดังนี้

3.1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม เพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพใจ ได้รับความเพลิดเพลินและสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการ

รักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

อนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (Health Beauty and Spa)

3.2) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edumediation Tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิต มีการฝึกทำสมาธิ เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทย การนวดแผนไทย จำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

3.3) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sportstourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัด ความสนใจ ในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สกีนอกเกอร์ กระดานโต้คลื่นตีโต้โบ สกีนํ้า เป็นต้น ให้ได้รับความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ตื่นเต้น ได้รับความประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวแต่ละคนจะเข้าไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัยและได้ประสบการณ์ใหญ่

3.5) การท่องเที่ยวโฮมสเตย์และ ฟาร์มสเตย์ (Homestay and Farmstay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้กับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับความประทับใจในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

3.6) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Longstay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้านปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลักเพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิต คือ การท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อปี คราวละนาน ๆ อย่างน้อย 1 เดือน

3.7) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel) หมายถึง การจัดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้านั้น ๆ ตามเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องไฟฟ้า ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอาง เป็นต้น

3.8) การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจัดรายการนำเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 2-7 วันหรือมากกว่านั้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (Eco-Agrotourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (Agro-Historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco-Adventure Travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (Geo-Historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (Agro-Cultural Tourism) เป็นต้น

4. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Activities) ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ นั้น นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเป็นพิเศษในการท่องเที่ยว ก็มักทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ชอบ ตามความถนัด ตามความชำนาญที่ได้รับฝึกมา เช่น การท่องเที่ยวเดินป่าชมและศึกษาพรรณไม้ สมุนไพร การดูนกดูแมลง การพายเรือแคนู และ คยัคค์ การปีนเขา การขี่จักรยานท่องเที่ยว การขี่ม้า การฝึกช้าง การเล่นเรือใบ การเล่นบอลลูน การล่องแก่งล่องเรือยาง การเล่นเจสสิกี้และสกีน้ำ การดำน้ำ การเล่นกอล์ฟ การวาดภาพ และถ่ายภาพการเรียนรู้ทำอาหาร เรียนศิลปะการแสดงสาขาต่าง ๆ การนวดแผนไทย การเรียนและฝึกสมาธิ

2. แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อตอบสนองสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้น เป็นกระแสที่มีความนิยมที่ผู้คนกล่าวถึงอย่างมากมายทั้งในวงการธุรกิจและวิชาการ เมื่อมีความสำคัญยิ่งยงนี้ทำให้นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและแนวคิดหลากหลายเช่นเดียวกันดังนี้

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2550 , หน้า 15) ได้ให้ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยว มีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างพอเพียง แต่มีผลกระทบทาง

ลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืน ส่วนประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) หมายความว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม พร้อมกันไปในขณะที่เดียวกันชุมชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

กิตติ อริยานันท์ (2552, หน้า 1) ได้สรุปการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไว้ว่า การพัฒนาสิ่งแวดล้อมศึกษาด้านอื่นๆ รวมทั้งเกิดพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้น สถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่ขาดการดูแลรักษา และจัดการที่ดี นอกจากนี้ควรคำนึงถึงปัญหาและต้องการของสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ และควรให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้และทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่เสื่อมโทรม อันต่อเนื่องเพื่อ ให้ประชาชนในท้องถิ่นจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2549, หน้า 1-3) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจสังคมของพื้นที่ในการจัดการท่องเที่ยว โดยมีการคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้มีการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีของท้องถิ่นและผลตอบแทนที่ยั่งยืนของชุมชน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550, หน้า 1-2) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า การท่องเที่ยวรวมถึงการจัดบริการอื่น ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดย

1. ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน วัฒนธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
2. ต้องตระหนักดีต่อการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
3. ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
4. ต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว

บัทเลอร์ ริชชาดส์ (Butler, 2007, หน้า 1) ได้กล่าวถึงความหมาย การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไว้ว่า การพัฒนาและการบำรุงรักษาพื้นที่ในรูปแบบและในระดับที่สามารถก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อพื้นที่และชุมชนได้ตลอดไป โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ลดคุณค่าการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ รวมทั้งไม่ขัดแย้งกับกิจกรรมอื่น ๆ ในพื้นที่ด้วย

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยการท่องเที่ยวต้องอยู่บนผลประโยชน์ส่วนรวมที่มีความยั่งยืนและเป็นไปตามวิถีชีวิตของท้องถิ่นนั้น

2.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

เมื่อกล่าวถึงหลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 10 ประการ ได้แก่ (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2549, หน้า 20-25)

- 1 . อนุรักษ์ใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) หมายถึง ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดต้องมีวิธีการจัดใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างดั้งเดิมอย่างเพียงพอให้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัด ต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่า คุณภาพของธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย
- 2 . ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย (Reducing over Consumption and Waste) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดต้องร่วมกันวางแผนกับผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติและคุณภาพเหมือนกันทดแทนกันได้เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก
- 3 . รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintain Diversity) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดต้องวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยวโดยรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม
- 4 . ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดไม่เพียงแต่ทำงานตามแผนที่วางไว้ แต่ต้องประสานแผนการพัฒนาร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล, อบต.) จังหวัด กระทรวง เป็นต้น
- 5 . นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting Local Economy) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดจะต้องประสานงานกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวให้มากขึ้น เป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบการในท้องถิ่น
- 6 . การมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving Local Communities) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัด จะต้องร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบเป็นองค์รวม (Participation Approach) โดยเข้าร่วมในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่นเป็นหน่วยงาน

ร่วมทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เป็นหน่วยงานร่วมวิเคราะห์ หรือร่วมแก้ปัญหาด้วยกันเป็น
หน่วยงานร่วมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น

7 . มีการประชุมกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting Stakeholders and the Public) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดต้องประสานกับประชาคมในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ร่วมประชุมหรือ ทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไข ปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการตลาด โดยการจัดประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

8 . การพัฒนาบุคลากร (Training Staff) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ความรู้ การฝึกอบรม การส่งเจ้าหน้าที่ดูงานอย่างสม่ำเสมอให้มีความรู้ มีแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยการประสานกับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว นับเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร และเป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว

9 . การจัดเตรียมข้อมูล คู่มือในการบริการข่าวสารการท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดจะต้องร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ข่าวสารการบริการขายให้พร้อมและเพียงพอต่อการเผยแพร่ เช่นคู่มือการท่องเที่ยว แผ่นพับ แผ่นซีดีรอมการท่องเที่ยว เป็นต้น

10 . ประเมินผล ตรวจสอบและวิจัย (Undertaking Research) จำเป็นต่อการแก้ปัญหาและเพิ่มคุณค่าคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวต่อการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัด และผู้ประกอบการจะต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบและการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอ โดยการสอบถามโดยตรง การสอบถามเห็นจากใบประเมินผลหรือการวิจัยตลาดการท่องเที่ยว

ประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังจะเห็นได้จากการประชุมในเรื่อง “แนวทางการแก้ไข พ.ร.บ.การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ” ซึ่งจัดโดยมูลนิธิพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ร่วมกับมูลนิธิพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว ในวันที่ 18-19 พฤษภาคม 2544 ณ โรงแรม เอส ซี ปาร์ค กรุงเทพมหานคร ได้ข้อสรุปแนวคิดของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ว่าเป็นการมองการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของผู้เที่ยว(นักท่องเที่ยว) ที่เข้าไปเยี่ยมชมทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชน ซึ่งเป็นการประสานผลประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย ซึ่งปรัชญาหลักของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวประเทืองปัญญา และเพิ่มสีสันให้กับชีวิตด้วยการเรียนรู้ธรรมชาติแวดล้อม และซึมซับแบบแผนความเป็นอยู่ของตนและคนกลุ่มอื่น การเรียนรู้จาก

ผ่านทางสื่อ การสังเกตการณ์ หรือการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ความสุขสันต์ที่แท้จริงเกิดจากความเข้าใจธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (ชนัญ วงศ์วิภาค , 2550, หน้า 34) การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจึงมีองค์ประกอบดังนี้

1. ด้านหลักการ ควรมีการคำนึงถึงคุณภาพ โดยเฉพาะ

1.1 คุณภาพของนักท่องเที่ยว ที่ได้ประสบการณ์ันทนาการของนักท่องเที่ยวในด้านที่เป็นคุณ

1.2 คุณภาพของชุมชนที่จะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน และ

1.3 คุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่จะไม่เสื่อมโทรมลง

2. การท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่องระยะยาว และมีความสมดุลระหว่างรายได้ของชุมชนท้องถิ่น และความสุข หรือประสบการณ์อันดีที่นักท่องเที่ยวได้รับ

3. รูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อาจจะเป็นรูปแบบได้ดังนี้ การท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (History Tourism) การท่องเที่ยวด้านเกษตร (Agriculture Tourism) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Tourism)

นอกจากนี้ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2550, หน้า 14) ยังกล่าวถึง องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พอสรุปได้ 6 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวด้วย

2. องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย

4. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ

5. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

6. องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรักหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทั้ง 6 ด้าน สามารถนำมาสร้างเป็นรูปได้ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
ที่มา (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2550, หน้า 25)

จากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่กล่าวมาข้างต้น สามารถที่จะกำหนดหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ ดังนี้ (Shirley, 1992, หน้า 19)

1. การอนุรักษ์ และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นแนวทางการทำธุรกิจระยะยาว (Using Resource Sustainable)
2. การลดการบริโภคที่มากเกินไปจนความจำเป็น การลดของเสีย จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาวเป็น การเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว (Reduction Over-Consumption and Waste)
3. การรักษา และส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Maintaining Driver)
4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว (Integrating Tourism into Planning)
5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นโดยพิจารณาด้านราคา และคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย (Supporting Local Economy)
6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นที่สาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากร และสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย (Involving Local Community)
7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่าง ผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน (Consulting Stakeholders and Public)
8. การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดแทรกแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ (Training Staff)
9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลอย่างพร้อมมูล จะทำให้ นักท่องเที่ยวเข้าใจ และเคารพในสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว จะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย (Marketing Tourism Responsibly)
10. การวิจัย และติดตามการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน (Undertaking Research)

2.3 ลักษณะของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จู่ฟาวดี จันทรเทวาริขิต (2547, หน้า 10-11) ได้อธิบายว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องมีลักษณะสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น และระดับภูมิภาค ควรส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวระดับประเทศ อย่างค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันถึงความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวกับระบบสาธารณูปโภคที่มีอยู่

2. การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น (Local Participation) ควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจในโครงการต่างๆที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

3. ขอบเขตของการพัฒนาการท่องเที่ยว (Scale of Tourism Development) ควรพิจารณาครอบคลุมถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ทั้งนี้ควรพยายามผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นๆ

4. การใช้วัสดุและผลิตผลจากท้องถิ่น (Local Product) ควรสนับสนุนการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ในการก่อสร้าง ตลอดจนการใช้ผลประโยชน์จากผลผลิต ต่าง ๆ ของคนท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่ง และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้นด้วย

5. การกระจายรายได้ (Income Distribution) การพัฒนาการท่องเที่ยวควรเป็นรูปแบบที่จะนำรายได้เข้าท้องถิ่นนั้นให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ระยะยาวของชุมชน

6. การจ้างงาน (Employment) คุณภาพของงานสำหรับคนในท้องถิ่นควรเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว กล่าวคือ มุ่งส่งเสริมรูปแบบของงานที่มีความสนใจและได้รับผลตอบแทนสูง

ดังนั้นในแต่ละสถานที่ควรมีการวางแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยว เพื่อชนรุ่นหลังอย่างยั่งยืนเพราะหากไม่มีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแล้วอาจทำให้เกิดผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยจะแยกออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และผลกระทบที่มีสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (สุพัตรา วิชยประเสริฐกุล, 2545, หน้า 8-10)

2.4 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ในรอบศตวรรษที่ผ่านมา จำนวนประชากรของประเทศต่างๆ ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรเริ่มดีขึ้น เพราะเป็นผลพลอยได้จากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา เช่น ประชากรมีโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การศึกษา การเมือง การปกครอง มากขึ้นและ

ปริมาณของโครงสร้างขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ ถนนหนทาง การสื่อสาร การไฟฟ้า ฯลฯ มีเพียงพอที่จะเอื้ออำนวยให้กับประชากรที่อยู่อาศัยอยู่ในชนบทและเมือง สามารถเดินทางไปมาหาสู่ และรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง ทั้งยังมีการพัฒนาค่านิยมให้สอดคล้องกับสังคมโลกหรือยุคโลกาภิวัตน์ จนเป็นผลให้การท่องเที่ยวเกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิต ค่านิยมและทัศนคติของประชากรโดยส่วนรวม ทั้งผลดีและผลเสียมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งสามารถสรุปผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวได้ดังนี้ (วิชัย เทียนน้อย, 2550, หน้า 12-15)

1. ผลกระทบทางด้านการเมือง การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ จะก่อให้เกิดรูปแบบของอาณานิคมขึ้นมาและขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวภายในประเทศกลับช่วยกระตุ้นความรู้สึกรักชาติมากยิ่งขึ้น ประชาชนมีความภาคภูมิใจในมรดกบรรพบุรุษของตนที่ได้สร้างสรรค์ไว้ อันเป็นผลก่อให้เกิดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันตัวอย่างเช่น นักศึกษาและนักเรียนที่เดินทางท่องเที่ยวไปยังภูมิภาคต่างๆ ภายในประเทศ ซึ่งจะยังผลระยะยาวต่อความรักชาติหรือชาตินิยมมากขึ้น ถ้าหากเอกลักษณ์และเอกภาพของถิ่นที่มีอยู่ไม่ถูกทำลายไปเสียก่อน อย่างไรก็ตาม การติดต่อกันระหว่างกลุ่มชนที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน แม้ว่าจะอยู่ในประเทศเดียวกันก็ไม่ใช่ผลดีเสมอไป ทั้งนี้เพราะอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม สังคม และศีลธรรมขึ้นได้ และจากภาคภูมิใจในวิถีการดำรงชีวิต ความชื่นชมในเอกลักษณ์ของท้องถิ่นของตน ของกลุ่มชนแต่ละภาค อาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดและเกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันได้ในช่วงโอกาส

2. ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม จากสภาพโดยทั่วไป ทางด้านภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ย่อมก่อให้เกิดความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม และสังคมขึ้นมา ซึ่งเป็นจุดประเด็นที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศขึ้นมา ดังจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวจากประเทศอุตสาหกรรม หลายๆ ประเทศ เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศที่กำลังพัฒนา เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้อีก ประเด็นหนึ่งที่เป็นผลกระทบอันเกิดมาจากการท่องเที่ยวก็คือนักท่องเที่ยวมาจากแหล่งที่เจริญมักจะมีมุมมองชาวพื้นเมืองอย่างดูถูกเหยียดหยามขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในชนบทยังถูกนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการค้า เพื่อสนองความพอใจของนักท่องเที่ยว แต่ถ้าหากมีการวางแผนเป็นอย่างดีแล้ว การท่องเที่ยวภายในประเทศจะต้องเร่งอนุรักษ์วัฒนธรรมอันเก่าแก่เอาไว้ แต่บ่อยครั้งที่วิถีการดำเนินชีวิตของชาวพื้นเมืองถูกลอกแบบเพื่อการค้า เพื่อตอบสนองความต้องการและเป็นของขวัญสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ประเพณีเต้นรำของชาวพื้นเมืองและสิ่งทีผลิตด้วยมือ เป็นต้น

3. ผลกระทบทางด้านสังคมและศีลธรรม ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อด้านวัฒนธรรมที่กล่าวมาแล้ว ถ้าหากพิจารณาอย่างถ่องแท้จะน้อยกว่าทางด้านสังคม หรืออาจจะพอๆกัน โดยข้อเท็จจริงแล้ว พื้นฐานทางด้านวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว และชาวพื้นเมือง

จะต่างกัน การผสมผสานในเรื่องดังกล่าวอาจเกิดประโยชน์ แต่ในขณะเดียวกันก็จะเป็นตัวการทำลายที่สำคัญ กล่าวคือ ผลกระทบที่เกิดจากการพบเห็น จะทำให้ชาวพื้นเมืองพยายามต่อสู้เพื่อจะยกฐานะด้านการศึกษาให้เท่าเทียมกันกับนักท่องเที่ยว แต่ตามความเป็นจริงแล้ว โอกาสที่ชาวพื้นเมืองจะทำได้ อย่างนั้น เป็นเรื่องที่ยากยิ่ง และจะเป็นผลทำให้ชาวพื้นเมืองเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีขึ้นกับนักท่องเที่ยวได้

4. ผลกระทบจากการพบเห็นที่ส่งผลออกมาในทางลบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ “ผลกระทบต่อมาตรฐานด้านศีลธรรม” จากสถานภาพของชาวพื้นเมืองกับนักท่องเที่ยวแตกต่างกันจึงทำให้เกิดปัญหาทางด้านอาชญากรรม โสเภณี การข่มขืน การปล้นทรัพย์ และยาเสพติดให้โทษที่ปรากฏขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้นๆ นอกจากนี้เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังต่างถิ่นหรือต่างแดน มักจะทำอะไรที่ตัวเองเก็บกดไว้ออกมา โดยปราศจากความระมัดระวัง เพราะเขาถือว่าถิ่นที่เขากำลังท่องเที่ยวอยู่ ไม่มีผู้รู้จักมักคุ้นกับพวกเขามาก่อน ฉะนั้น การแสดงออกของนักท่องเที่ยวดังกล่าวจะถูกชาวพื้นเมืองบางกลุ่มหรือบางคนนำไปกระทำบ้าง เช่น การแสดงออกทางด้านการแต่งกาย หรือพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้สังคมในสถานที่ท่องเที่ยววันนั้น มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น

5. ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ แผนงานต่างๆ ที่มีมากและขาดประสิทธิภาพ จะมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง เช่น การสร้างอาคารพาณิชย์โรงแรมหรูๆ ขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยวที่ขัดกับภูมิทัศน์ของสิ่งแวดล้อม ทั้งทางด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยสถาปนิกออกแบบขึ้นมาเพื่อเอาใจนักท่องเที่ยวหรือเชิงพาณิชย์มากกว่าการอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม จึงทำให้ทัศนียภาพของบริเวณนั้นๆ เสียไป การรักษาความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยววันนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าหากมีผู้เข้าไปใช้บริการมากเกินไป อาจทำให้สถานที่ท่องเที่ยวสกปรก เกิดสภาพมลภาวะขึ้น ดังนั้น การวางแผนที่รัดกุมจะช่วยให้การอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าว ให้คงความสวยงามต่อไปได้นอกจากนี้สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งมีคนเข้าไปรับบริการมากเกินไปอาจจะทำให้ทัศนียภาพอันสวยงามถูกทำลายไปได้ ซึ่งบางครั้งจะต้องปิดดำเนินการ เพื่อบูรณะการณสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นการชั่วคราว เช่น ปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาจากผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์สามารถจัดให้หมดไปได้ โดยอาศัยวิธีการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ การบริหารงาน และการวางรูปแบบที่ดี มีการแนะนำและให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว เพื่อชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งนักท่องเที่ยวยอมพอใจในสถานที่ท่องเที่ยว ที่มีทิวทัศน์ที่สวยงามมีศิลปะ และสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยวิถีชีวิตที่น่าศึกษา ค่าใช้จ่ายที่ได้จากนักท่องเที่ยวบางส่วนควรจะนำกลับไป ใช้ เพื่ออนุรักษ์และปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยววันนั้นให้คงสภาพเดิมอยู่ตลอดไป

6) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ รายได้ที่เข้ามาสู่ประเทศอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวถือกันว่าเป็นรายได้ “จำเป็น” ประเภทหนึ่ง การที่นักท่องเที่ยวนำเงินเข้ามาใช้จ่าย จะทำให้เกิดกระแสการเงินหมุนเวียนเกิดขึ้น จะช่วยให้การกระจายรายได้จากถิ่นหนึ่งไปสู่อีกถิ่นหนึ่ง ค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวต้องใช้จ่าย ได้แก่ ค่าที่พัก ค่าอาหาร และค่าบริการอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งเงินเหล่านี้ส่วนหนึ่งจะทำให้ชาวพื้นเมืองมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ประชากรมีงานทำได้เพิ่มขึ้น เช่น งานด้านบริการต่าง ๆ อันทำผลทำให้รายได้ของประชากรสูงขึ้น และผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่ตามมาก็คือ จะทำให้ค่าครองชีพของประชากรในแหล่งท่องเที่ยวสูงขึ้น ตัวอย่างเช่น ค่าครองชีพในเมืองพัทยา ภูเก็ต เป็นต้น หลังจากการที่เมืองทั้งสองพัฒนาขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว และทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในสถานที่แห่งนี้เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้ค่าครองชีพของชาวพัทยาและภูเก็ตสูงกว่าในบริเวณใกล้เคียงมาก สินค้าส่วนมากราคาแพงค่าจ้างแรงงานในเขตเมืองดังกล่าวจึงสูงตามไปด้วย ซึ่งบางครั้งอาจทำให้ชาวเมืองพัทยาและภูเก็ตที่ยากจนอยู่แล้วยิ่งยากจนลงไม่มีกำลังซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค หรือเครื่องยังชีพให้กับตนเองและครอบครัวได้

โจเซฟ เอสคาโน (Joseph, 2008, หน้า 11-12) ได้สรุปผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อมไว้ดังตารางต่อไปนี้

ผลกระทบด้านบวก	ผลกระทบด้านลบ
1) ทำให้มีการอนุรักษ์โบราณสถานหรือโบราณวัตถุ 2) ทำให้มีการอนุรักษ์สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ไว้ 3) ทำให้มีการก่อสร้างและพัฒนาระบบถนนให้ดีขึ้น 4) ทำให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานการท่องเที่ยว 5) ทำให้มีการสร้างหรืออนุรักษ์ อุทยาน วนอุทยานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	1) มีผลทำให้โบราณสถานและโบราณวัตถุถูกทำลายหรือสูญเสียไป 2) อาจมีผลกระทบที่ทำให้สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ไม่มีที่อยู่อาศัย 3) ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยหรือปัญหาการทำลายสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ด้วยการทุบทำลายหรือขีดเขียนตามผนัง 4) มีผลทำให้อุทยาน วนอุทยาน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์เสื่อมโทรม

ผลกระทบด้านบวก	ผลกระทบด้านลบ
6) ทำให้มีการพัฒนาพื้นที่ให้ประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์	6) มีผลทำให้โครงสร้างชั้นพื้นฐานต่าง ๆ เสื่อมโทรมลงไปและอาจมีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ มากจนเกินไปมากจนเกินไป
7) ทำให้มีการปรับปรุงระดับการพัฒนาให้ดีขึ้นได้	7) การพัฒนาที่มีมากจนเกินความจำเป็น
8) ทำให้มีการนำที่ดินที่ไม่ใช้ประโยชน์มาพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า	8) ส่งผลให้มีการนำที่ดินไปใช้ประโยชน์อย่างผิด ๆ
9) ทำให้มีการจัดการด้านขยะที่ดีขึ้น	9) ส่งผลให้มีขยะและของเสียมาก
10) ทำให้ประชาชนมีความสนใจและห่วงใยสภาพแวดล้อมมากยิ่งขึ้น	10) ส่งผลให้เกิดมลภาวะทางน้ำและอากาศ

ตารางที่ 2.1 ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อม
ที่มา (Joseph, 2008, หน้า 11-12)

3. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

3.1 ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) (2552, หน้า 25) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย หมายความว่า การท่องเที่ยวที่เน้นในด้านสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ทั้งพืช สัตว์ และมนุษย์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2552, หน้า 1) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง กับระบบนิเวศโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

จำไพ แก้วสุริยะ (2549, หน้า 16) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การ

จัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) นับว่าเป็นแนวคิดอันเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีเห็นคุณค่า เป็นการประสานผลประโยชน์ให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งที่เกิดจากธรรมชาติและวัฒนธรรม ดังนั้นจึงมีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาและให้แนวคิดไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ยุคดี นิรัตน์ตระกูล (2548 , หน้า 5) ได้กล่าวไว้ว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดจากแนวโน้ม 2 ประการ มาบรรจบกัน คือ แนวโน้มเกี่ยวกับการที่ประเทศกำลังพัฒนาพยายามผสมผสานเรื่องการอนุรักษ์เข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจ และแนวโน้มเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงเรื่องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยวแบบเข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสธรรมชาติอย่างแท้จริง

อนุชา เล็กสกุลดิลก (2549 , หน้า 3) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาธรรมชาติอย่างยั่งยืน

อุไรวรรณ เปี่ยมนิเวศน์ (2544 , หน้า 6) ได้สรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและแหล่งวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อบริหารจัดการ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542 , หน้า 17) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ว่า การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อในแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาธรรมชาติอย่างยั่งยืน

มิตรรา สามารถ (2543 , หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ไว้ว่า เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่นานาประเทศให้ความสำคัญเพื่อการมุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศและนานาชาติ ตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (Environmentally Sustainable Development) โดยให้ความสำคัญแก่การให้การศึกษาหรือการเรียนรู้ หรือมุ่งให้เกิดการอนุรักษ์มากกว่าการจัดการลดหรือปราศจากผลกระทบและนักท่องเที่ยว

พึงพอใจเท่านั้น แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อมและให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว

ชอแพร ทินพอร์น (2544, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดจิตสำนึกและมีการจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

บู อลิซาเบธ (Boo, 2009, หน้า 1) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ว่า การท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับการปกป้องดูแลรักษาพื้นที่ มีการสร้างงานให้กับชุมชนหรือท้องถิ่น พร้อมทั้งให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

เซเบอร์ลัช ลาซเคอร์เรียน (Ceballos, 2009, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยว รูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยไม่ให้เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ แต่มีวัตถุประสงค์ เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติ เหล่านั้น

3.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดาวนลิง (Downling, 2009, หน้า 18-19) ได้วางหลักเกณฑ์สำคัญในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ไว้ 5 ประการ คือ

1. เป็นแหล่งธรรมชาติ (Nature-Based) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งเน้นลักษณะสำคัญทางชีวภาพ กายภาพ และวัฒนธรรม กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวธรรมชาติ รวมถึงส่วนของวัฒนธรรมในแหล่งธรรมชาตินั้น ๆ ด้วย

2. มีความยั่งยืนทางนิเวศ (Ecologically Sustainable) รูปแบบการท่องเที่ยวควรจะเอื้ออำนวยให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม คือ เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

3. ให้ความรู้ทางสิ่งแวดล้อม (Environmentally Education) การให้ความรู้ทางธรรมชาติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น เป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวแตกต่างจากการท่องเที่ยวธรรมชาติรูปแบบอื่น ๆ การให้การศึกษาทางสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นมีความสนุกและมีความหมาย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นจะดึงคนที่อยากสัมผัสกับธรรมชาติ

มาเพื่อที่จะพัฒนาความรู้ ความตระหนัก และสำนึกคุณค่าของธรรมชาติแล้วสามารถที่จะชักนำไปสู่ การกระทำที่มีผลดีต่อสิ่งแวดล้อมเป็นต้น ความตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์ ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิง นิเวศจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ชุมชน และอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4. ก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่คนท้องถิ่น (Locally Beneficial) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเกิด ประโยชน์ให้แก่คนท้องถิ่นมากที่สุด กล่าวคือทำให้เกิดการจ้างงาน การใช้วัสดุที่ได้จากท้องถิ่น กิจกรรมที่คนท้องถิ่นเป็นเจ้าของ นอกจากนี้คนท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการ พัฒนาการท่องเที่ยวด้วย และรายได้จากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งควรมีการนำมาใช้ในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม

5. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Tourist Satisfaction) ความพอใจของนักท่องเที่ยวใน การมาหาประสบการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่รอดของอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังต้องรวมถึงการมีเสถียรภาพของการเมืองเพื่อความปลอดภัยของ นักท่องเที่ยวด้วย

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้วางนโยบายการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ (2552, หน้า 1-2) ไว้ 10 ประการมีดังนี้คือ

1. ต้องมีการควบคุม ดูแล รักษา และจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพ เดิมแท้ไว้ ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหว ง่ายต่อการถูกกระทบ หรือฟื้นตัวได้ ยาก

2. ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมที่มีอยู่แต่เดิม

3. ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศ ร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความ เจริญทางด้านเศรษฐกิจ และการมีรายได้แต่เพียงอย่างเดียว

4. ต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรในท้องถิ่น ในการจัดการ ทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วม ในการวางแผนพัฒนา หรือการให้ประชาชน มีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วม ในทุกระดับ

5. ให้องค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการ จัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม

6. นำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้า สู่วางแผนพัฒนาระดับต่างๆอย่างมีความ สำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและ กระจายงบประมาณอย่างทั่วถึง และเพียงพอ

7. สนับสนุนการศึกษาวิจัย และประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน เพื่อ กำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

8. มีการใช้กฎหมายในการควบคุมดูแลและรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่าง ครองครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และการสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

9. จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการ ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการ มีส่วนร่วม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างถูกต้อง

10. จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในทางแนวตั้งและแนวนอน โดยให้มีการ ประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและ การจัดการร่วมกันในทุกระดับ

นอกจากนี้ สมชัย เบญจเซย (2549 , หน้า 21) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีองค์ประกอบสำคัญที่ควรพิจารณาอยู่ 3 ประการ คือ 1) การ สร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยว และ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและระบบนิเวศ หากปัจจัยข้างต้นได้รับผลกระทบกระเทือนจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตาม โอกาสที่จะเกิดความเสื่อมโทรมหรือถูกทำลายจนด้อยคุณค่าไปก็มีอยู่สูง

1. การให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการปกป้อง รักษาธรรมชาติแวดล้อมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งจำเป็น รวมถึงการสร้างจิตสำนึกด้าน การอนุรักษ์ให้กับราษฎรท้องถิ่น มัคคุเทศก์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว นั้น ด้วย วิธีการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป ได้แก่ การจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น การจัดตั้งศูนย์สื่อความหมายธรรมชาติใน แหล่งท่องเที่ยว การจัดเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษาเรียนรู้ การจัดนิทรรศการ/แผ่นป้าย บรรยายตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ การจัดทำเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ รวมถึงการฝึกอบรม มัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและนิเวศวิทยาของสิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวพบเห็น

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความสนใจที่จะ ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆ ทั้งสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติ ตลอดจนแหล่ง ท่องเที่ยวธรรมชาติที่ยากลำบากต่อการเดินทางและทำทนาย นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จึงต้องการการ บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่างๆ ทั้งใน ระดับกว้างและระดับลึกซึ้ง ซึ่งเป็นเสมือนการเพิ่มพูนประสบการณ์และได้รับความพึงพอใจในการ ท่องเที่ยว

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาว และขณะเดียวกันการท่องเที่ยวมีผลต่อการคงอยู่ของธรรมชาติแวดล้อม ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม และทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และลดการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติลง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการส่งเสริมการอนุรักษ์ ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวมระดับประเทศ

อนุชา เล็กสกุลดิถิก (2549 , หน้า 51) ได้อธิบายขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ว่ามีองค์ประกอบหลัก ๆ 4 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-System) ในพื้นที่ของแหล่งนั้น ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็น “การท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ” (Nature-Based Tourism)

2. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษา (Education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ประสบการณ์ (Experience) ความประทับใจ (Appreciation) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องจึงเป็น “การท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา” (Environmentally Education- Based Tourism)

3. องค์ประกอบด้านองค์กร เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of Local Community or People Participation) ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Local Benefit) โดยประชาชนต่อท้องถิ่น หมายความว่ารวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (Grass Root) จนถึงการปกครองท้องถิ่น และรวมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้โดยมีการเรียนรู้ร่วมกัน จึงเป็น “การท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน” (Community Participation Based Tourism)

4. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การใช้ประโยชน์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably Managed Tourism)

ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โดยลักษณะทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีดังนี้ (สมชัย เบญจเชย, 2549, หน้า 32)

1. เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ไว้ รวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นๆ
2. มุ่งเน้นที่คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
3. เน้นให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว
4. ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ นอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่คืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
6. เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.3 แหล่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โครงการ YCTการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2552, หน้า 1) ได้กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและหลักเกณฑ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์
2. มีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ภายในศูนย์มีอำนวยความสะดวกเบื้องต้นมีมุมนิทรรศการ ห้องสุขา ช่างสวาท ที่ให้บริการ มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม การบริหารจัดการในลักษณะเป็นเจ้าของบ้านที่ดี มีความปลอดภัยต่อการเดินทาง
3. มีการจัดการเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปกลับทางเดิม เส้นทางเป็นแบบวงรอบ หรือ วงกลม ระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตรขึ้นไป
4. มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นระยะๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
5. มีแผนที่และคู่มือแนะนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้ต่อนักท่องเที่ยว
6. มีการกำหนดความสามารถในการรับรองพื้นที่ จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน

สมชัย เบญจเชย (2549, หน้า 3) ได้อธิบายแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า ตามคำจำกัดความ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราชบัณฑิตยสถาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะหมายรวมถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ทุกแห่งตั้งแต่แหล่งธรรมชาติ โบราณสถาน ไปจนถึงชุมชนท้องถิ่น เพราะฉะนั้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า อุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี ไปจนถึงชุมชนต่างๆ ที่เปิดให้มีการท่องเที่ยว

แต่ปัจจุบันเรื่องการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้มาเยือน ตามคำจำกัดความกระทำได้บ้างในระดับหนึ่ง คือยังไม่สมบูรณ์หรือได้มาตรฐานเพียงพอ ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นอุทยานแห่งชาติบางแห่งเท่านั้น อย่างเช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ดอย อินทนนท์ น้ำหนาว เขาสก แก่งกระจาน ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม หากยึดความหมายและองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ปฏิบัติกันอยู่หลายประเทศ เช่น คอสตาริกา เคนยา และประเทศในทวีปอเมริกากลางและอเมริกาใต้ ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่จัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะจำกัดวงเฉพาะที่เป็นแหล่งธรรมชาติเท่านั้น (Nature-Based Destinations) โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ที่สำคัญได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และแหล่งสงวนธรรมชาติในรูปแบบอื่น

ดังนั้น ตามความหมายที่เป็นสากล ชี้ว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ ควรจะเน้นการพัฒนาและการจัดการ เฉพาะในแหล่งธรรมชาติซึ่งถือกันว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อสนองตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะ (Niche Market) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่แสวงหาความรู้และอยากเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปกับความเพลิดเพลินและมีปฏิสัมพันธ์กับคนท้องถิ่น รวมทั้งให้ประโยชน์กลับคืนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น

3.4 ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เดชา ศิริสุวรรณ (2550 , หน้า 112-113) ได้กล่าวถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ข้อดีและข้อเสียไว้ดังนี้

1. ข้อดีประกอบด้วย

- 1 .1 เป็นทางเลือกหนึ่งที่ดีก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 1.2 เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างจิตสำนึก และส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม
- 1.3 เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของชุมชนและประเทศ

1.4 เป็นการควบคุมศักยภาพของนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น

1.5 เป็นการจัดหาโอกาสสำหรับสิ่งแวดล้อมศึกษาให้กับนักท่องเที่ยวได้มีการเรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรม จากประสบการณ์โดยตรง

1.6 ช่วยให้เกิดกองทุนสำหรับการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เพิ่มขึ้น

1.7 ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือกันทำงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.8 เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประเทศในการเป็นจุดหมายปลายทางที่มีความงดงาม และอุดมสมบูรณ์ทั้งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

2. ข้อเสียประกอบด้วย

2.1 ยังไม่เป็นที่ชัดเจน และขาดการกระทำอย่างจริงจัง

2.2 เป็นแหล่งรายได้ที่ไม่มั่นคง จากความผันแปรของฤดูกาล และนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคม

2.3 ก่อให้เกิดการรั่วไหลของรายได้ออกนอกประเทศได้

2.4 เมื่อกลายเป็นอุตสาหกรรมจะเป็นอุตสาหกรรมสำหรับผู้ที่มีฐานะดีนั้น เนื่องจากการจำกัดนักท่องเที่ยว และมีการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานสูง

2.5. ผลกระทบต่อขีดความสามารถในการรองรับของชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียง เนื่องจากการมีธุรกิจโรงแรม บ้านพัก หรือสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ เกิดขึ้นใกล้กับแหล่งธรรมชาติ

2.6 หากขาดการวางแผนที่รอบคอบ และระบบการควบคุมตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ จะก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศ รวมทั้งสังคมและวัฒนธรรม

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อความเป็นไปของธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ กล่าวคือต้องเป็นไปเพื่อ มุ่งให้เกิดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรต่างๆ ทั้งทางธรรมชาติ โดยอนุรักษ์ระบบนิเวศให้คงอยู่อย่างเดิม เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งตระหนักถึงวัฒนธรรมวิถีชีวิตของท้องถิ่นนั้น ๆ ให้ยั่งยืนตลอดไป

4. แนวคิดเรื่องการสื่อความหมาย

การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะสร้างความประทับใจ โดยเฉพาะการให้บริการข้อมูลโดยทั่วไป ซึ่งเป็นการช่วยให้กิจกรรมดำเนินไปได้อย่างสะดวก ง่ายต่อการดูแลของเจ้าหน้าที่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ อยู่นอกเหนือความต้องการและวัตถุประสงค์ของ

นักท่งเที่ยว รวมถึงความแตกต่างกันตามแต่ลักษณะของกลุ่มนักท่งเที่ยวและลักษณะภูมิหลังของนักท่งเที่ยว นอกจากนี้การนำเสนอหรือการให้บริการข้อมูลต่าง ๆ จะจำให้นักท่งเที่ยวได้รับทั้งความรู้ ความเข้าใจ และความพึงพอใจซึ่งจะนำไปสู่จิตสำนึกของการปกป้องรักษาทรัพยากรแวดล้อมเหล่านั้นได้ รูปแบบที่เหมาะสมที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ คือ “การสื่อความหมาย” นั้นเอง พฤติกรรมที่สะท้อนออกมาจากนักท่งเที่ยวที่ประกอบกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ก่อให้เกิดแนวคิดเรื่องการสื่อความหมาย 2 ประการ คือ (สารัฐ รัตนะ, 2541, หน้า 135)

1. เป็นความปรารถนาของนักสื่อความหมายที่จะให้ การสื่อความหมายนั้นเป็นการเผยถึงเบื้องลึกของความจริงอันมากมายที่ซ่อนอยู่หลังข้อความของข้อเท็จจริงต่าง ๆ
2. การสื่อความหมายเกี่ยวเนื่องกับการสื่อสารไปยังประชาชนทั่วไป นั่นคือการสื่อความหมายควรถือเอาประโยชน์เพียงแคความอยากรู้ อยากรู้เห็นสำหรับการเติมเต็มให้กับจิตและวิญญาณของมนุษย์ให้สมบูรณ์เท่านั้น

4.1 กระบวนการสร้าง ความหมาย

ทิวเด็นท์ (Tillden, 2009, หน้า 1-2) ได้กล่าวว่า การกระบวนการในการสร้าง ความหมายจะเกิดขึ้นควรเข้าใจในหลักการเบื้องต้นของการสื่อความหมายก่อนทั้งนี้หลักการเบื้องต้นในการสื่อความหมายมีอยู่ 6 ประการ ดังนี้

1. การสื่อความหมายจะต้องสอดคล้องกับลักษณะและประสบการณ์ของนักท่งเที่ยวแต่ละคน
2. การสื่อความหมายไม่ใช่เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารแบบธรรมดา แต่การสื่อความหมายเป็นการเปิดเผยถึงสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงโดยอาศัยข้อมูล และข้อเท็จจริงเป็นพื้นฐานดังนั้นการสื่อความหมายทุกชนิดจึงหมายถึงรวมถึงการให้ข้อมูลด้วย
3. การสื่อความหมายเป็นศิลปะที่ผสมผสานกันหลายแขนงในการนำเสนอถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องราวทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์หรือสถาปัตยกรรม
4. การสื่อความหมายมีจุดมุ่งหมายหลักไม่ใช่เพื่อเป็นการสั่งสอนหรือชี้แนะ แต่เป็นการกระตุ้นหรือเร่งเร้าความรู้สึกของนักท่งเที่ยว
5. การสื่อความหมายควรจะเน้นการนำเสนอ โดยภาพรวมมากกว่าการนำเสนอเพียงบางส่วน และจะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับมนุษย์มากกว่าส่วนอื่น ๆ
6. การสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ๆ (ที่มีอายุไม่ถึง 12 ปี) ไม่ควรพัฒนาปรับปรุงจากรูปแบบการนำเสนอสำหรับผู้ใหญ่ แต่ควรที่จะพัฒนาด้วยวิธีการที่แตกต่างกันออกไปตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งหากจะให้ดีนั้นควรเป็นโปรแกรมที่แยกกันอย่างชัดเจน

เมื่อเข้าใจหลักการของการสื่อความหมายแล้วว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากต่อการสื่อสาร และการท่องเที่ยว จึงเกิดกระบวนการสร้างความหมายขึ้น ซึ่ง โรแลนด์ บาร์ทส์ (Roland Barthes, 2009, หน้า 1-2) ได้เสนอแนวความคิดเรื่องกระบวนการสร้างความหมาย โดยมีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ

1. ความหมายโดยตรง (Denotative Meaning)

ความหมายโดยตรง เป็นกระบวนการสร้างความหมายที่เครื่องหมายทุกเครื่องหมายจะต้องมี และเป็นที่ยอมรับและเข้าใจได้ สำหรับการรับสารส่วนใหญ่ขั้นตอนแรก เป็นความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานระหว่างสัญลักษณ์กับตัวอ้างอิง กล่าวคือ เป็นการให้ความหมายกับสิ่งที่กล่าวถึงโดยตรง เป็นความหมายที่มีลักษณะเป็นสากล (Universal) เป็นความหมายเดียวสำหรับทุกคน และเป็นสภาวะวิสัย (Objective) คือ อ้างอิงขึ้นมาโดยไม่มี การประเมินคุณค่าจากตัวผู้ให้ความหมายและปราศจากความโน้มเอียงในค่านิยมใดค่านิยมหนึ่ง เช่น ตัวหนังสือ ภาพ เสียง บ้าน และอื่นๆ สามารถสัมผัสเป็นรูปแบบที่ถูกนำมาใช้เพื่อถ่ายทอดความหมาย (Signifier) ที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน

2. ความหมายโดยนัยยะ (Connotative Meaning)

ความหมายโดยนัยยะเป็นความหมายที่เกิดจากประสบการณ์ของผู้รับสาร หรือ ผู้ส่งสารแต่ละคนซึ่งอาจเข้าใจความหมายสัญลักษณ์เดียวกัน แตกต่างกันในสังคม ซึ่งความหมายในขั้นนี้จะแปรเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมการรับสารในแต่ละบริบทของสังคม ความหมายทางสังคมจะเกิดขึ้นได้จากการกำหนดรูปแบบของตัวให้ความหมาย (Signifier)

2.1 การควบคุมความหมายทางสังคม จะกระทำได้โดยเปลี่ยน “ตัวหมาย/ ตัวให้ความหมาย” แต่คง “ตัวหมายถึง หรือ ตัวคิดนามธรรม (Signified)” ไว้ เช่น ใช้คำว่า “บ้าน” กับ “คฤหาสน์” ในโฆษณาโครงการที่อยู่อาศัย จะให้ความรู้สึกและความหมายที่แตกต่างกัน การสร้างความหมายทางสังคมจึงอยู่ที่การเลือกและจัดลีลาตัวสัญลักษณ์

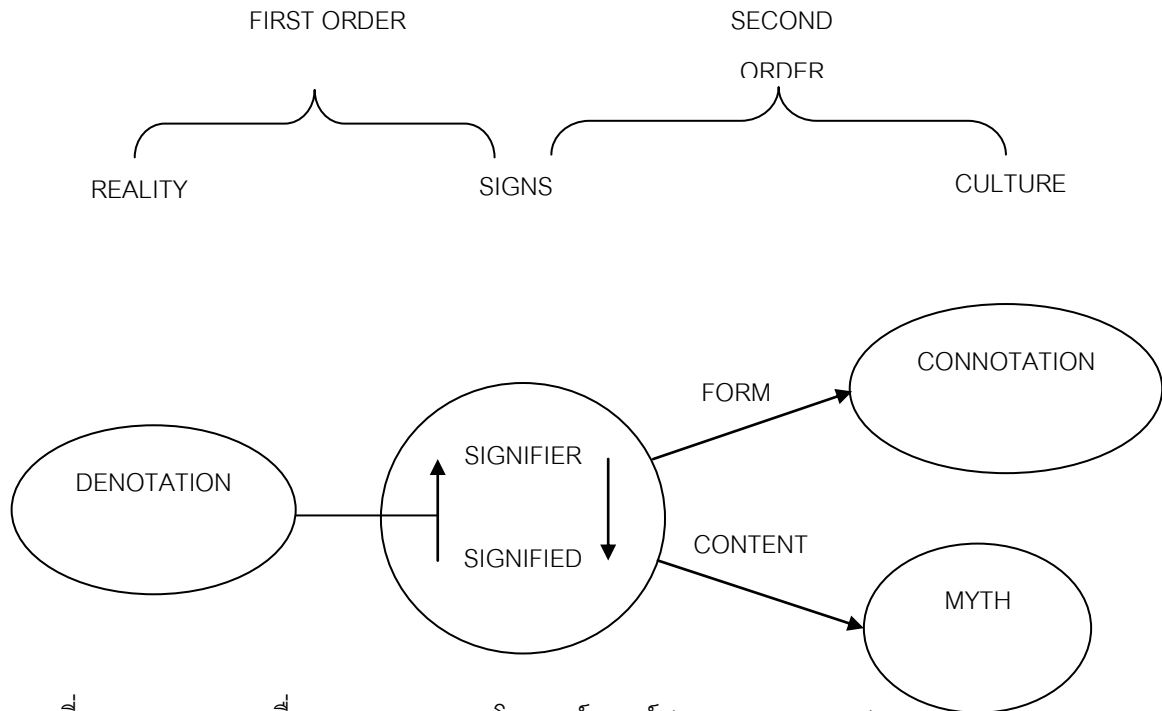
2.2 ภาษาหรือสัญลักษณ์ใดๆ ก็ตาม สามารถมีความหมายได้มากกว่าหนึ่งความหมาย โดยแปรตามสภาวะเศรษฐกิจ และสังคม (Social Context) เช่น พรหม ยังให้ความหมายถึง ความหรูหรา โอ่อ่า จัดเป็น “ตัวหมายถึงหรือ ตัวคิดนามธรรม (Signified)” ได้ และความหมายยังแปรตามยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Context) ด้วย

สรุปได้ว่า ประเด็นสำคัญของการสร้างความหมายขั้นที่สอง อยู่ที่ว่า สัญลักษณ์นั้นๆ สื่อความหมายอย่างไรมากกว่า การสื่อความหมายมันจะเตือนผู้ดูถึงความรู้สึก ความคิดบางอย่างที่ติดมาและเป็นการให้ความหมายแก่สิ่งอื่นนอกเหนือไปจากตัวมันเอง

3. มายาคติ (Myth)

โรแลนด์ บาร์ทส์ (Roland, 1987, หน้า 3) ได้กล่าวว่า มายาคติเป็นเรื่องเล่า ซึ่งวัฒนธรรมหนึ่งๆ ให้อธิบายข้อเท็จจริง หรือความเป็นไป (ธรรมชาติ) ในเรื่องหนึ่งเรื่องใด ก่อให้เกิดการตีความที่

มีบริบททางสังคมหรือวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งถ้านัยประวัติเป็นความหมายระดับที่สอง (Second-Order Meaning) ของตัวหมาย หรือตัวให้ความหมาย (Signifier) มายาคติ (Myth) ก็จะเป็นความหมายระดับที่สองของตัวถูกหมายถึงหรือตัวนามธรรม

ภาพที่ 2.3 กระบวนการสื่อความหมายของ โรแลนด์ บาร์ธ (Roland Barthes) ที่มา (Roland, 2009, หน้า 4)

ตัวอย่างของกระบวนการสร้างความหมาย อย่างเช่น อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ที่จังหวัดนครราชสีมา (โคราช) หรือที่นิยมเรียกว่าอนุสาวรีย์ย่าโม เป็นอนุสาวรีย์ของบุคคลสำคัญ (Denotative Meaning) ที่แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญเสียสละของวีรสตรีไทย (Connotative Meaning) และได้กลายเป็นตำนานเรื่องเล่าและสัญลักษณ์ของเมืองโคราชไปที่สุดในที่สุด (Myth) เพราะเมื่อเอ่ยถึงโคราชก็จะนึกถึงอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี กระทั่งนครราชสีมาเ็นเมือง ย่าโมไปในที่สุด

4.2 ความหมายของการสื่อความหมาย

กฎบัตรอิโคโมส(2552, หน้า 4) ได้ให้ความหมาย การสื่อความหมาย คือ กิจกรรมทั้งหมดที่มีเจตนาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ของสาธารณชนและเสริมสร้างความเข้าใจต่อแหล่งมรดกวัฒนธรรม ทั้งนี้ รวมถึงสิ่งพิมพ์ทางวิชาการและทั่วไป การบรรยายสาธารณะ อุปกรณ์ที่ติดตั้งในแหล่ง โปรแกรมการศึกษาทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กิจกรรมชุมชน และการศึกษาค้นคว้า การฝึกอบรม และการประเมินกระบวนการสื่อความหมายนั้นๆ เอง

สุรเชษฐ ชาญจุมมาส (2541, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของการสื่อความหมายไว้ว่า การสร้างกระบวนการเครื่องมือขึ้นมา เพื่อให้พนักงานที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้ มีจิตสำนึกหรือตระหนักในผลกระทบบางสิ่งแวดลอมเพื่อเป้าหมายคือการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรมของพนักงานที่เกี่ยวข้องที่มีต่อสิ่งแวดลอมและทรัพยากรธรรมชาติในทางบวก เพื่อเป็นการสร้างกลุ่มทางสังคมให้ช่วยกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมให้คงอยู่ต่อไปได้

อุไรวรรณ เปี่ยมนิเวศน์ (2544, หน้า 4) ได้สรุปการสื่อความหมายไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมประเภทต่าง ๆ ที่จัดไว้บริหารให้กับผู้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการแสดงหรืออธิบายให้บุคคลเหล่านั้นได้รับความรู้ ความเข้าใจในขณะที่เข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยรูปแบบที่ใช้เป็นลักษณะประสบการณ์ตรงหรือสื่อประกอบ

ทิวเด็นท์ (Tillden, 2009, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของ การสื่อความหมายไว้ว่า กิจกรรมการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เห็นความหมายและความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยประสบการณ์ตรงและโดยใช้สื่อประกอบ มากกว่าสื่อสารให้ข้อมูลของข้อเท็จจริงที่ธรรมดาทั่วไป

ชาร์ป (Sharpe, 2007, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของ การสื่อความหมาย (Interpretation) ไว้ว่า การบริการผู้มาเยือนพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่า และพื้นที่นันทนาการอื่น ๆ แม้ว่าผู้มาเยือนจะมาพักผ่อนหรือมาหาความรื่นรมย์หรือวัตถุประสงค์ใดก็ตาม แต่ต่างปรารถนาจะได้อรรถาธิบายเรื่องราวของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ไปเยือนด้วย ทรัพยากรเหล่านี้ ได้แก่ เรื่องราวทางธรณีวิทยา สัตว์ พืช นิเวศวิทยา ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี การตีความหรือสื่อความหมายจะเป็นการสื่อสารระหว่างผู้มาเยือนกับทรัพยากรเหล่านั้น (Frontispiece)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การสื่อความหมาย หมายถึงการนำเสนอสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อให้นักอื่นเข้าใจ อาจเป็นไปเพื่อความรื่นรมย์หรือความรู้ ทั้งสิ่งที่เป็นธรรมชาติแวดลอมและสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ การสื่อความหมายจะบังเกิดผลจำเป็นต้องมีสื่อที่ดีในการนำพาสารไปสู่ผู้รับสารให้เข้าใจตรงกับที่ผู้ส่งสารต้องการจึงจะนับว่าบรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อความหมาย

4.3 วัตถุประสงค์การสื่อความหมาย

อุไรวรรณ เปี่ยมนิเวศน์ (2544, หน้า 4) ได้กล่าวถึง การสื่อความหมายโดยทั่วไปแล้วมักจะมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ

1. เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวพัฒนาจิตสำนึก ความพึงพอใจและความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ที่กำลังไปเยือน ซึ่งการสื่อความหมายจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์และความรู้ที่เพลิดเพลินและมีคุณค่ากลับไปได้

2. เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการพื้นที่ ซึ่งสามารถกระทำได้ 2 ทาง คือ

2.1 การสื่อความหมายจะกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวรู้จักการใช้ทรัพยากร นันทนาการ อย่างระมัดระวัง โดยการปลูกฝังแนวคิดที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม

2.2 การสื่อความหมายจะช่วยลดผลกระทบจากกิจกรรมของนักท่องเที่ยวทรัพยากรในพื้นที่ซึ่งอาจทำได้โดยการให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับทรัพยากรหรือบริเวณที่อ่อนไหวต่อการถูกทำลาย

3. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับองค์กรและหน้าที่ องค์กรที่รับผิดชอบ ในการจัดการพื้นที่ ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

4.4 ประเภทของการสื่อความหมาย

การสื่อความหมายสามารถแบ่งการให้บริการได้เป็น 2 ประเภทที่สำคัญ คือ (Sharpe, 2007, หน้า 4-5)

1. บริการที่ใช้คน (The Personal or Attended Service) ผู้มาเยือนจะมาติดต่อกับ ผู้ชำนาญการสื่อความหมาย โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ในกิจกรรมดังนี้

1. การบริการข้อมูลข่าวสาร ผู้สื่อความหมายประจำอยู่ในแต่ละสถานที่ (ด้านทาง เข้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยว หน่วยบริการเคลื่อนที่) แล้วให้ผู้มาเยือนเจาะจงไปพบเอง

1. กิจกรรมที่มีการนำ (The Conducted Activity) กิจกรรมที่มีการนำ รวมทั้งการ เดินเล่น ผู้มาเยือนจะร่วมไปกับผู้สื่อความหมายสถานที่เริ่มต้น แล้วเคลื่อนย้ายไปตามเส้นทางที่ เลือกไว้ไปยังจุดที่น่าสนใจต่าง ๆ

1.3 การพูดคุยกับกลุ่ม (Talk to Group) มีการนำเสนอหลายอย่างที่ทำในเวลาและ สถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้องประชุมกลางแจ้ง ลานกองไฟ และห้องประชุม เรื่องราวที่พูดคุยนอกจากจะ เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่หรือมนุษย์ของพื้นที่ เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้เข้าใจและฟัง พอใจในคุณค่าของพื้นที่ที่พวกเขากำลังไปเยือน การตอบคำถามแก่ผู้มาเยือนควรจะเป็นส่วนหนึ่ง ของรายการด้วย

1.4 การสื่อความเป็นอยู่และการสาธิตด้านวัฒนธรรม (Living Interpretation and Cultural Demonstration) ผู้สื่อความแนะนำมรดกทางด้านวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือนด้วยการสาธิต หรือแสดงให้ชมการบริการที่ใช้คน ถือเป็นสื่อที่ดีเลิศ เนื่องจากมีความอบอุ่นและยืดหยุ่นผู้มาเยือน ได้รับการติดต่อสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) ในขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่สามารถ ควบคุมสถานการณ์ให้เป็นไปตามกระบวนการสื่อความหมายที่เตรียมไว้ได้

2. การบริการที่ไม่ใช้คน (The Non Personal or Unattended Services) ผู้มาเยือนติดต่อกับผู้ชำนาญการสื่อความหมายอย่างผิวเผิน การบริการอย่างนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ไม่ควรจะ

ทดแทนการติดต่อที่เห็น แต่ควรจะเป็นหนทางขยายรายการสื่อความหมายให้มากขึ้นกว่าการใช้ผู้สื่อความหมายแต่เพียงอย่างเดียว บริการที่ไม่ใช่คนสามารถแบ่งออกเป็น

2. 1 อุปกรณ์โสต (Audio Devices)
- 2.2 วัสดุที่ใช้เขียน (Written Material)
- 2.3 ป้าย (Signs)
- 2.4 คำบรรยาย (Labels)
- 2.5 สิ่งพิมพ์ (Publications)
- 2.6 กิจกรรมที่ทำด้วยตนเอง ซึ่งแบ่งได้เป็น การเดินด้วยตนเอง (Self Guides Trail) และรถทัศนาวจรด้วยตนเอง (Self Guided Auto Tour)
- 2.7 นิทรรศการในห้อง (Exhibition Indoor)
- 2.8 นิทรรศการนอกห้อง (Exhibition Outdoor)
- 2.9 ศูนย์ผู้มาเยือน (Visitor Center)
- 2.10 สื่อนอกสถานที่และนอกฤดูกาล (Off-site and off season Media)

นอกจากนี้ยังมีวิธีการสื่อความหมายอื่น ๆ อีกด้วย เช่น คู่มือศึกษาธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยอธิบายลักษณะของทรัพยากรภายในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ หรือภายในแหล่งท่องเที่ยวคู่มือนี้โดยทั่วไปจะเป็นสิ่งพิมพ์ที่จัดขึ้นเพื่อแจกจ่าย หรือจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวใช้ในระหว่างการการเดินทางศึกษาธรรมชาติ มีความง่ายที่จะศึกษา และสามารถท่องเที่ยวไปตามที่แนะนำ ตลอดจนสะดวกในการนำติดตัวไปตลอดระยะเวลาการเดินทางท่องเที่ยว

4.5 การสร้างรหัส – ไปสู่ทฤษฎี

เทคนิคในการวิเคราะห์โดยการสร้างรหัส และลงรหัสข้อมูลนั้นใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้วิเคราะห์ได้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลเขียน (Text Data) ซึ่งเป็นข้อเขียนและคำพูดนั้น สามารถจัดกระทำได้ 2 แนวทางคือ

1. การวิเคราะห์ความหมายทางภาษา (Manifest) โดยตรงของตัวบทและเนื้อหาในของบท (Text)
2. วิเคราะห์ความหมายทางความรู้สึก หรือวิเคราะห์นัยที่แอบแฝงอยู่ (Latent) ซึ่งจะรวมการตีความและนัยทางบริบท (Context) ของภาษาและผู้ใช้ภาษาไว้ด้วย

4.6 การใส่รหัสและการถอดรหัส

ในกระบวนการเข้ารหัสและถอดรหัสนั้น ต้องเริ่มจากการสร้าง “ความเป็นจริง” ขึ้นมาก่อน ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีสัญญาวิทยา (Semiology) ของเฟร์ดีนันด์ เดอร์ ไชซูร์ (Ferdinand

De Saussure) ว่าภาษาทำให้มนุษย์สามารถจัดระบบ (Organize) สร้าง (Construct) และเป็นเครื่องมือ (Instrument) ให้มนุษย์เราเข้าสู่ “ความเป็นจริง” อีกด้วย ซึ่ง สเตอรัท ฮอลล์ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า แท้จริงแล้ว ไม่มีสิ่งที่เรียกว่า “ความเป็นจริง” ลอยๆอยู่ จนกว่าจะมีผู้ “สร้าง” ขึ้นมา

ฮอลล์ สเตอรัท (Hall, 2009, หน้า 1-2) ได้ทำการค้นคว้าเรื่อง กลยุทธ์ของการใส่รหัสและถอดรหัส (Encoding & Decoding) ซึ่งเขาถือว่าเป็นรูปแบบทางวัฒนธรรมที่สำคัญในสังคมสมัยใหม่ และเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการถ่ายทอดอุดมการณ์ของสังคม โดยเห็นว่าการสื่อสารเป็นเรื่องของการสร้าง การถ่ายทอดและการรับวัฒนธรรม (Theory of Cultural Production & Reception) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสร้างคำศัพท์ต่างๆ ที่จะใช้วิเคราะห์ขึ้นมาใหม่ แนวคิดหนึ่งที่ สเตอรัท ฮอลล์ เน้นก็คือ แนวคิดเรื่อง “ความเป็นจริง”

หลังจากขั้นตอนของการสร้างความจริงแล้ว ขั้นตอนที่สองก็คือ การเผยแพร่และถ่ายทอด “ความเป็นจริง” ให้แก่ผู้รับสาร และการที่ผู้รับสารสามารถค้นหาความหมายที่ได้รับจากผู้ส่ง ซึ่งก็คือ การเข้ารหัสและถอดรหัสนั่นเอง หากกระบวนการสร้างและการถ่ายทอดนี้ประสบความสำเร็จก็จะทำให้เกิดระบบความหมายร่วม (Shared Meaning) ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร หรืออาจจะกล่าวว่าผู้ส่งสาร สามารถทำให้ผู้รับสารมาร่วม (Shared) “รับรู้” ความหมายเดียวกับที่ผู้ส่งต้องการได้

การตีความหมายของสารนั้น ขึ้นอยู่กับการผลิตวาทกรรมของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ถอดรหัสและตีความหมายออกมา ในรูปที่ตนเข้าใจจากวาทกรรมของผู้ส่ง หากวาทกรรมของผู้ส่งไม่เข้ากับบริบทของชุมชนก็ย่อมได้รับการต่อต้าน และต่อรอง สร้างความหมายใหม่ขึ้นมา การเปรียบเทียบรหัสของผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือระบบรหัส (Code System) ไม่จำเป็นต้องเป็นรหัสชุดเดียวกันเสมอไป มีเหตุผลมากมายที่จะทำให้รหัสคู่มือในการส่งความหมายและถอดรหัสระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่ตรงกัน แต่โดยความหมายหลักๆ หรือใจความสำคัญนั้น ผู้รับสารสามารถถอดรหัสได้ตามที่ผู้ส่งสารใส่รหัสไว้ (วิไลพร สาคริก, 2545, หน้า 6)

แนวคิดเรื่อง การสร้างความจริง การใส่รหัส การถอดรหัส การตีความหมายสาร เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้คือ แนวคิดเหล่านี้จะถูกนำมาใช้ในการเลือกเนื้อหาที่จะใช้สื่อเพื่อให้ผู้มาเยี่ยมชมที่สถานตากอากาศบางปู ได้มีความเข้าใจในมรดกทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมที่กรมพลานการทหารบก ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบสถานที่ ต้องการสื่อความหมายทั้งที่เป็นสาระความรู้จากธรรมชาติและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้ผู้มาเยือน (Visitors) รับรู้ ซึ่งต้องมีการใส่รหัสเอกลักษณ์ของสถานที่ไปยังผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยว และเมื่อกลุ่มคนเหล่านี้มาเยือนสถานตากอากาศบางปู ก็เกิดการตีความหมายสาร ซึ่งเป็นการถอดรหัสเอกลักษณ์ของสถานที่ โดยผู้วิจัยก็จะอิงความถูกต้องของสิ่งที่ต้องการสื่อ และความต้องการรับรู้ข้อมูลของผู้มาเยือน/นักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

4.7 กฎบัตรโคโมส ว่าด้วยการสื่อความหมายและการนำเสนอแหล่งมรดกวัฒนธรรม

ธรรม

กฎบัตรโคโมส ว่าด้วยการสื่อความหมายและการนำเสนอแหล่งมรดกวัฒนธรรม นี้อยู่ภายใต้การสนับสนุนและกำกับดูแลของคณะกรรมการวิชาการระหว่างประเทศ ของอิโคโมส ว่าด้วยการสื่อความหมายและการนำเสนอ (ICIIP) ได้มีหลักการที่ใช้เพื่อการสื่อความหมายภายในแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการสร้างควมหมายในสถานตากอากาศบางปู โดยหลักการต่างๆ มีดังนี้ (กฎบัตรโคโมส (ICOMOS), 2009, หน้า 7-13)

หลักการที่ 1: การเข้าถึงและการทำความเข้าใจ (Access and Understanding)

โปรแกรมการสื่อความหมายและการนำเสนอไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใดที่เหมาะสมและยั่งยืน ควรจะมีความสะดวกต่อสาธารณชนในการเข้าถึงแหล่งมรดกวัฒนธรรมทั้งทางกายภาพและทางองค์ความรู้

1.1 การสื่อความหมายและการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ ควรจะส่งเสริมประสบการณ์ เพิ่มพูนความเคารพและความเข้าใจของสาธารณชน และสื่อสารถึงความสำคัญของการอนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรม

1.2 การสื่อความหมายและการนำเสนอ ควรจะส่งเสริมให้บุคคลและชุมชนได้คำนึงถึงความรับรู้ของตนเองที่มีต่อแหล่ง และสร้างความสัมพันธ์อย่างมีความหมายกับแหล่งโดยให้ภูมิรู้ รวมทั้งสภาพความเป็นจริง โดยควรมีเป้าหมายที่จะกระตุ้นให้เกิดความสนใจและการเรียนรู้สืบเนื่องต่อไป

1.3 โปรแกรมการสื่อความหมายและการนำเสนอควรจะระบุและประเมินผู้รับข้อมูลทั้งในด้านจำนวนประชากร และด้านวัฒนธรรม อีกทั้งจะต้องพยายามอย่างยิ่งยวดในการสื่อสารถึงคุณค่าความสำคัญของแหล่งให้เข้าถึงผู้รับข้อมูลที่หลากหลาย

1.4 ความหลากหลายของภาษาในกลุ่มผู้เข้าชมแหล่งและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแหล่ง ควรจะนำมาเป็นประเด็นพิจารณาสำหรับโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อความหมาย

1.5 กิจกรรมการสื่อความหมายและการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ ควรมีส่วนที่สาธารณชนสามารถเข้าถึงได้ทางกายภาพด้วย

1.6 ในกรณีที่มีการเข้าถึงแหล่งทางกายภาพถูกจำกัดเนื่องจากประเด็นการอนุรักษ์ความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม การใช้สอยที่ถูกปรับเปลี่ยนไป หรือด้วยประเด็นความปลอดภัย ควรจะจัดให้มีการสื่อความหมายและการนำเสนอนอกแหล่ง

หลักการที่ 2: แหล่งข้อมูล (Information Sources)

การสื่อความหมายและการนำเสนอควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานที่รวบรวมขึ้นด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์และทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับ รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ดำรงอยู่

2.1 การสื่อความหมายควรจะต้องประกอบด้วยข้อมูลทั้งแบบมุขปาฐะและข้อมูลที่ เป็นลายลักษณ์อักษร หลักฐานที่เป็นวัตถุ รูปแบบประเพณี และความหมายต่างๆ ที่ผูกพันอยู่กับ แหล่ง อีกทั้งจะต้องมีการระบุถึงแหล่งที่มาของข้อมูลเหล่านั้นอย่างชัดเจน

2.2 การสื่อความหมายควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาค้นคว้าแหล่งและสภาพแวดล้อมโดยละเอียด และโดยศาสตร์ที่หลากหลาย แต่ก็จะต้องตระหนักว่า การสื่อความหมายที่มี คุณค่าจะต้องรวมถึงการพิจารณาสมมติฐานทางประวัติศาสตร์ ตำนานพื้นบ้าน และเรื่องเล่าต่างๆ ด้วย

2.3 ในแหล่งประวัติศาสตร์ที่การเล่าเรื่องราวแบบพื้นบ้าน หรือความทรงจำของผู้ ที่มีส่วนในประวัติศาสตร์เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับความสำคัญของแหล่ง โปรแกรมการสื่อ ความหมายควรผนวกแหล่งข้อมูลเหล่านี้เข้าไปด้วย ไม่ว่าจะโดยทางอ้อมผ่านทางโครงสร้างพื้นฐาน ทางการสื่อความหมายหรือโดยทางตรงผ่านการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนที่เกี่ยวข้องใน รูปแบบของวิทยากรประจำแหล่ง

2.4 การปฏิสังขรณ์ภาพของแหล่ง ไม่ว่าจะโดยศิลปิน สถาปนิก หรือนักสร้าง หุ่นจำลองคอมพิวเตอร์ ควรจะมีพื้นฐานอยู่บนการวิเคราะห์ด้านสภาพแวดล้อมด้านโบราณคดี ด้าน สถาปัตยกรรมและข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างละเอียดและเป็นระบบ รวมทั้งการวิเคราะห์ แหล่งข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร มุขปาฐะ สัญลักษณ์ และภาพถ่าย แหล่งข้อมูลเดิม ภาพใหม่นั้น จะต้องได้รับการนำเสนอเพื่อเปรียบเทียบกับการปฏิสังขรณ์ภาคครั้งก่อน

2.5 กิจกรรมการสื่อความหมายและการนำเสนอ รวมทั้งแหล่งการศึกษาและแหล่ง ข้อมูลที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมเหล่านั้นควรจะต้องได้รับการบันทึกและจัดเก็บไว้เพื่อการ อ้างอิงและพิจารณาในอนาคต

หลักการที่ 3: บริบทและสภาพโดยรวม (Context and Setting)

การสื่อความหมายและการนำเสนอของแหล่งมรดกวัฒนธรรม ควรจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องในระดับกว้าง กับบริบทและสภาพโดยรวมทางสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ

3.1 การสื่อความหมายควรจะต้องคำนึงถึงความสำคัญของแหล่ง ในบริบทที่หลากหลายของประวัติศาสตร์การเมือง จิตวิญญาณ และศิลปะ อีกทั้งจะต้องพิจารณาทุกแง่มุมของ ความสำคัญของแหล่ง ได้แก่ แง่วัฒนธรรมสังคม และสภาพแวดล้อม

3.2 การสื่อความหมายสู่สาธารณะของแหล่งมรดกวัฒนธรรม ควรจะต้องมีการ

จำแนกและระบุอย่างชัดเจนถึงอายุสมัยของช่วงเวลาแห่งนั้นๆ ได้มีวิวัฒนาการมา และอิทธิพลต่างๆ ที่มีต่อวิวัฒนาการของแหล่ง ช่วงสมัยต่างๆ ที่มีผลต่อความสำคัญของแหล่งจะต้องได้รับการเคารพ

3.3 ด้านประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมของแหล่งด้วยภูมิทัศน์โดยรอบแหล่ง สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสภาพทางภูมิศาสตร์นั้น เป็นส่วนหนึ่งของความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแหล่ง ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้ในการสื่อความหมายด้วย

3.4 องค์ประกอบที่จับต้องไม่ได้ของมรดกในแหล่ง อาทิ แบบแผนทางวัฒนธรรม และจิตวิญญาณ เรื่องเล่า ดนตรี ระบาย ละคร วรรณกรรม ทัศนศิลป์ ธรรมเนียมเฉพาะบุคคล และอาหาร ควรจะได้รับการให้ความสำคัญและรวมอยู่ในการสื่อความหมายด้วย

3.5 ความสำคัญข้ามวัฒนธรรมของแหล่งมรดก เช่นเดียวกับมุมมองต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวที่วางพื้นฐานอยู่บนการศึกษาทางวิชาการ บันทึกโบราณ และรูปแบบประเพณีที่ดำรงอยู่ควรจะนำมาพิจารณาในการจัดทำโปรแกรมการสื่อความหมาย

หลักการที่ 4: ความเป็นของแท้ (Authenticity)

การสื่อความหมายและการนำเสนอแหล่งมรดกวัฒนธรรมจะต้องเคารพต่อหลักการพื้นฐานของความเป็นของแท้

4.1 ความเป็นของแท้ คือความห่วงใยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมนุษย์ เช่นเดียวกับหลักฐานวัตถุที่คงเหลืออยู่ การออกแบบโปรแกรมการสื่อความหมายจึงควรเคารพหน้าที่ที่ผู้ใช้สอยตามรูปแบบประเพณีทางสังคมของแหล่ง อีกทั้งกิจกรรมทางวัฒนธรรมและความภาคภูมิใจของประชาชนในท้องถิ่นและชุมชนที่เกี่ยวข้อง

4.2 การสื่อความหมายและการนำเสนอควรเอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ความเป็นของแท้ของแหล่งมรดกวัฒนธรรมโดยสื่อสารถึงความสำคัญของแหล่งโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อคุณค่าทางวัฒนธรรมของแหล่ง หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของแหล่งอย่างที่ไม่สามารถทำให้กลับคืนดังเดิมได้

4.3 โครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อความหมายที่มองเห็นได้ (อาทิ ชู่ม ทางเดิน และป้ายสื่อความหมาย) ตามที่เห็นว่าเหมาะสมและมีความจำเป็น จะต้องมีความละเอียดอ่อนต่อรูปลักษณะ สภาพโดยรอบ และความสำคัญด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติของแหล่ง ในขณะที่ตัวโครงสร้างก็จะต้องมองเห็นได้อย่างชัดเจน

4.4 กิจกรรมการสื่อความหมายต่างๆ ที่จัดขึ้นในแหล่ง อาทิ คอนเสิร์ต การแสดง ประเภทละคร ฯลฯ ที่เห็นว่าเหมาะสมและมีความอ่อนไหวต่อรูปลักษณะของแหล่ง จะต้องมีการ

วางแผนอย่างรัดกุม เพื่อไม่ให้เกิดการรบกวนต่อประชาชนในท้องถิ่น อีกทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพเกิดขึ้นน้อยที่สุด

หลักการที่ 5: ความยั่งยืน (Sustainability)

แผนการสื่อความหมายสำหรับแหล่งมรดกวัฒนธรรมจะต้องมีความละเอียดอ่อนต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่ง โดยมีความยั่งยืนด้านสังคม การเงิน และสภาพแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายหลัก

5.1 การพัฒนาและการดำเนินการโปรแกรมการสื่อความหมายและการนำเสนอควรจะเป็นหนึ่งในองค์รวมของการวางแผน การงบประมาณ และกระบวนการจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม

5.2 ผลที่คาดหวังจากโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อความหมายและจำนวนผู้เข้าชมแหล่งต่อคุณค่าทางวัฒนธรรม ลักษณะทางกายภาพ ความสมบูรณ์ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแหล่งจะต้องนำมาพิจารณาทั้งหมด ในการประเมินผลกระทบของมรดกวัฒนธรรม

5.3 การสื่อความหมายและการนำเสนอ ควรตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา และวัฒนธรรมในระดับกว้าง ความสำเร็จของโปรแกรมการสื่อความหมายจะต้องไม่พิจารณาเฉพาะในแง่จำนวนผู้เข้าชมหรือรายได้แต่เพียงอย่างเดียว

5.4 การสื่อความหมายและการนำเสนอควรจะเป็นส่วนหนึ่งในองค์รวมของกระบวนการอนุรักษ์ ส่งเสริมความตระหนักรู้ของสาธารณชนต่อปัญหาด้านการอนุรักษ์ที่แหล่งนั้นๆ ประสบอยู่ และอธิบายถึงความพยายามในการปกป้องความสมบูรณ์ทางกายภาพของแหล่งไว้ องค์ประกอบทางเทคนิคหรือเทคโนโลยีใดๆ ที่ได้กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของ โครงสร้างพื้นฐานทางการสื่อความหมายแบบถาวรของแหล่ง ควรจะมีการออกแบบและก่อสร้างในรูปแบบที่สามารถบำรุงรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

5.5 กิจกรรมด้านการสื่อความหมายควรพุ่งเป้าไปที่การให้ประโยชน์ต่อชุมชนของแหล่งนั้นๆ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อย่างยุติธรรมและยั่งยืนในทุกระดับ และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จะต้องสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมและจัดจ้างวิทยากรประจำแหล่งจากคนในชุมชนของแหล่งนั้นๆ

หลักการที่ 6: ความเป็นองค์รวม (Inclusiveness)

การสื่อความหมายและการนำเสนอแหล่งมรดกวัฒนธรรมจะต้องเป็นผลของการร่วมมือกันอย่างมีคุณค่าความหมายระหว่างนักวิชาชีพด้านมรดก ชุมชนที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ

6.1 ความเชี่ยวชาญของหลากหลายสาขาวิชาชีพ อาทิ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ

ด้านการอนุรักษ์ หน่วยงานของรัฐ ผู้จัดการแหล่ง ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และวิชาชีพอื่นๆ ควรจะบูรณาการอยู่ในการจัดทำโปรแกรมการนำเสนอ

6.2 สิทธิตามประเพณี ความรับผิดชอบ และผลประโยชน์ของเจ้าของทรัพย์สิน ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง และชุมชนที่เกี่ยวข้องควรได้รับการให้ความสำคัญและเคารพในการวางแผนโปรแกรมการสื่อความหมายและการนำเสนอแหล่ง

6.3 แผนการขยายหรือทบทวนโปรแกรมการสื่อความหมาย และการนำเสนอควรจะให้สาธารณชนให้ความเห็นและมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นสิทธิและความรับผิดชอบของทุกคนที่จะเปิดเผยความเห็นและมุมมองของตนให้เป็นที่รับรู้

6.4 เนื่องจากปัญหาด้านสิทธิของทรัพย์สินทางปัญญาและวัฒนธรรมตามรูปแบบประเพณี มีความเกี่ยวพันเป็นพิเศษกับกระบวนการการสื่อความหมายและการสื่อสารออกมาด้วยสื่อต่างๆ (อาทิ สื่อมัลติมีเดียที่นำเสนอในแหล่ง สื่อดิจิทัล และสิ่งพิมพ์) กรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย และสิทธิในการใช้ภาพ ข้อความ และวัตถุในการสื่อความหมายอื่นๆ ควรจะได้มีการปรึกษาหารือและระบุให้ชัดเจนลงไปในกระบวนการวางแผน

หลักการที่ 7: การศึกษาวิจัย การประเมินผล และการฝึกอบรม (Research, Evaluation, and Training)

การศึกษาวิจัย การฝึกอบรม และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เป็นองค์ประกอบสำคัญของการสื่อความหมายแหล่งมรดกวัฒนธรรม

7.1 การสื่อความหมายของแหล่งมรดกวัฒนธรรมไม่ควรจะพิจารณาว่าเสร็จสมบูรณ์เมื่อการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อความหมายเสร็จเรียบร้อยแล้ว การศึกษาค้นคว้าและการปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญในการขยายผลความเข้าใจและความประทับใจในความสำเร็จของแหล่ง และควรจะเป็นองค์ประกอบที่บูรณาการอยู่ในโปรแกรมการสื่อความหมายทุกโปรแกรม

7.2 โปรแกรมการสื่อความหมายและโครงสร้างพื้นฐานควรมีการออกแบบและก่อสร้างให้เหมาะกับการปรับปรุงแก้ไข และ/หรือ เพิ่มเติมได้เป็นระยะๆ

7.3 โปรแกรมการสื่อความหมายและการนำเสนอรวมทั้งผลกระทบทางกายภาพที่โปรแกรมเหล่านั้นมีต่อแหล่งควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรมีการเปลี่ยนแปลงเป็นครั้งคราวบนพื้นฐานของการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์และทางวิชาการ รวมถึงเสียงสะท้อนจากประชาชน ผู้เข้าชมและสมาชิกของชุมชนที่เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับผู้เชี่ยวชาญด้านมรดกวัฒนธรรมควรจะมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลนี้ด้วย

7.4 โปรแกรมการสื่อความหมายทุกโปรแกรมควรจะได้รับพิจารณาว่าเป็น แหล่งการศึกษาแหล่งหนึ่ง และการออกแบบโปรแกรมนั้นๆ ควรให้ความสำคัญกับความเป็นไปได้ที่จะนำมาใช้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน สื่อด้านการสื่อสารและข้อมูล กิจกรรมพิเศษ การจัดงาน และงานอาสาสมัครตามฤดูกาล

7.5 การฝึกอบรมนักวิชาชีพผู้มีความรู้เฉพาะด้านในการสื่อความหมาย และ นำเสนอมรดกวัฒนธรรม อาทิ การสร้างสรรค์เนื้อหา การจัดการ เทคโนโลยี การนำเที่ยว และ การศึกษา ถือเป็นวัตถุประสงค์อันสำคัญยิ่ง ยิ่งไปกว่านั้น โปรแกรมการศึกษาพื้นฐานด้านการอนุรักษ์ควรมนวกเอาองค์ประกอบของการสื่อความหมาย และการนำเสนอเข้าไปในหลักสูตรด้วย

7.6 โปรแกรมและ หลักสูตร การฝึกอบรมที่จัดขึ้น มาในแหล่ง ที่ควรพัฒนาขึ้นโดยมี วัตถุประสงค์ในการให้ข้อมูลที่ทันสมัยเกี่ยวกับพัฒนาการใหม่ๆ และนวัตกรรมในแหล่งต่อเจ้าหน้าที่ ด้านมรดกและการสื่อความหมายในทุกระดับ รวมทั้งชุมชนที่เกี่ยวข้องและชุมชนเจ้าของพื้นที่

7.7 ความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและธำรงรักษามาตรฐานด้านวิธีการและเทคโนโลยีการสื่อความหมาย เพื่อเป้าหมายดังกล่าว การประชุมระหว่างประเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ระดับวิชาชีพรวมถึงการประชุมในระดับชาติและระดับภูมิภาคควรได้รับการสนับสนุน กิจกรรมเหล่านี้จะสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับความหลากหลายของวิธีการสื่อความหมาย รวมทั้งประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังมีกฎบัตรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยขึ้นนี้ด้วย ได้แก่ กฎบัตรระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (International Culture Tourism Charter) ซึ่งได้มีการรับรองในที่ประชุมสามัญครั้งที่ 12 ของ ICOMOS ที่ประเทศเม็กซิโก ตุลาคม 1999 มีเนื้อหาสำคัญดังนี้ (กฎบัตรระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม , 2552, หน้า 2-4)

“เนื่องด้วยการท่องเที่ยว คือ หนทางหลักแห่งการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์ จะต้องสร้างโอกาสให้ทั้งประชาชนในท้องถิ่น และผู้มาเยือนได้มีประสบการณ์รับรู้ และเข้าใจใน มรดกและวัฒนธรรมของชุมชนต่างๆ ที่หลากหลาย การสื่อความหมายจึงมีส่วนเกี่ยวข้องและเป็น ส่วนที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตามแหล่งต่างๆ นั้น ต่างมีการรับรู้ที่ แตกต่างกัน (กฎบัตรระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม, 25 52) ดังนั้นจึงมี กิจกรรมการสื่อความหมายในระดับบุคคลด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เป็นต้น รูปแบบการศึกษาและ เทคโนโลยีในปัจจุบันที่เหมาะสม กิจกรรมการสื่อความหมายนี้จะต้องสนับสนุนให้สาธารณชนได้ ตระหนักถึงคุณค่า และให้ความร่วมมือช่วยเหลือ อันจะส่งผลให้มรดกทั้งทางธรรมชาติและ

วัฒนธรรมดำรงอยู่ และควรนำเสนอความสำคัญของแหล่งโบราณสถาน วัฒนธรรมประเพณีที่ปฏิบัติกันอยู่ ตั้งแต่อดีตในยุคสมัยต่างๆ และในท้องที่ภูมิภาคต่างๆ โดยไม่ละเลยถึงวัฒนธรรมและภาษาของชนกลุ่มย่อย ผู้มาเยือนควรได้รับข้อมูลของคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง อันเป็นตัวกำหนดลักษณะเฉพาะของมรดกทางวัฒนธรรมนั้นๆ ด้วย”

5. แนวคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์

เอกลักษณ์ (Identity) หรือในบางตำราทางวิชาการอาจใช้คำว่า “อัตลักษณ์” ในทางจิตวิทยา สังคม หมายถึง ความสำนึกของแต่ละบุคคลว่าตนเองมีความแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร เป็นคำตอบเป็นตอบของคำถามที่ว่า “ฉันคือใคร” และ “ฉันคือใครในสายตาผู้อื่น” ซึ่งบุคคลหนึ่ง ๆ จะมีหลายเอกลักษณ์ หมายถึงการมองตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ในฐานะสมาชิกหน่วยหนึ่งของสังคม ตัวอย่างเช่น เชื้อชาติ ถิ่นกำเนิด เพศ ชนชั้น อาชีพ การเมือง ศาสนาดังนั้นในฐานะสมาชิกหน่วยหนึ่งของสังคม บุคคลหนึ่ง ๆ จะมองตนเองในหลาย ๆ แง่มุมตัวอย่างเช่น นาย ก. มองตนเองว่าเป็นคนไทยเชื้อสายจีน เป็นชาวอุดรธานี เป็นผู้ชาย เป็นพ่อค้า เป็นชนชั้นนายทุน เป็นชาวพุทธ การมองตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ของนาย ก. ก็คือ เอกลักษณ์ในแง่มุมต่าง ๆ ของนาย ก. นั้นเอง (วิไลพร สาคริก, 2545, หน้า 19)

นอกจากเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลแล้ว ในระดับกลุ่ม กลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ จะมีเอกลักษณ์ร่วม (Collective Identity) ซึ่ง วิกีพีเดีย (Wikipedia, 2009, หน้า 1) ได้ให้คำจำกัดความว่า กระบวนการสร้างสำนึกร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม อันจะทำให้สมาชิกได้ตระหนักถึงลักษณะร่วมของกลุ่ม และเข้าใจว่า “พวกเรา” มีลักษณะต่างไปจาก “พวกเขา” อย่างไร จิตสำนึกกรวมดังกล่าวสามารถสร้างและปรับเปลี่ยนได้ โดยอาศัยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในระบบวัฒนธรรมของกลุ่ม เช่น เพลงพื้นบ้าน ตำนานเรื่องวีรกรรมของบรรพบุรุษ ดังนั้น สังคมและวัฒนธรรมจึงมีบทบาทในการสร้าง การดำรงรักษา และการปรับเปลี่ยนเอกลักษณ์โดยตรง

โครงสร้างเอกลักษณ์ เกิดจากการจัดระบบของสังคม โดยกลุ่มสถาบันต่าง ๆ ในสังคม อันได้แก่ สถาบันทางเศรษฐกิจ สถาบันทางสังคม และสถาบันทางการเมือง ซึ่งล้วนแต่มีอิทธิพลกับสมาชิกในสังคม ดังนั้น บุคคลหนึ่ง ๆ จึงต้องปรับเปลี่ยนเอกลักษณ์เมื่อตนเข้าไปเป็นสมาชิกในกลุ่มสังคมใหม่ นั่นคือ เอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล และเอกลักษณ์ร่วมของกลุ่มจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนไป

นอกจากเอกลักษณ์บุคคล เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม แล้วยังต้องพิจารณาถึงเอกลักษณ์ของชาติด้วยนั้นหมายรวมถึงเอกลักษณ์ของบุคคลและวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นชาตินั้นเอง ซึ่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ พ.ศ.2549 ได้ชี้ให้เห็นว่า

เอกลักษณ์ของชาติไทยเป็นลักษณะเฉพาะที่มีความเด่นและดิงามแตกต่างจากนานาประเทศนับแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน อันทำให้พื้นฐานสังคมไทยมีคุณภาพ คุณธรรม ภูมิปัญญา ใฝ่เรียนรู้ มีความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน มีความภาคภูมิใจในมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่มีมาช้านานจนหล่อหลอมให้เกิดความเป็นไทย อีกทั้งเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประเทศชาติมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้าสืบเนื่องยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อให้เอกลักษณ์ของชาติสามารถสืบสานและดำรงอยู่คู่กับประเทศไทยตลอดไป และระเบียบยังให้คำจำกัดความว่า “เอกลักษณ์ของชาติ” ไว้ว่า ลักษณะที่แสดงถึงความเด่นและดิงามเฉพาะที่ร่วมกันของชาติไทย เกี่ยวกับประชากร ดินแดน ศิลปวัฒนธรรม ภาษาไทย ความเป็นเอกราชและอธิปไตย เกียรติภูมิของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเป็นชาติ ช่วยให้ประเทศไทยสามารถรักษาความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าบนพื้นฐานของความสงบสุข ประชาชนมีความรัก ความสามัคคี เอื้ออาทรและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาได้จนถึงทุกวันนี้ ส่วนคำว่า “การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ” หมายความว่า การดำเนินการใดๆ ด้านเอกลักษณ์ของชาติเพื่ออนุรักษ์ ปกป้อง พัฒนา เผยแพร่และส่งเสริมอย่างสร้างสรรค์ด้วยจิตสำนึกด้านคุณธรรม ความดิงาม ความรักหวงแหน และความภาคภูมิใจ ในอันที่จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถรักษาความมั่นคง และส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าบนพื้นฐานของความสงบสุข ประชาชนมีความเข้าใจ เอื้ออาทร และรู้จักสามัคคี (ราชกิจจานุเบกษา, 2549)

แนวคิดเรื่องเอกลักษณ์ดังกล่าวข้างนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นเขตทหารเพื่อสื่อสารให้นักท่องเที่ยวเข้าใจเอกลักษณ์ตรงตามความต้องการของพื้นที่และท้องถิ่นได้

6. ทฤษฎีสัญญวิทยา (Semiotics)

สัญญวิทยา เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบของสัญลักษณ์ ที่ปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์ อันถือเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวของเรา สัญลักษณ์อาจจะได้แก่ ภาษา รหัส สัญลักษณ์ เครื่องหมาย ฯลฯ หรือหมายถึงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มีความหมายแทนของจริง ตัวจริง ในตัวบท และในบริบทหนึ่งๆ

คำว่าสัญญวิทยาหรือสัญญาศาสตร์ (Semiology และ Semiotics) ทั้งสองคำนี้มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกคำเดียวกันคือ Semeion ที่แปลว่า Sign หรือสัญลักษณ์ ซึ่งสัญญวิทยาหรือสัญญาศาสตร์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์เรื่องภาษา เครื่องหมายและสัญลักษณ์ ทั้งสองคำนี้ต่างมีเอกลักษณ์ และถูกรวมอยู่ในระบบของเครื่องหมาย Semiotics เป็นคำที่นักปรัชญาชาวอเมริกัน ชาร์ล แซนเดอร์ เพอร์ซ (Charles Sanders Peirce ค.ศ.1839-1914) เป็นผู้ริเริ่มใช้เพื่อนำมาประยุกต์ใช้งานออกแบบ

สถาปัตยกรรม เพราะสถาปัตยกรรมนั้นมีโครงสร้าง องค์ประกอบที่แตกต่างไปจากระบบของภาษา และ ทำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

ส่วนคำว่า Semiology เป็นคำที่ตั้งขึ้นโดยนักภาษาศาสตร์แฟร์ดีน็อง เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure ค.ศ. 1857-1913) นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกหลายคนนำเอาแนวคิดเรื่องสัญวิทยาไปพัฒนาต่อ ซึ่งจะกล่าวถึงอีกคนได้แก่ โรแลนด์ บาร์ธ (Roland Barthes ค.ศ. 1915-1980) ในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสัญศาสตร์และสัญวิทยา นั้นมีเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกัน นั่นคือการศึกษาวิธีการสื่อความหมาย ขั้นตอนและหลักการในการสื่อความหมายตลอดจนเรื่องการทำความเข้าใจใน ความหมายของสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมหนึ่งๆ (แนวคิดสัญวิทยา, 2552) เดนิล แซนเดอร์ (Daniel, 2009, หน้า 1-4) ได้ให้คำจำกัดความและอธิบาย สัญวิทยา (Semiology) หรือ (Semiotics) นั้น ว่าเป็นการศึกษาในเรื่องของ สัญลักษณ์ (Sign) รหัส (Code) และ วัฒนธรรม (Culture) ซึ่งเกี่ยวกับการแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่สำคัญของสัญลักษณ์และการถูกนำมาใช้ ลักษณะที่สำคัญ 3 ประการของสัญลักษณ์ คือ

1. จะต้องมึลักษณะทางกายภาพ
2. จะต้องมีความหมายถึงบางสิ่งบางอย่างนอกเหนือตัวสัญลักษณ์เอง
3. ต้องถูกนำมาใช้และรับรู้โดยผู้ที่เกี่ยวข้องว่าสัญลักษณ์

แฟร์ดีน็อง เดอ โซซูร์ (Ferdinand De Saussure) นักภาษาศาสตร์ผู้ให้กำเนิดศาสตร์ของสัญวิทยา ได้พัฒนาทฤษฎีมาจากรากฐานความคิดทางภาษาศาสตร์ว่าความหมาย จะประกอบด้วยสัญลักษณ์ (Sign) รหัส (Code) และวัฒนธรรม (Culture) โดยให้ความสนใจวิธีที่ผู้ผลิต สร้างสัญลักษณ์ต่าง ๆ และแนวทางที่ผู้อ่านสารจะเข้าใจสัญลักษณ์นั้น ๆ ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญแก่ผู้ผลิตสาร (Producer) มากกว่าการเป็นแค่ผู้ส่งสารและให้ความสำคัญ (มิติทางความคิด) แก่ผู้อ่านสาร (Reader) มากกว่าผู้รับสาร (Receiver) สัญวิทยา จึงเป็นการศึกษากระบวนการสร้างความหมาย (Signification) หรือวิธีการที่จะนำเอา สัญลักษณ์ต่าง ๆ มาใช้ตีความหมายภายในตัวบท (Text) อันเป็นผลผลิตทั้งหมดของการสื่อสาร (วิลัยพร สาคริก, 2545, หน้า 98)

6.1 รูปสัญลักษณ์และความหมายสัญลักษณ์

การศึกษาเกี่ยวกับ สัญศาสตร์เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญลักษณ์และความหมาย สัญลักษณ์ เพื่อ ศึกษาว่าความหมาย ที่ถูกสร้างและถูกถ่ายทอด เป็นอย่างไร ซึ่งแฟร์ดีน็อง เดอ โซซูร์ (Ferdinand De Saussure, 2009, หน้า 1-3) อธิบายว่าในทุกๆ สัญลักษณ์ต้องมีส่วนประกอบทั้ง 2 อย่าง ดังนี้

1. รูปสัญลักษณ์ (Signifier) คือสิ่งที่เราสามารถรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส เช่นการมองเห็น ตัวอักษร รูปภาพ หรือการได้ยินคำพูดที่เปล่งออกมาเป็นเสียง (Acoustic-Image)

2. ความหมายสัญลักษณ์ (Signified) หมายถึงความหมาย คำนิยามหรือความคิดรวบยอด (concept) ที่เกิดขึ้นในใจหรือในความคิดของผู้รับสาร

ความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์แต่ละตัวนั้นเกิดขึ้นโดยตรรกะว่าด้วยความแตกต่าง (The Logic of Difference) หมายความว่า ความหมายของสัญลักษณ์แต่ละตัว มาจากการเปรียบเทียบว่าตัวมันแตกต่างจาก สัญลักษณ์ตัวอื่นๆ ในระบบเดียวกัน ซึ่งหากไม่มีความแตกต่างแล้ว ความหมายก็เกิดขึ้นไม่ได้ ทั้งนี้ความต่างที่ทำให้ค่าความหมายเด่นชัดที่สุดคือความต่างแบบคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) เป็นต้น ขาว-ดำ ดี-เลว ร้อน-เย็น หรืออธิบายอีกอย่างคือ ความหมายของสัญลักษณ์หนึ่ง เกิดจากความไม่มี หรือไม่เป็นของสัญลักษณ์อื่น (สรณี วงศ์เบ็ญสัจจ์, 2544, หน้า 18)

6.2 ประเภทของสัญลักษณ์

ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์แต่ละตัวนั้นเกิดขึ้นโดยการพิจารณาที่ตรรกะของความแตกต่างนั้นก็ได้มีการเสนอการจัดประเภทของสัญลักษณ์ โดย Peirce ได้กำหนดเอาไว้เป็น 3 ประเภท ซึ่งแบ่งตามความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญลักษณ์และความหมายสัญลักษณ์ดังนี้ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร์ , 2550 หน้า 25-26)

1. ภาพเหมือน (Icon) เป็นเครื่องหมายที่มีความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญลักษณ์กับความหมาย สัญลักษณ์เป็นไปในลักษณะของความเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่มันบ่งถึง เช่นภาพถ่าย ภาพเหมือน ภาพวาด ภาพยนตร์ การ์ตูน แผ่นภาพ และการเลียนแบบท่าทางของคนหรือ สัตว์ เป็นต้น

2. ดรรชนี (Index) เป็นเครื่องหมายที่มีความสัมพันธ์ ระหว่างรูปสัญลักษณ์กับความหมาย สัญลักษณ์เป็นไปในลักษณะของความเป็นเหตุ เป็นผลต่อกัน (Cause and Effect) หรือเป็นการบ่งชี้ถึง บางสิ่งบางอย่าง เช่น รูปกราฟที่แสดงผลลัพธ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รอยเท้าของสัตว์ที่ประทับลงบน พื้นดิน หรือดรรชนีที่อยู่ท้ายเล่มของหนังสือที่บอกให้เราทราบถึงข้อความที่เราต้องการจะค้นหา คุณสมบัติอีกประการที่น่าสังเกตของสัญลักษณ์ประเภทดรรชนีก็คือ เมื่อเราเห็นรูปสัญลักษณ์ประเภท ดรรชนี ความหมายสัญลักษณ์ที่เรานึกถึงไม่ใช่สิ่งที่เรามองเห็นในขณะนั้น เช่น ตัวอย่างที่ได้กล่าว มาแล้วนั้นคือรอยเท้าสัตว์ที่เมื่อเราพบ เราไม่ได้นึกถึงรอยเท้าในขณะนั้น แต่เรานึกไปถึงตัวสัตว์ที่เป็น เจ้าของรอยเท้านั้น

3. สัญลักษณ์ (Symbol) เป็นเครื่องหมายที่มีความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญลักษณ์กับความหมาย สัญลักษณ์เป็นไปในลักษณะของการถูกกำหนดขึ้นเองซึ่งได้รับการยอมรับ ซึ่ง แสดงถึงบางสิ่งบางอย่าง แต่มันไม่ได้มีความคล้ายคลึงกับสิ่งที่มันบ่งชี้ แต่การใช้งานเป็นไปในลักษณะของการถูกกำหนดขึ้น เองซึ่งได้รับการยอมรับจนเป็นแบบแผน (Convention) และต้องมีการเรียนรู้เครื่องหมายเพื่อทำ

ความเข้าใจ หรือเป็นการแสดงถึงการเป็นตัวแทน (Representation) ซึ่งสังคมยอมรับความสัมพันธ์นี้ ตัวอย่างเช่นเครื่องหมายทางคณิตศาสตร์ ภาษาที่รวมถึงเครื่องหมายวรรคตอนต่างๆ หรือ การสวมแหวนนักรบข้างซ้ายแสดงถึงการแต่งงาน เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ดี การจำแนกประเภทของสัญลักษณ์ทั้งสามแบบก็ไม่สามารถทำได้อย่างชัดเจน เช่นในกรณีรูปสัญลักษณ์ของคำว่า “Xerox” ในภาษาอังกฤษซึ่งความหมายสัญลักษณ์ของมันก็คือยี่ห้อของเครื่องถ่ายเอกสาร แต่รูปสัญลักษณ์ดังกล่าวได้กลายเป็นความหมายสัญลักษณ์ของ “การถ่ายเอกสาร” ในสังคมไทย เป็นต้น (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร, 2550, หน้า 21)

ทฤษฎีนี้ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อนำไปสู่การสื่อความหมายของสถานที่นั้นได้อย่างถูกต้อง

7. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

ด้วยในการวิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการการวิจัยเชิงคุณภาพ ในบทนี้ผู้วิจัย ได้ประมวลความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพใน 3 หัวข้อดังต่อไปนี้

7.1 วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

7.1.1 การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือสำหรับผลิตและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญมาก ทั้งในชีวิตประจำวันของเราและในการวิจัย

ชาย โพธิสิตา (2550, หน้า 257-259) ได้กล่าวถึง “การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ” ที่ จะกล่าวถึงต่อไปนี้ไม่ใช่ชื่อของวิธีการสัมภาษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นมโนทัศน์ (Concept) หรือเป็นชื่อรวมๆ ที่ใช้หมายถึงเทคนิคการสัมภาษณ์หลายแบบ ที่มีลักษณะสำคัญหลายอย่างร่วมกัน แต่ขณะเดียวกันก็มีลักษณะเฉพาะปลีกย่อยบางอย่างที่ต่างกันบ้าง ในเอกสารภาษาอังกฤษ การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพมีชื่อเรียกแตกต่างกันหลายชื่อ เช่น In-Depth Interview, Focused Interview, Unstructured Interview, Non-Directive Interview, Open-Ended Interview, Active Interview และ Semi-Structured Interview (Rice and Ezzy, 1999)

วิธีการสัมภาษณ์ที่มีชื่อในเอกสารภาษาไทยนอกจากคำว่า “การสัมภาษณ์เชิงลึก” หรือ “การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก” หรือ “การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง” และบางครั้งก็เรียกว่า “การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง” ทั้งหมดก็เป็นวิธีการที่สามารถเรียกรวม ๆ ได้ว่า การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ (Qualitative Interview) เมื่อกกล่าวถึงวิธีที่มีเทคนิคการสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยรวม ๆ ถ้าต้องการกล่าวถึงวิธีที่มีเทคนิคเฉพาะบางอย่าง จึงจะใช้ชื่อเฉพาะซึ่งเป็นที่

คุ้นเคยกันอยู่แล้ว เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างแล้วแต่กรณี

1. การสัมภาษณ์สองแบบ: กระทบทัศนคติและแนวคิด

การวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้แบ่งออกเป็น 2 แบบตามลักษณะของการวิจัย คือการสัมภาษณ์ที่ใช้ทั่วไปในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Interview) กับ การสัมภาษณ์ที่ใช้ทั่วไปในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Interview) แบบแรกเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured) คือ ทุกคำถามจะมีคำตอบที่เตรียมไว้ล่วงหน้า เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด แบบหลังเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือกึ่งโครงสร้าง (Unstructured หรือ Semi-Structured) ที่มีความยืดหยุ่นมากกว่าแบบแรก การสัมภาษณ์ทั้งสองประเภทนี้ แตกต่างกันในแง่ของปรัชญาพื้นฐาน วิธีดำเนินการ และบทบาทของผู้สัมภาษณ์ ซึ่งทั้งหมดนี้จะยังผลให้ข้อมูลที่ได้มีลักษณะที่แตกต่างกันด้วย

วิธีการสัมภาษณ์เชิงปริมาณ (แบบแรก) นั้นอิงอยู่กับกระทบทัศนคติที่ถือว่า ความจริง หรือ ความรู้ (ซึ่งเป็นข้อมูลในการวิจัย) เป็นสิ่งที่มีอยู่โดยตัวของมันเอง และเป็น วัตถุวิสัย (Objective) คือเป็นอิสระจากตัวนักวิจัย ความจริงสูงสุดมีเพียงหนึ่งเดียวและมีธรรมชาติเป็นกฎสากล (Universal and Law-like Reality) ทัศนคติเช่นนี้ได้รับอิทธิพลจากกระทบทัศนคติ แนวปฏิฐานนิยม (Positivism) ซึ่งมีอิทธิพลสูงครอบงำการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและศาสตร์แขนงอื่น ๆ

เคลว (Kvale, 1996) เปรียบบทบาทของผู้ทำหน้าที่สัมภาษณ์เชิงปริมาณซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของกระทบทัศนคติแบบวิทยาศาสตร์ (ปฏิฐานนิยม) ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นว่าเหมือนกับนักชู้ดแ่ว ผู้มีหน้าที่เพียงแต่ชู้ดแ่วซึ่งมีอยู่แล้วในดิน โดยใช้เครื่องมือและกรรมวิธีที่เหมาะสม ร่อนเอาแต่แร่ที่บริสุทธิ์ ไม่ให้มีสิ่งปนเปื้อนอื่นติดมาได้ ในคำกล่าวนี้ ข้อมูลหรือความความจริงที่นักวิจัยต้องการนั้น เปรียบได้กับแร่ซึ่งถือว่ามีอยู่ตามธรรมชาติของมันเอง มิได้ถูกใครสร้างมา ข้อมูลนั้นมีอยู่แล้วในประชากรที่เลือกเป็นตัวอย่าง นักวิจัยเป็นเพียงผู้ไปค้นพบ แล้วก็เก็บเอามาเท่านั้น วิธีการเก็บนั้นนักวิจัยเชิงปริมาณใช้การสัมภาษณ์โดยมีแบบสอบถามเป็นหลัก ในการสัมภาษณ์เชิงปริมาณนั้น ผู้สัมภาษณ์มุ่งเน้นกรรมวิธีที่จะไม่ให้ข้อมูลที่ได้ออกมาถูกปนเปื้อนด้วยสิ่งอื่นที่ไม่ต้องการวงการวิจัยเรียกสิ่งที่ไม่พึงประสงค์นี้ว่า “อคติ” อคตินั้นไม่ว่าจะมาจากตัวผู้สัมภาษณ์จากผู้ให้สัมภาษณ์ หรือจากกรรมวิธีดำเนินการสัมภาษณ์ ก็ถือเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

2. การสัมภาษณ์เน้นปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม

การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมีความหมายสองนัย นัยแรก หมายถึง การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของทั้งสองฝ่าย ตั้งแต่เริ่มต้นจนตลอดจบการสัมภาษณ์ เป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้ทำการ

สัมภาษณ์มากกว่าให้ผู้สัมภาษณ์ ที่จะสร้างและรักษาระดับความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตัวเขากับผู้ให้สัมภาษณ์ ความสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้ฝ่ายผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกสบาย มั่นใจ วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยเรื่องราวตลอดจนความคิดของเขา

ประเด็นที่สอง คือเรื่องการมีส่วนร่วมนั้น หมายถึงการที่ตั้งสองฝ่ายอยู่ในสภาพที่ Active คือต่างก็มีส่วนร่วมเพื่อบรรลุจุดประสงค์เดียวกัน นั่นคือการสร้างเรื่องราว (ข้อมูล) ขึ้นมา การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพนั้นเป็นมากกว่าการที่ฝ่ายหนึ่ง “ยิงคำถาม” ให้อีกฝ่ายหนึ่งตอบเท่านั้น แต่เป็นการที่ทั้งสองฝ่ายแลกเปลี่ยนคำถามคำตอบซึ่งกันและกัน ทำนองเดียวกับการเจรจาต่อรอง (Negotiation) ทว่านี่ไม่ใช่การต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หากแต่เป็นการต่อรองเพื่อร่วมกันสร้างข้อมูลและความหมายขึ้นมา (Fontana and Frey, 2000) ข้อมูลที่ได้มาโดยวิธีนี้นับว่าเป็นผลของการต่อรองที่ลงตัว (Negotiated Text) ที่ว่าต่อรองนั้นคือทั้งสองฝ่ายต่างมีโอกาสเป็นผู้เสนอและผู้สนอง นักวิจัย (ผู้สัมภาษณ์) ต่อกับด้วยข้อเสนอให้ผู้ให้สัมภาษณ์บอกความจริง บอกสิ่งที่เขารู้ หรือสิ่งที่เขาคิดเห็น จนเป็นที่พอใจ แล้วจึงเปลี่ยนไปเรื่องใหม่ ฝ่ายผู้ให้สัมภาษณ์ก็ต่อรองด้วยการบอกว่า ความจริง สิ่งที่เขาู้ และสิ่งที่เป็นความคิดเห็นของเขาคืออะไร ในแบบของเขาเอง การต่อรองในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนเช่นนี้คือสาระสำคัญของกระบวนการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ

แต่ในการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ การมีส่วนร่วมของทั้งสองฝ่ายเป็นสิ่งที่ต้องเน้นเป็นพิเศษ โฮลสไตน์ และ แก็บบเรียม (Holstein and Gubrium, 1997) ถึงกับเรียกวิธีการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพโดยรวมว่าเป็น Active Interview และเรียกกระบวนการสัมภาษณ์แบบนี้ว่า Active Interviewing คือ เป็นการสัมภาษณ์ที่ทั้งสองฝ่ายต้องมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นไม่ใช่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เพียงข้างเดียว

การมีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์นั้น ผู้สัมภาษณ์ไม่ได้มีหน้าที่เพียงแค่ว่า “ยิงคำถาม” อย่างเดียว แต่ต้องใช้ศิลปะและความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์กระตือรือร้นที่จะเล่าเรื่องราวของเขาโดยที่ไม่รู้สีกว่ากำลังถูกถามคำถามหรือถูกซักไซ้ไล่เลียง เนื่องจากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพเป็นการสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) ความร่วมมือกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์จึงเป็นธรรมชาติที่วัดความสำเร็จที่สำคัญ

เอทิล เดอ โซลา พูล (Ethiel de Sola Pool, 1957, หน้า 193 อ้างใน Holstein and Gubrium, 1997, หน้า 120) อธิบายการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพที่ทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์มีส่วนร่วมกันอย่างเข้มข้นในกระบวนการสร้างข้อมูลว่า “เหมือนละครที่ทั้งสองฝ่ายร่วมกันแสดง และละครนั้นก็มิใช่โครงสร้างเรื่องที่สามารถเปลี่ยนไปได้ตลอดเวลา

3. การสัมภาษณ์ในรูปแบบของการสนทนา

การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพที่ดี ควรดำเนินไปในรูปของการสนทนานั้น มีคำถามที่ น่าจะทำความเข้าใจเพิ่มเติม คำถามสำคัญคือ การสนทนาในการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพเป็นอย่างไร ต่างจากการสนทนาในกิจกรรมอื่น ๆ ใดๆ เพื่อความเข้าใจในเรื่องนี้ควรทราบก่อนว่า การสนทนา มีรูปแบบอย่างไรบ้าง เคลว (Kvale, 1996, หน้า 19-21) จำแนกการสนทนาออกเป็น 3 ประเภท คือ การสนทนาในชีวิตประจำวัน การสนทนาเชิงวิชาชีพ และ การสนทนาตอบโต้เชิงปรัชญา การสนทนา ทั้งสามแบบนี้แตกต่างกันทั้งในด้านรูปแบบ โครงสร้าง และจุดมุ่งหมาย

2. การสังเกต

หลักพื้นฐานของวิธีการแบบสังเกต

สุภาวงศ์ จันทรวานิช (2543, 128-159) ได้กล่าวถึงการแยกชนิดของสิ่งที่จะต่อ สังเกตออกเป็น 6 ขั้นตอนนี้ จะมีประโยชน์โดยตรงในแง่ของการตรวจสอบว่า ผู้วิจัยได้ทำงาน ครบถ้วนหรือไม่ ถ้าไม่ได้แบ่งไว้ให้ละเอียดอาจมีบางส่วนตกหล่นขาดหายไป และพยายามอธิบายถึง ความเป็นมา สาเหตุ และผลลัพธ์ การวิเคราะห์เบื้องต้นนี้เป็นสิ่งที่จะเป็นในการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ เพราะงานวิจัยนี้เป็นงานที่ต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูลในสนามเพื่อจะได้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่าง ต่อเนื่องต่อไป และวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้องไม่หลงทาง

ชควานท์ (Schwandt, 2000, หน้า 179) กล่าวถึงหลักการทั่วไปของการสังเกตมี 5 ประการ ซึ่ง (ชาย โภธิสีดา, 2550, หน้า 312-315) นำมาขยายความ และเพิ่มเข้าไปอีก 2 ประการ (รวมเป็น 7 ประการ) ดังต่อไปนี้

1. สังเกตจากมุมมองของผู้ถูกศึกษา: ผู้สังเกตจะต้องพยายามมองปรากฏการณ์ ศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการกระทำ ความเข้าใจ ความหมาย จากสายตาของผู้ที่ถูกศึกษาเท่านั้น นักวิจัย จะมีความคิดเห็นมีความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ตนสังเกตอย่างไร ก็ควรจะบันทึกแยกไว้ต่างหาก แต่ สิ่งที่นักวิจัยจะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกคือ ต้องพยายามมองการกระทำหรือปรากฏการณ์ ในสายตาของคนที่ถูกสังเกต เป็นหลัก ถ้านักวิจัยยังไม่สามารถเข้าถึง หรือยังไม่สามารถมองสิ่งที่ เกิดขึ้นในสายตาของประชาชนผู้ถูกสังเกตได้ ก็ยังไม่จัดว่าประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2. สังเกตรายละเอียด : ให้ความสำคัญอย่างสูงแก่รายละเอียดของสิ่งที่สังเกต นักวิจัยต้องบันทึกและพรรณนารายละเอียดของสิ่งที่เกิดขึ้น ยิ่งให้รายละเอียดได้มากเท่าไรก็ยิ่งดี ใน เรื่องนี้ถ้าจะพูดตามความเห็นและตามภาษาของ (Clifford Geertz, 1973) ก็ต้องพูดว่า นักวิจัยที่ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมนั้นต้องทำสิ่งที่เรียกว่า Thick Description คือพรรณนารายละเอียดของสิ่งที่ตนศึกษาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การพรรณนารายละเอียดที่ดี คือการพรรณนาอย่างเป็นวัตถุวิสัย (Objective Description) คือไม่ใช่ความรู้สึก ความคิดเห็น และการตีความของนักวิจัย จะต้องเก็บ

ความรู้สึกแยกไว้เป็นส่วนหนึ่งต่างหาก ไม่ปนกับบันทึกข้อความพรรณนาของสิ่งที่ได้สังเกต ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูล

3. ให้ความสำคัญแก่บริบทของสิ่งที่สังเกต : ผู้ทำการสังเกตต้องตระหนักว่า เหตุการณ์ การกระทำ หรือพฤติกรรมที่สังเกตนั้น มีความหมายก็เฉพาะภายในบริบทคือ สิ่งแวดล้อมที่มันดำรงอยู่ (หรือในสิ่งแวดล้อมที่คล้ายกันเท่านั้น) ถ้าบริบทแตกต่างออกไป ความหมายของการกระทำนั้นอาจจะเปลี่ยนไป ดังนั้น ในการสังเกต นักวิจัยต้องไม่พลาดที่จะเก็บรายละเอียดบริบทของสิ่งที่สังเกตด้วย ทุกครั้งที่ทำการสังเกต นอกจากจะพรรณนารายละเอียดของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น (ซึ่งถือว่าเป็นเนื้อหาหลักของการสังเกต) แล้ว นักวิจัยต้องไม่ละเลยที่จะให้คำบรรยายเชิงบริบทของปรากฏการณ์นั้นด้วย เช่น สถานที่ เวลา และสถานการณ์ (Setting) นักวิจัยที่ทำการสังเกตจะต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมและประวัติความเป็นมาของปรากฏการณ์ที่ศึกษานั้นด้วย

4. ให้ความสำคัญแก่กระบวนการของสิ่งที่สังเกต: ในการสังเกต นักวิจัยจะต้องมองการกระทำทางสังคมในฐานะเป็นกระบวนการที่มีพลวัตอยู่ตลอดเวลา ข้อนี้หมายรวมไปถึงว่า ควรมองปรากฏการณ์ต่าง ๆ ว่ามีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับสิ่งอื่นด้วย การทำความเข้าใจเหตุการณ์อย่างหนึ่งในฐานะเป็นสิ่งที่คงที่ ไม่มีมิติแห่งความเคลื่อนไหวหรือพัฒนาการ มาสามารถจะให้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งนั้นได้ชัดเจนและเพียงพอ

5. เปิดกว้าง: นักวิจัยพึงหลีกเลี่ยงการด่วนสรุปหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ตนสังเกต โดยที่ยังไม่มีหลักฐานสนับสนุนเพียงพอ การใช้แนวคิดอันใดอันหนึ่งตัดสินหรือชี้้นำการสังเกตเร็วเกินไปนั้น อาจทำให้การสังเกตที่จะตามมาติดอยู่ใน “กับดักทางความคิดและมุมมอง” ของแนวคิดนั้นเท่านั้น แม้จะมีกรอบแนวคิดที่วางเอาไว้ในเบื้องต้นอยู่แล้ว การสังเกตก็ควรดำเนินไปอย่างเปิดกว้าง ให้โอกาสแนวคิดใหม่ โดยไม่ยอมให้แนวคิดทฤษฎีเดิมครอบงำ เว้นเสียแต่ว่าหลักฐานจากการสังเกตในระยะต่อมาจะทำให้ประจักษ์ชัดว่าควรเป็นเช่นนั้น

6. นักวิจัยในฐานะเป็นเครื่องมือในการสังเกต : วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพทั่วไปถือว่า นักวิจัยเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลที่สำคัญ วิธีการสังเกตเป็นตัวอย่างที่ดีเด่นชัดที่สุดในเรื่องนี้ คุณสมบัติข้อนี้อาจเป็นทั้งจุดแข็งและข้อจำกัดของวิธีนี้ จุดแข็งสำคัญอยู่ที่ความยืดหยุ่น ซึ่งทำให้นักวิจัยสามารถวินิจฉัยโดยหลักแห่งและผล ตามความเหมาะสมกับแหล่งข้อมูลและสถานการณ์แวดล้อม แต่ข้อจำกัดที่สำคัญก็คือ ความเป็นอัตวิสัย (Subjectivity) ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากในการใช้เครื่องมือชนิดนี้ เพราะนักวิจัยนั้นถึงอย่างไรก็เป็นมนุษย์ที่มีความรู้สึก มีอารมณ์ มีความชอบ/ไม่ชอบเหมือนคนทั่วไป การสังเกตอย่างบริสุทธิ์ชนิดที่ปราศจากอคติทุกรูปแบบ (เป็นวัตถุวิสัยบริสุทธิ์) นั้น ออกจะเป็นเรื่องอุดมคติมากกว่าที่จะประจักษ์ได้ในการปฏิบัติจริง นอกจากนี้แล้ว ความเป็นมาตรฐานก็เป็นสิ่งที่บรรลุถึงได้ยาก สำหรับเครื่องมือที่เป็นมนุษย์ แม้ว่าจะจะเป็นนักวิจัยที่ฝึกฝนมาดี

แล้วก็ตาม เพราะข้อจำกัดที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยแนะนำให้ควรใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบอื่น เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นต้น ควบคู่ไปกับการสังเกตด้วย

7. ใช้วิธีอื่นควบคู่ไปด้วยได้ไม่มีขีดจำกัด: การสังเกตแบบมีส่วนร่วมจะเป็นวิธีเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีประสิทธิภาพมากถ้าใช้ควบคู่กับวิธีอื่น เช่น การสัมภาษณ์ (ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง) การสำรวจ และการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทุกรูปแบบ ผู้รู้ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องนี้ (Adler and Adler, 1994; Maykut and Morehouse, 1994; Patton, 1990; Creswell, 1998; Lincolh and Guba, 1985, Denzin, 1978; Denzin and Lincolh, 2009)

ในวงการวิจัยเชิงคุณภาพ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม มีความหมายอย่างเดียวกับ การวิจัยภาคสนาม (Fieldwork, or Field Research) และเมื่อพูดถึง การวิจัยภาคสนาม ก็เป็นที่รู้กันว่าหมายถึงการวิจัยที่ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นหลัก และเมื่อพูดถึงการใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในเก็บข้อมูล ก็เป็นที่เข้าใจกันว่านักวิจัยจะใช้วิธีอื่นควบคู่ไปด้วย (Lofland, 1971) การใช้หลายวิธีในเก็บข้อมูล สำหรับการวิจัยเรื่องเดียวกันเช่นนี้ เป็นรูปแบบหนึ่งของแนวทางการวิจัยที่เรียกว่า Triangulation (Denzin, 1989) .ซึ่งขอเรียกว่า “การใช้หลายวิธีและมุมมองในการวิจัย

7.2 การตรวจสอบข้อมูล

หลังจากที่นักวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้ว ขั้นตอนสำคัญที่จะต้องกระทำต่อไป คือ การตรวจสอบในการวิจัยเชิงคุณภาพ เรามักจะได้ยินเสมอในความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของข้อมูล เพราะแคลงใจในความลำเอียงของนักวิจัยที่อาจเกิดขึ้นเมื่อได้ไปคลุกคลีกับปรากฏการณ์และผู้ให้ข้อมูล นักวิจัยเชิงคุณภาพตระหนักดีถึงข้อสงสัยนี้ และได้วางมาตรการที่จะป้องกันความผิดพลาด นั่นคือการตรวจสอบข้อมูลก่อนที่จะทำการวิเคราะห์

สุภางค์ จันทรวานิช (2543, หน้า 12 8-159) นักวิจัยจะทำอะไรกับข้อมูลที่ได้อะไร โดยในขั้นแรกจะต้องตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้อะไรหรือยัง ข้อมูลนั้นตอบปัญหาของการวิจัยหรือไม่ ถ้าได้ข้อมูลไม่ตรงกัน จะต้องตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร การตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพคือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)(Denzin, 1989) ซึ่งมีวิธีการโดยละเอียดดังนี้

การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้อานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบคือการสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ แหล่ง เวลา แหล่ง สถานที่ และแหล่ง บุคคล แหล่งเวลาหมายถึงว่า ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ เช่น ถ้าผู้วิจัยเคยสังเกตผู้ป่วยโรคจิตเวลาเช้า ควรตรวจสอบข้อมูลโดย

การสังเกตผู้ปวยเวลาบ่ายและเวลาอื่นด้วย แหล่งสถานที่หมายถึงว่า ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่

การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือการตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกตแทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกันสังเกต โดยตลอด ในกรณีที่ไม่แน่ใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลสนาม ควรเปลี่ยนตัวผู้วิจัยให้มีหลายคน

การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือการตรวจสอบว่า ถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด อาจทำได้ง่ายในระดับสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) และแนวคิดขณะที่ลงมือตีความสร้างข้อสรุปเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ ปกตินักวิจัยจะตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎีได้ยากกว่าตรวจสอบด้านอื่น

การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

นอกจากนี้เพื่อการทดสอบให้แน่ใจว่า การวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูลของเจ้านั้น ถูกต้องหรือไม่ นักวิจัยอาจใช้วิธีการแบบเดียวกัน กับ วายท์ (Whyte, 1993) ซึ่งใช้ในงานวิจัยเรื่อง Street Corner Society โดยถกเถียงและซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือกลุ่มเด็กวัยรุ่นข้างถนนเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นและตีความหมาย และเมื่อเขียนรายงานจบ เขาก็ให้เด็กเหล่านั้นอ่านบททวนว่า ข้อมูลและการตีความหมายของเขานั้นเที่ยงตรงตามที่คนกลุ่มนี้ยึดถือเป็นแบบอยู่หรือไม่ แล้วจึงแก้ไขเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์

7.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญและยากในกระบวนการวิจัยโดยเฉพาะในการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นวิธีการสร้างข้อสรุปจากการศึกษารูปแบบหรือข้อมูลจำนวนหนึ่ง ซึ่งมักไม่ใช่สถิติช่วยในการวิเคราะห์ หรือถ้าใช้สถิติก็ไม่ได้ถือว่าวิธีการทางสถิติเป็นวิธีวิเคราะห์หลัก แต่จะถือเป็นข้อมูลเสริม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิเคราะห์ข้อมูลจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการวิจัยผู้วิเคราะห์ข้อมูลควรมีความรู้ในเรื่องแนวคิดทฤษฎีอย่างกว้างขวาง มีความเป็นสหวิทยาการอยู่ในตัวเอง สามารถสร้างข้อสรุปเป็นกรอบแนวคิดและเปลี่ยนแปลงแนวทางที่จะตีความหมายข้อมูลได้หลายๆ แบบ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ดี ควรใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม ข้อมูลที่ได้มาอาจเป็น เช่น ถ้าเป็นข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ที่ได้มาจากการสังเกตสัมภาษณ์ แล้วจัดบันทึก ควรวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ขณะเดียวกัน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิง

บรรยาย เป็นวิธีหนึ่งที่มีนัยคือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการพยายามจะทำ ข้อมูลนั้นให้เป็นจำนวนที่นับได้ โดยทั่วไป มักกระทำกับข้อมูลเอกสารในการวิจัยเอกสาร

7.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป

วิธีการหลักที่ในการวิเคราะห์แบบนี้ มี 3 ชนิด คือ การวิเคราะห์แบบอุปนัย การ จำแนกชนิดของข้อมูล และการเปรียบเทียบข้อมูล รายละเอียดของแต่ละวิธีมีดังนี้

1. การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ วิธีตีความสร้างข้อสรุป ข้อมูลจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น พิธีกรรม การทำมาหากิน ความเป็นอยู่ในสังคม ฯลฯ เมื่อนักวิจัยได้เห็นรูปธรรมหรือเหตุการณ์หลาย ๆ เหตุการณ์ แล้วก็ลงมือสร้างข้อสรุป ถ้าข้อสรุป นั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบยืนยันก็ถือเป็นสมมติฐานชั่วคราว ถ้าหากได้รับการยืนยันแล้วก็ถือเป็น ข้อสรุปซึ่งมีความเป็นนามธรรมในระดับต้น ๆ การสร้างข้อสรุปในเชิงนามธรรม (Analytic Induction) จากปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น เด็กขาดอาหาร ชาวนาไถนา ฯลฯ นักวิจัยต้องสรุปสิ่ง เหล่านี้ให้เป็น และต้องคำนึงว่าการสร้างข้อสรุปนี้ไม่ใช่ทำในตอนท้ายของการรวบรวมข้อมูลเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่นักวิจัยทำตลอดเวลา เมื่อใดที่สัมผัสกับปรากฏการณ์จะต้องสร้างข้อสรุปในระดับใด ระดับหนึ่ง ข้อสรุปที่สร้างขึ้นในขั้นตอนนี้ในทางการวิจัยเชิงคุณภาพเรียกว่า สมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) ในการทำสิ่งเหล่านี้ นักวิจัยกำลังลงมือวิเคราะห์เบื้องต้นอยู่แล้ว ในประเด็น นี้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะต่างกันมากจากงานวิจัยเชิงปริมาณ ในการวิจัยเชิงปริมาณนั้น นักวิจัยเป็นผู้นำเครื่องมือบางอย่างไปใช้เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ครบแล้วก็นำกลับมาโดยนักวิจัยผู้นั้นอาจจะเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลหรือไม่ก็ได้ แต่ในการวิจัยเชิง คุณภาพไม่เป็นเช่นนั้น นักวิจัยเชิงคุณภาพจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในขณะที่อยู่ในสนามด้วย ตนเอง พร้อม ๆ กับรวบรวมข้อมูลไปด้วย นักวิจัยเชิงคุณภาพจึงต้องมีวุฒิภาวะในการตัดสินใจ วิเคราะห์ข้อมูล

การพิสูจน์สมมติฐานสำหรับนักวิจัยเชิงคุณภาพ ไม่เหมือนกับการพิสูจน์ สมมติฐานในการวิจัยเชิงปริมาณ สมมติฐานในการวิจัยเชิงปริมาณได้มาจากกรอบแนวคิดทฤษฎีซึ่ง มีอยู่แต่เดิม และผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบในการวิจัย กระบวนการวิจัยกระทำในกรอบของทฤษฎีนั้น ๆ และตอนจบของการวิจัยจะตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ สมมติฐานนั้นถูกหรือผิด ส่วนในการวิจัยเชิง คุณภาพสมมติฐานก็ได้มาจากกรอบแนวคิดทฤษฎีเช่นกัน แต่ผู้วิจัยจะไม่กำหนดสมมติฐานจาก กรอบแนวคิดอันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะ ตรงกันข้ามผู้วิจัยจะปรับและเปลี่ยนสมมติฐานอยู่เสมอโดย การพิสูจน์สมมติฐานเหล่านั้นตลอดเวลา สมมติฐานนั้นอาจผิดหรือถูกก็ได้ เมื่อสมมติฐานนั้นถูก พิสูจน์และตรวจสอบแล้ว จึงจะเป็นข้อสรุป จะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูล หัวใจสำคัญอยู่ที่การ สร้างสมมติฐาน นักวิจัยต้องพยายามรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากปรากฏการณ์หลาย ๆ อย่างเพื่อมา

พิสูจน์และหาข้อสรุปต่อปัญหานั้น พอสรุปนี้ได้ก็ต้องหาข้อสรุปในเรื่องใหม่ ซึ่งจะสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้โดยตรง

2. การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือการจำแนกข้อมูลชนิด ๆ (Typologies) คำว่า Typologies ที่ใช้นี้หมายถึงขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไป การจำแนกแบ่งวิธีการได้เป็น 2 แบบ คือ แบบที่ใช้แนวคิดทฤษฎี และไม่ใช้ทฤษฎี

2.1 แบบใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกชนิดในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ โดยยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการจำแนก เช่น อาชีพของ ลอฟแลนธ์ (Lofland, 1971) ซึ่งแยกออกเป็นการทำงาน กิจกรรม ความหมาย ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและสภาพสังคมเป็นแนวทางการจำแนก เช่นเดียวกับที่ใช้ในการสังเกต รายละเอียดของกรอบการจำแนกชนิดมีดังนี้

1. การกระทำ (Acts) คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ไม่ยาวนานหรือต่อเนื่อง

2. กิจกรรม (Activities) คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง และมีความผูกพันกับบุคคลบางคนหรือบางกลุ่ม

3. ความหมาย (Meaning) การที่บุคคลอธิบายหรือสื่อสารหรือให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำและหรือกิจกรรม อาจเป็นการให้ความหมายในลักษณะเกี่ยวกับโลกทัศน์ ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน

4. ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลหลาย ๆ คนในสังคมที่ศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อาจเป็นรูปของการเข้ากันได้หรือความขัดแย้งก็ได้

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) คือ การที่บุคคลมีความผูกพันและเข้าร่วมกิจกรรม หรือมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

6. สภาพสังคม (Setting) คือ สถานการณ์ หรือสภาพการณ์ที่การกระทำหรือกิจกรรมที่ทำการศึกษาเกิดอยู่

2.2 แบบไม่ใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล อาจใช้สามัญสำนึกหรือประสบการณ์ของผู้วิจัยก็ได้ ผู้วิจัยจะจำแนกข้อมูลเป็นชนิดง่าย ๆ ตามประเภทที่สัมพันธ์กับแบบชีวิตที่นักวิจัยจำแนกข้อมูลเป็นชนิดง่าย ๆ ตามประเภทที่สัมพันธ์กับแบบแผนชีวิตที่นักวิจัยสังเกตเห็น เช่น แบ่งชนิดของเหตุการณ์ ระยะเวลาที่เหตุการณ์เกิด บุคคลที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อม แล้วพิจารณาความสัมพันธ์ของชนิดต่าง ๆ ที่แบ่งนี้ เมื่อได้จำแนกข้อมูลเป็นชนิดแล้ว นักวิจัยจะพิจารณาความสม่ำเสมอ (Regularities) ของการเกิดของข้อมูลชนิดต่าง ๆ ซึ่งจะพื้นฐานในการอธิบายสาเหตุของปรากฏการณ์ ในการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดทั้งโดยใช้หรือไม่ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีนี้ ผู้วิจัยจะได้กำหนด หน่วยการวิเคราะห์ ให้แก่ข้อมูลโดยปริยาย

2.3 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) คือการใช้วิธีการเปรียบเทียบ โดยการนำข้อมูลมาเทียบเป็นปรากฏการณ์ มีความเริ่มเป็นนามธรรมมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยที่ได้สังเกตเหตุการณ์หลาย ๆ เหตุการณ์เมื่อได้จำแนกชนิดของข้อมูลในเหตุการณ์เหล่านั้นแล้ว ก็นำมาเปรียบเทียบกันโดยอาจทำเป็นตารางหาความสัมพันธ์

7.3.2 เทคนิคพิเศษในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยอาจทำให้ข้อมูลที่ตีความวิเคราะห์มีความน่าสนใจ มีแง่มุมการวิเคราะห์ที่พิเศษออกไป หรือมีแนวการตีความที่แปลกใหม่ การกระทำดังกล่าวนี้ต้องอาศัยจินตนาการ อาศัยความช่างสงสัย ช่างคิดหาคำตอบของตัวผู้วิจัยเอง การใช้จินตนาการเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นยิ่งสำหรับนักวิจัยเชิงคุณภาพซึ่ง ครีซเวล (Creswell, 1998) ได้แนะนำว่านักวิจัยอาจใช้จินตนาการในทางวิชาการได้ ดังนี้

1. เมื่อจำแนกข้อมูลเป็นชนิด นักวิจัยควรพิจารณาดูว่าข้อมูลส่วนไหนแยกไม่ได้ สมมติว่าเราจัดข้อมูลไว้ 6 ชนิด แต่ข้อมูลบางอย่างเข้ากับชนิดใดไม่ได้เลย นักวิจัยก็ควรพิจารณาว่าข้อมูลชนิดนี้มีมากหรือไม่ และในข้อมูลที่จัดให้เข้ากลุ่มไม่ได้เหล่านี้มีอะไรเหมือนกันบ้าง ข้อมูลพวกนี้อาจจะเป็นตัวปัญหาหลักหรือตัวอธิบายปรากฏการณ์ก็ได้

2. นักวิจัยควรพิจารณาดูว่าข้อมูลที่แบ่งไว้นั้นมีอะไรแทนที่ได้บ้าง ยกตัวอย่างเช่น เรื่องผู้นำชุมชน เมื่อนักวิจัยเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมในเหตุการณ์การประชุมคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน และจดบันทึกข้อมูลได้ทั้ง 6 ชนิด แต่มีเหตุการณ์บางอย่างที่จัดเข้าประเภทไม่ได้ก็ต้องนำมาพิจารณาว่าจะนำอะไรมาแทนกันได้ เช่น ถ้าผู้ใหญ่บ้านไม่อยู่ใครจะเป็นประธานการประชุมแทน ถ้ากลุ่มที่มีเสียงข้างมากของผู้ใหญ่บ้านไม่อยู่รูปการจะเป็นอย่างไร คือ การตั้งข้อสงสัย ถ้าแทนกันได้มีใครทำหน้าที่ผู้ใหญ่ เมื่อทำหน้าที่แทนแล้วเหตุการณ์ทุกอย่างดำเนินไปตามเดิมทั้ง 6 ขั้นตอน นั่นคือความสัมพันธ์เหมือนเดิม การมีส่วนร่วมเหมือนเดิมความหมายเหมือนเดิม ฯลฯ ก็แสดงว่า คน ๆ นั้นมีความหมายในฐานะผู้นำชุมชนเท่ากับผู้ใหญ่บ้าน บางทีนักวิจัยอาจค้นพบต่อไปว่าผู้นำชุมชน จริง ๆ คือคนนี้ต่างหาก หรือเขาอาจจะเป็นคนของผู้ใหญ่ แต่ผู้วิจัยไม่รู้มาก่อนถ้าไม่เกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่คล้ายคลึงกันมาก ในกรณีตรงกันข้าม ถ้าผู้ใหญ่บ้านไม่มา และมีคนหนึ่งทำหน้าที่แทนแต่ทุกอย่างอลเวงไม่เหมือนเดิม ก็แสดงว่าคนนั้นแทนที่ผู้ใหญ่ไม่ได้ เป็นต้น

3. นักวิจัยอาจตั้งคำถามต่อไปอีกว่า ในปรากฏการณ์ต่าง ๆ นั้นมีอะไรที่มีความหมาย และมีความสำคัญมาก แล้วถ้าไม่มีสิ่งนี้เกิดอะไรขึ้น เช่น ผู้นำชุมชนคนนี้สำคัญมาก ลองสมมติดูว่าผู้นำคนนี้ตายไปจะเกิดอะไรขึ้น มีผลต่อกิจกรรมที่ดำเนินอยู่หรือไม่ ถ้าไม่มีผลอะไร

เลยก็แสดงว่า ผู้นำคนนี้ไม่ใช่คนที่ต้องนำมาพิจารณา และถ้าเป็นผู้นำคนอื่น ๆ จะเป็นอย่างไร ซึ่งต้องลองสมมติเปรียบเทียบดู ผู้นำคนไหนจะต่างกันในแต่ละคน

4. ผู้วิจัยอาจตั้งข้อสงสัยต่อไปอีกว่า ถ้าสิ่งที่สงสัยถูกต้องอะไรจะเกิดขึ้น ถ้าสมมติฐานที่ตั้งไว้ถูกต้องจะเกิดอะไรขึ้น เช่น อาทิตยหน้าจะมีงานทำบุญเข้าพรรษาที่วัด นักวิจัยอาจลองสมมติหรือคาดการณ์ไว้ว่าจะต้องมีใครบ้าง ใครจะเป็นหัวเรี่ยวหัวแรง ใครจะมาร่วมทำบุญด้วย ใครจะไม่มาเลย ลองคาดการณ์ดูแล้วพอถึงวันงานก็ไปร่วมงาน แล้วดูว่าที่ได้คาดการณ์หรือสมมติฐานที่ตั้งไว้เป็นจริงหรือไม่ เมื่อใดที่สามารถทายได้ถูกต้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าอำนาจการทำนายของนักวิจัยสูงมาก โอกาสที่จะอธิบายปรากฏการณ์ได้อย่างถูกต้องมีมากขึ้น เพราะสามารถรู้ได้ว่าตรงไหนเป็นจุดสำคัญ นั่นคือระบบสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชนซึ่งเท่ากับรู้โครงสร้างสังคม นี่เป็นเพียงตัวอย่าง เหตุการณ์จริง ๆ มักไม่ง่ายอย่างนี้เพราะจะมีตัวแปรซับซ้อนหลายด้านหลายมุม แต่นักวิจัยจะต้องหัดสงสัย ถ้าสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ถูกต้องแล้วจะเกิดอะไรขึ้น ทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นเป็นขั้นตอนที่นักวิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูล

7.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร: การวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารอาจทำได้ทั้งโดยวิธีการเชิงปริมาณ และวิธีเชิงคุณภาพ วิธีการเชิงปริมาณ คือ การทำให้ข้อมูลเอกสาร ได้แก่ ถ้อยคำประโยคหรือใจความในเอกสารเป็นจำนวนที่วัดได้ แล้วแจกแจงจำนวนของถ้อยคำ ประโยค หรือใจความเหล่านั้น วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบนี้ที่รู้จักกันดีคือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนวิธีการเชิงคุณภาพคือการตีความ สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) จากเอกสารดังกล่าวประกอบกับเอกสารอื่น ๆ โดยอาจมีการแบ่งประเภทตามเนื้อหาของเอกสารแล้วเปรียบเทียบเนื้อหาประเภทต่าง ๆ กันด้วยก็ได้ ในที่นี้จะกล่าวถึงการวิเคราะห์เนื้อหาเท่านั้น เพราะเป็นเทคนิคที่ต้องเรียนรู้ขั้นตอนให้ถูกต้อง

การวิเคราะห์เนื้อหาคือเทคนิคการวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสารโดยใช้วิธีการเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบและเน้นสภาพวัตถุวิสัย (Objectivity) (Bernard, 1994) การบรรยายนี้เน้นที่เนื้อหาตามที่ปรากฏในข้อความ พิจารณาจากเนื้อหาโดยผู้วิจัยไม่มีอคติหรือความรู้สึกของตัวเองเข้าไปพัวพัน ไม่เน้นการตีความหรือหาความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง หรือความหมายระหว่างบรรทัด สำหรับนักวิจัยบางคนถือว่า การวิเคราะห์เนื้อหาอาจไม่จำเป็นต้องเป็นวิธีการเชิงปริมาณก็ได้ เพียงแต่ให้การระบุคุณลักษณะเฉพาะของความหรือสาระเป็นอย่างมีระบบและเป็นสภาพวัตถุวิสัย (Holstein, 1995) เราอาจสรุปได้ การวิเคราะห์เนื้อหาจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ มีความเป็นระบบ มีความเป็นสภาพวัตถุวิสัย และอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี

ในการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะในสาขาที่มีการใช้ข้อมูล เอกสาร เช่น ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วรรณคดี ภาษา นิเทศศาสตร์ การวิเคราะห์เนื้อหา มีบทบาทเด่นในการช่วยบรรยายหรือแยกแยะสาระ (Message) ของข้อความที่ศึกษา เราอาจกล่าวโดยย่อว่า ในเอกสารหรือตัวบทที่จะวิเคราะห์นั้น มีองค์ประกอบหลัก ๆ 6 ประการได้แก่

1. แหล่งที่มาของข้อความหรือสาระ ได้แก่ ผู้สื่อ (Source / Sender)
2. กระบวนการใส่ความหมายของสาระ (Encoding Process)
3. ตัว สาระ หรือข้อความ (Message)
4. วิธีถ่ายทอด สาระยังผู้อื่น (Channel of Transmission)
5. ผู้รับสาร (Detector)
6. กระบวนการถอดความหมายของสาร (Decoding Process)

ในกรอบแนวคิดนี้ ตัวสารหรือข้อความเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีวิจัยที่สามารถช่วยวิเคราะห์ตัวสาร หรือข้อความที่ถูกสื่อได้เป็นอย่างดี

เมื่อจะวิเคราะห์เนื้อหานักวิจัยมีข้อพึงระมัดระวังสองประการ ประการแรกคือ เนื้อหาที่จะได้วิเคราะห์เอกสารเป็นเนื้อหาตามที่อยู่ในเอกสารไม่ใช่เนื้อหาที่ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนด นอกจากเอกสารนั้นจะเป็นเอกสารที่ผู้วิจัยขอให้ผู้อื่นเขียนตามความประสงค์ของตน ประการที่สอง คือ คุณลักษณะเฉพาะที่นักวิจัยจะบรรยายหรือวิเคราะห์ ควรเป็นคุณลักษณะที่ดึงขึ้นมาได้จากเอกสารมากกว่าเป็นการบรรยายหรือวิเคราะห์โดยมีกรอบแนวคิดทฤษฎีกำหนดไว้ล่วงหน้า กรอบแนวคิด เป็นเพียงสิ่งที่นำมาช่วยพิจารณาช่วยในการสร้างข้อสรุปหรือโยงข้อมูลที่ตั้งออกมาได้แล้วเท่านั้น มิเช่นนั้นแล้วการวิเคราะห์เนื้อหาจะไม่มีความเป็นภววิสัยและความเป็นระบบได้เลย

7.3.4 ขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหาดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยต้อง ตั้งกฎเกณฑ์ ขึ้นสำหรับการคัดเลือกเอกสาร และหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์ ใครก็ตามที่มาเป็นผู้วิเคราะห์เนื้อหาต่อไป จะได้มีเกณฑ์และระเบียบเดียวกันในการคัดเลือก ไม่ใช่ที่ผู้วิเคราะห์แต่ละคนต่างก็มีเกณฑ์ของตนและรับช่วงงานต่อกันไม่ได้

2. ผู้วิจัยต้อง วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความในเอกสารที่จะถูกนำมาวิเคราะห์แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) การทำเช่นนี้จะช่วยให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ ผู้วิเคราะห์สามารถตัดสินใจได้ว่าคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบท (Text) และจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป

3. ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึง บริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลเอกสารนำมาวิเคราะห์ด้วย ดังที่ได้กล่าวแล้วในเรื่องวิธีใช้ข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยควรตั้งคำถาม

เกี่ยวกับเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ เช่น ใครเป็นผู้เขียน เขียนให้ใครอ่าน ช่วงเวลาที่เขียนเป็นอย่างไร ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างลึกซึ้งขึ้น การพิจารณาเอกสารในสภาพที่เป็นองค์ประกอบ จึงเป็นสิ่งจำเป็น การบรรยายคุณลักษณะเฉพาะของเนื้อหาโดยไม่โยงไปสู่ลักษณะของเอกสาร ของผู้ส่งสาร และผู้รับสาร จะทำให้ผลการวิเคราะห์มีคุณค่าน้อย แต่ถ้าได้มีการเปรียบเทียบคุณลักษณะของเนื้อหาเข้ากับบริบทของเอกสารและมีการเชื่อมโยงคุณลักษณะดังกล่าวเข้ากับกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมที่ผู้วิจัยเลือกมาเปรียบเทียบจะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความกว้างขึ้นและนำไปสู่การอ้างอิงกับข้อมูลอื่น ๆ ได้

4. โดยปกติการวิเคราะห์เนื้อหาจะกระทำกับเนื้อหาตามที่ปรากฏ (Manifest Content) ในเอกสารมากกว่ากระทำกับเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ (Latent Content) การวัดความถี่ของคำหรือข้อความในเอกสารก็หมายถึงคำหรือข้อความที่มีอยู่ไม่ใช่คำหรือข้อความที่ผู้วิจัยตีความได้ การตีความข้อความจะกระทำในอีกขั้นตอนหนึ่งภายหลัง เมื่อผู้วิจัยจะสรุปข้อมูล

5. ขั้นตอนนี้เป็นสิ่งที่ยังถกเถียงกันอยู่ระหว่างนักวิจัยเชิงปริมาณกับนักวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับนักวิจัยเชิงปริมาณเมื่อได้ทำขั้นตอน 4 ขึ้นที่กล่าวมาแล้ว ก็ถือว่าผู้วิจัยจะลงมือสรุปข้อมูลอย่างแม่นยำ และนำข้อสรุปไปอ้างอิงกับประชากรทั้งหมดได้ แต่สำหรับนักวิจัยเชิงคุณภาพมักมีข้อทักท้วงอยู่บ้าง โดยที่นักวิจัยเชิงคุณภาพเห็นว่า ความถี่ของคำหรือข้อความที่ปรากฏอาจมิได้แสดงถึงความสำคัญของคำหรือข้อความนั้นก็ได้ เช่น ตัวบทที่มีคำว่า “ชาติ” “รักชาติ” ปรากฏถี่หลายครั้งอาจไม่ได้เน้นสาระของเรื่องชาติและความรักชาติก็ได้ นอกจากนี้ การตีความสำคัญของสาระจากตัวบทอาจใช้วิธีสรุปใจความได้ดีกว่าการวัดความถี่ของคำก็ได้ ฉะนั้นวิธีการเชิงคุณภาพจึงน่าจะมีส่วนช่วยในการวิเคราะห์เนื้อหาได้เป็นอย่างดี นักวิจัยเชิงคุณภาพให้เหตุผลว่า การได้คำตอบเลื่อนกลางสำหรับคำถามที่ตรงเป้า ยังดีกว่าได้คำตอบที่ชัดเจนสำหรับคำถามที่ผิดเป้า การมุ่งจะวัดความถี่ของคำอย่างเดียว อาจนำไปสู่คำตอบที่ชัดเจนแต่ไร้ความหมายโดยสิ้นเชิง

7.3.5 หัวใจของการวิเคราะห์เนื้อหา

เทคนิคสำคัญที่สุดในการวิเคราะห์เนื้อหา คือการวางระบบข้อมูลโดยการจัดประเภทของคำและข้อความที่จะวิเคราะห์ เมื่อได้เอกสารมาแล้ว ผู้วิจัยจะจัดจำแนกประเภท (Categories) ของคำและข้อความอย่างไรจึงจะได้ประเภทที่ดีครอบคลุม ตรงตามปัญหาของการวิจัย วิธีจัดประเภทจะต้องดำเนินเป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งเกี่ยวพันกันไปมาดังนี้

ในขั้นแรก ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงปัญหาของการวิจัยว่าอาจครอบคลุมประเภทของคำหรือข้อความอะไรบ้างเช่น ในการวิเคราะห์เนื้อหาของความรุนแรงทางร่างกายที่ปรากฏในภาพยนตร์โทรทัศน์ ผู้วิจัยจะต้องแยกแยะว่าแนวคิดเรื่องความรุนแรงทางร่างกายอาจจำแนกประเภทย่อย ๆ อะไรได้บ้าง เช่น การทรมานร่างกาย การลอบสังหาร การทำร้าย ฯลฯ เมื่อได้ประเภท

ย่อยของแนวคิดแล้ว ผู้วิจัยจะต้องกำหนดในขั้นต่อไปว่าหน่วย (Unit) ของเนื้อหาที่จะลงมือจำแนก และแจกแจงนับนั้นได้แก่อะไร ถ้าเป็นคำได้แก่คำอะไรบ้าง ถ้าเป็นข้อความในลักษณะวลีหรือประโยค ได้แก่ ข้อความอะไรบ้าง และในขั้นสุดท้าย ผู้วิจัยจะต้องกำหนดว่าวิธีการแจกแจงนับที่จะใช้คือวิธีใด

การทำระบบจำแนกประเภทที่ดี ในการวิเคราะห์เนื้อหาควรมีลักษณะ ดังนี้

1. ระบบจำแนกประเภทควรสอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของการวิจัย นั่นคือตรงกับนิยามกรอบแนวคิด นิยามตัวแปร และนิยามเชิงปฏิบัติการในการวิจัยนั้น ๆ นิยามเชิงปฏิบัติการของการวิจัยนั้น ๆ นิยามเชิงปฏิบัติการของการวิจัยถือเป็นตัวบ่งชี้ของประเภทที่เหมาะสมมากอย่างหนึ่งที่นักวิจัยควรใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภท

2. ระบบจำแนกประเภทควรมีความครอบคลุม นั่นคือ สามารถรองรับคำและข้อความที่จะถูกแจกแจงนับได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจะสร้างคุณลักษณะครอบคลุมนี้ได้โดยการระบุรายละเอียดของแนวคิดย่อยและ ตัวแปรของการวิจัยให้ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้แจกแจงนับ หรือผู้ลงรหัสไม่ประสบความยุ่งยากใจ ในการตัดสินใจว่าคำใดควรจัดอยู่ในประเภทใด นอกจากนั้นผู้วิจัยควรจะได้อ่านเอกสารอย่างละเอียดจนจบ เพื่อจะได้ทราบว่าตัวบทหรือเอกสารที่จะวิเคราะห์มีคำสำคัญใดบ้างที่ตรงกับปัญหาของการวิจัยและแนวคิดย่อย ๆ ที่แตกออกมาจากปัญหานั้น มิฉะนั้นจะต้องมีการสร้างประเภทของคำและข้อความใหม่เพิ่มขึ้นอยู่เรื่อย เพราะระบบจำแนกประเภทที่สร้างไว้ไม่ครอบคลุม การลงรหัสก็จะวุ่นวาย เพราะต้องย้อนกลับไปนำข้อมูลส่วนที่วิเคราะห์แล้วมาวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อหาคำและข้อความในประเภทที่สร้างใหม่

3. ระบบจำแนกประเภทควรมีความเด่นชัดในตัวเอง เพื่อให้การจำแนกข้อมูลทำได้โดยสะดวก ไม่เกิดปัญหาว่าคำหรือข้อความสามารถถูกจำแนกเข้าได้หลายประเภทพร้อม ๆ กัน

4. ระบบจำแนกประเภท ไม่ควรมีความซ้ำซ้อนเหลือเกิน นั่นคือไม่ควรมีประเภทที่คล้ายคลึงกันในบางส่วน เช่น การจำแนกประเภทเป็นสถาบันชาติกับสถาบันพระมหากษัตริย์ การจำแนกเป็นสองประเภทเช่นนี้อาจมีความเหลือเกินได้บ้าง ทำให้คำและข้อความบางอย่างอยู่ได้ทั้งสองประเภทเช่นกัน เช่น คำว่าสิ้นแผ่นดิน อาจสื่อความหมายของชาติหรือสถาบันพระมหากษัตริย์ก็ได้

5. ผู้สร้างระบบจำแนกประเภทควรใช้หลักการเดียวกันในการจัดประเภทต่าง ๆ ไม่ใช่ใช้มิติของเวลาบ้าง ใช้สถานที่บ้าง ใช้ดีกรีของความรู้สึกบ้างจะทำให้ประเภทที่จัดขาดเอกภาพ ไม่อาจนำมาเทียบเคียงกันได้ ข้อจำเป็นจะต้องจำแนกประเภทข้อมูลเหล่านั้นออกจากกัน ประเด็นนี้รวมถึงการแยกข้อมูลเป็นข้อมูลที่ปรากฏและข้อมูลที่แฝงอยู่ด้วย ผู้วิจัยไม่ควรนำข้อมูลสองระดับนี้มาเปรียบเทียบกัน

แม้จะได้ให้คำแนะนำเช่นนั้นแล้ว ผู้วิเคราะห์เนื้อหาส่วนใหญ่ก็มักจะยังไม่แน่ใจว่า ควรจำแนกประเภทข้อมูลเป็นอะไรบ้าง ที่จริงแล้วไม่มีคำแนะนำที่เป็นสูตรตายตัวหรือสำเร็จรูป เพราะการจำแนกประเภทของแนวคิดและคำหรือข้อความขึ้นอยู่กับเนื้อหาของการวิจัยแต่ละเรื่อง ผู้วิจัยจึงต้องสร้างขึ้นจากการได้ผ่านเนื้อหา นั้น ๆ มากกว่าจากการเลียนแบบการจำแนกของนักวิจัยคนอื่น ๆ นอกจากนั้น การวิเคราะห์เนื้อหาก็มุ่งที่จะดึงคุณลักษณะเฉพาะของถ้อยคำหรือหนังสือหรือสารระลอกมามากกว่าเป็นการทดสอบแนวคิดทฤษฎีใด ๆ ฉะนั้นการใช้ระบบจำแนกประเภทหรือกรอบหรือแนวคิดที่มีผู้กำหนดไว้แล้วเพื่อจำแนกประเภท จึงเป็นสิ่งที่นักวิจัยเชิงคุณภาพไม่ควรทำ เพราะจะไม่นำไปสู่การสร้างข้อสรุปใหม่ ๆ และการสร้างทฤษฎีพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม การจำแนกประเภทกว้าง ๆ ที่เคยมีผู้ใช้มาแล้วก็อาจเป็นแนวทางหรือจุดเริ่มต้นที่นักวิจัยจะใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาได้

มีวิธีจำแนกประเภทประเภทใหญ่ ๆ อยู่สองประเภทที่เป็นที่รู้จักกันดี อย่างหนึ่งได้แก่การจำแนกโดยพิจารณาจากเนื้อหาของเอกสารหรือข้อมูลเป็นเกณฑ์ อีกอย่างหนึ่งได้แก่การพิจารณารูปแบบของเอกสารหรือข้อมูลเป็นเกณฑ์ (Holstein, 1995)

7.3.6 แนวทางในการพิจารณาในการจัดระบบ

แนวทางพิจารณาในการจัดระบบจำแนกประเภทโดยยึดเนื้อหาข้อมูลเป็นเกณฑ์

หัวข้อ ข้อมูลกล่าวถึงหรือสื่อถึงอะไร

ทิศทาง หัวข้อนั้นถูกพูดถึงในลักษณะไหน (เห็นด้วย, ไม่เห็นด้วย, กระตือรือร้น,

เฉื่อยๆ, อย่างมีอารมณ์ขัน, อย่างเอาจริงเอาจัง)

คุณค่า มีคุณค่า, เป้าหมาย, ความคาดหวัง อะไรอยู่ในเนื้อหา

วิธีการ ผู้เขียนหรือผู้พูดใช้วิธีการอะไรในการให้บรรลุเป้าหมายหรือความ

คาดหวังของตน

ลักษณะ เนื้อหากล่าวถึงการกระทำหรือพฤติกรรมของใครการกล่าวถึง กล่าวใน

นามของใคร : ผู้เขียนในฐานะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือสถาบัน

หรือผู้ทรงอำนาจ

แหล่งที่มา เอกสารมีแหล่งที่มาจากไหน ใครเป็นผู้เผยแพร่หรือสื่อสาร

กลุ่มเป้าหมาย เอกสารเขียนเพื่อให้ใครอ่าน เป็นคนหรือกลุ่มคนหรือหน่วยงาน

สถานที่ เหตุการณ์ที่เอกสารกล่าวถึงเกิดขึ้นที่ไหน

ความขัดแย้ง ในเนื้อหาได้ระบุว่ามีความขัดแย้งหรือไม่ ถ้ามีสาเหตุและระดับของความ

ขัดแย้งเป็นอย่างไร

ความลงท้าย เอกสารมีข้อความลงท้ายหรือไม่ ถ้ามีได้ระบุหรือไม่ว่าความขัดแย้งจบลง

ด้วยดีหรือจบลงอย่างคลุมเครือหรือลงเอยอย่างน่าสลดใจ
เวลา เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อไร ในกรณีที่มีเอกสารเป็นชุด (Series) ควรตรวจดูว่า
มีลำดับเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นเมื่อไรบ้างในเอกสารชุดนั้น ๆ หรือ
เอกสารชุดนั้นเป็นการเสนอนานาทัศนะต่อเหตุการณ์เดียวกัน

แนวทางพิจารณาในการจัดระบบจำแนกประเภทโดยยึดรูปแบบข้อมูลเป็นเกณฑ์

รูปแบบการสื่อสาร วิธีการที่ใช้สื่อสารคืออะไร : หนังสือพิมพ์, วิทยุ, โทรทัศน์, สุนทรพจน์,
บรรณานุกรม, บันทึกช่วยจำรายงานความคืบหน้า, จดหมายส่วนตัว,
บันทึกส่วนตัว, บันทึกงานประจำวัน ฯลฯ

รูปแบบของประโยค ถ้อยคำที่สื่อสารนั้นเป็นประโยค ที่ใช้หลักไวยากรณ์หรือหลักภาษาแบบ
ใด

วิธีสื่อสาร ใช้วิธีการสื่อสารแบบพูดให้ประทับใจ, โน้มน้าวใจหรือโฆษณาชวนเชื่อ

การจำแนกประเภทในความเป็นจริง มักเป็นการลองผิดลองถูก โดยการแบ่งข้อมูลเป็น
ประเภทต่าง ๆ เมื่อพบประเภทใหม่ก็เพิ่มเข้าไป การแบ่งควรทำ เมื่อได้อ่านข้อมูลครบถ้วนแล้ว และ
ประเภทที่แบ่งนั้นมักถูกแก้ไขปรับปรุงอีกสักหนึ่งกว่าจะใช้ได้

การกำหนดหน่วยของการวิเคราะห์ เป็นสิ่งที่นักวิจัยต้องให้ความสำคัญเช่นกันอาจจะ
กำหนดก่อนลงมือหรือกำหนดพร้อม ๆ กับที่ลงมืออ่านข้อมูลก็ได้ หน่วยการวิเคราะห์อาจเป็นคำ
เดี่ยว ๆ เป็นวลี เป็นข้อความ เป็นคอลัมน์นี้ (สำหรับหนังสือพิมพ์) เป็นหน่วยทางไวยากรณ์ (เช่นคำ
ที่เป็นสรรพนามบุรุษที่หนึ่งและบุรุษที่สองในภาษาไทย) หรือเป็นชนิดของข้อมูลก็ได้ (เช่น फिल्म
ภาพยนตร์เป็นม้วนหนังสือเป็นเล่ม บทบรรณานุกรมเป็นรายฉบับ) การกำหนดว่าหน่วย การวิเคราะห์
ควรเป็นอะไรขึ้นอยู่กับเกณฑ์ 3 ประการ คือ ความเหมาะสมในการตอบปัญหาของการวิจัย ความ
เหมาะสมในสนองความต้องการของผู้วิจัยและความเหมาะสมในแง่การประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย
การกำหนดหน่วยวิเคราะห์ที่ผิดพลาดสามารถทำให้ข้อค้นพบของการวิจัยเพี้ยนจากความเป็นจริงได้
มากทีเดียว

ถ้าหากจะวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลโดยวิธีการเชิงปริมาณ จะต้องกำหนดวิธีการเจ้านับให้
ชัดเจน เพื่อให้ใช้เป็นระบบตลอดกระบวนการวิเคราะห์วิธีการเจ้านับมีหลายชนิด เช่น การนับเวลา
การนับสถานที่ การนับความถี่ของหน่วยที่วิเคราะห์ การวัดความเข้มข้นหรือดีกรีของหน่วยที่
วิเคราะห์ การวัดความเข้มข้น (Intensity) นี้จะใช้เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ เป็น ทศนคติ ค่านิยม หรือ
ความเชื่อ

การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีการที่ใช้กฎเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ถ้าหากผู้วิจัยวางกฎและ
แบ่งประเภทข้อมูลได้ชัดเจน ผู้วิเคราะห์ก็จะทำงานได้สะดวกใจและใครก็ตามที่มาวิเคราะห์ควรได้

ข้อค้นพบที่ไม่แตกต่างกัน ถ้าใช้ข้อมูลเอกสารขึ้นเดียวกันเพราะระบบของการวิเคราะห์เหมือนกัน นักวิจัยเชิงคุณภาพจัดเอาข้อมูลเอกสารส่วนตัวของบุคคลที่จะทำการวิเคราะห์นี้ไว้ในประเภทเดียวกับการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งแสดงว่า การใช้เอกสารส่วนบุคคล (Personal Document) ก็ให้ข้อมูลเท่า ๆ กับการสัมภาษณ์บุคคลนั้นได้เหมือนกัน (Taylor, 2000) นอกจากนี้ วิธีการวิเคราะห์หลัก ๆ ในการวิเคราะห์เนื้อหาก็ไม่ต่างจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมหรือการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเลย

ในการศึกษาทางวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (Interview) ะ การสังเกต (Observation) และ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) และการตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) พร้อมทั้งใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิไลพร ศาคริก (2545, หน้า 114) ได้ศึกษาเรื่อง การสื่อความหมายและการรับรู้เอกลักษณ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนหัวหิน โดยทำการเก็บข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึก ผลการศึกษาพบว่า

1. การสร้างเอกลักษณ์ เกิดจากวัฒนธรรมพื้นฐานของชุมชน คือ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ชุมชน สื่อจินตคติ และสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน โดยเอกลักษณ์ชุมชน ได้แก่ ภาพลักษณ์ของชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว สินค้าและบริการ และประเพณีการเล่น
2. การสื่อความหมายเอกลักษณ์ของชุมชนมีวิธีการคือการใช้คำขวัญและสโลแกน การใช้นโยบาย การสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์และอนุสรณ์สถาน การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม การจัดงาน ประเพณี งานเทศกาลและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่วนการสื่อสารนั้นมีการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน การสื่อสารระหว่างหน่วยงานกับชาวบ้านในชุมชน และการสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยว
3. การรับรู้เอกลักษณ์ในกลุ่มนักท่องเที่ยว พบว่า เอกลักษณ์ที่เกิดการรับรู้ได้แก่ ภาพลักษณ์ในด้านการเป็นเมืองที่เงียบสงบ การเป็นเมืองเจ้านาย สถานที่ท่องเที่ยวและอาหาร ส่วนเอกลักษณ์ที่รับรู้ได้น้อยคือ โผน กิ่งเพชร, สินค้าและบริการ, ประเพณีการเล่น ส่วนเอกลักษณ์ที่ประทับใจคือบรรยากาศของเมือง ความสะอาดสงบและความปลอดภัย และความหลากหลายของเมือง

สิทธิพร มาลาไทย (2546, หน้า 21) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นและความรู้ความเข้าใจของผู้ใช้บริการสถานตากอากาศบางปูเกี่ยวกับสภาพป่าชายเลน ผลการศึกษาพบว่า

วัตถุประสงค์ของผู้ที่มาใช้บริการสถานตากอากาศบางปูส่วนใหญ่ เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการป่าชายเลน ส่วนใหญ่จากสื่อโทรทัศน์ ส่วนใหญ่ผู้ที่มาใช้บริการมาใช้บริการร้านค้าและร้านอาหารมากที่สุดและเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว โดยมากับกลุ่มประมาณ 2-3 ครั้งต่อปี และใช้เวลาเพียงครึ่งวัน มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการพัฒนาในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน ผู้ที่มาใช้บริการมีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลนอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อสภาพทั่วไปของสถานที่ตากอากาศบางปูอยู่ในเชิงบวก

ลักขณา ก่อวานิชกุล (2548, หน้า 88) ได้ศึกษาเรื่อง การสื่อความหมายของ “ชาเขียว” ในสังคมไทยและสังคมญี่ปุ่นปัจจุบัน โดยงานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การสร้างและการสื่อความหมายของชาเขียวในสังคมไทยและสังคมญี่ปุ่นปัจจุบัน และได้ใช้กรอบแนวคิดเรื่อง สัญญะวิทยา (Semiotics) ในการวิเคราะห์การสื่อความหมาย ผลการศึกษาพบว่า การสื่อความหมายของชาเขียวในสังคมไทยและสังคมญี่ปุ่น มีความแตกต่างกันในแง่การสร้างความหมาย ส่วนการรับรู้ความหมายนั้นมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในแง่การสร้าง ความหมายของชาเขียวของไทยนั้นได้สร้างความหมาย และปรุงแต่งความหมายของชาเขียวที่หมายถึงความเป็นญี่ปุ่น เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพและรูปร่างที่ดี ซึ่งแตกต่างจากการสร้างความหมายของชาเขียวในสังคมญี่ปุ่น ที่เน้นถึงตัวชาเขียวในฐานะที่เป็นเครื่องดื่มชนิดหนึ่ง และมีได้สร้างหรือปรุงแต่งความหมายของชาเขียวแต่อย่างใด และผู้วิจัยยังได้ข้อสรุปว่า ในสังคมไทยนั้น ชาเขียวได้ถูกปรุงแต่งความหมายถึงความเป็นญี่ปุ่น ดังนั้นการสื่อความหมายของชาเขียวยังแสดงถึงตรรกะบริภาคเชิงเศรษฐศาสตร์ของค่าแลกเปลี่ยน ที่มีการกำหนดราคาของชาเขียวเพื่อซื้อขาย มีกลยุทธ์ทางการตลาดในการลด แลก แจก แถม และตรรกะบริภาคเชิงสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของเครื่องดื่มประจำชาติญี่ปุ่นด้วย อย่างไรก็ตาม การสื่อความหมายของชาเขียวในสังคมไทยและสังคมญี่ปุ่นพบว่า มีความเหมือนกันในเรื่องที่ไม่แสดงตรรกะเชิงวิทยาศาสตร์เชิงค่าสัญญะ ที่สื่อความหมายของชาเขียวที่หมายถึงความแตกต่างทางสังคม ความมีรสนิยมและความทันสมัย

อภิวัน สายประดิษฐ์ และรัชเชลล์ สเตรฟ (Apivan & Staiff , 2007, หน้า 21-22) ได้ศึกษาเรื่อง Crossing the cultural divide: Western visitors and interpretation at Ayutthaya World Heritage Site, Thailand การวิจัยชิ้นนี้มุ่งหวังที่จะศึกษาว่า ชาวยุโรป รวมทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ไม่ใช่เอเชีย ไม่ใช่คนไทย และไม่ใช่คนศาสนาพุทธจะได้อะไรบ้างจากการมาท่องเที่ยวยังเมืองมรดกโลกที่จังหวัดอยุธยา และผลการศึกษาพบว่า การสื่อความหมายในเมืองมรดกโลกได้สร้างความสับสน และไม่ได้สื่อถึงคุณค่า ความสำคัญของสถานที่ ไปให้นักท่องเที่ยวกลุ่มที่เป็นชาวยุโรป รวมทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ไม่ใช่เอเชีย ไม่ใช่คนไทย และไม่ใช่คนศาสนาพุทธได้รับรู้ ส่วนใหญ่แล้วการสื่อความหมายจะทำให้เข้าใจเฉพาะคนไทยด้วยกันเอง หรือเฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาพุทธเข้าใจ โดยการ

สื่อความหมายจะเป็นลักษณะของการเน้นที่จะตอบคำถามว่า สิ่งนี้คืออะไร มากกว่าที่จะอธิบายถึงคุณค่าของวัตถุ/สัญลักษณ์ ของสิ่งนั้น ซึ่งในมุมมองของผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมมรดกโลกนั้น ก็จะมีความต้องการที่จะทราบข้อมูลในเชิงวิชาการ คุณค่าและความสำคัญ อันจะเป็นการเพิ่มประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวได้

ลิซ่า คาชาวี (Lisa, 2009, หน้า1) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวระบบนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในประเด็นการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นอุทยานแห่งชาติ และพบว่า การสื่อความหมายควรเป็นการเน้นการสื่อความหมายในเชิงอนุรักษ์ และเน้นการให้ความรู้และข้อเสนอแนะในเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว

รัสเซลล์ สเตรฟ (Staiff, 2007, หน้า 1-4) ได้นำเสนอบทความเรื่อง The Present/Future Directions of Heritage Interpretation: Where is interpretation for the visitor going? ในการประชุมอิโคโมส ประเทศไทย เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใจความสำคัญของการนำเสนอบทความคือ ข้อสังเกตที่พบว่าการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวอันได้แก่ พิพิธภัณฑ์ อุทยานแห่งชาติ และแหล่งมรดกต่างๆ มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปโดยมีการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการสื่อความหมายมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านบวกและด้านลบ สำหรับด้านบวกคือ เทคโนโลยีจะช่วยสื่อความหมายได้สะดวกรวดเร็ว และเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านลบคือ ปัญหาเกี่ยวกับผู้สื่อความหมายที่อาจจะไม่ใช่เจ้าของแหล่งเป็นผู้สื่อความหมายไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายก็ได้ เทคโนโลยีจะทำให้ใครก็ได้สามารถเข้าถึงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้โดยง่าย และสามารถที่จะเขียน บันทึกข้อความ ตลอดจนแสดงความคิดเห็นลงสื่อเทคโนโลยีสาธารณะ อันจะนำมาซึ่งการสื่อความหมายและความเข้าใจที่ผิดพลาดได้

ศิริมา อู่เวียง (2541, หน้า 18) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสื่อสารความเป็นไทยในภาพยนตร์โฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์สำหรับต่างประเทศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นไทยมีการนำเสนอในภาพยนตร์โฆษณาประกอบด้วยความเป็นทั้งในรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งความเป็นไทยด้านรูปธรรมที่นำมาใช้มากที่สุดประกอบด้วยภาพของวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระพุทธรูป การแสดงโขน เรือสุพรรณหงส์และกระบวนพยุหยาตราชลมารค ส่วนความเป็นไทยในด้านนามธรรมที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือความเป็นไทยในเรื่องลักษณะนิสัยและวิถีชีวิตแบบไทย ส่วนกลยุทธ์ในการสื่อสารสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การสื่อสารประเภท Thematic Campaign และ Tactical Campaign สำหรับที่มาของกลยุทธ์พบว่า เป็นแบบแผนงานที่มาจากแผนการตลาดประจำปีของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคของบริษัทตัวแทนโฆษณา

ศิริลา สอนศรี (2541, หน้า 10) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ปีท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ การเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ การมีส่วนร่วมสนับสนุนการท่องเที่ยวของ ไทย ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า แผนกประชาสัมพันธ์ใช้ สื่อมวลชนเป็นหลัก โดยมีสื่อเฉพาะกิจและสื่อมวลชนเป็นสื่อรอง การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ยังขาดความสม่ำเสมอ และความต่อเนื่องของเนื้อหา กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ในระดับสูงมาก เปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจและสื่อบุคคลในระดับปานกลาง การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจและสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว การรับรู้เรื่องของปีท่องเที่ยวไทยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว การเปิดรับ ข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และการรับรู้เรื่องของปีท่องเที่ยวไทย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว

ไพโรจน์ วิไลนุช (2542, หน้า 11) ได้ทำการศึกษาเรื่องสื่อโฆษณาขายบริการทางเพศต่อการ สร้างความหมายและกำหนดเอกลักษณ์ให้กับประเทศไทยของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ ผล การศึกษาพบว่า การตีความประเทศไทยของนักท่องเที่ยวก่อนและหลังการเดินทางมายังประเทศ ไทยมีความแตกต่างกัน คือ ก่อนการเดินทางมาประเทศไทย การตีความประเทศไทยจะเกี่ยวข้องกับ การค้าประเวณีส่วนหนึ่ง นัยนี้จึงหมายความว่าสื่อโฆษณาขายบริการทางเพศมีอำนาจในภาคปฏิบัติ การทางวาทกรรม แต่เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาประเทศไทยพบกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของ ไทย ซึ่งเป็นภาคปฏิบัติทางสังคมมีอำนาจเหนือกว่าทำให้เกิดการตีความประเทศไทยในเชิงบวก มากขึ้น “ระบบคิด” ของนักท่องเที่ยว เช่น ข้อมูลเดิมที่นักท่องเที่ยวได้รับในครั้งแรก การขัดเกลาทาง สังคมในเรื่องเพศ ลักษณะเนื้อหาของสื่อ เป็นต้น และด้วยเงื่อนไขจึงส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของ ประเทศไทยตามทฤษฎีของนักท่องเที่ยว ว่ามิได้เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศพาณิชย์แต่เพียงอย่างเดียว เท่านั้น

9. กรอบแนวคิดในการวิจัย

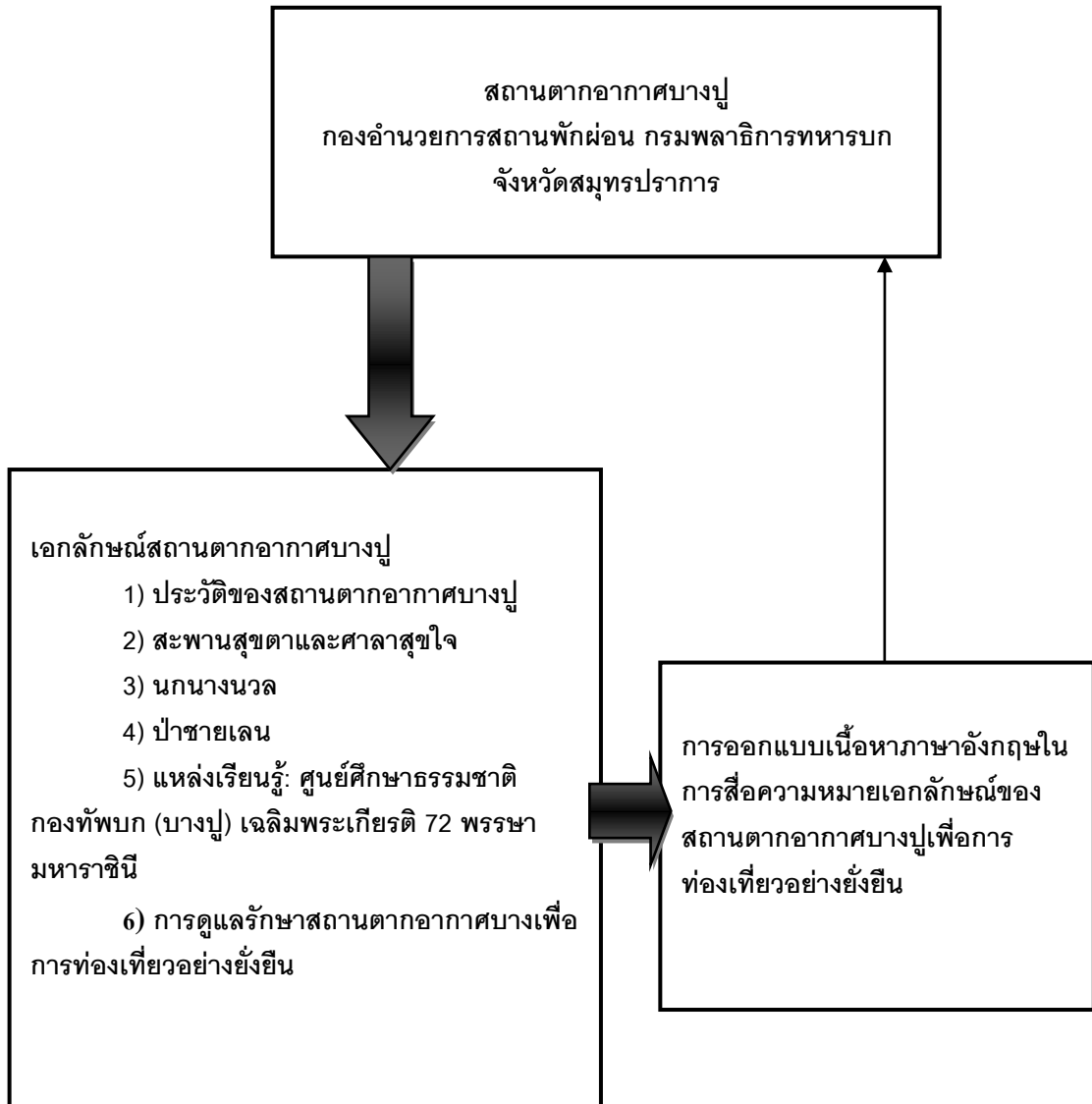
จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง สามารถสังเคราะห์เป็นกรอบ แนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

เอกลักษณ์สถานตากอากาศบางปู ประกอบด้วย

1. ประวัติของสถานตากอากาศบางปู
2. สะพานสุขตาและศาลาสุโขทัย
3. นกนางนวล
4. ป่าชายเลน

5. แหล่งเรียนรู้ : ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาฯ

6. การดูแลรักษาสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนำเนื้อหาที่เป็นเอกลักษณ์สถานตากอากาศบางปูเหล่านี้มาทำการออกแบบ เนื้อหาเป็นสื่อภาษาอังกฤษ

แผนภูมิที่ 2.1 กรอบแนวคิดการออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมาย
เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลวิเคราะห์เอกลักษณ์และออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษของสถานตากอากาศบางปูสำหรับการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิดทฤษฎีการสื่อความหมาย เอกลักษณ์ และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อกำหนดเป็นประเด็นของการวิจัย

2. แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่สำคัญในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ หนังสือ บทความเชิงวิชาการ เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการดำเนินงาน แผนงานโครงการ บันทึกการประชุม ทั้งในส่วนของเอกสารต้นฉบับที่เผยแพร่เป็นการทั่วไปเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ นอกจากนี้แหล่งข้อมูลในรูปแบบเอกสารต่างๆ แล้ว ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะมีการนำข้อสรุปที่เป็นข้อค้นพบในเบื้องต้นมาเป็นประเด็นคำถามในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม อันเป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มบุคคลตรวจสอบ ยืนยันความถูกต้อง ความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลและสอบถามความเที่ยงตรงของผลการศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 3 กลุ่ม โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

1. กลุ่มผู้รับผิดชอบโดยตรงของสถานตากอากาศบางปู ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้รับผิดชอบระดับนโยบาย ผู้จัดการ และ เจ้าหน้าที่ดูแลสถานตากอากาศบางปู

2. กลุ่มนักท่องเที่ยว ประชากรนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวเฉลี่ยวันละ 50 คน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 30 คน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่เข้ามาท่องเที่ยวสถานตากอากาศบางปู มากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป

2.2 เป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวเป็นการเฉพาะมิได้เป็นเพียงทางผ่านไปยังสถานที่อื่น

2.3 ในกรณีที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเลือกสัมภาษณ์เพียง 1 คนในกลุ่มนั้นๆเกณฑ์ภายในของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

2. 4 เป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป

2. 5 เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากทวีปยุโรป จำนวน 10 คน ทวีปอเมริกา จำนวน 10 คน และทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย จำนวน 10 คน โดยไม่เจาะจงประเทศของนักท่องเที่ยว

3. กลุ่มมัคคุเทศก์นำเที่ยวสถานตากอากาศบางปู ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวทั้งของชาวไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 5 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. การเตรียมตัวของผู้วิจัย ผู้วิจัยได้มีการเตรียมตัว ดังนี้ การเตรียมตัวด้านเนื้อหาและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษารอบแนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งผลงานการศึกษาวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษาวิจัยอย่างละเอียดถี่ถ้วนโดยประกอบด้วยการศึกษากรอบแนวคิดที่สำคัญ การรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยแนะนำตัวต่อผู้ให้ข้อมูล โดยการสร้างบรรยากาศอย่างเป็นกันเอง สร้างสัมพันธภาพ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ การบันทึกเสียง ต้องได้รับการยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลก่อน ผู้วิจัยจดบันทึกประเด็นสำคัญๆไว้ เครื่องบันทึกเสียงพร้อมอุปกรณ์ กระดาษจดบันทึก กล้องถ่ายรูป และบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมทันทีหลังการสัมภาษณ์

2. การเตรียมความรู้ด้านระเบียบวิธีการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนกรอบแนวคิดเทคนิควิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ตลอดจนเทคนิคการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด จากตำราต่างๆ ของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตการณ์ประชุมแบบมีส่วนร่วม การจดบันทึกข้อมูล

3. ติดต่อผู้ให้ข้อมูลเพื่อนัดเวลาและสถานที่สัมภาษณ์

3.1 กลุ่มผู้รับผิดชอบโดยตรงของสถานตากอากาศบางปู ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก

(Key Informants) จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้รับผิดชอบระดับนโยบาย ผู้จัดการ และ เจ้าหน้าที่ดูแลสถานตากอากาศบางปูกลุ่มนักท่องเที่ยว ประชากรนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

3.2 กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวจำนวน 30 คน เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากทวีปยุโรป จำนวน 10 คน ทวีปอเมริกา จำนวน 10 คน และทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย จำนวน 10 คน โดยไม่เจาะจงประเทศของนักท่องเที่ยว

3.3 กลุ่มมัคคุเทศก์นำเที่ยวสถานตากอากาศบางปู ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวทั้งของไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 5 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์

การวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ตามแนวคิดของเคมมิส และแม็คแทกการ์ท (Kemmis & McTaggart, 1988) ที่ประกอบด้วยการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนกลับ (Reflect) โดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสำรวจ (Basic Survey) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจึงประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Focus Group) การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) การวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสาร (Content Analysis of Written Materials) ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้รับผิดชอบโดยตรงของสถานตากอากาศบางปู จำนวน 3 คน กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวจำนวน 30 คน และ กลุ่มมัคคุเทศก์นำเที่ยวสถานตากอากาศบางปู นำเที่ยวทั้งของไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 5 คน โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อกำหนดเป็นประเด็นของการวิจัย

2. โดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสำรวจ (Basic Survey) ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากประชากร และบริบทของชุมชน โดยการสำรวจสภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ที่กำหนดการวิจัย

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นของการวิจัย และสอดคล้องกับนิยามศัพท์ปฏิบัติการ โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์ดังนี้

3. 1) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยแบบสัมภาษณ์นี้มีรูปแบบของเนื้อหาทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งข้อคำถามมีการจำแนกตามประชากรกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

3. 1.1) แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มผู้รับผิดชอบโดยตรงในสถานตากอากาศบางปู ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ตำแหน่ง ระยะเวลาในการทำงานในสถานตากอากาศบางปู

ตอนที่ 2 คำถามในการสัมภาษณ์ ได้แก่

1. ข้อมูลด้านประวัติความเป็นมาของสถานตากอากาศบางปู
2. เกล็ดกษณ์ของสถานตากอากาศบางปู
3. สิ่งที่ต้องการสื่อความหมายในสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยว
4. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวสถานตากอากาศบางปูรู้จักสถานตากอากาศบางปู
5. การสงวนรักษาสถานที่ตากอากาศบางปูสำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร
6. วิธีการรักษาสถานที่ตากอากาศแห่งนี้เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
7. ปัญหา อุปสรรคหรืออื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในสถานตากอากาศบางปูและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา
8. การดูแลรักษาสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกี่ยวข้องของการเยี่ยมชมเพื่อให้การดำเนินการสถานที่ตากอากาศบางปูเป็นไปอย่างราบรื่น
9. ความคิดเห็นต่อสถานตากอากาศบางปูในภาพรวม

3. 1.2) แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวสถานตากอากาศบางปู

ตอนที่ 2 คำถามในการสัมภาษณ์ เป็นการสอบถามความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ได้แก่

1. การรู้จักสถานท่องเที่ยวแห่งนี้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
2. เกล็ดกษณ์ของสถานตากอากาศ บางปู
3. สิ่งที่ต้องการที่จะสื่อความหมายในสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยว

4. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรู้จักสถานตากอากาศบางปูในประเด็นใด
5. การสงวนรักษาสถานที่ตากอากาศบางปูสำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร
6. วิธีการรักษาสถานที่ตากอากาศแห่งนี้เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
7. ปัญหา อุปสรรคหรืออื่นๆที่มีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในสถานตากอากาศบางปูและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา
8. การดูแลรักษาสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกี่ยวข้องการเยี่ยมชมเพื่อให้การดำเนินการสถานที่ตากอากาศบางปูเป็นไปอย่างราบรื่น
9. ความคิดเห็นต่อสถานตากอากาศบางปูในภาพรวม
  3. 1.3) แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มมัคคุเทศก์ มี 2 ตอน ได้แก่
    - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาการทำงานเป็นมัคคุเทศก์ และจำนวนครั้งที่พานักท่องเที่ยวมายังสถานตากอากาศบางปู
    - ตอนที่ 2 คำถามในการสัมภาษณ์ เป็นการสอบถามความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ได้แก่
      1. เหตุผลในการพานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมายังสถานตากอากาศบางปู
      2. เกล็ดลักษณะของสถานตากอากาศบางปู
      3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อความหมายในสถานตากอากาศบางปูสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ
      4. ความต้องการที่จะสื่อความหมายในสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยว
      5. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรู้จักสถานตากอากาศบางปูในประเด็นใด
      6. การดูแลรักษาสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนที่เกี่ยวข้องการเยี่ยมชมเพื่อให้การดำเนินการสถานที่ตากอากาศบางปูเป็นไปอย่างราบรื่น
      7. วิธีการสงวนรักษาสถานที่ตากอากาศสำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
      8. ปัญหา อุปสรรค หรืออื่นๆที่มีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในสถานตากอากาศบางปูและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา
      9. ความคิดเห็นต่อสถานตากอากาศบางปูในภาพรวม

3.1.4) แบบสังเกต เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์เนื้อหาซึ่ง จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในวันปกติ จำนวน 1 ครั้ง และวันหยุด จำนวน 1 ครั้ง แบบสังเกตชนิดมีส่วนร่วมและ แบบสังเกตชนิดไม่มีส่วนร่วมโดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1 . ลักษณะและเนื้อหาในป้ายที่ใช้สื่อความหมายของสถานตากอากาศบางปู
2. สภาพแวดล้อมบริเวณสะพานสุขตา ศาลาสุขใจ และแหล่งเรียนรู้: ศูนย์ศึกษา ธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรชามหาราชินี
3. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในสถานตากอากาศบางปู
4. กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องการเยี่ยมชมเพื่อให้การดำเนินการสถานที่ตากอากาศ บางปูเป็นไปด้วยดี

3.1.5) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3.1.6) การประชุมเชิงปฏิบัติการ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมภาคสนาม มาแจกแจง จัดหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมภาคสนามมาแจกแจง จัดหมวดหมู่ตามความมุ่งหมาย ของการวิจัย ข้อมูลใดที่ขาดความสมบูรณ์ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นการ ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

5. การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและสำรวจพื้นที่ในรอบแรก

ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลของสถานตากอากาศบางปูจากการศึกษาวรรณกรรมและ เอกสารที่เกี่ยวข้องรวมถึงการลงพื้นที่สำรวจเพื่อศึกษาสภาพตามความเป็นจริงของสถานตากอากาศ บางปู โดยผู้วิจัยได้เริ่มทำการสำรวจพื้นที่ครั้งแรกระหว่างเดือน เมษายน 2551 ถึงเดือน ตุลาคม 2551 อีกครั้งเดือน พฤศจิกายน 2551 ถึง ตุลาคม 2552 ทำการสำรวจพื้นที่พร้อมทั้งดำเนินการทำ วิจัย นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ระยะเวลาในเดือนพฤษภาคม ถึงเดือน กันยายน มีจำนวนน้อยหรือที่เรียกว่า Low season ระยะเวลาเดือน ตุลาคม ถึง เดือนเมษายน ซึ่งเป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเริ่มเข้ามาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวน มาก ที่เรียกในภาษามัคคุเทศก์ว่า High season ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพื้นที่ทั้งสองช่วงเวลากการ ท่องเที่ยวเนื่องจากผู้วิจัยต้องการที่ ได้ข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวใน ประเทศไทยในระยะเวลาการท่องเที่ยวที่จุดต่ำสุด จนถึงระยะเวลาสูงสุดของการท่องเที่ยว และทำ

การสำรวจพื้นที่สถานตากอากาศบางปูเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อมูลด้านเอกสาร ด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสถานตากอากาศบางปู เริ่มตั้งแต่สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม และสภาพความเป็นจริงของสถานตากอากาศในปัจจุบัน โดยพบว่า ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามมีนโยบายให้สถานตากอากาศชายทะเลบางปูเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานพักผ่อนในสมัยนั้น แต่มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงตามยุคสมัยจนกระทั่งปัจจุบัน สถานตากอากาศบางปูจะประกอบด้วย สะพานสุชตา ศาลาสุขใจ การจัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาฯ และอาคารที่พัก

2. จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลจากการศึกษาเอกสารและการสำรวจพื้นที่ของสถานตากอากาศบางปู ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาสังเคราะห์รวมกับข้อมูลจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และนโยบายรัฐบาลในด้านการท่องเที่ยว นำมากำหนดกรอบประเด็นในการศึกษาเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู โดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มผู้รับผิดชอบสถานตากอากาศ 2) กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และ 3) กลุ่มมัคคุเทศก์ โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างจำนวน 3 ฉบับ แบบสังเกต 1 ฉบับมีดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญของสถานตากอากาศบางปูเป็นแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีอยู่ 2 ตอน ตอนแรกเกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับด้านประวัติความเป็นมาของสถานตากอากาศบางปู เอกลักษณ์สิ่งที่ต้องการสื่อความหมาย วิธีการดูแลรักษาสถานตากอากาศบางปู และการแสดงความคิดเห็นทั่วไป

2.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีอยู่ 2 ตอน ตอนแรกเกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นคำถามในกาสัมภาษณ์ มีคำถามอยู่ 9 คำถามเป็นคำถามที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร คำถามเกี่ยวกับสถานตากอากาศบางปู เอกลักษณ์ และเกี่ยวกับการสื่อความหมาย ความต้องการ วิธีการรักษาสถานตากอากาศเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.3 แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่ม มัคคุเทศก์ไทยเป็นแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีอยู่ 2 ตอน ตอนแรกเกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานตากอากาศบางปู เอกลักษณ์การสื่อความหมาย และความคิดเห็นทั่วไป วิธีการรักษาสถานตากอากาศบางปู ปัญหา อุปสรรคต่อการท่องเที่ยว และการแสดงความคิดเห็นทั่วไป

2.4 แบบสังเกตเพื่อการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลนำมาประกอบในการวิเคราะห์เนื้อหา สถานตากอากาศบางปู มีรายละเอียดดังนี้ลักษณะและเนื้อหาในป้ายที่ใช้สื่อความหมายของสถาน

ตาดอกอากาศบางปู สภาพแวดล้อมบรรยากาศบริเวณสะพานสุขตา ศาลาสุโขทัย และ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี สะพานสุขตา ศาลาสุโขทัย ป่าชายเลน และการสังเกตพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของชาวต่าง ชาติในสถานตาดอกอากาศบางปู ซึ่งดูได้ ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์จากภาคผนวก

2.5 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้สนทนากลุ่ม เป็นการสนทนาเพื่อหา ข้อสรุปบางประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน ผู้ร่วมสนทนามาจากกลุ่มตัวอย่างผู้รับผิดชอบสถานตาดอกอากาศบางปู กลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มมัคคุเทศก์

2.6 การประชุมเชิงปฏิบัติการ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมภาคสนามมาแจกแจง จัดหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2.7 การจดบันทึก โดยผู้วิจัยดำเนินการจดบันทึกทุกครั้ง และใช้เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบในการบันทึกข้อมูลเพื่อช่วยเพิ่มเติมรายละเอียด เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องถ่ายภาพนิ่ง เป็นต้น หลังจากนั้นดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

3. การสร้างเครื่องมือเพื่อการใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือทั้ง 3 ฉบับ ภายหลังจากการสร้างเครื่องมือเพื่อการใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยประสานนัดหมายผู้รับผิดชอบสถานตาดอกอากาศบางปู เพื่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ กลุ่มมัคคุเทศก์ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลวิจัย โดยได้ดำเนินการในเดือนพฤศจิกายน 2551 ถึง ตุลาคม 2552 ตลอดจน ได้ทำการสังเกต ลักษณะและเนื้อหาในป้ายที่ใช้สื่อความหมายของสถานตาดอกอากาศบางปู สภาพแวดล้อมบรรยากาศบริเวณสะพานสุขตา ศาลาสุโขทัย และแหล่งเรียนรู้: ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี สะพานสุขตา ศาลาสุโขทัย ป่าชายเลน สังเกตพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติในสถานตาดอกอากาศบางปู วิธีการดูแลรักษา เกี่ยวข้องการเยี่ยมชม เพื่อให้การดำเนินการสถานที่ตาดอกอากาศบางปู เป็นไปอย่างราบรื่นนอก จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้รับผิดชอบสถานตาดอกอากาศบางปู กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และกลุ่มมัคคุเทศก์ แล้ว ผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลโดยวิธีการสังเกตดังนี้ บันทึกข้อมูลจากการสังเกตได้ ใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกภาพในแต่ละส่วนและแต่ละเหตุการณ์โดยการถ่ายรูป บันทึกภาพแต่ละส่วนและแต่ละเหตุการณ์ ได้ไปทำสังเกตสถานการณ์จริงจำนวน 4 ครั้งเพื่อที่จะได้ข้อมูลและสามารถทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้อง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากศึกษาเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์กับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รับผิดชอบในสถานตากอากาศบางปู จำนวน 3 คน กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 30 คน และกลุ่มมัคคุเทศก์นำเที่ยว จำนวน 5 คน ภาาพถ่ายต่างๆจากการสำรวจตลอดจนเอกสารที่รวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ใช้สำหรับการวิเคราะห์เอกสาร มี 5 ขั้นตอน

- 1.1 ตั้งเกณฑ์สำหรับคัดเลือกเอกสาร
- 1.2 วางเค้าโครงข้อมูล
- 1.3 คำนึงถึงบริบทของเอกสารและ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
- 1.4 วิเคราะห์เนื้อหา และ
- 1.5 สรุป

2. การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยการวิเคราะห์เอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์

7. สร้างข้อสรุป

การนำมาสรุปเป็นคำตอบของการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องภายหลังการวิเคราะห์เนื้อหา และได้เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศแล้ว ผู้วิจัยได้ออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์สถานตากอากาศบางปู และเพื่อการยืนยันผลการออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษตามหลักการใช้ภาษาอังกฤษและ จากผู้ใช้สัญญลักษณ์ผู้วิจัยได้ให้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านภาษาศาสตร์ และการท่องเที่ยวได้ตรวจสอบผลการออกแบบโดยประกอบด้วย ผู้ตรวจสอบด้าน ข้อมูลภาษาไทยจากผู้รับผิดชอบสถานตากอากาศบางปู ตรวจสอบเนื้อหาด้านประวัติศาสตร์ของสถานตากอากาศบางปู และเอกลักษณ์ต่างๆในสถานตากอากาศสำหรับ คำถามแบบสัมภาษณ์ เอกสารประวัติของสถานตากอากาศบางปู และเอกลักษณ์ต่างๆ ซึ่งเป็น ข้อมูลภาษาอังกฤษ ให้ผู้ทรงวุฒิผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์เรวดี อินทรกำเนต ดร.ศรีสว่าง เลี้ยววาริณ Mrs. Megan Douglas และ Dr. Ericson John ทำการตรวจสอบภาษาอังกฤษ

8. การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ เรียกว่าการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) (Denzin, 1989) โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) (2) ความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล โดยใช้การตรวจสอบสาม

เส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) และ (3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation) (สุภาวงศ์ จันทรวานิช, 2543) อันประกอบด้วย

1. การตรวจสอบด้านข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูล โดยนำข้อมูลทั้งในรูปแบบเอกสาร ผลการสังเกต ผลการสัมภาษณ์ที่บันทึก เก็บรวบรวมมาได้จาก แหล่งต่างๆ ที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านเวลา สถานที่ โดยตรวจสอบว่าข้อมูลเรื่องเดียวกันต่าง สถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และจากตัวบุคคล มาสรุปรวม เปรียบเทียบความสอดคล้อง รวมทั้ง เพิ่มเติมประเด็นที่สำคัญให้มีเนื้อหาสาระที่สมบูรณ์และครอบคลุมประเด็นวิเคราะห์ที่กำหนด

2. การตรวจสอบข้อมูลด้านบุคคลแบบสามเส้า โดยตรวจสอบว่าบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ข้อมูลที่ได้รับไม่มีความมั่นใจ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลโดย เปลี่ยนผู้สังเกต และตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่

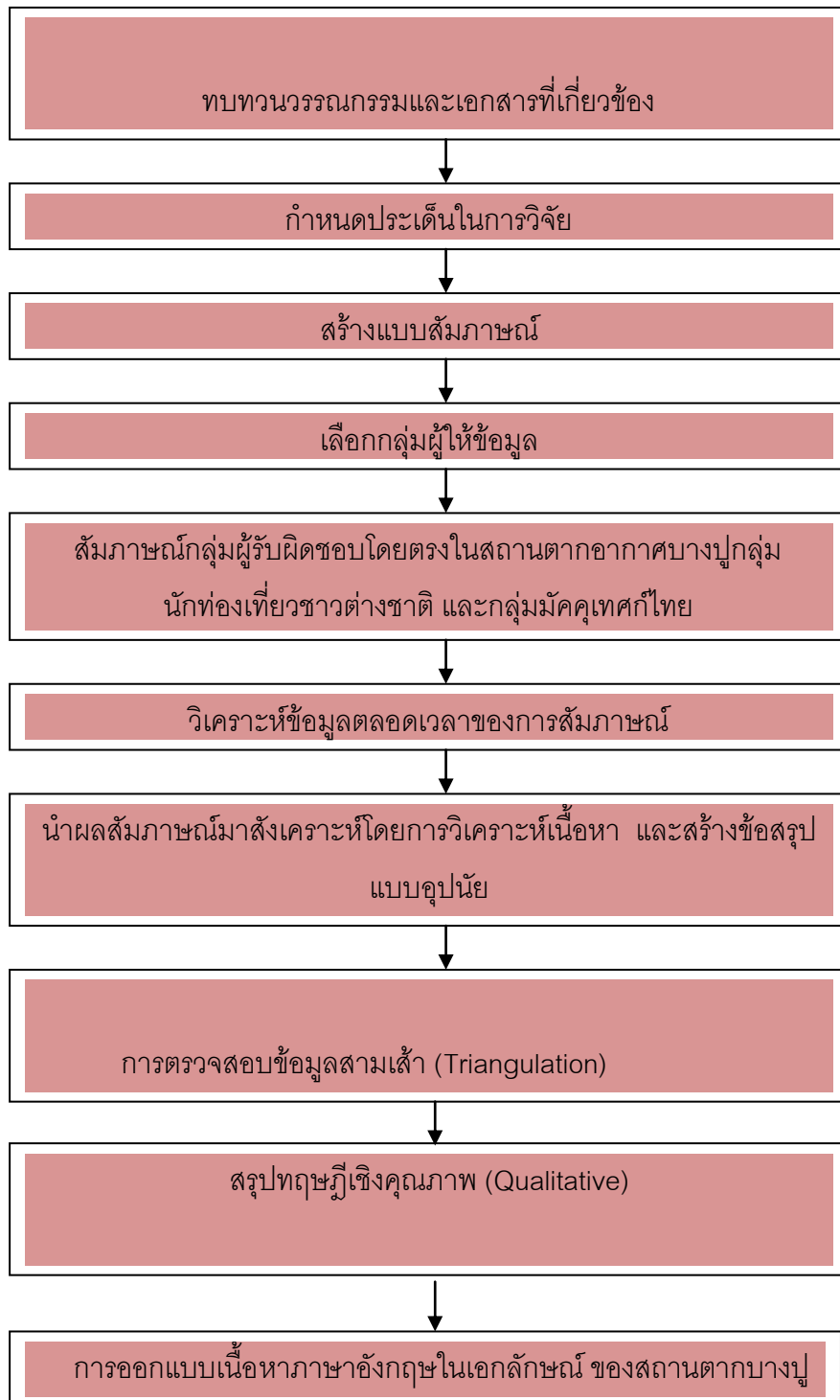
3. การตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) โดย เริ่มเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม แล้วนำมาบันทึกรวมทั้งพิจารณากิริยา ท่าทาง พฤติกรรม บรรยากาศต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อมาประกอบการแปลความหมาย ร่วมกับการถอดเทป และการบันทึกภาคสนามในหลายๆ วิธี และมี การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ของข้อมูลโดยวิธี (Member Check) โดยนำข้อมูลที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่าน หรือกลับไปถามผู้ให้ ข้อมูลซ้ำอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด เพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่ารายงานการวิจัยมีข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่มีความครอบคลุมเพียงพอในการ พรรณนาวิเคราะห์ และอธิบายลงข้อสรุปผลการศึกษา

4. การตรวจสอบด้านทฤษฎีแบบสามเส้า (Theory Triangulation) ตรวจสอบว่า ผู้วิจัยได้ใช้ เทคนิคในการวิเคราะห์โดยการสร้างรหัสและลงรหัสข้อมูลนั้นในการแปลความข้อมูลแตกต่างกันเชิง ปริมาณและคุณภาพ และสรุปเหตุการณ์แต่ละครั้งเป็นความหมายทางภาษา รวมถึงการตีความ หมาย นัยบริบทของภาษาไว้ด้วย

9. สรุปขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลงานวิจัยโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาที่ได้วิเคราะห์เนื้อหา โดยคำนึงบริบท และ สภาพแวดล้อมของข้อมูลเอกสาร และสถานที่ที่ท่องเที่ยวตามสภาพเป็นจริงด้วย เพื่อได้ผลการวิจัยที่ชัดเจน และสามารถ นำผลการออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในเอกลักษณ์ ของ สถานตากอากาศบางปูไปใช้ได้จริง ภายหลังจากเขียนกระบวนการวิจัยได้นำรายงานการวิจัยให้ผู้ ทรงวุฒิตรวจสอบ นำมาปรับปรุงจนได้ภาพรวมวิจัยฉบับสมบูรณ์ ดังแผนภูมิที่ 3.1 ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการ

แผนภูมิที่ 3.1 สรุปขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” นี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู และ 2) ออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับการนำเสนอเนื้อหาในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลวิจัยออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตอนที่ 3 ผลการออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากการสัมภาษณ์และการสังเกตจาก 1) ผู้รับผิดชอบสถานตากอากาศบางปูจำนวน 3 คน 2) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 30 คน และ 3) มัคคุเทศก์ไทยจำนวน 5 คน ผู้วิจัยได้ขอสรุปข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.1 กลุ่มผู้รับผิดชอบสถานตากอากาศบางปู กลุ่มผู้รับผิดชอบในสถานตากอากาศบางปูจำนวน 3 คน เป็นเพศชายทั้ง 3 คน ซึ่งมีอายุตั้งแต่อายุ 46 ปี 48 ปี และ 52 ปี มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 7 ปี เป็นจำนวน 2 คน และ 25 ปีเป็นจำนวน 1 คน ระดับการศึกษาระดับอนุปริญญาจนถึงปริญญาตรีดังตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้รับผิดชอบในสถานตากอากาศบางปู

ข้อมูลทั่วไป	เพศ	อายุ					ระดับการศึกษา		จำนวน(คน)	
		ช	ญ	25-30	31-35	36-40	45-50	51-55		ป.ตรี
ผู้รับผิดชอบ ในสถานตาก อากาศบางปู	3	-	-	-	-	2	1	2	1	3
รวม	3					2	1	2	1	3

1. 2 กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 30 คน

การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 30 คนมาจากทวีปยุโรป จำนวน 10 คน อเมริกาจำนวน 10 คน ออสเตรเลียจำนวน 3 คน โอเชียเนียจำนวน 2 คน และเอเชีย จำนวน 5 คน เป็นเพศชายจำนวนทั้งหมด 18 คน และเพศหญิงจำนวน 12 คน มีอายุตั้งแต่ 25 ปี จนถึงอายุ 72 ปี มีข้อมูลรายละเอียดแต่ละกลุ่มดังต่อไปนี้

1. นักท่องเที่ยวจากทวีปยุโรปมีจำนวนทั้งหมด 10 คนเป็นเพศชาย จำนวน 7 คน และเป็นเพศหญิง จำนวน 3 คน อายุระหว่าง 25 ปี ถึงอายุ 35 ปี จำนวน 9 คน และอายุระหว่าง 54 ปี จำนวน 1 คน ได้มาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 2 ครั้งมี 8 คน จำนวน 3 ครั้งมี 1 คน และจำนวน 4 ครั้งมี 1 คน ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งหมด

2. นักท่องเที่ยวจากทวีปอเมริกามีจำนวนทั้งหมด 10 คนเป็นเพศชายจำนวน 4 คน และเป็นเพศหญิงจำนวน 6 คน อายุระหว่าง 25 ปีถึงอายุ 35 ปี จำนวน 9 คน และอายุระหว่าง 58 ปี จำนวน 1 คน ได้มาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 2 ครั้งมี 6 คน และจำนวน 3 ครั้งมี 4 คน ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งหมด

3. นักท่องเที่ยวจากทวีปออสเตรเลียมีจำนวนทั้งหมด 3 คนเป็นเพศชาย จำนวน 3 คน อายุ 31 ปี จำนวน 1 คน และอายุ 64 ปี จำนวน 2 คน ได้มาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 2 ครั้ง มี 2 คน และจำนวน 3 ครั้งมี 1 คน ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งหมด

4. นักท่องเที่ยวจากทวีปโอเชียเนียมีจำนวนทั้งหมด 2 คนเป็นเพศชาย จำนวน 2 คน อายุ 54 ปี จำนวน 1 คน และอายุ 72 ปี จำนวน 1 คน ได้มาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 2 ครั้งมี 2 คน ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งหมด

5. นักท่องเที่ยวจากทวีปเอเชียมีจำนวนทั้งหมด 5 คนเป็นเพศชาย จำนวน 2 คน และเป็น

เพศหญิง จำนวน 3 คน อายุระหว่าง 25 ปี ถึงอายุ 35 ปี จำนวน 5 คน ได้มาท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 2 ครั้งมี 3 คน และจำนวน 3 ครั้งมี 2 คน ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งหมด ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ข้อมูลทั่วไปดังตารางที่ 4.2

ตาราง 4.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ข้อมูลทั่วไปของ กลุ่ม นักท่องเที่ยว	เพศ		อายุ					จำนวน ครั้งที่มา			ระดับ ป.ตรี	จำนวน (คน)
	ช	ญ	25-35	36-45	46-55	56-65	66-75	2	3	4		
ทวีปยุโรป	7	3	9	-	1	-	-	8	1	1	10	10
ทวีปอเมริกา	4	6	9	-	1	-	-	6	4	-	10	10
ทวีป	3	-	1	-	-	2	-	2	1	-	3	3
ออสเตรเลีย	2	-	-	-	1	-	1	2	-	-	2	2
ทวีปโอเชียเนีย	2	3	5	-	-	-	-	3	2		5	5
รวม	18	12	24	-	3	2	1	21	8	1	30	30

1. 3 กลุ่มมัคคุเทศก์จำนวน 5 คนเป็นเพศชายจำนวน 1 คน และเป็นเพศหญิงจำนวน 4 คน มีอายุระหว่าง 25-35 ปีจำนวน 3 คน อายุระหว่าง 36-45 ปีจำนวน 1 คน และอายุระหว่าง 46-55 ปี มีจำนวน 1 คน มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 2-5 ปี มีจำนวน 3 คน ระยะเวลา 5-10 ปีมีจำนวน 1 คน และระยะเวลา 11-15 ปี มีจำนวน 1 คน ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งหมด ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ดังตารางที่ 4.3

ตาราง 4.3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มมัคคุเทศก์

ข้อมูล ทั่วไป	เพศ		อายุ			ประสบการณ์ การทำงาน			ระดับ ป.ตรี	จำนวน(คน)
	ช	ญ	25-35	36-45	46-55	2-5	6-10	11-15		
กลุ่ม มัคคุเทศก์	1	4	3	1	1	3	1	1	5	5
รวม	1	4	3	1	1	3	1	1	5	5

สรุปข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์พบว่า 1) กลุ่มผู้รับผิดชอบสถานตากอากาศ บางปูจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในสถานที่บางปูเป็นระยะเวลานานทำให้ผู้วิจัยได้รับ

ข้อมูลโดยตรงจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 2) กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 30 คน เป็นนักท่องเที่ยวเพศชาย 18 คนมากกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ประกอบอาชีพแล้ว และมาท่องเที่ยวเมืองไทยเพื่อต้องการหาประสบการณ์ชีวิต และมาท่องเที่ยวในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 2 ครั้งเป็นจำนวน 21 คน และ 3) กลุ่มมัคคุเทศก์ไทยจำนวน 5 คน ซึ่งมีประสบการณ์ในการนำนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย มีประสบการณ์ในอาชีพอย่างน้อย 2 ปี มีประสบการณ์เป็นมัคคุเทศก์พานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาท่องเที่ยวในประเทศไทยหลายครั้ง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยว

สถานตากอากาศบางปู ได้กำหนดนโยบายทางการตลาดไว้เพื่อให้เป็น “แหล่งท่องเที่ยวและสถานพักผ่อน” แต่ขณะเดียวกันด้วยความที่การบริหารงานขึ้นอยู่กับกองทัพบก ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐ จึงทำให้การดำเนินงานจริงก็มีลักษณะยึดหยุ่นขึ้นอยู่กับนโยบายและสถานการณ์ของประเทศในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งแรกเริ่มแต่เดิมนั้นวัตถุประสงค์ในการสร้างคือ เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อน แต่ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนหน้าที่เพิ่มเติมตามสถานการณ์บ้านเมือง เช่น ในสมัยสงครามมหาเอเซียบูรพานั้น สถานตากอากาศบางปูก็เพิ่มหน้าที่เป็นสถานพักผ่อนสำหรับทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากสงคราม ต่อมาเมื่อสงครามสิ้นสุดลง ไม่มีทหารบาดเจ็บแล้ว สถานตากอากาศบางปูจึงกลับมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนตามเดิม ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของพันโทสุรพงษ์ รัตนโกเศรษฐ (2552) ผู้จัดการของสถานตากอากาศบางปูได้กล่าวว่า “ปัจจุบันได้มีการรื้อฟื้นแนวคิดนี้กลับมาใหม่ เนื่องจากมีทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นเราก็สร้างสถานพักผ่อนใหม่ สำหรับทหารที่ป่วย และวางแผนจะสร้างสระว่ายน้ำสำหรับผู้พักผ่อนด้วย แต่ยังคงตัดสินใจไม่ได้ว่าจะเปิดให้บริการแก่ประชาชนทั่วเข้าไปใช้ได้หรือไม่ เพราะเหตุว่าทหารที่บาดเจ็บมานั้น ลักษณะภายนอกอาจจะไม่เหมาะสมสำหรับผู้พบเห็นมากนัก” ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปสิ่งที่จะนำมาสื่อความหมายในสถานตากอากาศบางปู โดยยึดหลักว่า ต้องเป็นข้อมูลที่จะนำเสนอเพื่อมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้และการประชาสัมพันธ์ที่สามารถสนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อมูลที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถนำมาสื่อความหมายเพื่อเป็นประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ ประวัติของสถานตากอากาศบางปู สะพานสุขตาศาลาสุขใจ นกนางนวล ป่าชายเลน และศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรชามหาราชินีซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาจากการศึกษาเอกสาร การสำรวจพื้นที่จริง การสัมภาษณ์ และการสังเกต ผู้วิจัยได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสถานตากอากาศบางปู โดยจากการนำเสนอตั้งแต่สถานที่ตั้ง ประวัติความเป็นมาสถานตากอากาศบางปู ความสำคัญของสถานตากอากาศบางปู และการเดินทางสู่สถานตากอากาศบางปูดังนี้

2.1 สถานที่ตั้ง

สถานตากอากาศบางปู เป็นพื้นที่ของกองทัพบก มีหน่วยงานที่ปฏิบัติงานและดูแล คือกองอำนวยการสถานพักผ่อน กรมพลธิการทหารบก ประชาชนทั่วไป จะรู้จักคุ้นเคยในนาม “สถานตากอากาศบางปู” เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ของบุคคลทั่วไปในย่านชานเมือง ที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่เลขที่ 164 หมู่ 2 ถนนสุขุมวิท ตำบลบางปูใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พื้นที่ด้านหน้าติดถนนสุขุมวิท อยู่ระหว่าง กิโลเมตรที่ 37 ด้านหลังติดทะเลด้านอ่าวไทยตลอดแนวยาว 2 กิโลเมตร มีพื้นที่ 639 ไร่เศษ อยู่ห่างจากตัวเมืองสมุทรปราการ ประมาณ 12 กิโลเมตร ดังภาพที่ 4.1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4.1 แผนที่ตั้งสถานตากอากาศบางปู
ที่มา (สถานตากอากาศบางปู, 2552)

2.2 ความสำคัญของสถานตากอากาศบางปู

สถานตากอากาศบางปูนอกจากธรรมชาติที่ยังคงเหมือนเดิมมีระบบนิเวศที่ได้รับการอนุรักษ์ดูแลอย่างดีด้วยมีทั้งพรรณพืชและสัตว์นานาชนิดแล้ว ยังเป็นสถานที่พักผ่อนตากอากาศชายทะเล มีจุดชมนกนางนวล รวมถึงมีสถานที่ให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างมากมาย ทั้งที่พัก ภัตตาคาร สถานที่ลีลาศและศูนย์ศึกษาธรรมชาติที่ประชาชนให้ความสนใจเข้ามาใช้บริการกันจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันหยุดราชการและวันสุดสัปดาห์ ทั้งนี้ยังมีมนต์เสน่ห์ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวอย่างสำคัญยิ่ง ได้แก่ การมาเยือนของนกนางนวล ซึ่งมีถิ่นเกิดอยู่ในเขตไซบีเรีย การดำรงชีวิต ของนกนางนวลน่าสนใจมาก จากถิ่นเกิด ของนกนางนวล นกนางนวลทำการฟักไข่ประมาณเดือนกรกฎาคม เติบโตได้พอประมาณ ครั้นถึงเดือนกันยายน ถิ่นเกิด เป็นสภาพภูมิอากาศเป็นน้ำแข็ง ทำให้นกนางนวลไม่สามารถหาอาหารกินได้ จึงจำเป็นต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชีวิต นกนางนวลทั้งหมดเหล่านี้จึงอพยพลงใต้ เพื่อสู่แหล่ง ที่มีอาหารกิน และอากาศที่อบอุ่นกว่า โดยเริ่มอพยพในช่วงเดือนกันยายน นกนางนวลที่เคยเคลื่อนย้ายไปหากินที่ถิ่นใดก็จะกลับไปยังที่เดิมตามสัญชาตญาณของนกนางนวลฝูงเดิมซึ่งมีอายุมากขึ้น และนกที่เพิ่งฟักตัวปีแรก เริ่มทยอยมาถึงบางปู ตั้งแต่ต้นเดือนตุลาคมเป็นต้นไป และมากขึ้นเรื่อย ๆ ประมาณ ระยะเวลาเดือนมกราคม ซึ่งประเทศไทยมีอากาศเย็น ด้วยเหตุนี้จึงมีนกนางนวลเป็นหลักหมื่นตัว ขึ้นไปที่สถานตากอากาศบางปู จึงสรุปได้ว่านกนางนวลจะมีจำนวนมากให้ชมในช่วงเดือน พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ ของทุกปี

2.3 ประวัติความเป็นมาสถานตากอากาศบางปู

จากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์พันโทสุรพงษ์ รัตนโกเศศธรรมา (2552) ผู้จัดการของสถานตากอากาศบางปู ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปประวัติความเป็นมาของสถานตากอากาศบางปู ไว้ว่า “ เมื่อปี 2480 จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ได้เดินทางไปราชการที่ จ. ังหวัดชลบุรี ขณะที่ผ่านบางปูท่านเห็นว่าพื้นที่แห่งนี้ มีป่าชายเลนอุดมสมบูรณ์ อยู่ติดกับชายทะเล อีกทั้งบรรยากาศก็ดี และไม่ห่างจากพระนครมากนัก หากพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสม จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนที่ดีมาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม ท่านจึงให้กระทรวงมหาดไทย ซื้อที่ดินผืนนี้ไว้ จำนวน 639 ไร่ แล้วสร้างเป็นสถานพักผ่อน (ดังภาพที่ 4.2-4.3) การสร้างใช้เวลา 2 ปี จนกระทั่งปี 2482 จึงเปิดให้บริการเป็นครั้งแรก มีชื่อว่า “สถานตากอากาศชายทะเลบางปู ” บริการอาหาร เครื่องดื่มและที่พัก มีผู้มาท่องเที่ยวมากมาย เนื่องจากเป็นสถานที่เปิดใหม่ ทั้งนี้เป็นสถานที่ที่ไม่ไกลจากพระนครมากนัก

หลังจากให้บริการได้ 2 ปี มีเหตุต้องหยุดกิจการไป เนื่องจากเกิดสงครามมหา เอเชียบูรพา ในวันที่ 8 ธันวาคม 2584 กองทัพญี่ปุ่นมีกำลังพลประมาณ 1 กองพัน พร้อมอาวุธได้ยกพลขึ้นบกที่

บางปู พร้อม ๆ กับที่ภาคใต้ด้วย กองทัพอากาศได้เดินทางเข้ามาด้วยเรือสินค้า ชื่อเรือ “ซีสนี้ มาจู” คือ พรางตัวด้วยเรือสินค้า มิใช่เรือรบ หลังจากนั้นได้ลงเรือเล็กแล้วพายเข้าฝั่ง ญีปุ่นได้เข้ามายึดร้านค้า ศาลาสุขาใจ ซึ่งตั้งอยู่ปลายสะพานสุขตา ควบคุมตัวกำลังพล เวรยาม ของสถานตากอากาศบางปู ที่ประจำอยู่ที่ร้านค้าปลายสะพาน กำลังพลได้ทำการต่อต้านแต่กำลังพลและอาวุธเป็นรอง จากกองทัพอากาศ ญีปุ่น จึงต้องจำยอมให้ควบคุมตัว หลังจากนั้น กองทัพอากาศเตรียม ตัวเดินทางเข้าพระนคร ต่อมา กำลังพลของบางปูที่ซ่อนเร้นแฝงตัวหนีออกมาได้ ส่งข่าวการบุกของกองทัพอากาศ ญีปุ่น ให้รถเมล์ที่วิ่งผ่าน บางปูไปแจ้งข่าวแก่ตำรวจภูธร จังหวัดสมุทรปราการ กำลังตำรวจของสมุทรปราการส่วนหนึ่ง รวม กับประชาชน และยุวชนทหาร ได้วางกำลังไว้ตามแนวถนนสุขุมวิท เพื่อต่อต้านกองทัพอากาศ ญีปุ่น ไม่ยอม ให้ผ่านเข้าพระนคร ทั้งสองฝ่ายต่างคุมเชิง ยังไม่มีการปะทะกัน ตลอดจนกระทั่งตอนสายของวัน นั้นเอง รัฐบาลไทยได้สั่งการให้ญีปุ่นผ่านไปได้ อันเนื่องมาจากมีข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาล ญีปุ่นได้ตกลงกันตามสนธิสัญญาไว้ จนกระทั่งเหตุการณ์ได้สงบลง คน ชาวจังหวัดสมุทรปราการ ได้รับการยกย่องและ การยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรัก ความสามัคคี และความกล้าหาญอย่างสูง ใน เหตุการณ์ครั้งนี้ ทำให้สถานที่บางปูได้ถูกปิดบริการเป็นเวลาถึง 7 ปี หลังจากเหตุการณ์นั้นได้สงบลง จึงได้เปิดบริการเป็นครั้งที่ 2 ในปี 2491 เป็นต้นมา รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความกล้าหาญของผู้เสียสละ เหล่านั้น จึงได้มีการสร้างอนุสรณ์สถานไว้ที่สถานตากอากาศบางปู เพื่อเป็นการรำลึกถึงผู้เสียสละ เหล่านั้น”

เหตุการณ์สำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

พ.ศ. 2480 จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นได้ดำริให้สร้างเป็นสถานที่ พักผ่อนสำหรับประชาชนทั่วไป เนื่องด้วย ลักษณะ พื้นที่ติดชายทะเลและระยะทางไม่ไกลจาก กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2482 การดำเนินการก่อสร้างสะพานสุขตาเสร็จเรียบร้อยเปิดให้บริการแก่ประชาชน ทั่วไป สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นผู้รับผิดชอบดูแล โดยมีอธิบดีกรมสาธารณสุขเป็น ประธานในชื่อเรียก "สถานตากอากาศชายทะเลบางปู"

พ.ศ. 2484 หยุดดำเนินการ เนื่องจากกองทัพอากาศขึ้นบกเพื่อใช้เป็นทางผ่านในการสู้รบกับฝ่ายสัมพันธมิตร ในสงครามมหาเอเชียบูรพา

พ.ศ. 2490 เมื่อเหตุการณ์สงบลงได้เปิดดำเนินการใหม่อีกครั้งโดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นผู้ดูแล

พ.ศ. 2491 กรมพลธิการทหารบก ได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบตามลำดับ คือ กรมสวัสดิการทหารบก กรมพลธิการทหารบก องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก กรมพลธิการทหารบก และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

พ.ศ. 2501 กรมพลาธิการเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ เปิดบริการขายอาหารและเครื่องดื่ม ที่บริเวณปลายสะพานสุขตา โดยเปิดบริการทุกวันตั้งแต่เวลา 06.00 - 20.00 น. คนตรี และลีลาศในวันอาทิตย์ตั้งแต่เวลา 12.00 - 18.00 น. จัดบริการที่พักที่ปลายสะพานสุขตา ในราคา 60-110 บาทต่อวัน บ้านพักบริเวณริมแนวเขื่อนราคา 80 บาทต่อวัน

พ.ศ. 2505 กองทัพบกได้จัดตั้งเป็นสถานพักผ่อนและตากอากาศ กองทัพบก โดยมีคณะกรรมการอำนวยการสถานพักผ่อนและตากอากาศ กองทัพบกเป็นผู้กำกับดูแล โดยจัดแบ่งเป็นสถานพักผ่อนสถานตากอากาศบางปูกับสถานพักผ่อนสถานตากอากาศหาดเจ้าสำราญ

พ.ศ. 2512 ได้ดำเนินกิจการสถานพักผ่อนตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยจัดให้มีการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ บำรุงขวัญ ให้แก่ทหารที่บาดเจ็บจากการสู้รบ ซึ่งรับจาก โรงพยาบาล พระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว ในชื่อเรียก ว่า "สถานพักผ่อนและพักผ่อนกรมพลาธิการทหารบก"

พ.ศ. 2533 เปิดอนุสรณ์สถานเครื่องหมายทางประวัติศาสตร์ สงครามมหาเอเชียบูรพา เพื่อเป็นที่ระลึกถึงเหตุการณ์ที่ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก ณ สถานที่แห่งนี้ โดยมีพลเอกสายหยุด เกิดผล เป็นประธานในพิธี

พ.ศ. 2535 จากการดำเนินการมาหลายปีทำให้สิ่งก่อสร้างบริเวณร้านอาหารและห้องพักที่ปลายสะพานสุขตาชำรุด ได้ปรับปรุงห้องพักด้านขวาเป็น "ห้องกาแฟนางนวล " และห้องบริเวณด้านซ้ายเป็นที่รับประทานอาหาร

พ.ศ. 2536 ร้านอาหารที่ปลายสะพานสุขตาถึง เวลาที่ทำการซ่อมแซมจึง ต้องปิดตัวลง เนื่องจากความทรุดโทรม ของฐานรากอาคารชำรุดมาก ไม่ปลอดภัยกับผู้มาใช้บริการ

พ.ศ. 2537 ดำเนินการก่อสร้างร้านอาหารชั่วคราว บริเวณริมฝั่งด้านทิศตะวันออก เพื่อบริการอาหารและเครื่องดื่มจำนวน 8 หลังเสร็จสิ้น และเปิดให้บริการเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2537 หลังจากนั้น พ.ศ. 2540 เริ่มดำเนินการปรับปรุงและซ่อมแซมสะพานสุขตาและอาคารร้านอาหาร ปลายสะพานสุขตาอีกครั้งหนึ่ง

พ.ศ. 2542 เนื่องจากสถานการณ์ภายในบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป มีการสู้รบตามแนวชายแดนลดน้อยลง ทำให้สถานพักผ่อนไม่มีทหารที่บาดเจ็บจากการสู้รบมาฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกาย กองทัพบกจึงได้มีคำสั่งแก้อัตราของที่พักโดยยุบสถานพักผ่อน ให้คงเหลือไว้เพียงสถานพักผ่อน เปลี่ยนชื่อหน่วยจากกองอำนวยการสถานพักผ่อนและพักผ่อนกรมพลาธิการทหารบก เป็นกองอำนวยการสถานพักผ่อน กรมพลาธิการทหารบก มีภารกิจในกิจการของทหารพักผ่อนจากกองทัพภาคต่างๆ ปีละ 6 ผลัด ให้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป

พ.ศ. 2543 การปรับปรุงซ่อมแซมสะพานและร้านอาหารปลายสะพานสุขาใต้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อย โดยเปิดให้บริการแก่ข้าราชการ ลูกจ้างสังกัดกองทัพกตตลอดจนประชาชนทั่วไปในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2543 และได้เปลี่ยนชื่อร้านอาหารใหม่เป็น "ศาลาสุขาใจ"

พ.ศ. 2546 กองทัพบกได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงร่วมโครงการและแถลงข่าวโครงการพื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติกองทัพบก เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา โดยความร่วมมือกับกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล สำนักงานประเทศไทย

โดยปัจจุบันนี้ กองทัพบก ได้ร่วมมือกับกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล สำนักงานประเทศไทย ในการจัดตั้ง "ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาฯ" เมื่อปี 2547 โดยกองทัพบกจัดพื้นที่ของสถานตากอากาศบางปู จำนวน 339 ไร่ เป็นที่ตั้งศูนย์ศึกษา ธรรมชาติป่าชายเลน กองทุนสัตว์ป่าโลกสากล สำนักงานประเทศไทย จัดตั้งสำนักงานศูนย์ศึกษาธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ และเป็นหน่วยให้การศึกษแก่เยาวชน นักเรียน และองค์กรต่างๆ เกี่ยวกับธรรมชาติ ระบบนิเวศวิทยาป่าชายเลน หาดโคลน พืชชายเลน สัตว์หน้าดิน ปู ปลา การขยายพันธุ์นกประจำถิ่นชนิดต่าง ๆ การอนุรักษ์พืช และสัตว์ โดยมีจุดประสงค์ให้นักเรียนได้เข้ามาศึกษา และเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ วันละ 100 คน

ภาพที่ 4.2 อาคารสถานตากอากาศ (บก.) แบบเดิม
ที่มา (สถานตากอากาศบางปู, 2552)

ภาพที่ 4.3 อาคารสถานตากอากาศ (บก.) แบบใหม่
ที่มา (กิตดา ปรัตถจริยา, 2552)

2.4 สะพานสุขตาและศาลาสุขใจ

ข้อมูลจากการค้นคว้าจากเอกสารที่มาหลายแหล่ง ผู้วิจัยจึงสรุปความเป็นของสะพานสุขตาและศาลาสุขใจไว้พอสังเขปดังนี้

เมื่อ พ.ศ.2480 จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ไปตรวจราชการที่หน่วยทหารของกองทัพเรือในสถานีทหารเรือ สัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งเวลาในเวลานั้นการจะไปสัตหีบ จะต้องไปตามเส้นทางถนนสุขุมวิท หรือทางหลวงแผ่นดินสาย 3 เพียงเส้นทางเดียว โดยจะต้องไปผ่านปากน้ำสมุทรปราการ ผ่านคลองด่าน แล้วเอารถลงแพข้ามแม่น้ำบางปะกง วิ่งต่อไปผ่านตัวเมืองชลบุรี ศรีราชา บางละมุง ท่านจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ผ่านมาทางบางปู เห็นพื้นที่บริเวณนี้ เกิดความประทับใจในบรรยากาศ จึงต้องการจะสร้างสถานตากอากาศสำหรับประชาชน และเป็นสถานพักผ่อนของทหารที่บาดเจ็บมาจากการสู้รบ นอกจากนี้แล้วสถานที่แห่งนี้ ยังอยู่ริมทะเล ซึ่งใกล้กรุงเทพมหานครอีกด้วย การเดินทางสะดวก จึงให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการซื้อที่ดินบริเวณนี้ โดยขอใช้เงินจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มาซื้อ สถานที่นี้ และได้สร้าง "สะพานสุขตา" ตลอดทางยาวลงไปในทะเลปากอ่าวไทยซึ่งมีความยาวประมาณ 500 เมตร

สำหรับส่วนปลายสะพานสุขตา ได้สร้างเป็นอาคารที่พักและห้องอาหารอยู่ในทะเล สถานตากอากาศแห่งนี้ได้เปิดดำเนินการเมื่อ พ.ศ.2482 ซึ่งในสมัยนั้นเป็นที่นิยมกันมากโดยเฉพาะบรรดา

เท้าไฟทั้งหลาย ห้องอาหารแห่งนี้มีอาหารอร่อย และดนตรีไพเราะ ได้เปิดการบริการขายอาหารทุก วันทั้งมือกลางวันและมือเย็น สำหรับดนตรีลีลาศมีเฉพาะวันเสาร์ แลวันอาทิตย์ (ปัจจุบันมีเฉพาะวัน อาทิตย์) สถานที่แห่งนี้เปิดดำเนินการได้เพียงปีเดียวก็ต้องหยุดกิจการอีกครั้ง เนื่องจากเกิดสงคราม ทำให้กองทัพญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก ณ บริเวณแห่งนี้

พ.ศ. 2490 สงครามได้ยุติลง สถานตากอากาศจึงถูกเปิดดำเนินการ ขึ้นมาใหม่อีกครั้ง โดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นผู้ดูแล

พ.ศ. 2535 สถานตากอากาศ ได้ดำเนินการมาหลายปีทำให้สิ่งก่อสร้างบริเวณร้านอาหาร และห้องพักที่ปลายสะพานสุขตา ได้ชำรุดลง จึงได้ทำการปรับปรุงห้องพักด้านขวาเป็น "ห้องกาแฟนางนวล" และห้องบริเวณด้านซ้ายเป็นที่รับประทานอาหาร

พ.ศ. 2540 ได้มีการดำเนินการปรับปรุงและซ่อมแซมสะพานสุขตาและอาคารร้านอาหาร ที่ ปลายสะพานสุขตาอย่างจริงจัง

พ.ศ. 2543 การปรับปรุงซ่อมแซมสะพานและร้านอาหารปลายสะพานสุขตาได้ดำเนินการ เสร็จเรียบร้อย พร้อมเปิดให้บริการแก่ข้าราชการ ลูกจ้างสังกัดกองทัพกตลอดจนประชาชนทั่วไป เดือนสิงหาคม 2543 อาคารร้านอาหารแห่งนี้ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "ศาลาสุขใจ" ตราบจนปัจจุบัน

ภาพที่ 4.4 สะพานสุขตา ศาลาสุขใจ
ที่มา(กิตดา ปรัตถจริยา, 2552)

2.5 นกนางนวล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พันโทสุรพงษ์ รัตนโกเศศรัฐ (2552) ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า “นกนางนวลที่พบเห็นในสถานตากอากาศบางปูแห่งนี้ เป็นนกนางนวลที่อพยพหนีอากาศหนาวมาจากทะเลสาบต่าง ๆ ในแถบทิศ มองโกเลีย และไซบีเรียทางตอนเหนือของทวีปเอเชีย โดยมาอาศัยอยู่ที่บางปูตั้งแต่ช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน ถึงพฤษภาคม” ทั้งนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้กล่าวถึงนกนางนวลไว้ว่า นกนางนวลที่บางปูนี้เป็นนกนางนวลธรรมดาที่อพยพเข้ามาจะอยู่ในช่วงฤดูหนาวประมาณเดือนพฤศจิกายนของทุกปี (ดังภาพที่ 4.5)

นอกจากนี้แล้ว ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณสถานตากอากาศ บางปู ได้ใช้นกนางนวลเป็นตัวบ่งชี้ถึงฤดูกาลที่มา ถึงกล่าวคือ เมื่อพบว่าถ้านกนางนวลทยอยเข้ามาในบริเวณแห่งนี้ จะ เป็นสัญญาณแสดงว่าฤดูหนาว ได้เริ่มขึ้นแล้ว และหลังจากวันสงกรานต์ จะพบเห็นว่า นกนางนวลเหล่านี้ จะทยอยบินกลับ สู่อินทอเซีย ซึ่งเป็นสัญญาณให้รู้ว่าฤดูร้อน ได้มาถึงแล้ว ส่วนอาหารที่นกนางนวลเหล่านี้กินได้แก่ กุ้ง หอย ปู ปลา บริเวณชายเลน หรือบริเวณที่มีน้ำทะเลท่วมขัง นอกจากนี้ ยังพบว่านักท่องเที่ยวนิยมซื้ออกากหมู จากร้านอาหารของสถานตากอากาศบางปูแล้วโยน ให้นกนางนวลกิน ตลอดระยะเวลาที่นกนางนวลเหล่านี้มาอาศัยอยู่ ในสถานตากอากาศบางปู มันจะสร้างความเพลิดเพลินและสร้างสีสันให้กับธรรมชาติ มีความสวยงามทำให้บริเวณนั้นมีคุณค่าน่าชื่นชม ขึ้นอย่างมาก รวมถึงเป็นการสร้างเสน่ห์อย่างดียิ่งให้กับสถานตากอากาศบางปูอีกด้วย

นกนางนวลบริเวณ สถานตากอากาศบางปูที่พบเห็นอยู่โดยทั่วไปมี 2 ชนิด คือ นกนางนวลธรรมดา (Seagulls) และนกนางนวลแกลบ (Terns) (ดังภาพที่ 4.6) กล่าวคือ นกนางนวลธรรมดา (Seagulls) จะมีขนาดใหญ่ ลำตัว สีขาว จะอยู่รวมกันเป็นฝูงๆถ้ามีผู้ โยนอาหารให้จะส่งเสียงร้องดังสำหรับนกนางนวล แกลบ (Terns) ตัวจะเล็กและบางกว่านกนางนวล ธรรมดา พบหากินเป็นฝูงเล็กๆ หรือบินโดดเดี่ยว ไปมา ลักษณะที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนคือ หางของ นกนางนวลแกลบจะเว้าแหลมคล้ายหางปลา โดยทั่วไป นกนางนวลที่นักท่องเที่ยวนิยมไปดูมักจะเป็นนกนางนวลธรรมดา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

นกนางนวลธรรมดาที่พบบริเวณบางปูมี 2 ชนิด คือ (นกนางนวล, 2552, หน้า 1-4)

1) นกนางนวลขอบปีกขาว (Common Black- Headed Seagull)

ลักษณะ จงอยปากแหลมสีส้มแดง ปลายจงอยปากสีดำ ด้านข้างสีเทา นัยน์ตาสีดำ ลำตัว ด้าน ข้างสีขาว ด้านล่างสีขาว ด้านหลังสีเทา หางสีขาว ปีกด้านหลังสีเทา นิ้วเท้ามี แผ่นหนังเชื่อมติดกันระหว่าง นิ้วเท้า เมื่อเข้าใกล้ ฤดูผสมพันธุ์ หัวของนกจะมีสีดำ จงอยปากจะมีสีส้มแดงชัดเจนมากที่สุด แหล่งอาศัย พบว่าอาศัยอยู่บนผิวน้ำโดยการลอยตัวอยู่ บนผิวน้ำ หรือบริเวณริมน้ำใกล้ๆ ชายเลน ตอนกลางคืน จะบินออกไปกลางทะเล อาหารที่กิน ได้แก่ ปลาและสัตว์น้ำต่างๆ

2) นกนางนวลธรรมดา (Brown-Headed Seagull)

ลักษณะ จงอยปากสีส้มแดง ปลายจงอยปากสีดำ ลำ ตัวด้านข้างสีขาว นัยน์ตาสีเหลืองอ่อน หาง สีขาว ปลายปีกทั้งสองข้างสีดำ และปลายขนสีดำจะมีวงสีขาวมองเห็นเด่น ชัดขณะบิน นิ้วเท้ามีแผ่นหนังเชื่อมติดกัน อยู่ เมื่อเข้าสู่ฤดูผสมพันธุ์หัวจะเปลี่ยนเป็น สีน้ำตาลดำ จงอยปากจะมีสีส้มสดขึ้น แหล่งอาศัย พบว่าลอยตัวอยู่บนผิวน้ำ ปะปนอยู่กับนก นางนวลขอบปีกขาว อาหารที่กินได้แก่ ปลาและ สัตว์น้ำต่างๆ และพบได้ตามชายฝั่งและตลอด ความยาวของแม่น้ำ

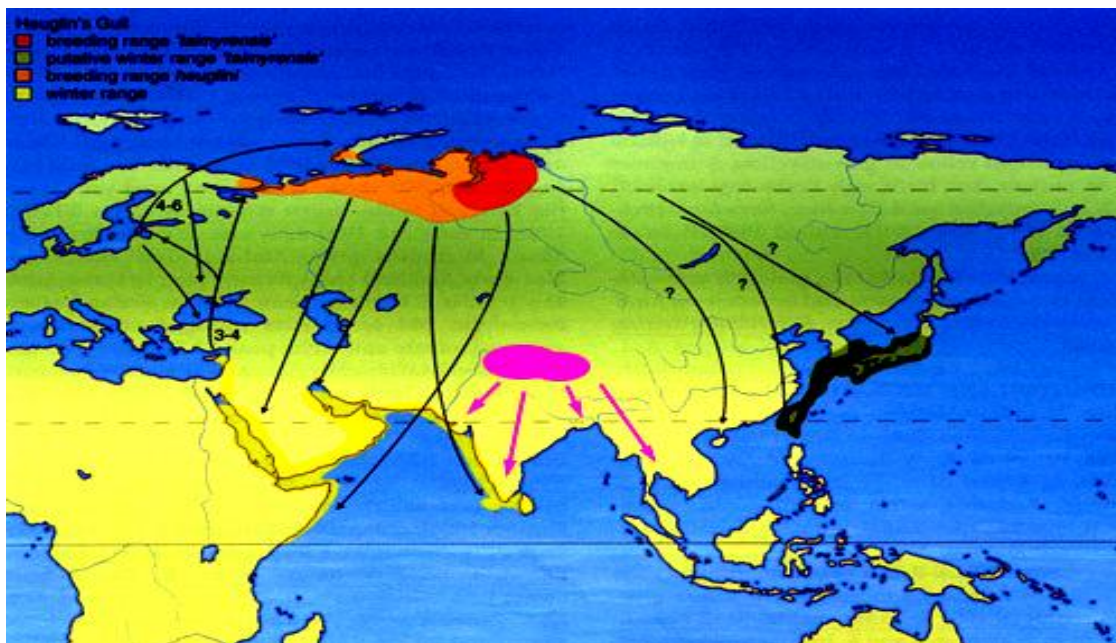

ภาพที่ 4.5 นกนางนวลในสถานตากอากาศบางปู จังหวัดสมุทรปราการ
ที่มา (กิตดา ปรัตถจริยา, 2552)

ภาพที่ 4.6 นกนางนวลขอบปีกขาว (Common Black-Headed Seagull) และนกนางนวลธรรมดา (Brown-Headed Seagull) ที่มา (กิตดา ปรัตถจริยา, 2552)

ภาพที่ 4.7 ถิ่นเกิดและการอพยพของนกนางนวลมาที่ประเทศไทย ที่มา (การย้ายถิ่นฐานของนกนางนวล, 2552)

ภาพที่ 4.8 ระยะเวลาที่อพยพมาพักอยู่ในประเทศไทย และการผสมพันธุ์ของนกที่มา (ระยะเวลาการอพยพของนก, 2552)

2.6 ป่าชายเลน

จากการศึกษาเอกสารและสำรวจพื้นที่ ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า ป่าชายเลน (Mangrove Forest) เป็นบริเวณชายฝั่งทะเลซึ่งมีผืนแผ่นดินเชื่อมต่อกับท้องทะเลมีระบบนิเวศที่มีลักษณะพิเศษและอ่อนไหวในขณะเดียวกันยังเป็นแหล่งผลิตอาหารและพลังงานที่สำคัญยิ่งของมวลมนุษยชาติได้แก่ระบบนิเวศป่าชายเลน ทั้งนี้ป่าชายเลนเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญซึ่งเป็นการป้องกันการพังทลายของฝั่งทะเล การป้องกันลมพายุบริเวณชายฝั่ง ตลอดจนเป็นแหล่งนันทนาการที่ผู้คนรู้จักน้อย เนื่องจากมีระบบนิเวศที่แตกต่างจากป่าโดยทั่วไปไปพร้อมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพสูง นอกจากนี้สภาพป่าชายเลนบางปุมีความอุดมสมบูรณ์ทางระบบนิเวศ มีความหลากหลายทางชีวภาพค่อนข้างสูง ป่าชายเลนบางปุมีพันธุ์ไม้เด่นๆ ได้แก่ แสมทะเล แสมขาว โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ ปอทะเล โพธิ์ทะเล เป็นต้น ป่าชายเลนบางปุมักพบสัตว์ต่างๆ อยู่อาศัยบริเวณหน้าดินในป่าชายเลน ได้แก่ ปลาตีน ปูก้ามดาบ ปูทะเล เป็นต้น (สิทธิพร มาลาไทย, 2546, หน้า44-45) นอกจากนี้มีพรรณนกนานาชนิดทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ เช่น นกยางโทนน้อย นกยางเปีย นกน้ำเล็ก นกยางกรอกพันธุ์ชวา นกนางนวล เป็นต้น

นอกจากนี้ป่าชายเลนที่มีไม้โกงกางเป็นหลัก ซึ่งไม้โกงกาง (Mangrove Tree) มีลักษณะดังนี้ (สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน, 2550, หน้า 4-7)

รายละเอียดสำหรับต้นโกงกางใบเล็ก คือ มีชื่อภาษาอังกฤษว่า *Rhizophora apiculata* Bl.
วงศ์: RHIZOPHORACEAE มีลักษณะเป็นไม้ไม่ผลัดใบขนาดกลาง-ใหญ่ สูง 20-40 เมตร เปลือกสี
เทาดำ ผิวเปลือกเรียบ แตกเป็นร่องเล็กตามยาวของลำต้น เด่นชัดกว่าร่องตามขวาง เมื่อทุบเปลือก
ทิ้งไว้สักครู่จะพบว่าด้านในของเปลือกเป็นสีแสดอมแดง เรือนยอดแคบรูปปิรามิด รอบๆ บริเวณโคน
ต้นมีรากค้ำจุนทำหน้าที่พยุงลำต้น และมักมีรากอากาศซึ่งเกิดจากกิ่งตอนบนเป็นจำนวนมาก
ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม สลับทิศทางกัน แผ่นใบรูปรี หรือรูปขอบขนานแกมรี ขนาดใบ
4-8 × 7-18 เซนติเมตร ฐานใบสอบเข้าหากัน คล้ายรูปโล่ ปลายใบมีติ่งแหลมอ่อน เส้นกลางใบด้าน
ท้องใบสีแดงเรื่อๆ ก้านใบอ่อนสีแดง ยาว 1.5-3.5 เซนติเมตร หูใบที่ปลายยอดสีเขียวเข้ม กิ่งแดง ยาว 4-8
เซนติเมตร ใบเกลี้ยง ท้องใบสีเขียวอมดำ มีจุดสีดำเล็กๆ กระจายอยู่เต็มท้องใบ
ดอกออกเป็นช่อที่ง่ามใบ ช่อหนึ่งๆ มี 2 ดอก ก้านช่อดอกใหญ่ ยาว 0.6-2 เซนติเมตร ไม่มี
ก้านดอกย่อย กลีบเลี้ยงรูปไข่ สีเขียวอมเหลือง 4 กลีบ เว้าเข้าด้านในปลายแหลม ขนาด 0.6-0.8 ×
0.8-1.5 เซนติเมตร กลีบดอก 4 กลีบร่วงง่าย รูปใบหอกสีเขียว ยาว 0.1-0.2 × 0.7-1.2 เซนติเมตร
ออกดอกราวเดือนกันยายน-มกราคม
ผลรูปผลแพร์กลับ ผิวหยาบ ยาว 2-3 เซนติเมตร สีน้ำตาลเข้มจะงอกตั้งแต่ผลยังติดอยู่บน
ต้น ลำต้นใต้ใบเลี้ยงซึ่งมักเรียกว่า "ฝัก" มีผิวเรียบสีเขียว ขนาด 1-1.2 × 20-40 เซนติเมตร มักโค้งงอ
ทางด้านปลายฝัก โคนฝักหู่ เมื่อฝักแก่ส่วนของใบเลี้ยงที่ยื่นออกมา ยาว 1-2 เซนติเมตร ที่อยู่ระหว่าง
ผลและฝักจะมีสีน้ำตาลแดง และฝักจะหลุดหล่นได้เอง ฝักแก่ในราวเดือนเมษายน-ธันวาคม
โกงกางใบเล็ก มักขึ้นได้ดีบริเวณที่เป็นดินเลนอ่อน ไม่ลึกมากนัก มีน้ำทะเลท่วมถึงสม่ำเสมอ
โดยเฉพาะพื้นที่ติดทะเล ปากแม่น้ำ ลำคลอง (สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน, 2550, หน้า 1-2)
สำหรับรายละเอียดสำหรับต้นโกงกางใบใหญ่ คือ มีชื่อภาษาอังกฤษว่า *Rhizophora*
mucronata Poir. วงศ์ : RHIZOPHORACEAE มีลักษณะเป็นไม้ไม่ผลัดใบ ที่มีขนาดใหญ่ สูง 30-40
เมตร เปลือกหยาบ สีเทาถึงดำ แตกเป็นร่องทั้งตามยาวและขวาง หรือแตกเป็นร่องตาราง สีเหลือง
หากทุบเปลือกทิ้งไว้สักครู่ ด้านในของเปลือกจะเป็นสีเหลืองถึงส้ม รอบๆ โคนต้น มีรากค้ำจุนทำ
หน้าที่พยุงลำต้น บางครั้งพบว่ามีรากอากาศที่งอกจากกิ่งอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก
ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม สลับทิศทางกัน แผ่นใบอวบน้ำใหญ่ เป็นรูปรีกว้างขนาด 5-13 ×
8-24 เซนติเมตร ปลายใบเป็นใบแหลม ซึ่งมีติ่งแหลม เล็กและแข็ง ฐานของใบ สอบเข้าหากัน ก้านใบ
สีเขียว ยาว 2.5-6 เซนติเมตร หูใบ ที่ปลายยอดมีสีเขียวอมเหลือง ยาว 5-9 เซนติเมตร ใบเกลี้ยง ใบ
ด้านบนสีเขียวอ่อน ท้องใบสีออกเหลือง มีจุดสีดำเล็กๆ กระจายอยู่เต็มท้องใบ

ดอกผลิตดอกเป็นช่อที่ง่ามใบ ก้านช่อดอกยาว 3-7 เซนติเมตร ก้านดอกย่อยยาว 0.4-1 เซนติเมตร ช่อหนึ่งๆ มี 2-12 ดอก กลีบเลี้ยงสีเหลืองอ่อน 4 กลีบ รูปไข่ แต่ละกลีบมีขนาด $0.5-0.8 \times 1.2-1.5$ เซนติเมตร กลีบดอกมี 4 กลีบ กลีบดอกสีขาวร่วงง่าย รูปใบดอก ยาว 0.6-1 เซนติเมตร มีขนปกคลุมตามขอบ ดอกจะผลิตดอก ระหว่างเดือนกันยายน ถึง ตุลาคม

ผลรูปไข่ ยาว แคนลงทางส่วนปลาย ผลขนาด $2-3.5 \times 3-8$ เซนติเมตร สีน้ำตาล-เขียว ผิวผลหยาบ งอกตั้งแต่ผลยังติดอยู่บนต้น ลำต้นได้ใบเลี้ยง หรือ “ฝัก” สีเขียว มีตุ่มทั่วทั้งฝัก ขนาด $1.4-1.9 \times 30-80$ เซนติเมตร ฝักตรง โคนแหลม ใบเลี้ยงที่ยื่นออกมา ยาว 2-4 เซนติเมตร สีเขียว ฝักแก่ ระหว่าง เดือนมีนาคม ถึง สิงหาคม

โกงกางใบใหญ่ ขึ้นได้ดีบริเวณที่เป็นดินเลนอ่อนและลึก ริมชายฝั่งทะเล ริมคลองที่น้ำทะเลท่วมถึงสม่ำเสมอ และเป็นเวลานาน

ภาพที่ 4.9 สะพานเข้าสู่ป่าชายเลนของสถานตากอากาศบางปู
ที่มา(กิตดา ปรัตถจริยา, 2552)

2.7 แหล่งเรียนรู้: ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาฯ

จากการศึกษาเอกสารและสำรวจพื้นที่ พบว่า แหล่งเรียนรู้ชื่อว่า ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาฯ (ดังภาพที่ 4.10) เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างกองทัพบก และ องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (World Wide Fund For Nature: WWF

ประเทศไทย) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่ปฏิบัติการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยได้ทำพิธีลงนามในบันทึกข้อตกลงร่วมโครงการจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติ กองทัพบก เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2546 เพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2547 และเพื่อพัฒนาสถานตากอากาศบางปูให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านธรรมชาติที่เชื่อมโยงกับเมืองใหญ่สำหรับเยาวชน เน้นรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ประยุกต์เนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับวิชาต่าง ๆ ในชั้นเรียน โดยอาศัยสภาพธรรมชาติเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี สามารถแบ่งได้ตามลักษณะภูมิประเทศเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนถนนหลักนับจากแนวถนนทางที่เข้าสู่ศาลาสุโขทัยที่อยู่กลางทะเล โดยมีสะพานจากชายฝั่งยาว 500 เมตรเข้าไปที่ตัวศาลา กองทัพบกใช้ศาลาที่มีร้านอาหารและตัวอาคารเป็นที่พบปะสังสรรค์สำหรับนายทหารและงานประชุม งานสัมมนาอย่างเป็นทางการ

2. พื้นที่ที่ครอบคลุม 301 ไร่บริเวณทางฝั่งตะวันตก ซึ่งอยู่ทางขวามือของถนนภายใน เป็นที่ตั้งของอาคารเรือนพักผ่อนกว่า 20 หลัง

3. พื้นที่อีก 338 ไร่ทางฝั่งตะวันออกที่ยังคงเป็นพื้นที่โล่งกว้าง ซึ่งเต็มไปด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด มีร่องรอยของนาทุ่งเก่าที่เคยทำมาในอดีต และในบริเวณ ที่นี้เอง กองทุนสัตว์ป่าโลกและกองทัพบกเห็น สอดคล้อง กันว่า ศูนย์แห่งนี้ เป็นศูนย์ธรรมชาติศึกษาที่สมบูรณ์ได้แห่งหนึ่งของเมืองไทยเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวสถานตากอากาศ บางปูในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ตลอดจนประชาชนที่รักธรรมชาติทั่วไปได้ใช้ประโยชน์ในการศึกษาอย่างเต็มที่ โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการดังนี้

1. เพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษาครบรอบ 72 พรรษา แห่งองค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

2. การให้บริการหลักสูตรธรรมชาติศึกษาที่ สถานตากอากาศบางปู ให้แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนผู้สนใจทั่วไป โดยเฉพาะนักเรียน หรือนักศึกษาที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ และพื้นที่อื่นๆ ใกล้เคียง

3. การจัดตั้งศูนย์ธรรมชาติศึกษาสถานตากอากาศบางปู ให้เป็นต้นแบบในการพัฒนา ศูนย์ธรรมชาติศึกษาแหล่งอื่น ๆ ในเขตพื้นที่ชุ่มน้ำและชายฝั่งที่อยู่ในแถบชานเมืองกรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 4.10 ป้ายแสดงถึงศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา
มหาราชินี
ที่มา (กิตดา ปรัตถจริยา, 2552)

2.8 การเดินทางสู่สถานตากอากาศบางปู

สถานตากอากาศบางปูเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจใกล้เมือง นั่นก็คืออยู่ห่างจาก กรุงเทพมหานครเพียง 36 กิโลเมตรเท่านั้น จึงทำให้การเดินทางง่ายและสะดวกรวดเร็วอย่างมาก สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง นอกจากนี้มีเส้นทางการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวและรถโดยสารสาธารณะหลายประเภทซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.8.1 รถยนต์ส่วนตัว

มาตามถนนสุขุมวิท ถึงสามแยกหอนาฬิกา เลี้ยวซ้ายเข้าถนนสุขุมวิทสายเก่า ตรงไปเรื่อย ก็จะถึงบางปู โดยมีจุดสังเกต คือ นิคมอุตสาหกรรมบางปูจะอยู่ทางซ้ายมือ ส่วนสถานตากอากาศบางปูนั้นจะอยู่ทางขวามือ จากสามแยกสมุทรปราการให้เลี้ยวซ้ายไปตามถนนสุขุมวิท (สายเก่า) ประมาณกิโลเมตรที่ 37 ให้กัลดับรถจะพบสถานตากอากาศบางปูอยู่ริมถนนซ้ายมือ (เอื้องกลับ TESCO LOTUS บางปู)

2.8.2 รถโดยสารสาธารณะ

รถโดยสารประเภทปรับอากาศ สาย ปอ. 8, 11, 25, 55, 102, 142, 155 507, 508

และ 511 รถโดยสารประจำทางธรรมดาสาย 25, 102 และ 145 ไปลงตลาดปากน้ำ แล้วต่อรถเมล์เล็กสาย 36, จากนั้นต่อรถสองแถวปากน้ำ-บางปู ได้แก่ วัดตำหู ปากน้ำ-นิคมบางปู ปากน้ำ-คลองด่าน และไปลงปากทางเข้าบางปู

รถโดยสารปรับอากาศไปต่างจังหวัด หรือรถโดยสารธรรมดาไปต่างจังหวัด ขึ้นจากสถานีขนส่งเอกมัย สายกรุงเทพ-ชลบุรีสายเก่า หรือ กรุงเทพ-ฉะเชิงเทราสายเก่า ลงปากทางเข้าบางปู แล้วเดินเข้าไปได้ชมทิวทัศน์สองข้างทางสถานตากอากาศบางปู

สรุปข้อมูลทั่วไปของสถานตากอากาศบางปูเป็นสถานที่เขตกองทัพบกเป็นผู้รับผิดชอบดูแล สถานตากอากาศบางปูเริ่มมีในสมัยนายกรัฐมนตรี จอมพล ป.พิบูลสงคราม ดำริให้สร้างขึ้น พ.ศ.2482 เพื่อ เป็นสถานที่ที่พักผ่อนสำหรับประชาชนทั่วไป หลังจากนั้นได้หยุดดำเนินการไป 2 ปี เนื่องจากกองทัพญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกเพื่อใช้เป็นทางผ่านในการสู้รบกับฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามมหาเอเชียบูรพา ได้เริ่มเปิดกิจการอีกครั้ง พ.ศ. 2490 เมื่อเหตุการณ์สงบลงได้เปิดดำเนินการใหม่อีกครั้งโดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นผู้ดูแล และได้มีการปรับปรุงและซ่อมแซมสะพานสุขตา ศาลาสุขใจ และร้านอาหารเนื่องจากสภาพชำรุด ต่อมาได้เริ่ม เปิดให้บริการขึ้นใหม่ให้แก่ข้าราชการ ลูกจ้างสังกัดกองทัพบกตลอดจนประชาชนทั่วไปกองทัพบก พ.ศ. 2547 กองทัพบก ได้ร่วมมือกับ กองทุนสัตว์ป่าโลกสากล สำนักงานประเทศไทย ในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาขึ้นให้ เป็นศูนย์การศึกษาแก่เยาวชนนักเรียน และองค์กรต่างๆเกี่ยวกับธรรมชาติ ระบบนิเวศวิทยาป่าชายเลน หาดโคลน พืชชายเลน สัตว์หน้าดิน ปู ปลา การขยายพันธุ์นกประจำถิ่นชนิดต่าง ๆ การอนุรักษ์ พันธุ์พืช และ สัตว์ที่ หลากหลาย สถานตากอากาศบางปูเป็นแหล่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เนื่องมาจากมีระบบนิเวศที่ได้รับ การอนุรักษ์ดูแลอย่างดียิ่งด้วยมีทั้งพันธุ์พืชและสัตว์นานาชนิดแล้ว ยังเป็นสถานที่พักผ่อนตากอากาศชายทะเล ชมนกนางนวลจำนวนมาก รวมถึงมีสถานที่ให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างมากมาย ทั้งที่พัก ภัตตาคาร และสถานที่ลีลาศ นอกจากนี้สถานตากอากาศบางปู เป็นสถานที่ใกล้กรุงเทพมหานคร สามารถเดินทางได้หลายวิธี ซึ่งมีรถโดยสารปรับอากาศ รถโดยสารธรรมดาและ โดยรถโดยสารต่างจังหวัด หลายสายที่มีทั้งรถปรับอากาศ และรถธรรมดาที่ไปต่างจังหวัดหลายสาย นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ สามารถเดินทางขึ้นรถ จากสถานีขนส่งเอกมัย เพื่อเดินทางไปเที่ยวชมทิวทัศน์สถานตากอากาศบางปูได้สะดวก

2.9 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาจากการสัมภาษณ์ และการสังเกต ผู้วิจัยได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสถานตากอากาศบางปู โดยจากการสัมภาษณ์และสังเกตจากกลุ่มผู้รับผิดชอบสถานตาก

อากาศบางปูจำนวน 3 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 30 คน และมัคคุเทศก์จำนวน 5 คน
ดังนี้

2.9.1 ด้านอาคารสถานที่

กลุ่มผู้รับผิดชอบของสถานตากอากาศบางปู

กลุ่มผู้รับผิดชอบของสถานตากอากาศบางปูได้แสดงความคิดเห็นว่า สถานตากอากาศบางปูมีประวัติความเป็นมาในสมัยนายกรัฐมนตรี จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ดำริสร้างสถานที่แห่งนี้เป็นที่พักร้อนสำหรับประชาชนทั่วไป สถานที่แห่งนี้มีคุณค่าแห่งความทรงจำควรรักษาพัฒนาให้อยู่อย่างยั่งยืน สถานการณ์ตอนนั้นคนไทยชาวสมุทรปราการได้ช่วยกันรักษาสถานที่แห่งนี้ไว้ มีผู้คนที่เสียชีวิตจำนวนมาก ในการสู้รบกับฝ่ายสัมพันธมิตรสงครามมหาเอเชียบูรพา ได้สร้างอนุสรณ์สถานเครื่องหมายทางประวัติศาสตร์ สงครามมหาเอเชียบูรพา เพื่อเป็นที่ระลึกถึงเหตุการณ์ที่ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก ณ สถานที่แห่งนี้ ได้มีการปิดกิจการทำการซ่อมแซมขึ้นมาใหม่ เนื่องจากสภาพชำรุด ได้ปรับปรุงห้องพักร้อนด้านขวาเป็นห้องกาแฟนางนวลและห้องบริเวณด้านซ้ายเป็นที่รับประทานอาหาร

ในพ.ศ. 2540 เริ่มดำเนินการปรับปรุงและซ่อมแซม สะพานสุขตา และอาคารร้านอาหาร ปลายสะพานสุขตา หลังจากนั้นในพ.ศ. 2542 เนื่องจากสถานการณ์ภายในบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป การสู้รบตามแนวชายแดนลดน้อยลง ทำให้สถานพักผ่อนไม่มีทหารที่บาดเจ็บจากการสู้รบมาฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกาย กองทัพบกจึงได้มีคำสั่งแก้อัตรากองทัพบกโดยยุบสถานพักผ่อนเพียงสถานพักผ่อน เปลี่ยนชื่อหน่วยจากกองอำนวยการสถานพักผ่อนและพักผ่อนกรมพลาดิการทหารบก เป็น กองอำนวยการสถานพักผ่อน กรมพลาดิการทหารบก พ.ศ. 2543 และได้เปลี่ยนชื่อร้านอาหารใหม่เป็น “ศาลาสุขใจ” ผู้รับผิดชอบของสถานตากอากาศบางปูได้กล่าวว่า “ปัจจุบันได้มีการรื้อฟื้นแนวคิดนี้กลับมาใหม่ เนื่องจากมีทหารที่บาดเจ็บจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นจำนวนมาก ดังนั้น คณะกรรมการผู้รับผิดชอบสถานตากอากาศสร้างสถานพักผ่อนใหม่ สำหรับทหารที่ป่วย และวางแผนจะสร้างสระว่ายน้ำสำหรับผู้พักผ่อนด้วย แต่ยังคงกำลังตัดสินใจว่าจะเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าได้หรือไม่ เพราะทหารที่บาดเจ็บมาพักผ่อนนั้น ลักษณะภายนอกอาจจะไม่น่าพิสมัยสำหรับผู้พบเห็นมากนัก หากพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสม จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนที่ดีมากแห่งหนึ่ง”

สถานตากอากาศบางปูเป็นธรรมชาติที่มีระบบนิเวศที่ได้รับการอนุรักษ์ดูแลอย่างดีมีทั้งพันธุ์พืชและสัตว์นานาชนิด นอกจากนี้แล้วยังเป็นสถานที่พักผ่อนตากอากาศชายทะเล ชมนกนางนวล ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือน กุมภาพันธ์ ของทุกปี มีนกนางนวลจำนวนมากจะบินมาที่นี้ นกนางนวลเหล่านี้บินมาจากแถบไซบีเรียซึ่งมีอากาศหนาวเย็นมาก บินมาอาศัยอยู่กับอากาศที่อบอุ่น

สถานที่นี้มีการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างมากมาย มีที่พัก ภัตตาคาร อาหารอร่อย สถานที่ลีลาศเพื่อสุขภาพ ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ และศูนย์ศึกษาธรรมชาติแหล่งเรียนรู้ที่ประชาชนให้ความสนใจเข้ามาใช้บริการกันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันหยุด และวันสุดสัปดาห์

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินิยมมาชมนกนางนวลที่มีจำนวนมาก ณ สะพานสุขตา ให้อาหารนกโดยซื้ออาหารที่วางขายอยู่ข้างสะพานสุขตา ถ่ายรูปนกนางนวลที่มาเกาะตรงสะพาน นกนางนวลที่อยู่บนหาดชายเลน หรือ นกนางนวลกำลังบินเป็นฝูงใหญ่ไว้เป็นที่ระลึก ถ้ามาตอนใกล้เที่ยง นักท่องเที่ยวจำนวนมาก หรือมัคคุเทศก์มักจะมาพักรับประทานอาหารไทย เครื่องดื่มที่ศาลาสุโขทัย ชมธรรมชาติป่าชายเลนถ่ายรูปปลาตีน (ปลาจุ่มพรวด) ปูแสม นกกระยาง และเข้าชมศูนย์ศึกษาธรรมชาติแหล่งเรียนรู้ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมักจะมาเที่ยวพักผ่อนในวันหยุดเสาร์ และอาทิตย์ เนื่องจากว่างเว้นในการทำงานจึงมักมาชมธรรมชาติ รับประทานอาหารเย็น และลีลาศที่นี่ด้วย สถานตากอากาศบางปูเป็นที่รู้จักกันมานานสำหรับคนไทยว่า ถ้าต้องการชมนกนางนวล รับประทานอาหารใกล้ชายทะเล และเดินรำลีลาศในตอนเย็น ต้องมา ณ ที่นี่ ถ้าประชาชนคนไทยด้วยกัน ประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้แก่ญาติ พี่น้องและเพื่อนของท่านที่เป็นชาวต่างประเทศมาเที่ยวชมสถานที่แห่งนี้จะเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้กับประเทศไทยอีกทางหนึ่ง และเป็นการสื่อสารอีกด้านหนึ่ง สถานที่แห่งนี้มีเอกลักษณ์เป็นจุดเด่นดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมและอนุรักษ์เอกลักษณ์เหล่านี้ให้ยั่งยืนตลอดไป

เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมสถานตากอากาศบางปูนี้แล้ว ต้องการให้นักท่องเที่ยวทั้งประชาชนคนไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรักษาความสะอาดอย่างทิ้งขยะ หรือสิ่งปฏิกูลลงในทะเล หรือบริเวณสถานตากอากาศบางปู เพื่อรักษาสีน้ำใสสะอาด ให้ป่าชายเลนเป็นที่อยู่ของพันธุ์พืชและสัตว์นานาชนิด เช่น ไม้โกงกาง ปูแสม นกกระยาง ปลาตีน (ปลาจุ่มพรวด) สิ่งเหล่านี้ควรอนุรักษ์ไว้ให้แก่คนรุ่นหลังได้ศึกษา

ปัญหาที่มีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สถานตากอากาศบางปูยังไม่มีสื่อภาษาอังกฤษที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้เข้าใจและศึกษาได้ด้วยตนเอง เช่น ประวัติศาสตร์ของสถานที่ ป้าย และสัญลักษณ์ต่างๆที่สำคัญ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจได้ง่ายขึ้น ตลอดจนถึงขาดบุคลากรที่จะสื่อสารภาษาอังกฤษ สื่อความหมายให้ควมรู้ ความเข้าใจและคำชี้แจง แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

สถานตากอากาศบางปูเป็นสถานที่ที่น่าสนใจ มีเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่ควรรักษาไว้อย่างยิ่งยั้ง ถ้าสถานที่แห่งนี้ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวระดับประเทศ จังหวัด และตลอดจนส่วนท้องถิ่น

มาช่วยกันพัฒนาสถานตากอากาศบางปูแห่งนี้ให้เป็นที่รู้จักกันแก่นักท่องเที่ยวในประเทศไทย รวมถึงนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้รู้จักกันมากยิ่งขึ้น หน่วยงานเหล่านี้ช่วยกันทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติอยากมาท่องเที่ยวในประเทศไทยกันเป็นจำนวนมาก จะช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รับผิดชอบสถานตากอากาศบางปูจำนวน 3 คน พบว่ากลุ่ม ผู้รับผิดชอบสถานตากอากาศบางปูนั้นมีความต้องการตรงกันคือต้องการให้เพิ่มการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติด้วยภาษาอังกฤษในสถานที่สำคัญ เช่น ประวัติความเป็นมาของสถานตากอากาศบางปู ชื่อจำพวกพรรณนกชนิดต่างๆ สัตว์น้ำในหาดชายเลน และ พืชป่าชายเลน เป็นต้นเพื่อเป็นฐานข้อมูลความรู้ให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้มากขึ้นกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากการแสดงความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบสถานตากอากาศบางปู สรุปได้ว่าเป็นสถานตากอากาศที่มีพนักงานนวลบินมาอาศัยอยู่จำนวนมาก มีสะพานสุขตาเป็นจุดที่โดดเด่นสามารถชมถนนางนวลได้สะดวก มีอาหารไทยหลายประเภทรวมทั้งอาหารทะเลที่สดและอร่อยที่ศาลาสุโขทัย นอกจากนี้มีแหล่งธรรมชาติที่สวยงาม มีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีพรรณพืช และ สัตว์นานาชนิด อาศัยอยู่ในป่าชายเลน มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ ถ้านักท่องเที่ยวส่วนมากที่มาเที่ยวชมสถานที่แห่งนี้ ควรให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้นมีส่วนร่วมในการช่วยกันรักษาความสะอาด และสิ่งแวดล้อมของสถานตากอากาศบางปู และควรมีสื่อในการสื่อสารภาษาอังกฤษให้เข้าใจ ความหมายแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เช่น ป้าย และสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ต้องการสื่อความหมายจะช่วยให้ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้าใจมากขึ้น ตลอดจนควรมีบุคคลากรที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารและอธิบายข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 30 คน พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งทวีปยุโรป อเมริกาและเอเชีย มีความคิดเห็นที่ตรงกันว่าสถานตากอากาศบางปูเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่สามารถเห็นนกนางนวลจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย มีสะพานสุขตาที่จะเห็นนกนางนวลมาเกาะเป็นจำนวนมากบริเวณสะพานสุขใจ บินวนเวียนกันเป็นฝูง บนท้องฟ้า และเดินหาอาหารบนหาดชายเลน นอกจากนี้ศาลาสุโขทัยมีประวัติหรือข้อมูลบ่งบอกความสำคัญของสถานตากอากาศเป็นภาษาอังกฤษ ในศาลาสุโขทัยมีที่เด่นชัดสำหรับสุขภาพในตอนเย็นวันอาทิตย์ มีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ สามารถเห็นสัตว์นานาชนิดที่อาศัยอยู่บนหาดชายเลนได้ชัดเจน เช่น นกนางนวล นกกระยาง ปูแสม และปลาตีน (ปลาจุ่มพรวด) นอกจากนี้สิ่งที่จำเป็นที่สุดคือ สารระเหยที่ให้ความรู้ ความเข้าใจในเชิงวิชาการที่เป็นภาษาสากลคือ ภาษาอังกฤษ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของ แผ่นพับ หรือมีเอกสารชี้แจงเพิ่มเติม และคิดว่าในสถานตากอากาศบางปูควรมีการเพิ่มประโยชน์

หรือความสำคัญของพรรณพืชและสัตว์นานาชนิด เช่นการมีป้ายปักชื่อของต้นไม้และประโยชน์ของต้นไม้ไว้ตามต้นไม้ต้นนั้น สิ่งสำคัญต้องเพิ่มภาษาอังกฤษให้มากขึ้น รวมถึงการให้ความสำคัญกับทางประวัติศาสตร์ในสถานตากอากาศบางปูให้ครบถ้วน ควรมีภาษาอังกฤษที่จะสื่อความหมายตามจุดต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจ และ ข้อมูลของสิ่งที่จำเป็นให้กับสถานตากอากาศบางปู เนื่องจากสิ่งเหล่านี้มีอยู่น้อยมาก ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ค่อยเข้าใจ ในเนื้อหา ซึ่ง ต้องใช้ เวลา นานมากในการอธิบายสื่อความหมายให้เข้าใจ

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจากทวีปยุโรปและอเมริกาได้แสดงทัศนคติเกี่ยวกับสถานที่นี้ว่า จำเป็นต้องมีป้ายชื่อที่ตรงประตูทางเข้าไว้เพื่อแสดงถึงความสำคัญของสถานที่นี้ บ่งบอกว่ามีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประตูนี้ว่าสำคัญอย่างไร และสิ่งที่สำคัญต้องมีข้อความที่เป็นภาษาอังกฤษอธิบายไว้ด้วย และข้อแสดงความคิดเห็นนี้ไปสอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากทวีปเอเชียที่ว่า สถานที่สำคัญควรบ่งบอกถึงความสำคัญไว้อย่างชัดเจน เช่น สะพานนี้มีความสำคัญอย่างไร ถ้ามีก็ควรมีป้ายอธิบายความหมายข้อมูลให้เข้าใจ แต่ถ้าไม่มีความสำคัญอะไรมากนักก็ไม่จำเป็นต้องติดป้ายให้รกทำลายวิวธรรมชาติที่สวยงาม

สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติของสถานตากอากาศบางปูว่า เหมาะแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทุกทวีปลงความเห็นตรงกันว่า การมีต้นไม้อันเป็นที่อยู่ของพรรณสัตว์น้ำและสัตว์ปีกนานาชนิด อย่างที่ปรากฏให้เห็น ได้แก่ ต้นโกงกางมากมาย มีปลาตีน (ปลาร่มพรวด) นกนางนวล และ นกประจำถิ่น เช่น นกยางโทนน้อย นกยางเปีย นกกวัก เป็นต้น

จากการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในสถานตากอากาศบางปู สรุปได้ว่าสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้รับผิดชอบในสถานตากอากาศบางปู ในประเด็นสถานตากอากาศบางปูเป็นแหล่งธรรมชาติ ควรมีการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อความหมาย ในด้านการให้ความรู้ด้านวิชาการ นอกจากนี้แล้วสะพานสุขตายเป็นจุดที่สวยงามซึ่งสามารถชมนกนางนวลได้สะดวก ตลอดจนควรมีป้ายสัญลักษณ์สื่อความหมายบอกให้ชัดเจน เช่น ป้ายทางเข้าสถานตากอากาศ ศาลาสุขใจ หรือชี้แจงข้อมูลที่น่าสนใจในสถานตากอากาศบางปู

กลุ่มมัคคุเทศก์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มมัคคุเทศก์จำนวน 5 คน แสดงความคิดเห็นที่ตรงกันว่า ต้องการให้มีสถานที่ท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ มีที่ชมนกนางนวลจำนวนมาก มีอาหารไทยหลากหลายชนิด อาหารทะเลสดอร่อยใกล้ชายหาดในบรรยากาศร่มรื่น มีสถานลีลาศในวันหยุด มีความสะดวกในการเดินทาง ตลอดจนสถานตากอากาศบางปูเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วไปมีนกนางนวลเป็นจุดเด่น

ภัตตาคารติดชายทะเล มีปายาเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีสถานเด่นรำลึกในวันหยุด ณ ตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ

ข้อแสดงความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ภาคีผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน ได้แสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศ เป็นสถานที่ที่รู้จักกันในการดูแลนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่บริเวณสะพานสุขใจ และการเด่นรำลึกในศาลาสุขใจ เป็นเอกลักษณ์ที่ได้เด่นมากแต่ด้านการสื่อความหมายด้านข้อมูลควรมีการปรับปรุง ควรมีการเพิ่มการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ข้อมูลในการนำเสนอในสถานตากอากาศยังมีข้อมูลน้อย ควรมีสื่อภาษาอังกฤษในจุดสำคัญๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจข้อมูลประวัติความเป็นมา ความสำคัญของสถานที่นี้มากยิ่งขึ้น ควรรักษาความสะอาดบริเวณโดยรอบสะพานสุขใจ หน้าศาลาสุขใจไม่ควรทิ้งสิ่งที่ไม่ต้องการ หรือขยะต่างๆ ลงในทะเล ควรมีกฎระเบียบการรักษาดูแลสถานที่ สิ่งแวดล้อมให้สะอาดและสวยงาม

นอกจากนี้แล้วจากการสัมภาษณ์ภาคีผู้เกี่ยวข้อง อีกจำนวน 2 คน ได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ควรมีการสื่อข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษของสถานที่ตากอากาศทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ต่างๆ ของจังหวัด กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท) จัดทำสื่อภาษาอังกฤษเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่าง เวลา มาท่องเที่ยวในประเทศไทย ตลอดจนควรมีการรักษาความสะอาดบริเวณสถานตากอากาศบางปู และบริเวณหาดชายเลนที่นกบินมาหาอาหารควรมีระเบียบการดูแลสถานที่ และสิ่งแวดล้อมให้สะอาดให้เป็นจุดประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมสถานตากอากาศบางปู

สรุปจากการสัมภาษณ์ภาคีผู้เกี่ยวข้องที่นำนักท่องเที่ยวชาวต่าง เวลา มาเที่ยวในสถานตากอากาศนั้นมีข้อมูลที่ดีเห็นตรงกันคือ มีเอกลักษณ์ของนกนางนวลซึ่งมีจำนวนมาก ภัตตาคารติดชายทะเลในศาลาสุขใจ มีปายาเลนที่อุดมสมบูรณ์ ควรมีสื่อภาษาอังกฤษในจุดสำคัญๆ เพื่อสร้างความเข้าใจต่อนักท่องเที่ยวชาวต่าง เวลา นอกจากนี้แล้วควรมีการรักษาความสะอาดของสถานที่ให้มีระเบียบ การรักษาความสะอาดไม่ควรทิ้งขยะลงในทะเลซึ่งจะทำให้ทัศนียภาพไม่สวยงาม ควรรักษาความสะอาดในบริเวณสถานตากอากาศ เพื่อให้มีสิ่งแวดล้อมที่สวยงามอย่างยั่งยืน

2.9.2 ด้านสื่อภาษาอังกฤษ

การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากทวีปยุโรป อเมริกา และ เอเชีย จำนวน 30 คน ทำให้ผู้วิจัยจำแนกความต้องการออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 ความต้องการสื่อภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ต่างๆ
- กลุ่มที่ 2 ความต้องการสื่อภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติด้านพรรณพืชต่าง ๆ
- กลุ่มที่ 3 ความต้องการสื่อภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติด้านพรรณสัตว์ต่าง ๆ

ความต้องการสื่อภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ต่าง ๆ

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งทวีปยุโรป อเมริกา และเอเชียจำนวน 30 คน ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 28 คนแสดงความต้องการที่มีต่อสถานที่พบว่า ต้องการข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษเพื่อสื่อความหมาย ด้านประวัติศาสตร์ของสถานตากอากาศบางปูที่มีความเป็นมาเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ต้องการให้มีข้อมูลที่สมบูรณ์ มีแผนผังของสถานที่เหล่านั้นไว้อย่างชัดเจน

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ว่า การสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ ควรจะสื่อสารเกี่ยวกับด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสถานที่ แผนผังต่างๆ ภายในสถานที่ท่องเที่ยว และควรแนะนำเสนอสิ่งที่เป็นจุดเด่นๆ ของสถานตากอากาศบางปูออกมาต่างหาก เพื่อช่วยในการจดจำข้อมูลที่สำคัญหรือจุดเด่นของสถานที่นั้นๆ ได้ สำหรับสถานตากอากาศบางปูนั้น สถานที่ที่เป็นจุดเด่น และน่าสนใจคือ สะพานสุขตา ศาลาสุขใจ ป่าชายเลน และศูนย์ศึกษาธรรมชาติแหล่งเรียนรู้

ความต้องการสื่อภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติด้านพรรณพืชต่าง ๆ

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งทวีปยุโรป อเมริกา และเอเชีย จำนวน 30 คน ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 29 คน แสดงความต้องการที่มีต่อสถานตากอากาศบางปูพบว่า ต้นไม้และพรรณพืชพันธุ์ต่าง ๆ ในสถานตากอากาศบางปู ในส่วนที่ระบุชื่อไว้แล้วรวมถึงชื่อภาษาอังกฤษ และประโยชน์ของต้นไม้เหล่านี้ถือว่าใช้ได้ดี เพียงแต่มีไม่ครบทุกอย่าง เช่น บางอย่างก็มีแต่ชื่อระบุไว้ แต่ไม่บอกถึงคุณประโยชน์ที่ควรเรียนรู้ ดังนั้น จึงต้องการให้จัดหาข้อมูลที่น่าเสนอสื่อความหมายให้ครบถ้วน และควรนำเสนอเฉพาะข้อมูลที่ทำให้ความรู้เท่านั้นและไม่ควรมีมากจนเกินไป

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สถานตากอากาศบางปู เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะวางตำแหน่งของสถานที่เป็น “สวนสาธารณะ” ที่เปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้ง่ายแล้ว ยังวางตำแหน่งของสถานที่เป็น แหล่งเรียนรู้ สำหรับประชาชนอีกด้วย ซึ่งประเด็นนี้สำคัญมาก เพราะการเป็นแหล่งเรียนรู้นั้น หมายความว่า การสื่อสารข้อมูล และเนื้อหาสาระต่างๆ นั้น จะต้องสื่อสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และในขณะเดียวกันก็ต้องส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย นั่นคือเนื้อหาเหล่านี้ต้องไม่ทำให้นักท่องเที่ยวเบื่อ หรือ ไม่รู้เรื่อง ซึ่งเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาตินั้น ควรเป็นเนื้อหาที่ให้ความรู้ในทางนิเวศวิทยา อันได้แก่ ชื่อ วงศ์หรือสกุลของพืชพันธุ์ แหล่งค้นพบ และประโยชน์ต่อท้องถิ่น

ความต้องการสื่อภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติด้านสัตว์ต่าง ๆ

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งทวีปยุโรป อเมริกา และเอเชีย จำนวน 30 คน ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 29 คน แสดงความต้องการที่มีต่อสถานที่พบว่า

นกที่อาศัยอยู่ในสถานตากอากาศบางปูมีหลากหลายชนิด จึงต้องการทราบจำพวก ชื่อภาษาท้องถิ่น และภาษาอังกฤษ แหล่งกำเนิด ประเภท และลักษณะนิสัยของนกแต่ละประเภท การอพยพย้ายถิ่น ประโยชน์และโทษที่มีต่อธรรมชาติความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการสอดคล้อง เช่นเดียวกันกลุ่มผู้รับผิดชอบในสถานตากอากาศบางปูและกลุ่มมัคคุเทศก์ มีความต้องการส่วนใหญ่ว่าตรงกันคือ ต้องการให้เพิ่มการสื่อความหมายด้วยภาษาอังกฤษในเอกลักษณ์ที่สำคัญ และเป็นฐานข้อมูลความรู้ให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติให้มากขึ้นกว่าในปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของพรรณพืช และสัตว์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเภทของนกนางนวลชนิดต่างๆ นกประจำถิ่นหรือนกอพยพก็ตาม ควรจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ชื่อท้องถิ่น ชื่อสามัญ ประเภทของนก ถิ่นกำเนิด ลักษณะนิสัยและข้อมูลเชิงพฤติกรรมของนก ตลอดทั้งข้อควรระวัง โดยให้ข้อมูลที่มีความกระชับและได้ใจความ

2.9.3 ด้านความเป็นเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู

สิ่งที่ผู้บริหารรู้จักสถานตากอากาศบางปู

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร พบว่ามี 2 ประเด็น ได้แก่

1. เป็นสถานที่ในการชมนกนางนวล

ยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารกล่าวว่า “มีการให้อาหารนกโดยซื้ออาหารที่วางขายอยู่ข้างสะพานสุขตา ถ่ายรูปนกนางนวลที่มาเกาะตรงสะพาน นกนางนวลที่อยู่บนหาดชายเลน หรือ นกนางนวลกำลังบินเป็นฝูงใหญ่ไว้เป็นที่ระลึก”

2. เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับป่าชายเลน

ยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารกล่าวว่า “ชมธรรมชาติป่าชายเลนถ่ายรูปปลาตีน (ปลาดุกน้ำจืด) ปูแสม นกกระยาง และเข้าชมศูนย์ศึกษาธรรมชาติแหล่งเรียนรู้ ตอนเย็นมารับประทานอาหารใกล้ชายหาด”

สิ่งที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรู้จักสถานตากอากาศบางปู

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรู้จักสถานตากอากาศบางปู มี 2 ประเด็น ได้แก่

1. เป็นสถานที่ในการชมนกนางนวล

ยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ว่า “ชอบมาดูนกที่นี่เป็นภาพธรรมชาติที่สวยงาม” (David Shaw, 2552) “ชอบภาพถ่ายที่ถ่ายรูปแล้วมีนก กำลังบินอยู่เหนือหาดติดอยู่ด้วย มันเป็นภาพที่สวยงาม และประทับใจ” (Panos Manos, 2552) “ทิวทัศน์ยังเป็นธรรมชาติอยู่มาก” (Monika Engler, 2552) “ฉันเห็นนกนางนวลที่มาเกาะที่สะพานอย่างใกล้ชิดฉันชอบมาก และสามารถให้อาหารนกอย่างใกล้ชิด” (Romina Herrera, 2552) เป็นต้น

2. เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับป่าชายเลน

ยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่ว่า “ส่วนใหญ่เราไปที่นี้ ก็มีความตั้งใจจะมาปลูกป่ากัน เพราะเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ และที่นี้ก็ธรรมชาติสวยงาม” (Leisha Chi และ Akio Shibuya, 2552) “ฉันเห็นปลาจุ่มพรวด (ปลาตีน) จำนวนหลายตัว มันกำลังว่ายบนหาดชายเลน” (Jeesoo Byun, 2552) “ปูแสมเดินบนหาดชายเลน บางตัวซุกตัวอยู่ในรู และบางตัวก็วิ่งไปมาบนหาดเลน” (Arnaud Girodon และ Sarah Kench, 2552) เป็นต้น

สิ่งที่กลุ่มมัคคุเทศก์รู้จักสถานตากอากาศบางปู

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มมัคคุเทศก์ พบว่า มี 2 ประเด็น ได้แก่

1. เป็นสถานที่ในการชมนกนางนวล

ยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของมัคคุเทศก์ พบว่า “ที่นี่มีนกนางนวลมากที่สวยงาม เป็นภาพธรรมชาติที่สวยงาม” (นันทพร เพชรศิริ, 2552) “ภาพถ่ายที่ถ่ายรูปแล้วมีนก นางนวลตอนตะวันตกดิน เป็นภาพธรรมชาติที่ประทับใจ” (ธนินฐาณี สุทธาภรณ์, 2552) เป็นต้น

2. เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับป่าชายเลน

ยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของมัคคุเทศก์ พบว่า “ที่นี่มีป่าชายเลนที่สมบูรณ์ บุคคลที่มาที่นี่มีความตั้งใจจะมาปลูกป่าชายเลนกันซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดี ควรดำเนินต่อไป และที่นี่มีธรรมชาติสวยงามที่ควรรักษาไว้ให้ยั่งยืนต่อไป” (กนิษฐา เขี่ยมสกุล และ นันทวัฒน์ ศรสวัสดิ์, 2552, หน้า30) เป็นต้น

3. ผลการออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู

สถานตากอากาศบางปูมีสิ่งที่จะต้องนำมาสื่อความหมายนั่นก็คือ เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูมี จำนวน 6 ประเภทที่กล่าวมาข้างต้นนั้น โดยการสื่อเป็นภาษาสากล คือภาษาอังกฤษ เพื่อสื่อสารให้แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติได้เข้าใจตรงกัน ในด้านการให้ความรู้ทางวิชาการ การอนุรักษ์เชิงนิเวศ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มากขึ้น ดังมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ประวัติความเป็นมาของสถานตากอากาศบางปู

ข้อความที่ต้องการสื่อความหมาย :

เมื่อปี 2480 จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ได้เดินทางไปราชการที่ จังหวัดชลบุรี ขณะที่ผ่านมาบางปูท่านเห็นว่าพื้นที่แห่งนี้ มีป่าชายเลนอุดมสมบูรณ์ อยู่ติดกับชายทะเล อีกทั้งบรรยากาศก็ดี และไม่ห่างจากพระนครมากนัก

หากพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสม จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนที่ดีมาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม ท่านจึงให้กระทรวงมหาดไทย ซื้อที่ดินผืนนี้ไว้ จำนวน 639 ไร่ แล้วสร้าง เป็นสถานพักผ่อน การสร้างใช้เวลา 2 ปี จน กระทั่งปี 2482 จึงเปิดให้บริการเป็นครั้งแรก มีชื่อว่า “สถานตากอากาศ ชายทะเล บางปู” บริการอาหาร เครื่องดื่มและที่พัก มีผู้ มาท่องเที่ยวมากมาย เนื่องจากเป็นสถานที่เปิดใหม่ ทั้งนี้เป็นสถานที่ที่ไม่ไกลจากพระ นครมากนัก

หลังจากให้บริการได้ 2 ปี มีเหตุต้องหยุดกิจการไป เนื่องจากเกิดสงครามมหา เอเชียบูรพา ในวันที่ 8 ธันวาคม 2584 กองทัพญี่ปุ่นมีกำลังพลประมาณ 1 กองพัน พร้อมอาวุธได้ยกพลขึ้นบกที่บางปู พร้อม ๆ กับที่ภาคใต้ด้วย กองทัพญี่ปุ่นได้เดินทางเข้ามาด้วยเรือสินค้า ชื่อเรือ “ชิสนี่ มาร์กู” คือพรางตัวด้วยเรือสินค้า มิใช่เรือรบ หลังจากนั้นได้ลงเรือเล็กแล้วพายเข้าฝั่ง ญี่ปุ่นได้เข้ามายึดร้านค้าศาลาสุขาใจ ซึ่งตั้งอยู่ ปลายสะพานสุขตา ควบคุมตัวกำลังพล เวรยาม ของสถานตากอากาศบางปู ที่ประจำ อยู่ที่ร้านค้าปลายสะพาน พวกเราก็ต่อต้านบ้าง แต่กำลังพลและอาวุธเป็นรอง จึงต้อง ยอมให้ควบคุมตัวแล้วกองทัพญี่ปุ่นกองเตรียมเดินทางเข้าพระนคร ต่อมากำลังพลของ บางปู ที่ซ่อนเร้นแฝงตัวหนีออกมาได้ ก็ฝาก ข่าวสารให้รถเมล์ที่วิ่งผ่านบางปูไปแจ้งข่าว แก่ตำรวจภูธร จังหวัดสมุทรปราการ กำลังตำรวจของสมุทรปราการส่วนหนึ่ง รวมกับ ประชาชน และยุวชนทหาร ได้วางกำลังไว้ตามแนวถนนสุขุมวิท เพื่อต่อต้านกองทัพ ญี่ปุ่น ไม่ยอมให้ผ่านเข้าพระนคร ทั้งสองฝ่ายต่างคุมเชิง ยังไม่มีการปะทะกัน จนกระทั่ง ตอนสายของวันนั้นเอง รัฐบาลไทยได้สั่งการ ให้ญี่ปุ่นผ่านไปได้ เนื่องจากมีข้อตกลง ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลญี่ปุ่นแล้ว ชาวจังหวัดสมุทรปราการจึงได้รับการยอมรับว่า เป็นผู้ที่มีความรัก ความสามัคคี และความกล้าหาญอย่างสูง จากนั้นบางปูก็ปิดบริการ ในช่วงสงครามถึง 7 ปี หลังจากเห็นการณ์สงบลง จึงได้เปิดบริการเป็นครั้งที่ 2 ในปี 2491 เป็นต้นมา ครั้นต่อมารัฐบาลได้เล็งเห็นถึงค วามกล้าหาญของผู้เสียสละเหล่านั้น จึงได้มีการสร้างอนุสรณ์สถานไว้ที่สถานตากอากาศบางปู เพื่อเป็นการรำลึกถึงผู้ เสียสละเหล่านั้น”

การสื่อความหมายเป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

The History of Bang Poo Recreation

“In 1937 Field Marshal P. Pibulsongram, the Prime Minister, had official visit places in Chonburi province. He passed by Bang Poo and found that this area was abound with rich mangrove forests and was near the sea. The

environment was excellent and was not far from Bangkok. He believed that if this area was developed properly, it could become a very good tourist attraction for rest and relaxation. He had the Ministry of Interior buy the 639 – rai piece of land to build it as a resort. The construction took two years and it was first opened under the name “Bang Poo Seaside Resort”. Food, drinks and accommodation were available. Many people visited since it was new and was not far from the capital.

After two years of service, the business was stopped due to the Great East Asia War that began the morning on December 8th in 1941. The Japanese army invaded Bang Poo and Southern Thailand. The army entered Thailand by the Sydney Maru ship, a merchant ship, not a war ship. They rowed small boats to the coasts and seized the Suk Jai Pavillion situated on Suk Ta Bridge, controlled the officials and the guards of the resorts. Thais tried to defend themselves, but because of a lack of men and weapons, they were controlled and the Japanese army proceeded to Bangkok. Some men escaped and asked people on passing buses to warn the police station in the Samutprakarn province. Some policemen, people and youth soldiers joined to guard along the Sukhumvit Road to try and stop the Japanese army from entering Bangkok. Fortunately, there was no battle because late on that day the Thai government allowed the Japanese army to pass through. There was an agreement between the two governments. From this incident, Samutprakarn people were honored for their love, unity and high courage. Bang Poo Resort was closed for 7 years. After the war was over, it was re-opened in 1948. Afterwards, the Thai government realized the braveness of those sacrificial people, so a memorial monument was built at the Bang Poo Seaside Resort for them.

3.2 สะพานสุขตาและศาลาสุขใจ

ข้อความที่ต้องการสื่อความหมาย :

“เมื่อ พ.ศ.2480 จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ไปตรวจราชการที่หน่วยทหารของกองทัพเรือในสถานีทหารเรือ สัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งเวลานั้นการจะไป สัตหีบ จะต้องไปตามเส้นทางถนนสุขุมวิท หรือทางหลวงแผ่นดินสาย 3 เพียงเส้นทาง

เดียว โดยจะต้องไปผ่านปากน้ำสมุทรปราการ ผ่านคลองด่าน แล้วเอารถลงแพข้ามแม่น้ำบางปะกง จึงต่อไปผ่านตัวเมืองชลบุรี ศรีราชา บางละมุง ท่าฉลอมพล ป.พิบูลสงคราม ผ่านมาทางบางปู เห็นพื้นที่บริเวณนี้ เกิดความประทับใจในบรรยากาศ จึงต้องการจะสร้างสถานตากอากาศสำหรับประชาชน และเป็นสถานพักผ่อนของทหารที่บาดเจ็บมาจากการสู้รบ และยังมีอยู่ริมทะเล ใกล้กรุงเทพฯ มหานครอีกด้วย การเดินทางสะดวก จึงให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการซื้อที่ดินบริเวณนี้ โดยขอใช้เงินจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มาซื้อ แล้วสร้าง "สะพานสุขตา" สะพานยาวลงไปทะเลปากอ่าวไทย ยาวประมาณ 500 เมตร

ส่วนปลายสะพาน สุขตา ได้สร้างเป็นอาคาร ที่พักและห้องอาหารอยู่ ในทะเล เปิดดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2482 เรียกว่าในสมัยนั้นเป็นที่นิยมกันมาก โดยเฉพาะบรรดาเหล่าไฟทั้งหลาย อาหารดี คนตรีไพเราะ อาหารมีขายทุกวันทั้งมือกลางวันและมือเย็น ส่วนดนตรีให้ลีลาขอใช้คำว่าดูเหมือนมีเฉพาะวันเสาร์ - อาทิตย์ (ปัจจุบันมีเฉพาะวันอาทิตย์) เปิดดำเนินการได้เพียงปีเดียวก็ต้องหยุดกิจการ เพราะเกิดสงคราม ทำให้กองทัพญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก ณ บริเวณแห่งนี้

ต่อมาเมื่อสงครามยุติลงใน พ.ศ. 2490 จึงทำการเปิดดำเนินการใหม่อีกครั้งโดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นผู้ดูแล ครั้งถึง พ.ศ. 2535 จากการดำเนินการมาหลายปีทำให้สิ่งก่อสร้างบริเวณร้านอาหารและห้องพักที่ปลายสะพานสุขตาชำรุด ได้ปรับปรุงห้องพักด้านขวาเป็น "ห้องกาแฟนางนวล" และห้องบริเวณด้านซ้ายเป็นที่รับประทานอาหาร จนมีการดำเนินการปรับปรุงและซ่อมแซมสะพานสุขตาและอาคารร้านอาหารปลายสะพานสุขตาอย่างจริงจังเมื่อ พ.ศ. 2540

ในที่สุดพ.ศ. 2543 การปรับปรุงซ่อมแซมสะพานและร้านอาหารปลายสะพานสุขตาได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อย พร้อมเปิดให้บริการแก่ข้าราชการ ลูกจ้างสังกัดกองทัพบกตลอดจนประชาชนทั่วไปในเดือนสิงหาคม 2543 เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "ศาลาสุขใจ" トラาบจนปัจจุบัน”

การสื่อความหมายเป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

Suk Ta Bridge and Suk Jai Pavilion

“Field Marshal P. Pibulsongram, the Prime Minister, visited the Royal Navy at Sattaheep in Chonburi province. At that time, traveling to Sattaheep could make it only to Pak Nam Samutprakarn, Klong Dan; vehicles were loaded on a ferry boat to cross the Bang Prakong River. Then the car was driven to

down town Chonburi, Sri Racha and Bang Lamung. The Field Marshal P. Pibulsongram passed Bang Poo and was impressed with the atmosphere and wanted to build a resort for the public. He believed this place could also be used for recovering soldiers. It was located near the sea and the capital. So, he had the Ministry of Interior buy this piece of land using money from the King Property Bureau. Then, Suk Ta Bridge was built, 500 meter long, into the mouth of the Gulf of Thailand.

“At the end of the bridge, an accommodation building and a restaurant were built into the sea. The resort was opened in 1939. It was very well known to those who loved to dance. Delicious food and beautiful music were arranged there. Only two years later it was closed because the Japanese army invaded this area from the sea”.

“The war was over in 1947. The resort was reopened again under the King Property Bureau. The business went on until 1992, when the restaurant and the accommodation building at the end of the bridges needed to be repaired. The rooms on the right hand were renovated and became the “Nang Nuan Coffee Room” (Seagull Coffee Room). The rooms on the left were changed to be a dining room. The bridge and the restaurant at the end of the bridge were completely repaired in 1997”.

The repair of Suk Ta Bridge and the restaurant was completed in 2000. They were opened to give services to officers and employees of the Thai Army including the general public in August 2000 as well. Since 2000 it has been known by the name of “Suk Jai Pavilion.”

3.3 นกนางนวล

ข้อความที่ต้องการสื่อความหมาย :

“ นกนางนวลที่พบเห็นของสถานตากอากาศบางปูนี้ เป็นนกนางนวลที่อพยพหนีอากาศหนาวมาจากทะเลสาบต่าง ๆ แถบทิเบต มองโกเลีย และไซบีเรียทางตอนเหนือของทวีปเอเชีย โดยมาอาศัยอยู่ที่บางปูตั้งแต่ช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน ถึงพฤษภาคม

นกนางนวลบริเวณ สถานตากอากาศบางปูที่พบเห็นอยู่โดยทั่วไปมี 2 ชนิด คือ นกนางนวลธรรมดา (Seagulls) และนกนางนวลแกลบ (Terns) กล่าวคือ นก นางนวล

ธรรมชาติ (Seagulls) จะมีขนาดใหญ่ ลำตัว สีขาว จะอยู่รวมกันเป็นฝูงๆถ้ามีผู้ โยนอาหารให้จะส่งเสียงร้องดัง สำหรับนกนางนวล แกลบ (Terns) ตัวจะเล็กและบางกว่า นกนางนวล ธรรมชาติ พบหากินเป็นฝูงเล็กๆหรือบินโดดเดี่ยว ไปมา ลักษณะที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนคือ หางของ นกนางนวลแกลบจะเว้าแหลมคล้ายหางปลา โดยทั่วไป นกนางนวลที่นักท่องเที่ยวนิยมไปดูมักจะเป็นนกนางนวลธรรมชาติ มีรายละเอียดดังนี้

นกนางนวลธรรมชาติที่พบบริเวณบางปูมี 2 ชนิดได้แก่

1. นกนางนวลขอบปีกขาว (Common Black- Headed Seagull)

ลักษณะ จงอยปากแหลมสีส้มแดง ปลายจงอยปากสีดำ ด้านข้างสีเทาน้ำตาลสีดำ ลำตัวด้าน ข้างสีขาว ด้านล่างสีขาว ด้านหลังสีเทา หางสีขาว ปีกด้านหลังสีเทา นิ้วเท้ามี แผ่นหนังเชื่อมติดกันระหว่าง นิ้วเท้า เมื่อเข้าใกล้ ฤดูผสมพันธุ์ หัวของนกจะมีสีดำ จงอยปากจะมีสีส้มแดงชัดเจนมากที่สุด

แหล่งอาศัย พบว่าอาศัยอยู่บนผิวน้ำโดยการลอยตัวอยู่ บนผิวน้ำ หรือบริเวณริมน้ำใกล้ๆ ชายเลน ตอนกลางวัน จะบินออกไปกลางทะเล อาหารที่กิน ได้แก่ ปลา และสัตว์น้ำต่างๆ

2. นกนางนวลธรรมชาติ (Brown-Headed Seagull)

ลักษณะ จงอยปากสีส้มแดง ปลายจงอยปากสีดำ ลำ ตัวด้านข้างสีขาว น้ำตาลสีเหลืองอ่อน หาง สีขาว ปลายปีกทั้งสองข้างสีดำ และปลายขนสีดำจะมีวงสีขาวมองเห็นเด่น ชัดขณะบิน นิ้วเท้ามีแผ่นหนังเชื่อมติดกัน อยู่ เมื่อเข้าสู่ฤดูผสมพันธุ์หัวจะเปลี่ยนเป็น สีน้ำตาลดำ จงอยปากจะมีสีส้มสดขึ้น แหล่งอาศัย พบว่าลอยตัวอยู่บนผิวน้ำ ปะปนอยู่กับนก นางนวลขอบปีกขาว อาหารที่กินได้แก่ ปลาและ สัตว์น้ำต่างๆ และพบได้ตามชายฝั่งและตลอด ความยาวของแม่น้ำ

สถานภาพของนกทั้งสองชนิดนี้เป็นนกอพยพที่พบได้ในฤดูหนาวเท่านั้น”

การสื่อความหมายเป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

Seagulls

Seagulls, which we can see at the Bang Poo Resort, migrate to flee from cold weather at the lakes in Tibet, Mongolia and Siberia in the north of Asia. The seagulls live here from late November to May.

There are two species of seagulls at Bang Poo Resort: Common black-headed seagull and Tern seagulls. The common seagulls have big white bodies and live in flocks. If someone feeds them, they cry very loudly. The Tern ones

have smaller slim bodies. They may live in small flocks or by themselves. Their tails are similar to general fish's tails. The seagulls that tourists interact with are the common seagulls.

There are also two species of seagulls at Bang Poo we can see at the resort.

1. *Common Black-Head Seagull*: Their beaks are red orange with dark ends and gray at the sides; dark eyes; the bodies are white at the sides with grey back; white tails; grey back wings and webbed toe feet. In the breeding season, the colors of their beaks are changed to the brightest red orange. They float on the surface of water or live near the muddy land. They fly into the sea at night. The foods are fish and other aquatic animals.

2. *Common Brown- Headed Seagull*: Their beaks are red orange with dark end; white side bodies; pale yellow eyes; white tails; the end of two wings are black with white circle that can clearly see when they are flying and webbed toe feet. In the breeding season the heads are changed to dark brown and the beaks are brighter red orange. They float on the surface of water mingling with other common seagulls. The foods are fish and other aquatic animals. We can see them along the coasts and rivers.

These two kinds of seagulls are migrating birds and can only be seen in winter.

3.4 ป่าชายเลน

ข้อความที่ต้องการสื่อความหมาย :

“ป่าชายเลน (Mangrove Forest) เป็นบริเวณชายฝั่งทะเลซึ่งมีแผ่นดินเชื่อมต่อกับท้องทะเลมีระบบนิเวศที่มีลักษณะพิเศษและอ่อนไหวในขณะเดียวกันยังเป็นแหล่งผลิตอาหารและพลังงานที่สำคัญยิ่งของมวลมนุษยชาติได้แก่ ระบบนิเวศป่าชายเลน ทั้งนี้ป่าชายเลนเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญซึ่งเป็นการป้องกันการพังทลายของฝั่งทะเล การป้องกันลมพายุบริเวณชายฝั่ง ตลอดจนเป็นแหล่งนันทนาการที่ผู้คนรู้จักน้อย เนื่องจากมีระบบนิเวศที่แตกต่างจากป่าโดยทั่ว ๆ ไปพร้อมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพสูง

อีกหนึ่งสภาพป่าชายเลนบางปูมีความอุดมสมบูรณ์ทางระบบนิเวศ มีความหลากหลายทางชีวภาพค่อนข้างสูง ป่าชายเลนบางปูมีพันธุ์ไม้เด่น ได้แก่ แสมทะเล แสมขาว โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ ปอทะเล โพธิ์ทะเล เป็นต้น นอกจากนี้แล้วในป่าชายเลนบางปูยังพบสัตว์ที่อาศัยบริเวณหน้าดินในป่าชายเลน ได้แก่ ปลาตีน ปู ก้ามดาบ ปูทะเล เป็นต้น นอกจากนี้มีนกนานาพันธุ์ทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ เช่น นกยางโทนน้อย นกกระสา นกยางเปีย นกกาน้ำเล็ก นกยางกรอกพันธุ์ชวา นกนางนวล เป็นต้น”

การสื่อความหมายเป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

Mangrove Forests

“Mangrove forests are areas in the warm coastlines of tropical oceans. They are in brackish wetlands between the lands and the seas. They protect the coastline and prevent the erosion of coasts by collecting sediment from rivers and streams and slowing down the flow of water. They are known as the rainforests by the sea. Their ecology system is special and sensitive. They are the essential sources to produce food and energy for aquatic animals and human beings. Mangrove forests are important natural resources. They prevent storms in the coast areas and they are recreational places which few people know as well. The ecology system of mangrove forests is different from those of general forests.

The mangrove forests at Bang Poo are rich in ecology due to high diversity in biology. There are prominent species of trees such as sea Samae, white Samae, small – leaf mangrove, big - leaf mangrove, sea Po, sea Pho, and etc. Also, many kinds of animals are found living on the surface of soil in mangrove forests such as fiddler crabs, red frog crabs, blue crabs and mudskippers. There are also various bird species both local birds and migratory ones such as Painted Storks, Little Cormorant, Little Heron, Java Pond Heron, Black- crowned Nigh-Heron, Black-winged Stilt, Great Egret, Cattle Egret, seagulls, and etc.

3.5 แหล่งเรียนรู้ : ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาฯ

ข้อความที่ต้องการสื่อความหมาย :

“แหล่งเรียนรู้ที่ว่า ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาฯ เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างกองทัพบก และ องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (World Wide Fund For Nature : WWF ประเทศไทย) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่ปฏิบัติการกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยได้ทำพิธีลงนามในบันทึกข้อตกลงร่วมโครงการจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติ กองทัพบก เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2546 เพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2547 และเพื่อพัฒนาสถานตากอากาศบางปูให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านธรรมชาติที่เชื่อมโยงกับเมืองใหญ่สำหรับเยาวชน เน้นรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ประยุกต์เนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับวิชาต่าง ๆ ในชั้นเรียน โดยอาศัยสภาพธรรมชาติเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ

ศูนย์ ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาฯ สามารถแบ่งได้ตามลักษณะภูมิประเทศเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. คือส่วนหลักนับจากแนวถนนหลักที่เข้าสู่ศาลาสุโขทัยที่อยู่กลางทะเล โดยมีสะพานจากชายฝั่งยาว 500 เมตรเข้าไปที่ตัวศาลา กองทัพบกใช้ศาลาที่มีร้านอาหารและตัวอาคารเป็นที่พบปะสังสรรค์สำหรับนายทหารและงานประชุม งานสัมมนาอย่างเป็นทางการ

2. พื้นที่ที่ครอบคลุม 301 ไร่บริเวณทางฝั่งตะวันตกและอยู่ทางขวามือของถนนภายใน เป็นที่ตั้งของอาคารเรือนพักผ่อนกว่า 20 หลัง

3) พื้นที่อีก 338 ไร่ทางฝั่งตะวันออกที่ยังคงเป็นพื้นที่โล่งกว้างและเต็มไปด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด มีร่องรอยของนาทุ่งเก่าที่เคยทำมาในอดีต และในบริเวณนี้เองที่กองทุนสัตว์ป่าโลกและกองทัพบกเห็นพ้องต้องกันว่า ศูนย์แห่งนี้ เป็นศูนย์ธรรมชาติศึกษาที่สมบูรณ์ได้แห่งหนึ่งของเมืองไทยเพื่อให้เหล่านักเรียน นักศึกษา นักท่องเที่ยวที่มาเยือนบางปูในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ตลอดจนประชาชนที่รักธรรมชาติทั่วไปได้ใช้ประโยชน์ในการศึกษาอย่างเต็มที่

โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการดังนี้

1. เพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบรอบ 72 พรรษาแห่งองค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

2. การให้บริการหลักสูตรธรรมชาติศึกษาที่บางปู ให้แก่นักเรียนและผู้สนใจทั่วไป โดยเฉพาะนักเรียน ที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดสมุทรปราการและพื้นที่อื่นๆ ใกล้เคียง

3. การจัดตั้งศูนย์ธรรมชาติศึกษาบางปู ให้เป็นต้นแบบในการพัฒนาศูนย์ธรรมชาติศึกษาแหล่งอื่นๆ ในเขตพื้นที่ชุ่มน้ำและชายฝั่งที่อยู่ในแถบชานเมืองกรุงเทพมหานคร”

การสื่อความหมายเป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

Learning Center: Bang Poo Natural Study Center (Commemorate to 72nd Anniversary Birthday of Her Majesty Queen Sirikit)

“This learning source is named “Royal Army (Bang Poo) Natural Study Center. The center was built by the cooperation of the Royal Thai Army and the World Wild Fund for Nature (WWF), which is a private sector organization working to preserve natural resources and the environment. The agreement of the project was signed on August 20, 2003 to commemorate Her Majesty Queen Sirikit’s 72nd anniversary birthday which was held on August 20, 2004 and developed the Bang Poo Seaside Resort to be the center for learning nature of the youth. The center’s emphasis is on the integration of informative materials that can go with courses in classrooms. Nature will be used to arouse the interest of the students.

The Royal Army(Bang Poo)Natural Study Center, which was built to commemorate Her Majesty Queen Sirikit’ s 72nd birthday, is divided into three geographical parts, they are.

1. The main part started from the main road that goes through to Suk Jai Pavilion which is in the sea. There is a 500 - meter long bridge to the pavilion. The Royal Army used this restaurant and building pavilion for military officers’ restaurant meetings including formal seminars.

2. The 301- rai area on the west side, which is on the right of the inner roads, is the location of 20 rest houses.

3. The 338 - rai area on the east side is a vast open land filled with different kinds of trees. There are traces of shrimp farms from the past. And this area is the place where the World Wild Fund for Nature (WWF) and the Royal Thai Army agreed would be a perfect natural learning center for students and tourists who visit Bang Poo on weekends and for general public who are interested in nature.

5.6 การดูแลรักษาสถานที่ตากอากาศบางปู

ข้อความที่ต้องการสื่อความหมาย :

เพื่อให้การดำเนินการของสถานที่แห่งนี้ให้เป็นไปได้อย่างราบรื่น โดยมีประสิทธิภาพทำให้สถานที่แห่งนี้เป็นที่ท่องเที่ยว วออย่างยั่งยืน ผู้ที่ทำงานและบุคคลทุกคนที่ใช้สถานที่แห่งนี้จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของสถานที่ตากอากาศบางปู ทุกคนที่มาใช้สถานที่แห่งนี้ จะต้องร่วมมือกันรักษาสภาพแวดล้อม ตามธรรมชาติ ที่สมบูรณ์ และงดงามให้คงอยู่ตลอดไป โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานที่ตากอากาศบางปูอย่างเคร่งครัดดังต่อไปนี้

1. ห้ามทิ้งขยะมูลฝอยลงในทะเล
2. ห้ามทิ้งขยะบริเวณป่าชายเลน
3. ช่วยกันปลูกป่าชายเลน
4. รักรักษ์นกนางนวล
5. ห้ามทิ้งขยะบริเวณที่สาธารณะ
6. ช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม

การสื่อความหมายเป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

How to keep Bang Poo Seaside Resort for sustainable tourism

For smooth running of Bang Poo Seaside Resort and the efficiency of this tourist attraction for sustainable tourism, the regulations of the Resort are given. Everyone who uses this place needs to give his hands to preserve its perfect and beautiful natural environment by strictly observing the regulations of Bang Poo Seaside Resort as in the following:

1. Do not throw garbage into the sea.
2. Do not throw garbage into the mangrove forests.

3. *Help grow the mangrove forests.*
4. *Save seagulls.*
5. *Do not leave garbage in the public areas.*
6. *Help keep the environment as it is.*

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการวิจัยคือเพื่อศึกษาข้อมูล และวิเคราะห์เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเพื่อออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสำรวจในพื้นที่ที่ตลอดจน การสังเกต และการสัมภาษณ์ผู้ที่รับผิดชอบโดยตรงกับสถานตากอากาศบางปู จำนวน 3 คน กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 30 คน และกลุ่มมัคคุเทศก์ จำนวน 5 คน ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) และใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับรายละเอียดเนื้อหาการนำเสนอในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้างต้น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ “การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู

1.1 ข้อมูลทั่วไปของสถานตากอากาศบางปู

สถานตากอากาศบางปู เป็นพื้นที่ของกองทัพบก มีหน่วยงานที่ปฏิบัติงานและดูแลคือกองอำนวยการสถานพักผ่อน กรมพลธิการทหารบก ประชาชนทั่วไป จะรู้จักคุ้นเคยในนาม “สถานตากอากาศบางปู” เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ของบุคคลทั่วไปในย่านชานเมือง ที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่เลขที่ 164 หมู่ 2 ถนนสุขุมวิท ตำบลบางปูใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พื้นที่ด้านหน้าติดถนนสุขุมวิท อยู่ระหว่าง กม.ที่ 37 ด้านหลังติดทะเลด้านอ่าวไทยตลอดแนว ยาว 2 กิโลเมตร มีพื้นที่ 639 ไร่เศษ อยู่ห่างจากตัวเมืองสมุทรปราการ ประมาณ 12 กิโลเมตร

สถานตากอากาศบางปู มีลักษณะพื้นที่ ประกอบด้วยพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจริมทะเล ร้านค้าบริการอาหารและเครื่องดื่ม ที่พัก การลีลาศเพื่อสุขภาพ ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่ง

เรียนรู้ : ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาินี ตลอดจนชมมนกนางนวลมากที่สุดแห่งเดียวในประเทศไทยในช่วงเดือนพฤศจิกายน-พฤษภาคม ของทุกปี

สถานตากอากาศบางปูเป็นสถานที่เขตกองทัพบกเป็นผู้รับผิดชอบดูแล สถานตากอากาศบางปูเริ่มมีในสมัยนายกรัฐมนตรี จอมพล ป.พิบูลสงครามดำริให้สร้างขึ้น พ.ศ.2482 เพื่อเป็นสถานที่ที่พักผ่อนสำหรับประชาชนทั่วไป หลังจากนั้นได้หยุดดำเนินการไป 2 ปี เนื่องจากกองทัพญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกเพื่อใช้เป็นทางผ่านในการสู้รบกับฝ่ายสัมพันธมิตร ในสงครามมหาเอเชียบูรพา ได้เริ่มเปิดกิจการอีกครั้ง พ.ศ. 2490 เมื่อเหตุการณ์สงบลงได้เปิดดำเนินการใหม่อีกครั้งโดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นผู้ดูแล และได้มีการปรับปรุงและซ่อมแซมสะพานสุขตา ศาลาสุขาใจ และร้านอาหารเนื่องจากสภาพชำรุด ต่อมาได้เริ่ม เปิดให้บริการขึ้นใหม่ให้แก่ข้าราชการ ลูกจ้างสังกัดกองทัพบกตลอดจนประชาชนทั่วไปกองทัพบก พ.ศ. 2547 กองทัพบก ได้ร่วมมือกับกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล สำนักงานประเทศไทย ในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาินีให้เป็นศูนย์การศึกษาแก่เยาวชน นักเรียน และองค์กรต่างๆ เกี่ยวกับธรรมชาติ ระบบนิเวศวิทยาป่าชายเลน หาดโคลน พืชชายเลน สัตว์หน้าดิน ปู ปลา การขยายพันธุ์นกประจำถิ่นชนิดต่าง ๆ การอนุรักษ์พืช และ สัตว์ สถานตากอากาศบางปูเป็นแหล่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เนื่องมาจากมีระบบนิเวศที่ได้รับการอนุรักษ์ดูแลอย่างดีด้วยมีทั้งพืชและสัตว์นานาชนิด แล้วยังเป็นสถานที่พักผ่อนตากอากาศชายทะเล ชมนกนางนวล รวมถึงมีสถานที่ให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างมากมาย ทั้งที่พัก ภัตตาคาร สถานที่ลีลาศ นอกจากนี้แล้วสถานตากอากาศบางปูเป็นสถานที่ใกล้กรุงเทพมหานคร สามารถเดินทางได้หลายวิธี รถโดยสารปรับอากาศได้หลายสายมีทั้งรถปรับอากาศ รถประจำทางธรรมดาและ โดยรถโดยสารต่างจังหวัด ขึ้นจากสถานีขนส่งเอกมัยสามารถเดินทางไปเที่ยวชมทิวทัศน์ได้สะดวก

1.2 เอกลักษณะของสถานตากอากาศบางปูในการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติลงความเห็นโดยส่วนใหญ่ว่า การมาท่องเที่ยวที่สถานตากอากาศบางปูคือการมาชมมนกนางนวลที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย และกิจกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนที่ยังคงอุดมสมบูรณ์

ส่วนเอกลักษณะของสถานตากอากาศบางปูที่เห็นอย่างเด่นชัดเหมาะแก่การสื่อสารให้กับนักท่องเที่ยวได้มีความรู้และเข้าใจตรงกันเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว มีอยู่ 6 ประการ ได้แก่

ประการที่ 1 ประวัติศาสตร์ของสถานตากอากาศบางปู

ประการที่ 2 จุดเด่นที่เป็นเอกลักษณะสะพานสุขตาและศาลาสุขาใจ

ประการที่ 3 การชมมนกนางนวล

ประการที่ 4 ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์

ประการที่ 5 แหล่งเรียนรู้ : ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาฯ

ประการที่ 6 การดูแลรักษาสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวในสถานตากอากาศบางปู ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้รับผิดชอบในสถานตากอากาศบางปู ในประเด็นสถานตากอากาศบางปูเป็นแหล่งธรรมชาติ เป็นสถานตากอากาศที่มีพนักงานพลจำนวนมาก มีสะพานสุขตาเป็นจุดที่ชมนกสะดวก มีอาหารอร่อยที่ศาลาสุขาใจ มีแหล่งธรรมชาติที่สวยงาม มีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ และพืชอาศัยในป่าชายเลน ถ้านักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมควรช่วยกันรักษาความสะอาด และสิ่งแวดล้อม ควรมีสื่อภาษาอังกฤษเช่น ป้าย สัญลักษณ์ต่างๆ ต้องการสื่อภาษาอังกฤษที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้าใจ พร้อมมีบุคคลากรที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารและอธิบายข้อมูลได้ ควรใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อความหมาย ในด้านความรู้เนื้อหาสาระด้านวิชาการ ควรมีป้าย และสัญลักษณ์บอกให้ชัดเจน เช่น ป้ายทางเข้าสถานตากอากาศ ศาลาสุขาใจ หรือข้อมูลที่น่าสนใจแสดงให้เห็น

2. การออกแบบเนื้อหาด้วยภาษาอังกฤษสำหรับเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู

จากเอกลักษณ์ที่บ่งถึงความเป็นสถานตากอากาศบางปูนั้นมีความเหมาะสมที่จะทำการสื่อความหมายให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของสถานตากอากาศบางปูให้มากขึ้น ดังมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประวัติศาสตร์ของสถานตากอากาศบางปู

The History of Bang Poo Seaside Resort

"In 1937 Field Marshal P. Pibulsongram, the Prime Minister, had official visit places in Chonburi province. He passed by Bang Poo and found that this area was abound with rich mangrove forests and was near the sea. The environment was excellent and was not far from Bangkok. He believed that if this area was developed properly, it could become a very good tourist attraction for rest and relaxation. He had the Ministry of Interior buy the 639 – rai piece of land to build it as a resort. The construction took two years and it was first opened

under the name “Bang Poo Seaside Resort”. Food, drinks and accommodation were available. Many people visited since it was new and was not far from the capital.

After two years of service, the business was stopped due to the Great East Asia War that began the morning on December 8th in 1941. The Japanese army invaded Bang Poo and Southern Thailand. The army entered Thailand by the Sydney Maru ship, a merchant ship, not a war ship. They rowed small boats to the coasts and seized the Suk Jai Pavillion situated on Suk Ta Bridge, controlled the officials and the guards of the resorts. Thais tried to defend themselves, but because of a lack of men and weapons, they were controlled and the Japanese army proceeded to Bangkok. Some men escaped and asked people on passing buses to warn the police station in the Samutprakarn province. Some policemen, people and youth soldiers joined to guard along the Sukhumvit Road to try and stop the Japanese army from entering Bangkok. Fortunately, there was no battle because late on that day the Thai government allowed the Japanese army to pass through. There was an agreement between the two governments. From this incident, Samutprakarn people were honored for their love, unity and high courage. Bang Poo Resort was closed for 7 years. After the war was over, it was re-opened in 1948. Afterwards, the Thai government realized the braveness of those sacrificial people, so a memorial monument was built at the Bang Poo Seaside Resort for them.

2.2 จุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์สะพานสุขตาและศาลาสุขใจ

The Prominent Sapan Suk Ta (Suk Ta Bridge) and Sala Suk Jai (Suk Jai Pavilion)

“Field Marshal P. Pibulsongram, the Prime Minister, visited the Royal Navy at Sattaheep in Chonburi province. At that time, traveling to Sattaheep could make it only to Pak Nam Samutprakarn, Klong Dan; vehicles were loaded on a ferry boat to cross the Bang Prakong River. Then the car was driven to down town Chonburi, Sri Racha and Bang Lamung. The Field Marshal P.

Pibulsongram passed Bang Poo and was impressed with the atmosphere and wanted to build a resort for the public. He believed this place could also be used for recovering soldiers. It was located near the sea and the capital. So, he had the Ministry of Interior buy this piece of land using money from the King Property Bureau. Then, Suk Ta Bridge was built, 500 meter long, into the mouth of the Gulf of Thailand.

“At the end of the bridge, an accommodation building and a restaurant were built into the sea. The resort was opened in 1939. It was very well known to those who loved to dance. Delicious food and beautiful music were arranged there. Only two years later it was closed because the Japanese army invaded this area from the sea”.

“The war was over in 1947. The resort was reopened again under the King Property Bureau. The business went on until 1992, when the restaurant and the accommodation building at the end of the bridges needed to be repaired. The rooms on the right hand were renovated and became the “Nang Nuan Coffee Room” (Seagull Coffee Room). The rooms on the left were changed to be a dining room. The bridge and the restaurant at the end of the bridge were completely repaired in 1997”.

The repair of Suk Ta Bridge and the restaurant was completed in 2000. They were opened to give services to officers and employees of the Thai Army including the general public in August 2000 as well. Since 2000 it has been known by the name of “Suk Jai Pavilion.”

2.3 นกนางนวล

Seagulls

Seagulls, which we can see at the Bang Poo Resort, migrate to flee from cold weather at the lakes in Tibet, Mongolia and Siberia in the north of Asia. The seagulls live here from late November to May.

There are two species of seagulls at Bang Poo Resort: Common black-headed seagull and Tern seagulls. The common seagulls have big white bodies

and live in flocks. If someone feeds them, they cry very loudly. The Tern ones have smaller slim bodies. They may live in small flocks or by themselves. Their tails are similar to general fish's tails. The seagulls that tourists interact with are the common seagulls.

There are also two species of seagulls at Bang Poo we can see at the resort.

1. Common Black-Head Seagull: Their beaks are red orange with dark ends and gray at the sides; dark eyes; the bodies are white at the sides with grey back; white tails; grey back wings and webbed toe feet. In the breeding season, the colors of their beaks are changed to the brightest red orange. They float on the surface of water or live near the muddy land. They fly into the sea at night. The foods are fish and other aquatic animals.

2. Common Brown- Headed Seagull: Their beaks are red orange with dark end; white side bodies; pale yellow eyes; white tails; the end of two wings are black with white circle that can clearly see when they are flying and webbed toe feet. In the breeding season the heads are changed to dark brown and the beaks are brighter red orange. They float on the surface of water mingling with other common seagulls. The foods are fish and other aquatic animals. We can see them along the coasts and rivers.

These two kinds of seagulls are migrating birds and can only be seen in winter.

2.4 ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์

Rich Mangrove Forests

“Mangrove forests are areas in the warm coastlines of tropical oceans. They are in brackish wetlands between the lands and the seas. They protect the coastline and prevent the erosion of coasts by collecting sediment from rivers and streams and slowing down the flow of water. They are known as the rainforests by the sea. Their ecology system is special and sensitive. They are

the essential sources to produce food and energy for aquatic animals and human beings. Mangrove forests are important natural resources. They prevent storms in the coast areas and they are recreational places which few people know as well. The ecology system of mangrove forests is different from those of general forests.

The mangrove forests at Bang Poo are rich in ecology due to high diversity in biology. There are prominent species of trees such as sea Samae, white Samae, small – leaf mangrove, big - leaf mangrove, sea Po, sea Pho, and etc. Also, many kinds of animals are found living on the surface of soil in mangrove forests such as fiddler crabs, red frog crabs, blue crabs and mudskippers. There are also various bird species both local birds and migratory ones such as Painted Storks, Little Cormorant, Little Heron, Java Pond Heron, Black- crowned Nigh-Heron, Black-winged Stilt, Great Egret, Cattle Egret, seagulls, and etc.

2.5 แหล่งเรียนรู้ : ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี

Learning Center: Bang Poo Natural Study Center (Commemorate to 72nd Anniversary Birthday of Her Majesty Queen Sirikit)

“This learning source is named “Royal Army (Bang Poo) Natural Study Center. The center was built by the cooperation of the Royal Thai Army and the World Wild Fund for Nature (WWF), which is a private sector organization working to preserve natural resources and the environment. The agreement of the project was signed on August 20, 2003 to commemorate Her Majesty Queen Sirikit's 72nd anniversary birthday which was held on August 20, 2004 and developed the Bang Poo Seaside Resort to be the center for learning nature of the youth. The center's emphasis is on the integration of informative materials that can go with courses in classrooms. Nature will be used to arouse the interest of the students.

The Royal Army(Bang Poo)Natural Study Center, which was built to commemorate Her Majesty Queen Sirikit' s 72nd birthday, is divided into three geographical parts, they are.

1. The main part started from the main road that goes through to Suk Jai Pavilion which is in the sea. There is a 500 - meter long bridge to the pavilion. The Royal Army used this restaurant and building pavilion for military officers' restaurant meetings including formal seminars.

2. The 301- rai area on the west side, which is on the right of the inner roads, is the location of 20 rest houses.

3. The 338 - rai area on the east side is a vast open land filled with different kinds of trees. There are traces of shrimp farms from the past. And this area is the place where the World Wild Fund for Nature (WWF) and the Royal Thai Army agreed would be a perfect natural learning center for students and tourists who visit Bang Poo on weekends and for general public who are interested in nature.

2.6 การดูแลรักษาสถานที่ตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

How to keep Bang Poo Seaside Resort for sustainable tourism

For smooth running of Bang Poo Seaside Resort and the efficiency of this tourist attraction for sustainable tourism, the regulations of the Resort are given. Everyone needs to give his hands to preserve its perfect and beautiful natural environment by strictly observing the regulations of Bang Poo Seaside Resort as in the following:

- 1. Do not throw the garbage into the sea.*
- 2. Do not throw the garbage into the mangrove forests.*
- 3. Help grow the mangrove forests.*
- 4. Save seagulls.*
- 5. Do not leave the garbage in the public areas.*
- 6. Help keep the environment.*

3. อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลครั้งนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายใน 2 ประเด็น คือ เอกลักษณะของสถานตากอากาศบางปู และ การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษตามเอกลักษณะของสถานตากอากาศบางปูซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านเอกลักษณะของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สถานตากอากาศบางปูนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่ง ที่ไม่ไกลจาก กรุงเทพมหานคร การเดินทางสะดวก และยังคงความเป็นธรรมชาติอยู่ สิ่งที่น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้มาท่องเที่ยวที่สถานตากอากาศบางปูแห่งนี้ เพราะเอกลักษณะของสถานตากอากาศบางปูที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นธรรมชาติของป่าชายเลนที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ทำให้มีนกนางนวลบินหนีหนาวจากถิ่นเกิดที่เขตไซบีเรียมาอาศัยอยู่ที่นี่ตั้งแต่ช่วงเดือนตุลาคม และมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึง กุมภาพันธ์ของทุกปี การมาเยือนของนกนางนวลในช่วงเวลาดังกล่าวในทุกปี ส่งผลให้สถานตากอากาศบางปูมีเอกลักษณะสำคัญและทำให้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมธรรมชาติ เช่นนี้เป็นจำนวนมาก ในฤดูกาลดังกล่าว นอกจากนกนางนวลแล้วทัศนียภาพของป่าชายเลน ซึ่งประกอบด้วยพืชชายเลน เช่น ไม้โกงกาง ไม้ลำพู ไม้แสม และอื่นๆ ตลอดจนสัตว์น้ำขนาดใหญ่ อาทิเช่น ปลาตีน ปูแสมและนกกระยาง เป็นต้น ก่อให้เกิดทัศนียภาพที่น่ารื่นรมย์ ช่วยให้นักท่องเที่ยวผ่อนคลาย ได้พักกายพักใจ นอกจากนี้ สถานตากอากาศบางปูยังมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับระสบ การณ์ที่ประทับใจ เช่นการให้อาหารแก่นกนางนวลด้วยมือตนเองที่สะพานสุขตา มีเทศกาลการดูนก ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้สถานตากอากาศบางปูเป็นที่กล่าวขวัญในหมู่นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นอย่างมาก อันเป็นเอกลักษณะที่สำคัญของสถานตากอากาศแห่งนี้ และด้วยความเป็นธรรมชาติของสถานตากอากาศบางปู ทำให้กองทัพบกผู้ดูแลสถานที่แห่งนี้ได้ร่วมมือกับกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล จัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศ เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจด้านระบบนิเวศวิทยาของป่าชายเลน หาดโคลน พืชชายเลน สัตว์หน้าดิน ปู ปลา การขยายพันธุ์ของนกประจำถิ่นต่าง ๆ การอนุรักษ์พืช สัตว์ ดิน น้ำ ป่าไม้ ฯลฯ แก่นักเรียนนักศึกษา ประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยว การมีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ในสถานตากอากาศบางปูมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำให้สถานตากอากาศบางปู คงการรักษาความเป็นธรรมชาติของสถานที่แห่งนี้ ซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงการรักษาไว้ซึ่งความเป็นเอก ลักษณะของสถานตากอากาศบางปู และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของสถานที่แห่งนี้

อนึ่งเพื่อความคงไว้ซึ่งความยั่งยืนของเอกลักษณะของสถานตากอากาศบางปู เพื่อการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในชุมชนท้องถิ่น สถานตากอากาศบางปูควรมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง

ข้อภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม สร้างจิตสำนึก ร่วมกัน ต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืนในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะพบว่าผู้ที่มาท่องเที่ยวที่สถานตากอากาศบางปูแห่งนี้ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลที่มาจาก ที่อยากมาที่นี่เพื่อสัมผัสความเป็นธรรมชาติของป่าชายเลน ซึ่งผลวิจัยส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพร มาลาไทย (2546) ที่ศึกษาความคิดเห็นและความรู้ความเข้าใจของผู้ใช้บริการสถานตากอากาศบางปู เกี่ยวกับสภาพป่าชายเลน พบว่า ผู้มาใช้บริการสถานตากอากาศบางปูส่วนใหญ่มาที่นี่ เพื่อเป็นที่พักผ่อน และรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าชายเลน จากสื่อโทรทัศน์และมีความคิดเห็นต่อสภาพทั่วไปของสถานตากอากาศบางปูในเชิงบวก

การมาท่องเที่ยวที่สถานตากอากาศบางปู นอกจากนักท่องเที่ยวนอกจากจะได้ชื่นชมกับทรัพยากรธรรมชาติแล้ว เอกลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสถานตากอากาศบางปู คือ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม การเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งเป็นสถานที่ที่กองทัพญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก เพื่อใช้เป็นทางผ่านในการสู้รบกับฝ่ายสัมพันธมิตร ในสงครามมหาเอเซียบูรพา ซึ่งยังคงมีภาพประวัติศาสตร์ บันทึกไว้ ณ สถานที่แห่งนี้ ในรูปแบบของอนุสรณ์สถาน ซึ่งเอกลักษณะส่วนนี้ สถานตากอากาศบางปูสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยจัดนิทรรศการ จัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ในบางส่วน เพื่อเสริมความรู้ความตระหนักในภัยของสงคราม ซึ่งไม่มีคุณประโยชน์ต่อมนุษยชาติ ซึ่งการเสริมความรู้เพิ่มเติมเหล่านี้ในแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับหลักปรัชญาของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อท่องเที่ยวปัญญา เป็นการเพิ่มสีสันให้นักท่องเที่ยวกล่าวคือ นอกจากการท่องเที่ยวที่ได้เรียนรู้ธรรมชาติแวดล้อมของป่าชายเลนแล้วนักท่องเที่ยวยังได้ ชิมซบแบบแผนความเป็นอยู่ตลอดจนประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นของบางปูด้วย

นอกจากนี้ ยังมีสถานที่ในสถานตากอากาศบางปูที่เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการลือลาศ การรับประทานอาหารไทย ท่ามกลางบรรยากาศที่น่านรื่นรมย์ ในศาลาสุโขทัย ที่มีอาหารไทยที่สดใหม่อร่อย มีดนตรีไพเราะสำหรับการเต้นลีลาศ มีกิจกรรมการแข่งขันการเต้นลีลาศ ทำให้การมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว นอกจากได้สัมผัสเอกลักษณะของสถานตากอากาศในบรรยากาศทั้งที่เป็นธรรมชาติ ทั้งที่เป็นประวัติศาสตร์ ทั้งที่เป็นแหล่งเรียนรู้ แล้วยังเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจจากสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ทางสถานตากอากาศบางปูจัดให้ อันเป็นเอกลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของสถานตากอากาศบางปู ซึ่งเอกลักษณะส่วนนี้สอดคล้องกับรูปแบบของการท่องเที่ยวในศตวรรษใหม่ที่จำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2549) ได้เสนอไว้ว่า แนวทางการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติในทศวรรษนี้ควรเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน ที่ผู้จัดการท่องเที่ยวควรจัดสรรให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศการท่องเที่ยวที่แตกต่างหลากหลาย ที่ผสมผสานกลมกลืน ทั้งที่เป็น

ธรรมชาติ และทั้งที่เป็นการพัฒนาขึ้นใหม่ จากธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายที่สุด และเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในการได้รับความพึงพอใจอย่างสูงสุด สถานตากอากาศบางปูควรร่วมมือกับศูนย์การท่องเที่ยวและนันทนาการจังหวัด เพิ่มกิจกรรม ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชุมชนชาวบางปู วัฒนธรรม งานมหกรรมประเพณีท้องถิ่น และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เช่น การเดินป่า การปลูกป่าชายเลน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อการขยายฐานนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น และกิจกรรมที่สำคัญ อีกประการหนึ่งต่อการคงไว้ซึ่งความยั่งยืนของเอกลักษณ์สถานตากอากาศบางปูในด้านต่าง ๆ คือ การพัฒนาจิตสำนึกในการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกอย่าง ผู้ดูแลประชาชนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ เป็นต้น

การพัฒนาสถานตากอากาศบางปู เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แสดงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของสถานที่ ต้องมีระบบจัดการที่ดี ที่สามารถคงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นธรรมชาติและทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้น ให้มีความดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยวต้องมีการปรับปรุงคุณภาพเพื่อให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม และชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม ซึ่งการดำเนินการพัฒนานี้จะบรรลุเป้าหมายหรือไม่นั้น ประชาชนในชุมชน องค์กรท้องถิ่น และภาครัฐต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพื่อความยั่งยืนของสถานตากอากาศบางปูในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคตสืบไป

3.2 ด้านการออกแบบเนื้อหาด้วยภาษาอังกฤษสำหรับเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู

สถานตากอากาศบางปูมีความเป็นธรรมชาติอย่างมั่นคงตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันและมีบรรยากาศเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ แต่การขาดข้อมูลความรู้เนื้อหาสาระที่สำคัญต่อการสื่อความหมายในภาษาสากล คือ ภาษาอังกฤษแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อเพิ่มปริมาณของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต้องการให้มีมากขึ้นตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย การทำให้สถานตากอากาศบางปูเป็นที่รู้จักแพร่หลายในหมู่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่นิยมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ต้องมีการใช้ภาษาที่สามารถสื่อความหมายของเอกลักษณ์สถานตากอากาศบางปูเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจและอยากมาท่องเที่ยว ในปัจจุบันข้อมูลของสถานตากอากาศบางปูจะรู้เฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย การสื่อความหมายส่วนใหญ่เน้นไปเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจสำหรับนักท่องเที่ยวคนไทยเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้สถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้มีผู้สนใจมาท่องเที่ยวเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งประเด็นปัญหาของ

การขาดสื่อความหมายทางภาษาต่างประเทศของสถานตากอากาศบางปู ส่งผลต่อปริมาณนักท่องเที่ยวจำนวนจำกัดนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัสเซลล์ สเตรฟ และโรบิน บุษเชล (2002) ที่ได้ศึกษาเรื่อง Interpretation in National Parks: Some Critical Question ที่พบว่าประเด็นการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นอุทยานแห่งชาติมีความสำคัญต่อการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว และพบว่าการสื่อความหมายที่ใช้ควรเป็นการเน้นการสื่อความหมายในเชิงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เน้นการให้ความรู้และข้อแนะนำในเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ความสำคัญของการออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษเพื่อสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูในงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับวิจัยของ อภิวัน สายประดิษฐ์ และรัสเซลล์ สเตรฟ (2007) ที่ได้ศึกษาเรื่อง Crossing the cultural divide: Western visitors and interpretation at Ayuttaya World Heritage Site, Thailand ที่พบว่า คนไทยมักจะให้ข้อมูลเฉพาะนักท่องเที่ยวคนไทย หรือคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานเท่านั้น ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารไม่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศเข้าใจ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังมีความคิดเห็นว่า การสื่อความหมายที่ดีควรจะต้องถึงจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งนั้นให้ครบถ้วน ซึ่งผลวิจัยส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาครอบคลุมสถานตากอากาศบางปูโดยการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ หลังจากนั้นได้สื่อความหมายโดยออกแบบเนื้อหาตามเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเป็นภาษาสากล คือภาษาอังกฤษ การเปิดเผยถึงเอกลักษณ์ต่าง ๆ ที่แตกต่างกันในสถานตากอากาศบางปูโดยอาศัยข้อมูล และข้อเท็จจริงเป็นพื้นฐาน ทำให้การสื่อความหมายครั้งนี้เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผสมผสานกันหลายแขนงทั้งในเรื่องราวทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ของป่าชายเลน เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งผลวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชัย เบญจชัย (2549) ที่ว่าการให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว เป็นอย่างมาก

เนื่องด้วยการท่องเที่ยวเป็นหนทางหนึ่งในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การค้นพบ เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู ในด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ แหล่งพักผ่อนหย่อนใจที่สะพานสุขตาและศาลาสุโขทัยซึ่งมีสถานที่ลีลาศเพื่อสุขภาพ แหล่งศูนย์การเรียนรู้ แหล่งที่มีนกนางนวลจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย และการที่ผู้วิจัยได้ออกแบบการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้นักท่องเที่ยวสามารถมีความรู้ ความเข้าใจ ในเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู ตามทฤษฎีสัญญาวิทยา โดยใช้ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวผสมผสานกับคุณลักษณะทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในการสร้างความหมาย เพื่อสื่อสารให้ผู้อ่านสารเข้าใจในสัญญาณนั้น ๆ ย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ แต่อย่างไรก็ตาม สถานตากอากาศบางปูยังต้องมีการคงไว้ซึ่งกิจกรรมหลัก และพัฒนากิจกรรมใหม่

ต่างๆ ที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูตลอดจนเป็นการสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมกับนักท่องเที่ยว และผู้มาเยือนให้ได้มีประสบการณ์เรียนรู้ รับรู้ เข้าใจในมรดก และวัฒนธรรมที่หลากหลายในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้สถานตากอากาศบางปูมีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น การสื่อความหมายที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยใช้ภาษาอังกฤษนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมซึ่งกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นการสื่อความหมายที่สามารถดำเนินการได้ต่อไป อาจเป็นการสื่อด้วยเสียงตามสาย เช่นเดียวกับการวิจัยของวิไลพร สาคริก (2545) ที่วิจัยเรื่องการสื่อความหมายและการรับรู้เอกลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนหัวหิน โดยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การสื่อความหมายเอกลักษณ์ของชุมชนหัวหินได้ใช้คำขวัญ สโลแกน ใช้นโยบายสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์และอนุสรณ์สถาน การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและการจัดงานประเพณีต่าง ๆ เพื่อคงไว้ซึ่งการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของหัวหิน นอกจากนี้การสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูเป็นภาษาอังกฤษ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงวัฒนธรรมของชาวต่างประเทศที่มีมุมมองบางอย่างแตกต่างจากคนไทย การสื่อความหมายจึงได้เน้นการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลิซ่า คาซาวิ (2009) ซึ่งได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาประเด็นการสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นอุทยานแห่งชาติ พบว่า การสื่อความหมายควรเน้นในเชิงอนุรักษ์ การให้ความรู้ การให้คำแนะนำในการท่องเที่ยวแหล่งนั้น ๆ และด้วยสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่มีการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่จำนวนมาก การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษสำหรับเอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปู อาจมีการปรับเปลี่ยนโดยอาจใช้เทคโนโลยีในการช่วยสื่อความหมาย เพื่อความสะดวกรวดเร็วและเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น โดยอาจอยู่ในรูปแบบการสื่อความหมายโดยการเขียนบันทึกข้อความ แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ลงในสื่อเทคโนโลยีสาธารณะ แต่อย่างไรก็ตาม การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษตามเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวในงานวิจัยนี้ ยังคงมีข้อดีในการคงไว้ซึ่งความเป็นภาษาอังกฤษที่ได้มาตรฐาน ไม่ก่อให้เกิดการสื่อความหมายและเข้าใจที่ผิดพลาดได้ ซึ่งนับเป็นจุดเด่นของการออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในงานวิจัยนี้

4. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผลจากการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอ ข้อเสนอแนะแก่สถานตากอากาศบางปู ดังนี้

1. ควรสร้างเว็บไซต์สื่อภาษาอังกฤษเพิ่มประชาสัมพันธ์ของสถานตากอากาศบางปู ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้รู้จักและอยากมาท่องเที่ยวที่สถานตากอากาศบางปู
2. ควรใช้ภาษาสากลคือ ภาษาอังกฤษเป็นสื่ออธิบายความหมาย ข้อมูลที่มีเนื้อหาสำคัญให้ครบถ้วน เช่น คุณประโยชน์ และความสำคัญของพรรณพืชและสัตว์ต่างๆ ป้ายชื่อเป็น

ภาษาอังกฤษกำกับไว้ที่ต้นไม้ทุกชนิด ระบุคุณลักษณะของต้นไม้ต่างๆ ป้ายอธิบายถึงความสำคัญใน
ด้านประวัติศาสตร์ ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ในบริเวณสถานที่ตากอากาศบางปู เป็นต้น

3. ควรให้ข้อมูลที่สื่อความหมายภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาสาระ และความรู้ข้อมูลเชิง
วิชาการในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยอาจทำเป็นแผ่นป้าย แผ่นพับ สัญลักษณ์ที่สื่อ
ความหมายเป็นภาษาอังกฤษ แจกให้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ตั้งแต่เริ่มเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว
ในสถานที่ตากอากาศบางปู เพื่อที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจะได้เข้าใจข้อมูลต่างๆ เช่นชื่อ
ภาษาอังกฤษที่มีอยู่ 2 ป้ายชื่อ ได้แก่ คำว่า “BANG POO RECREATION” และ “QM. BANG PU
RECREATION CENTER, ROYAL THAI ARMY” ซึ่งสร้างความสับสนให้กับนักท่องเที่ยว
ชาวต่างชาติ เกี่ยวกับชื่อที่แท้จริงของสถานที่ตากอากาศบางปู นอกจากนี้แล้ว ควรสร้างการสื่อ
ความหมายที่แสดงให้เห็นคุณค่าของสถานที่ตากอากาศบางปูด้านประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม
ประเพณี และวัฒนธรรมในวิถีชีวิตของคนไทย ที่สื่อความหมายเป็นภาษาอังกฤษ ให้แก่นักท่องเที่ยว
ชาวต่างชาติได้เข้าใจในสถานที่ตากอากาศบางปูด้วยตนเอง

4 . ควรมีแผนที่สื่อชื่อสถานที่ต่างๆ ในแต่ละจุดในสถานที่ตากอากาศบางปูเป็น
ภาษาอังกฤษ เพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสามารถเข้าใจสถานที่ตั้งแต่จุดด้วยตนเองได้
และควรมีวิทยากรประจำสถานที่ตากอากาศบางปู ที่สามารถพูดสื่อภาษาอังกฤษได้ดี เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

5. ควรมีระบบการท่องเที่ยวแบบระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E- tourism) เพื่อให้
นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ค้นหาข้อมูลได้รวดเร็ว และควรมีแผนให้บริการสื่อประสมหลายรูปแบบ
(Audio Visual Materials Service) สื่อด้านโสตทัศน (Audio Vision) เป็นโปรแกรม ที่สามารถแปล
เป็นภาษาต่างประเทศได้หลายๆ ภาษา เพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สามารถศึกษาหาความรู้
ด้วยตนเองได้ เป็นโปรแกรมที่ใส่ชุดภาษาประกอบเสียง โดยมีรูปภาพสถานที่ตากอากาศ หรือ ป้ายชาย
เลน ที่เกี่ยวข้องด้านประวัติศาสตร์ พรรณพืชและสัตว์ต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญ และน่าสนใจให้กับ
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. วิธีการวิจัยในงานวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ไปใช้กับ การวิจัยแหล่งการท่องเที่ยว
แหล่งอื่นๆ หรือสถานที่ตากอากาศอื่นๆ ที่มีประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี เพื่อแสวงหา
เอกลักษณ์ มีวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2. งานวิจัยครั้งนี้คือภาษาที่ออกแบบเป็นภาษาอังกฤษควรมีการวิจัยที่ออกแบบสื่อที่เป็นภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาจีน ภาษาเกาหลี และภาษารัสเซีย เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ๆ ตามแผนการพัฒนากองท่องเที่ยวของประเทศ

3. การวิจัยเพื่อพัฒนากองผลิตสื่อออกแบบเนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษในรูปแบบบทสนทนา สำหรับมัคคุเทศก์ ผู้ทำงานในสถานตากอากาศ เพื่อแนะนำสถานที่ การโต้ตอบ แนะนำ อธิบาย สถานที่ สื่อสารในเนื้อหาในแหล่งธรรมชาติ คำศัพท์ที่สำคัญๆ หรือ ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ในสถานตากอากาศบางปู

บรรณานุกรม

- กฎบัตรอิโคโมส(2006). (2552). **ด้วยความสนับสนุนและกำกับดูแลของคณะกรรมการวิชาการระหว่างประเทศ ของอิโคโมสว่าด้วยการสื่อความหมายและการนำเสนอ.** สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม, 2552, จาก <http://www.thai-heritage-building.org/forums/index.php?action=dlattach;topic=362.0>
- กฎบัตรอิโคโมส. (2552). **การสื่อความหมาย.** สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม, 2552, จาก <http://www.icomosthai.org/THcharter/draft21.11.05.pdf>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2552). **สถิติการท่องเที่ยว.** สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม, 2552, จาก <http://www.mots.go.th/main.php?filename=index>
- กรมพลาธิการ กองทัพบก. (2552). **ประวัติศาสตร์สถานตากอากาศบางปู จังหวัดสมุทรปราการ.** สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม, 2552, จาก <http://www.rta.mi.th/armytourism/tourism/bangpoo/history/history2.html>
- กระทรวงท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโครงการ YCT.** สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม, 2552, จาก <http://www.welcomethai.net/thai/traveltips.asp?od=7>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กองวางแผนโครงการ. (2549). **นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.** กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2548). **นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์,** กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.** สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม, 2552, จาก <http://www.thai.tourismthailand.org/>
- การย้ายถิ่นฐานนกนางนวล.** (2552). สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม, 2552, จาก <http://www.oknation.net/blog/seagull/2009/01/14/entry-1>
- กิตติ อริยานนท์. (2552). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กรณีศึกษาอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธรตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล
- โครงการYCTการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). **รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ.** สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์, 2552, จาก <http://www.welcomethai.net/thai/traveltips.asp?id=7>

- จุฑามาศ ไชยศร. (2536). **การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน**. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุฬาวดี จันทรเทวาริขิต. (2547). **การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะช้าง: กรณีศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร กิ่งอำเภอเกาะช้างใต้ จังหวัดตราด**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2542). **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชนัญ วงษ์วิภาคและคณะ. (2550). **การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ช่อแพรว ทินพรธน์. (2544). **สภาพเศรษฐกิจ-สังคมของนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2550). **วิถีไทย: การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ. (2544). **โครงการวิจัย รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตลุ่มแม่น้ำวาง**. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, สำนักงานภาค.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2550). **สัตววิทยา, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.
- ฐิติวัฒน์ นวลละออง. (2550). **การวางแผนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าค้อ อําเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต**. รายงานการศึกษาระดับปริญญาโทระดับปริญญาโทระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เดชา ศิริสุวรรณ. (2550). **ผลกระทบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.พ.).
- นกนางนวล. (2552). สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม, 2552, จาก <http://www.culture/smp/bird1.html>
- แนวคิดสัตววิทยา. (2552). สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม, 2552, จาก <http://www.semeion.multiply.com/journal/item/5>
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2550). **การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์.

- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2542). (2552). **ท่องเที่ยว**. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม, 2552, จาก [http://www. http://rirs3.royin.go.th/word1/word-1-a0.asp](http://www.rirs3.royin.go.th/word1/word-1-a0.asp)
- พะยอม ธรรมบุตร. (2549). **เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่อง การวางแผน ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. **ไพโรจน์ วิไลนุช**. (2542). **สื่อโฆษณาขายบริการทางเพศต่อการสร้างความหมายและกำหนดเอกลักษณ์ให้กับประเทศไทยของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2550). **คู่มือพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์.
- ภัทรพงศ์ คงวิจิตร. (2543). **พื้นที่และความหมายของการท่องเที่ยวในเมืองหลวงพระบาง**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาบัณฑิต (มานุษยวิทยา) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มิศรา สามารถ. (2543). **รายงานผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. (2548, กรกฎาคม-กันยายน). "Eco-Tourisms: การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์". **จุลสารการท่องเที่ยว**, (20), 52-55.
- ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. (2549, มกราคม – มีนาคม). "ทิศทางการวิจัยด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทย." **จุลสารการท่องเที่ยว**. (21), 24.
- ระยะเวลาการอพยพของนก. (2552). สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม, 2552, จาก <http://www.thaiwaterbird.com>
- ราชกิจจานุเบกษา(2549). (2009). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ พ.ศ.2549**. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม, 2552, จาก [http:// www.library.coj.go.th/info/data/AC117-01-001.pdf](http://www.library.coj.go.th/info/data/AC117-01-001.pdf)
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2549). **เอกสารเผยแพร่เรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 กองส่งเสริมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2549). **เอกสารบทความเรื่อง หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กรุงเทพมหานคร: กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**.

- ลักขณา ก่อวานิชกุล. (2548). **การสื่อความหมายของ “ชาเขียว” ในสังคมไทยและสังคม
ญี่ปุ่นปัจจุบัน**. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรษัญ เวียงอำพล. (2546). **การจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) สำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษา.
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิชัย เทียนน้อย. (2550). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โอ
เดียนสโตร์.
- วินิจ วีรยางกูร. (2550). **การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
(ม.ป.พ.).
- วิสัยพร สาคริก. (2545). **การสื่อความหมายและการรับรู้เอกลักษณ์เพื่อส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวของชุมชนหัวหิน**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาวาทวิทยา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริลา สอนศรี. (2541). **การศึกษากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ปีท่องเที่ยวไทยของจังหวัด
เชียงใหม่ การเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ การมีส่วนร่วมสนับสนุนการท่องเที่ยวในปี
ท่องเที่ยวไทยของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์นิเทศ
ศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริมา อยู่เวียง. (2541). **การสื่อสารความเป็นไทยในภาพยนตร์โฆษณาเพื่อกา
ประชาสัมพันธ์สำหรับต่างประเทศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). **“รายงานผลการดำเนินงาน
ขั้นสุดท้าย”**. การดำเนินงานการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
กรุงเทพ: ผู้แต่ง.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2552). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. สืบค้น
เมื่อ 16 ตุลาคม, 2552, จาก [http:// www. http://kanchanapisek.or.th/kp6/BOOK27/
chapter3/t27-3-11.htm](http://www.kanchanapisek.or.th/kp6/BOOK27/chapter3/t27-3-11.htm)
- สถิตินักท่องเที่ยว**. (2552). สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม, 2552, จาก [http:// www.tat.or.th](http://www.tat.or.th)
- สมชัย เบญจเชย. (2549). **เอกสารประกอบการบรรยาย หลักสูตร “การบริหารจัดการป่า
ชุมชนและการพัฒนาอาชีพด้านป่าไม้”**. กลุ่มงานวิชาการ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่
16 (เชียงใหม่) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (พฤศจิกายน 2549).

- สมพุดท ฐระเจณ. (2549). **“ท้องถิ่นชนบทไทยกับการท่องเที่ยว”**. รายงานการสัมมนาแนวทางการลงทุนและการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวสำหรับชุมชน. สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- สรณีย์ วงศ์เปี้ยสัจ. (2544). **รายงานการวิจัยเรื่องวาทกรรมสื่อโฆษณาการท่องเที่ยว: ภาพตัวแทน ตัวตน และความเป็นไทย**. ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พฤษภาคม 2544).
- สารัฐ รัตนะ. (2541). **“เทคนิคการให้บริการข้อมูลเชิงสื่อความหมายธรรมชาติ”**. รายงานการฝึกอบรมหลักสูตรการให้บริการด้านการท่องเที่ยว สำหรับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ. ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, กรมป่าไม้.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2545). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. (ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัตรา วิชยประเสริฐกุล. (2545). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์, ผ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต. (2541). **วิสัยทัศน์การจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ**. รายงานการฝึกอบรมหลักสูตรการให้บริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้.
- สุรีย์ บุญญาอนุพงศ์. (2539). **ผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว: ศึกษากรณีจังหวัดแม่ฮ่องสอน**. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน**. (2552). สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน, 2552, จาก [http:// www.marinepcd.org/document/publication/17_19_resource_handbook/12-ddress.pdf](http://www.marinepcd.org/document/publication/17_19_resource_handbook/12-ddress.pdf)
- อนุชา เล็กสกุลติลก. (2549). **แนวความคิดนโยบายและแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ECOTOURISM)** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- อรุณี ปัญญามูลวงษา. (2542). **ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการที่พักตากอากาศในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อุไรวรรณ เปี่ยมนิเวศน์. (2544). **การจัดการด้านการสื่อความหมายและสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกของผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษา อำเภอบ้านแพ้ว
จังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนา
สังคม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Aphivan, S., & Staiff, R. (2007). "Crossing the Cultural Divide: Western Visitors and Interpretation at Ayutthaya World Heritage Site, Thailand." **Journal of Heritage Tourism**. (2), 3.

Boo, E. (2009). **Planning for ecotourism**. Retrieved March 20, 2009, from http://www.en.wikipedia.org/wiki/Boo_Elisabeth

Butler, R., & Douglas, P. (2007). **Change in tourism: people, places, process** (2nd ed.). London and New York: Rutledge.

Ceballos, L. (2009). **Ecotourism**. Retrieved March 20, 2009, from http://www.en.wikipedia.org/wiki/Ceballos_Lascuain

Charles, P. (2009). **Semiotics**. Retrieved y October 10, 2009, from <http://www.en.wikipedia.org/wiki/Semiotics>

Daniel, S. (2009). **Semiotics**. Retrieved September 10, 2009, from http://www.en.wikipedia.org/wiki/Daniel_Chandel

Downling, S. (2009). **Ecotourism**. Retrieved March 22, 2009, from http://www.en.wikipedia.org/wiki/Downling_Sallyanne

Ferdinand, S. (2009). **Semiology**. Retrieved August 12, 2009, from http://www.en.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_de_Sallyanne

Gee, Y., James, C., Deriter, J., & Choy, L. (2007). **Travel industry** (2nd ed.). New York: John Wiley & Sons.

Goeldner, R., & Ritchie, J. (2008). **Tourism: principle, practice, philosophies** (11th ed.). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

Hall, S. (2009). **Representation: Cultural representations and signifying practices** (11th ed.). London: Sage.

Holstein, J. A. & Gubrium, J.F. (1997). **Active interview**. Thousand Oaks, CA: Sage.

Joseph, A. (2008). **Sustainable tourism** Retrieved July 20, 2009, from <http://www.knol.google.com/k/joseph-ascanio/sustainable-tourism/1vdee7e42g8ye/2#>

- Joseph, D. (2008). **Effect sustainable tourism** (3rd ed.). London: Rutledge.
- ICOMOS Charter for the interpretation and presentation of cultural heritage sites.**
(2009). Retrieved March 20, 2009, from <http://www.icomos.org>
- Lisa, K. (2009). **Ecotourism**. Retrieved June 20, 2009, from [http:// www.naturevacations.com/blog/costa-rica-eco-travel/](http://www.naturevacations.com/blog/costa-rica-eco-travel/)
- Mc Intosh, R., Goeldner, C. R, & Ritchie, B. (2007). **Tourism : principles, practice and philosophies** (7th ed) . New York: John Wiley & Sons.
- Roland, B. (2009). **Interpretation**. Retrieved July 2, 2009, from [http:// www.en.wikipedia.org/wiki/Roland_Barthes](http://www.en.wikipedia.org/wiki/Roland_Barthes)
- Roland, B. (1967). **Element of semiology**. London: Jonathan Cape.
- Roland, B. (1987). **Mythologies**: New York: Hill& Wang.
- Sharpe, G. (2007). **Interpreting the environment** (5th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Shirley, E. (1992). **Beyond the green horizon, principles for sustainable tourism**. Surrey: World Wide Fund for Nature (WWF).
- Staiff, R. (2007). **The present/future directions of heritage interpretation: Where is interpretation for the visitor going?** Paper presented at the ICOMOS Thailand international symposium on heritage interpretation at Chulalongkorn University.
- The Ecotourism Society.** (2009). Retrieved March 20, 2009, from [http:// www.ecotourism.org](http://www.ecotourism.org)
- Tillden, F. (2009). **Interpretation**. Retrieved April 2, 2009, from [http:// www.en.wikipedia.org/wiki/Tilden_Ferdenansis](http://www.en.wikipedia.org/wiki/Tilden_Ferdenansis)
- William, T. (2009). **Tourism**. Retrieved September 4, 2009, from <http://www.ebookmall.com/title/global-tourism-f-theobald-ebooks.htm>
- Wikipedia. (2009). **Sustainable tourism**. Retrieved October 4, 2009, from http://www.en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_tourism

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง

การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถาน ตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้รับผิดชอบ

วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

1. ชื่อ..... นามสกุล.....
2. เพศ..... อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา.....สถานภาพ สมรส/ โสด
4. ตำแหน่ง.....
5. ระยะเวลาในการทำงานในสถานตากอากาศบางปู.....ปี

ตอนที่ 2 คำถามในการสัมภาษณ์

1. สถานตากอากาศบางปูมีประวัติความเป็นมาอย่างไร?
2. เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร? อะไรบ้าง?
3. สิ่งที่ท่านต้องการจะสื่อความหมายของสถานตากอากาศบางปูสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมีอะไรบ้าง?
4. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรู้จักสถานตากอากาศบางปูในประเด็นใดบ้าง?
5. ท่านช่วยการสงวนรักษาสถานที่ตากอากาศบางปูสำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร
6. มีกฎระเบียบอะไรบ้าง ที่เกี่ยวข้องการเยี่ยมชมเพื่อให้การดำเนินการสถานที่ตากอากาศบางปูเป็นไปอย่างราบรื่น

7. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค หรืออันมีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในสถานตากอากาศบางปูอย่างไรบ้าง?
  8. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของสถานตากอากาศบางปูอย่างไรบ้าง?
  9. ท่านมีความคิดเห็นต่อสถานตากอากาศบางปูในภาพรวมอย่างไรบ้าง
-

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง

การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถาน ตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แบบสัมภาษณ์สำหรับ **กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ** มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับสถานตากอากาศบางปูโดยการศึกษาเนื้อหาและนำเนื้อหาไปออกแบบเนื้อหาสื่อภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายของสถานตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีรายละเอียดดังนี้
วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

1. Name..... Surname.....
2. Sex..... Age.....years
3. Education..... Marital Status .....
4. Country..... Continent.....
5. How often do you visit Bang Poo Seaside Resort? .....Times

ตอนที่ 2 คำถามในการสัมภาษณ์

1. How do you know Bang Poo Resort?
2. What is the identity of Bang Poo Resort according to your own idea? Please give samples.
3. What is your thought concerning what to communicate to the others about Bang Pu Resort?
4. In what matter do foreign tourists recognize Bang Poo Resort?
5. How can you help preserving the Resort for sustainable tourism?

6. What are your suggestions to promote tourism at this tourist attraction?
7. What are the problems that affect foreign tourists at Bang Poo Resort?
8. How do you keep Bang Poo Seaside Resort for sustainable tourism?
9. What is your opinion for Bang Poo Seaside Resort in the big images?

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง

การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถาน ตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มมัคคุเทศก์

วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

1. ชื่อ..... นามสกุล.....
2. เพศ..... อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา..... สถานภาพ สมรส / โสด
4. ระยะเวลาการทำงานเป็นมัคคุเทศก์.....ปี
5. จำนวนครั้งที่พานักท่องเที่ยวมาเที่ยวสถานตากอากาศบางปู.....ครั้ง

ตอนที่ 2 คำถามในการสัมภาษณ์

1. เหตุผลใดที่ท่านพานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาเที่ยวสถานตากอากาศบางปู?
2. เอกลักษณ์ของสถานตากอากาศบางปูในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร? อะไรบ้าง?
3. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อความหมายในสถานตากอากาศบางปูเป็นอย่างไร?
4. สิ่งที่ท่านต้องการจะสื่อในเรื่องใดบ้างเกี่ยวกับสถานตากอากาศบางปูสำหรับ

นักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร? อะไรบ้าง?

5. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรู้จักสถานตากอากาศบางปูในประเด็นใด?
6. ท่านช่วยการสงวนรักษาสถานที่ตากอากาศสำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร

7. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค หรืออันมีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในสถานตากอากาศบางปูอย่างไรบ้าง?
8. ท่านมีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาอย่างไรบ้างเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของสถานตากอากาศบางปู
9. ท่านมีความคิดเห็นต่อสถานที่ตากอากาศบางปูในภาพรวมอย่างไรบ้าง

แบบสังเกตเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การออกแบบเนื้อหาภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเอกลักษณ์ของสถาน
ตากอากาศบางปูเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำชี้แจง : แบบสังเกตเพื่อการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลนำมาประกอบในการวิเคราะห์
เนื้อหาสถานตากอากาศบางปู มีรายละเอียดดังนี้

วัน/เดือน/ปีที่สังเกต.....

1. ลักษณะและเนื้อหาในป้ายที่ใช้สื่อความหมายของสถานตากอากาศบางปู

.....
.....

2. สภาพแวดล้อมบรรยากาศบริเวณสะพานสุขตา ศาลาสุขใจ และแหล่งเรียนรู้ : ศูนย์ศึกษา
ธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาฯ

สะพานสุขตา.....

.....
ศาลาสุขใจ.....

.....
แหล่งเรียนรู้: ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาฯ

.....
.....

.....
.....

ป้ายชายเลน .....

.....

3. สังเกตพฤติกรรมการทำงานที่เกี่ยวข้องของชาวต่างประเทศในสถานตากอากาศบางปู

.....

.....

.....

.....

4. มีกฎระเบียบอะไรบ้าง ที่เกี่ยวข้องกับการเยี่ยมชมเพื่อให้การดำเนินการสถานที่ตากอากาศบางปู เป็นไปอย่างราบรื่น

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก (ก)

สัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ จำนวน 3 คน

1. พันเอก ณรงค์ฤทธิ์ จันทรวงศ์ อายุ 46 ปี ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ กองสถานพักผ่อน สถานตากอากาศบางปู สังกัด กองพลการทหารบก สถานภาพ สมรส ระยะเวลาทำงานที่บางปู ประมาณ 7 ปี ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2552

2. พันโท สุรพงษ์ รัตนโกเศรษฐ อายุ 52 ปี ตำแหน่ง หัวหน้าแผนกส่งกำลัง สถานตากอากาศบางปู สังกัด กองพลการทหารบก สถานภาพ สมรส ระยะเวลาทำงานที่บางปู ประมาณ 7 ปี เท่า ๆ กับ พันเอก ณรงค์ฤทธิ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2552

3. จำสืบเอก นิเวช ชูปาน อายุ 48 ปี ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก สังกัด กรมพลการทหารบก สถานภาพ สมรส ระยะเวลาทำงานนานที่สุด ตั้งแต่ปี 2528 ก็ ประมาณ 25 ปี ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2552

กลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 30 คน

1. Mr. Panos Manos เพศ ชาย อายุ 25 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี่ 2 ครั้ง ประเทศ อังกฤษ ทวีป ยุโรป ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2552

2. Alexis Stavro เพศ ชาย อายุ 30 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี่ 2 ครั้ง ประเทศ Switzerland ทวีป ยุโรป ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2552

3. Pascal Roubaud เพศ ชาย อายุ 28 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี่ 2 ครั้ง ประเทศ France ทวีป ยุโรป ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2552

4. Jenny Hicks เพศ หญิง อายุ 28 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี่ 2 ครั้ง ประเทศ United Kingdom ทวีป ยุโรป ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2552

5. David Swain เพศ ชาย อายุ 28 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ประเทศ London, United Kingdom ทวีป ยุโรป ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2552
6. Pablo Meister Estalella เพศ ชาย อายุ 25 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ประเทศ Barcelona, Spain ทวีป ยุโรป ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2552
7. James Gurnett เพศ ชาย อายุ 26 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ประเทศ London, United Kingdom ทวีป ยุโรป ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2552
8. Monika Engler เพศ หญิง อายุ 54 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 3 ครั้ง ประเทศ Sevelen, Switzerland ทวีป ยุโรป ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2552
9. Casper Grotenbreg เพศ ชาย อายุ 31 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 4 ครั้ง ประเทศ Horst, Netherlands ทวีป ยุโรป ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2552
10. Sarah Kench เพศ หญิง อายุ 28 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ประเทศ Birmingham, United Kingdom ทวีป ยุโรป ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2552
11. Mr. Peter J. Roberton เพศ ชาย อายุ 72 ปี การศึกษาปริญญาตรี M.D., Harvard Medical School จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ประเทศ Auckland ทวีป ออสเตรเลีย ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2552
12. Mr. John Robbin เพศ ชาย อายุ 64 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 3 ครั้ง ประเทศ ออสเตรเลีย ทวีป ออสเตรเลีย ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2552
13. Mr. Akio Shibuya เพศ ชาย อายุ 33 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 3 ครั้ง ประเทศ ญี่ปุ่น ทวีป เอเชีย ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2552
14. Nick Fawcus-Robinson เพศ ชาย อายุ 55 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ประเทศ Newzealand ทวีป โอเชียเนีย ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2552

15. Mr. Bruce Marline เพศ ชาย อายุ 64 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ประเทศ ออสเตรเลีย ทวีป Australia ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2552

16. Alireza Alvani อายุ 31 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ประเทศ Iran ทวีป เอเชีย ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2552

17. Jeessoo Byun เพศ หญิง อายุ 31 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ประเทศ Soul, Korea ทวีป เอเชีย ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2552

18. Leisha Chi เพศ หญิง อายุ 25 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ประเทศ Hong Kong ทวีป เอเชีย ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2552

19. Lilly Yunmi Hur เพศ หญิง อายุ 30 ปี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 3 ครั้ง ประเทศ Seoul, South Korea ทวีป เอเชีย ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2552

20. Michael Thomas เพศ ชาย อายุ 33 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง 2 ทวีป Australia ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2552

21. Mr. David Shaw เพศ ชาย อายุ 58 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 3 ครั้ง ประเทศ อเมริกา ทวีป อเมริกา ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2552

22. Miss Romina Herrera เพศ หญิง อายุ 25 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ประเทศ ชิลี ทวีป อเมริกาใต้ ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2552

23. Miss Karime Alejandra Espinoza Bunde เพศ หญิง อายุ 27 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ประเทศ ชิลี ทวีป อเมริกาใต้ ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2552

24. Andrés Lukac เพศ ชาย อายุ 33 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ประเทศ Olivos, Argentina ทวีป อเมริกาใต้ ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2552

25. Anna Amanda Manson เพศ หญิง อายุ 32 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 3 ครั้ง ทวีป America ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2552

26. Arnaud Girodon เพศ ชาย อายุ 35 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ทวีป อเมริกา ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2552

27. Donna Houghton เพศ หญิง อายุ 32 ปี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 3 ครั้ง ทวีป อเมริกา ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2552

28. Christian Waerling เพศ ชาย อายุ 34 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ทวีป North America ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2552

29. Carrie Ann Bush เพศ หญิง อายุ 39 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 2 ครั้ง ทวีป อเมริกา ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2552

30. Lula Micheal เพศ หญิง อายุ 31 ปี การศึกษาปริญญาตรี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี้ 3 ครั้ง ทวีป อเมริกา ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2552

กลุ่มมัคคุเทศก์นำเที่ยว จำนวน 5 คน

1. นางสาวกนิษฐา เขียมสกุล เพศ หญิง อายุ 36 ปี การศึกษาปริญญาตรีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง อบรมมัคคุเทศก์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประสบการณ์ 12 ปี ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2552

2. นางสาวธนัชฐานันท์ สุทธาภรณ์ เพศ หญิง อายุ 25 ปี การศึกษาปริญญาตรีอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยรังสิต ประสบการณ์ 2 ปี ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2552

3. นางอรชуда ศรีนุ้ม เพศ หญิง อายุ 47 ปี การศึกษาปริญญาโทการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประสบการณ์ 10 ปี ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2552

4. นางสาวนันทพร เพชรศิริ เพศ หญิง อายุ 26 ปี การศึกษาปริญญาตรีอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประสบการณ์ 2 ปี ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2552

5. นายนันท์วัฒน์ ศรสวัสดิ์ เพศ ชาย อายุ 32 ปี การศึกษาปริญญาตรี อบรมมัคคุเทศก์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ประสบการณ์ 5 ปี ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2552

ภาคผนวก(ข)

ภาพกิจกรรมในสถานที่ตากอากาศบางปู

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ณ ศาลาสุโขทัย

สถานตากอากาศบางปู ทรงเสวยพระกระยาหารกลางวัน เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2552

การเต้นลีลาศ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2552

ลีลาศเพื่อสุขภาพ

เทศกาลดูนก ครั้งที่ 9 วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2552

รักษนก รักษาโลก

นักเรียนและประชาชนช่วยกันปลูกป่าชายเลน วันที่ 20 ตุลาคม 2552

ปูแสมที่ป่าชายเลน

ปลาตีนหรือปลาจุ่มพรวดที่สถานตากอากาศบางปู

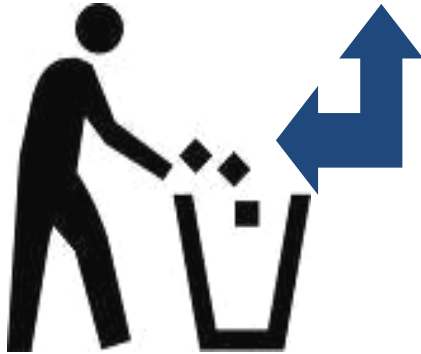
Painted Stork

Oriental Darter

ควรมีป้ายทิ้งขยะในสถานที่ตากอากาศบางปู

“Please leave the garbage in the public areas”.

บริเวณป่าชายเลนมีขยะ ผู้มาเยือนควรช่วยการดูแล

รอยเท้านกนางนวลบนหาดชายเลน

รอยเท้าปลาตีน

รอยเท้าปูแสม

รอยเท้านกกระยางโทนน้อย

อาหารเลี้ยงนกนางนวลบริเวณสะพานสุขตา

นกน้ำหลากหลายประเภทในสถานตาก
อากาศบางปู

ตะวันกำลังตกดิน นกนางนวลบินมาหาอาหาร

ป้ายบอกข้อมูลที่ศูนย์ธรรมชาติ

ภาคผนวก(ค)

บทสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบ (คนที่ 1)

1. สถานตากอากาศบางปูมีประวัติความเป็นมาอย่างไรคะจึงเป็นที่รู้จักในจังหวัดสมุทรปราการ?

ผมมาทำงานที่นี่ก็ประมาณสัก 25 ปีผมเรียนรู้จากข้อมูลเอกสารที่หน่วยงานนี้มีไว้ให้กับผมครับผมก็ศึกษาอ่านดูและผมเรียนรู้ทุกอย่างจากการทำงานทุกๆวันของผมเองครับ ผมอาศัยทำงานไปเลยเข้าใจความเป็นมาของสถานที่นี้โดยอาศัยจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่มีมานานครับเท่าที่ผมทราบมาจากเอกสารและผู้ใหญ่ที่มีอาวุโสมากกว่าผม ประวัติความเป็นมาของบางปูนั้นมีมานานมากครับ

สถานตากอากาศบางปูเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของ ประชาชน และ บุคคลทั่วไปที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร คนที่อยู่ในเมือง หรือคนแถวนี้ ถ้าเอ่ยถึงสมุทรปราการ เราจะไปกินข้าวบางปูทุกคนก็จะบอกให้ว่า ถึงสามแยกหอนาฬิกา เลี้ยวซ้ายเข้าถนนสุขุมวิทสายเก่า ตรงไปเรื่อย ก็ถึงบางปู โดยมีจุดสังเกต คือ นิคมอุตสาหกรรมบางปูจะอยู่ทางซ้ายมือ ส่วนสถานตากอากาศบางปูนั้นจะอยู่ทางขวามือ จากสามแยกสมุทรปราการให้เลี้ยวซ้ายไปตามถนนสุขุมวิท (สายเก่า) ประมาณ กิโลเมตรที่ 37 ให้กลับรถจะพบสถานตากอากาศบางปูอยู่ริมถนนซ้ายมือ (เยื้องกับ TESCO LOTUS บางปู) ที่ตั้งอยู่เลขที่ 164 หมู่ 2 ถนนสุขุมวิท ตำบลบางปูใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ นี่เป็นที่อยู่ที่ถูกต้องครับ พื้นที่ด้านหน้ามันติดกับถนนสุขุมวิท อยู่ประมาณกิโลเมตรที่ 37 ด้านหลังติดทะเลด้านอ่าวไทยตลอดแนว ยาว ก็ 2 กิโลเมตร มีพื้นที่ 639 ไร่ เศษๆครับ มันอยู่ห่างจากตัวเมืองสมุทรปราการ ประมาณ 12 กิโลเมตรจากที่นี่ไปนะครับ

บางปูมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยๆครั้ง ตามการปกครอง และการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ที่นี้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2480 จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ท่านได้เดินทางไปราชการที่จังหวัดชลบุรี ไปตรวจราชการขณะที่ท่านได้เดินทางผ่านพื้นที่นี้ ท่านได้ปรารภว่า ขึ้นว่านี่เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมจะทำการที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นที่พักอากาศก็เหมาะดี มีบรรยากาศดี แล้วไม่ห่างพระนครมากนัก ในเวลานั้นกรุงเทพ ถูกเรียกว่า พระนครนะครับ ท่านจอมพล ป. ก็ได้ให้ซื้อที่นี้ไว้เป็นจำนวน 639 ไร่ ให้

จัดสร้างสถานที่ตากอากาศตามความประสงค์ของท่าน พื้นที่นี้จึงเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นที่ติดริมทะเล มีร้านค้าบริการอาหารและเครื่องดื่ม ที่พัก ตลอดจนให้มีการลีลาศเพื่อสุขภาพ ตั้งชื่อว่า “สถานตากอากาศชายทะเลบางปู” มีหน่วยต่างๆ รับผิดชอบผลัดเปลี่ยนกันไปหลายหน่วย ล่าสุดปัจจุบัน กรมพลศึกษาทหารบก เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ประมาณพ.ศ. 2480 จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นให้สร้างเป็นสถานที่พักผ่อนสำหรับประชาชนทั่วไป เนื่องจาก ลักษณะ พื้นที่ติดชายทะเลและระยะทางไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร

บางปูดำเนินการก่อสร้าง จนกระทั่งประมาณ พ.ศ. 2482 การดำเนินการก่อสร้างสะพานสุขตาในปีนั้นได้ดำเนินการก่อสร้างสะพานสุขตาเสร็จเรียบร้อย หลังจากนั้นเปิดให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป แต่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นผู้รับผิดชอบดูแล โดยมีอธิบดีกรมสาธารณสุขเป็นประธานเปิดจึงตั้งชื่อเรียกใหม่ว่า "สถานตากอากาศชายทะเลบางปู" เพราะที่นี้มันใกล้ริมทะเลครับ

ประมาณในปีพ.ศ. 2484 สถานที่นี้ก็หยุดดำเนินการ เพราะเนื่องจากกองทัพญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกมาเพื่อใช้ที่นี่เป็นทางผ่านในการสู้รบกับฝ่ายสัมพันธมิตร ในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพาครับ

พอประมาณในพ.ศ. 2490 เมื่อเหตุการณ์สงบลง สถานตากอากาศชายทะเลบางปูก็ได้เปิดดำเนินการใหม่อีกครั้ง หนึ่ง โดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นผู้ดูแล และ รับผิดชอบสถานที่นี้ด้วย

ในปีพ.ศ. 2501 กรมพลศึกษาได้กลับเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ดูแล ทำการ เปิดบริการขายอาหารและเครื่องดื่ม ที่บริเวณปลายสะพานสุขตา โดยเปิดบริการทุกวันตั้งแต่เวลา 06.00 - 20.00 น. ดนตรี และลีลาศในวันอาทิตย์ตั้งแต่เวลา 12.00 - 18.00 น. จัดบริการที่พักที่ปลายสะพานสุขตา ในราคา 60 – 110 บาท ต่อวัน มีบ้านพักบริเวณริมแนวเขื่อน ราคา 80 บาทต่อวัน เริ่มให้มีการบริการให้เปิดที่พักค้างคืนขึ้นที่นี่ครับ

ต่อมาใน พ.ศ. 2505 กองทัพบกได้จัดตั้งเป็นสถานพักผ่อนและ สถานตากอากาศ ของกองทัพบก โดยมีคณะกรรมการอำนวยการสถานพักผ่อนและตากอากาศ ขึ้น โดยให้กองทัพบกเป็นผู้กำกับดูแล โดยให้จัดแบ่งเป็นสถานพักผ่อน สถานตากอากาศบางปู กับสถานพักผ่อนสถานตากอากาศหาดเจ้าสำราญขึ้นมาครับ

ประมาณพ.ศ. 2512 มีการจัดระบบการขึ้นมานใหม่ โดย ได้ดำเนินกิจการสถานพักฟื้นตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยจัดให้มีการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ บำรุงขวัญ ให้แก่ทหารที่บาดเจ็บจากการสู้รบ และรับทหารที่บาดเจ็บจากโรงพยาบาล พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่านทรงตั้งชื่อให้ใหม่ที่ เรียกว่า "สถานพักฟื้นและพักผ่อนกรมพลานุการทหารบก"

หลังจากนั้นเว้นไปหลายปีจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2533 ทางรัฐบาลได้ทำการ เปิดอนุสรณ์สถานเครื่องหมายทางประวัติศาสตร์ สงครามมหาเอเชียบูรพา เพื่อเป็นที่ระลึกถึงเหตุการณ์ที่ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก ณ สถานที่แห่งนี้ โดยมีพลเอกสายหยุด เกิดผล เป็นประธานในพิธีครั้งนี้ด้วย

พอในปีพ.ศ. 2535 จากที่ได้มีการดำเนินการเปิดกิจการมาร่วมหลายปีแล้วทำให้สิ่งก่อสร้างบริเวณร้านอาหารและห้องพักที่ปลายสะพานสุขตาชำรุด เสียหายเกิดขึ้น จึงมีการ ปรับปรุงห้องพักด้านขวาเป็น "ห้องกาแฟนางวล" และห้องบริเวณด้านซ้ายเป็นที่รับประทานอาหารใหม่ขึ้นมา

ในพ.ศ. 2536 ร้านอาหารที่ปลายสะพานสุขตา ต้องทำการซ่อมแซม ขึ้น จึงต้อง ทำให้ร้านอาหารสะพานสุขตาต้องทำการ ปิดกิจการ อันเนื่องมาจากความทรุดโทรม ของสิ่งก่อสร้าง ของฐานรากอาคารชำรุดมาก ไม่ปลอดภัยกับผู้มาใช้บริการ อีกต่อไปเกรงว่าอาคารจะทรุดตัวลงทำให้เกิดอันตรายเกิดขึ้นได้

ดังนั้นใน พ.ศ. 2537 จึงได้ทำการดำเนินการก่อสร้างร้านอาหารชั่วคราวขึ้นในบริเวณริมฝั่งด้านทิศตะวันออก เพื่อให้บริการอาหารและเครื่องดื่มเป็นจำนวน 8 หลัง ทำการก่อสร้างเสร็จสิ้น และเปิดให้บริการเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2537 ในปลายปีนั้นเองช่วงฉลองวันคริสต์มาส และวันขึ้นปีใหม่

หลังจากนั้น พ.ศ. 2540 เริ่มได้ดำเนินการปรับปรุงและซ่อมแซมอีกครั้งที่สะพานสุขตาและอาคารร้านอาหารปลายสะพานสุขตา เป็นการปรับปรุงครั้งใหญ่

ในพ.ศ. 2543 การปรับปรุงซ่อมแซมสะพานและร้านอาหารปลายสะพานสุขตาได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อย ทำให้สภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้นมากกว่าเดิม ทำการเปิดกิจการให้บริการแก่ข้าราชการ ลูกจ้างสังกัดกองทัพบกตลอดจนประชาชนทั่วไปได้มาใช้บริการในสถานที่นี้ และในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2543 ได้เปลี่ยนชื่อร้านอาหารใหม่เป็นเรียกว่า "ศาลาสุขใจ"

จนกระทั่งพ.ศ. 2546 กองทัพบกได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงร่วมโครงการและแถลงข่าวโครงการพื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติกองทัพบก เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา โดยความร่วมมือกับ กองทุนสัตว์ป่าโลกสากล สำนักงานประเทศไทย

2. เอกลักษณะของสถานตากอากาศบางปูในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร? อะไรบ้าง?

นกกางนวลมีจำนวนมาก ณ สะพานสุขตา นกกางนวลบินมาอาศัยอยู่จำนวนมาก สะพานสุขตาเป็นจุดที่เด่น คุณสามารถดูนกกางนวลได้สะดวกมากเห็นได้ชัดบนสะพาน ทะเล ในท้องฟ้า ช่วงตะวันตกดินบรรยากาศสวยงามมากครับ ที่ศาลาสุโขทัย มีอาหารไทยหลายประเภทรวมทั้งอาหารทะเลที่สดๆเลยนะครับ และรสชาติก็อร่อยจะมีประชาชน และคนที่อยู่ใกล้ๆชอบมารับประทานเป็นครอบครัวก็มากนะครับ พามาเป็นกลุ่มเพื่อนๆ คู่รัก หรือ สามีมรภรรยาตั้งแต่ช่วงเวลาใกล้เที่ยงที่ศาลาสุโขทัยจะมีลูกค้าจำนวนมากโดยเฉพาะวันหยุดราชการในวันเสาร์-อาทิตย์ นอกจากนี้มีแหล่งธรรมชาติที่สวยงาม ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีพรรณพืช และ สัตว์นานาชนิดอาศัยอยู่ในป่าชายเลน มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ ครับ

3. สิ่งที่ท่านต้องการจะสื่อความหมายของสถานตากอากาศบางปูสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมีอะไรบ้าง?

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาชม นกกางนวลที่มีจำนวนมาก ณ สะพานสุขตา ให้อาหารนกโดยซื้ออาหารที่วางขายอยู่ข้างสะพานสุขตา ถ้าयरูปนกกางนวลที่มาเกาะตรงสะพาน นกกางนวลที่อยู่บนหาดชายเลน หรือ นกกางนวลกำลังบินเป็นฝูงใหญ่ไว้เป็นที่ระลึก มาพักรับประทานอาหารไทยที่ศาลาสุโขทัย ไปชมธรรมชาติป่าชายเลนถ่ายรูปปลาตีน (ปลาจุ่มพรวด) ปูแสม นกกระยาง และเข้าชมศูนย์ศึกษาธรรมชาติแหล่งเรียนรู้ ตอนเย็นมารับประทานอาหารใกล้ชายทะเล และเดินรำลึกาศในตอนเย็น ลีลาศที่นี่เป็นแบบการเต้นเพื่อสุขภาพครับ

4. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรู้จักสถานตากอากาศบางปูในประเด็นใดบ้าง?

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรู้จักสถานตากอากาศบางปูที่มีนกกางนวลบินมาอยู่จำนวนมาก มีสะพานสุขตาเป็นจุดสามารถชม นกกางนวลได้สะดวก มีอาหารไทยหลายประเภทรวมทั้งอาหารทะเลที่สดๆที่ศาลาสุโขทัย มีแหล่งธรรมชาติที่สวยงาม มีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีพรรณพืช และ สัตว์นานาชนิดอาศัยอยู่ในป่าชายเลน มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ

5. ท่านช่วยการสงวนรักษาสถานที่ตากอากาศบางปูสำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร

สถานตากอากาศบางปูเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่สามารถเห็นนกนางนวลจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย มีสะพานสุขตาที่จะเห็นนกนางนวลมาเกาะเป็นจำนวนมากบริเวณสะพานสุขใจ บินวนเวียนกันเป็นฝูง บนท้องฟ้า และเดินหาอาหารบนหาดชายเลน นอกจากนี้ศาลาสุโขทัยมีประวัติหรือข้อมูลบ่งบอกความสำคัญของสถานตากอากาศ ในศาลาสุโขทัยที่เด่นลีลาสำหรับสุขภาพในตอนเย็นวันอาทิตย์ มีปายาเลนที่อุดมสมบูรณ์ สามารถเห็นสัตว์นานาชนิดที่อาศัยอยู่บนหาดชายเลนได้ชัดเจน เช่น นกนางนวล นกกระยาง ปูแสม และปลาตีน หรือ ปลาจุ่มพรวด

6. มีกฎระเบียบอะไรบ้าง ที่เกี่ยวข้องการเยี่ยมชมเพื่อให้การดำเนินการสถานที่ตากอากาศบางปูเป็นไปอย่างราบรื่น

นักท่องเที่ยวทั้งประชาชนคนไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศรักษาความสะอาด อย่างทิ้งขยะ หรือสิ่งปฏิกูล ลงในทะเล หรือบริเวณสถานตากอากาศบางปู เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม

7. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค หรืออันมีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ในสถานตากอากาศบางปูอย่างไรบ้าง?

สถานตากอากาศบางปูยังไม่มีสื่อภาษาอังกฤษที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้เข้าใจและศึกษาได้ด้วยตนเอง เช่น ประวัติศาสตร์ของสถานที่ ป้าย และสัญลักษณ์ต่างๆที่สำคัญ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจได้ง่ายขึ้น ตลอดจนยังขาดบุคลากรที่จะสื่อสารภาษาอังกฤษ สื่อความหมายให้ความรู้ ความเข้าใจและคำชี้แจง แก่ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

นอกจากนี้สิ่งที่จำเป็นที่สุดคือ สารระที่ให้ความรู้ ความเข้าใจในเชิงวิชาการที่เป็นภาษาสากล คือ ภาษาอังกฤษ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของแผ่นพับ หรือมีเอกสารชี้แจงเพิ่มเติม และคิดว่าในสถานตากอากาศบางปูควรมีการเพิ่มประโยชน์หรือความสำคัญของพรรณพืชและสัตว์นานาชนิด เช่นการมีป้ายบักชื่อของต้นไม้และประโยชน์ของต้นไม้ไว้ตามต้นไม้ต้นนั้น สิ่งสำคัญต้องเพิ่มภาษาอังกฤษให้มากขึ้น รวมถึงการให้ความสำคัญกับทางประวัติศาสตร์ในสถานตากอากาศบางปูให้ครบถ้วน ควรมีภาษาอังกฤษที่จะสื่อความหมายตามจุดต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจ และข้อมูลของสิ่งที่จำเป็นให้กับ

สถานตากอากาศบางปู เนื่องจากสิ่งเหล่านี้มีอยู่น้อยมาก ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ค่อยเข้าใจในเนื้อหา ซึ่งต้องใช้เวลาอย่างมากในการอธิบายสื่อความหมายให้เข้าใจ

8. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของสถานตากอากาศบางปูอย่างไรบ้าง?

สถานตากอากาศที่มีพนักงานนวดบิมาอาศัยอยู่จำนวนมาก มีสะพานสุขตาเป็นจุดที่โดดเด่นสามารถชมพนักงานนวดได้สะดวก มีอาหารไทยหลายประเภทรวมทั้งอาหารทะเลที่สดและอร่อยที่ศาลาสุโขทัย นอกจากนี้มีแหล่งธรรมชาติที่สวยงาม มีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีพรรณพืช และ สัตว์นานาชนิดอาศัยอยู่ในป่าชายเลน มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจถ้าสถานที่แห่งนี้ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวระดับประเทศ จังหวัด และตลอดจนส่วนท้องถิ่นมาช่วยกันพัฒนาสถานตากอากาศบางปูแห่งนี้ให้เป็นที่รู้จักกันแก่นักท่องเที่ยวในประเทศไทย รวมถึงนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้รู้จักกันมากยิ่งขึ้น หน่วยงานเหล่านี้ช่วยกันทำให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศอยากมาท่องเที่ยวในประเทศไทยกันเป็นจำนวนมาก จะช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

9. ท่านมีความคิดเห็นต่อสถานตากอากาศบางปูในภาพรวมอย่างไรบ้าง

ให้เพิ่มการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศด้วยภาษาอังกฤษในสถานที่สำคัญ เช่น ประวัติความเป็นมาของสถานตากอากาศบางปู ชื่อจำพวกพรรณนกชนิดต่างๆ สัตว์น้ำในหาดชายเลน และ พืชป่าชายเลน เป็นต้นเพื่อเป็นฐานข้อมูลความรู้ให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้มากขึ้นกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน

บทสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

Mrs. Donna Houghton เพศ หญิง อายุ 32 ปี จำนวนครั้งที่มาเที่ยวที่นี่ 3 ครั้ง มาจากทวีปอเมริกาให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2552

1. How do you know Bang Pu Resort?

Oh! I know this place from my friends who live in Thailand. They told me about this place. It is a natural resource. There are a lot of sea glues and many types of Thai food. It is near Bangkok. I can come here and go back only one day. I came here three times.

2. What is the identity of Bang Pu Resort according to your own idea? Please give samples.

Um! Seagulls. I saw them a lot on the bridge. What is the name of bridge? My guide told me before I came in. Oh! I forgot the name. At the end of the bridge, a restaurant was built into the sea. I like it. When I had come here, I had Thai food at this restaurant. It's a good place near the sea and good environments. I like Thai food. It is delicious, fresh seafood and hot spicy sauces, too. But I feel surprised here. It has mangrove forests. They are important natural resources. In my country, they prevent storms in the coast areas and they are recreational places. I think the mangrove forests at Bang Pu are rich in ecology such as small-leaf mangrove, sea Po, white Samae and others. Do you know I like here. I can see many fish and other aquatic animals along the coasts and rivers. When I went into Learning Center, It is over there. It is interesting buildings. I am interested in learning center.

3. What is your thought concerning what to communicate to the others about Bang Pu Resort?

Um! I want to know why Bang Pu is important for Thai people. I should know about history of Bang Pu. Why do the seagulls visit this place? Why this bridge is called Suk Ta? It is very good if the signs is English language. It makes me understand easy.

4. In what matter do foreign tourists recognize Bang Pu Resort?

Well! Bang Pu Resort is a good place. Oh! Here are strange. It is no signs around these areas. And it is no signs English language. Sometimes, foreigner tourists want to learn and read something by themselves. It is very difficult to understand this place easy. If it is possible, should have some signs into English language. One thing, I did not see a garbage can. When I want to throw rubbish, no garbage cans. I saw a lot of rubbish on the land. It is inconvenient for us. It makes this environment dirty.

5. How can you help preserving the Resort for sustainable tourism?

Um! The environment is still natural. The seagulls always visit during November to May. Suk Ta Bridge has many seagulls to fly over our heads. They fly on the sky. It's beautiful pictures. Oh! The restaurant into the sea is still here. Thai food is always fresh, delicious and good taste. One more thing is mangrove forest. No rubbish is on the land, sea and marshes.

6. What are your suggestions to promote tourism at this tourist attraction?

The first thing, Bang Pu has its identities and culture here. And Bang Pu should have information to show internet many websites to be English language. Signs should use the English language. This place should keep seagulls to visit Thailand for long time because some people love watching seagulls. I can dance on Sunday evening. I like dancing for my healthy. Moreover, mangrove forest and environment is still here.

Keep areas clean. Learning Center should show various details and use the English to describe the information.

7. What are the problems that affect foreign tourists at Bang Pu Resort?

It is no English language to describe the information. The communication with English language should have here. It is necessary for foreigner tourists. Some tourists want to learn by themselves. Sometimes, they would like to read for understanding some information. The officers cannot speak English with foreigner tourists. It should have video with soundtrack, movie with soundtrack and internet many websites. The other places in Bang Pu Resort should use the English language to describe such as the names of plants or trees, the names of animals and the important information, too.

8. How do you keep Bang Pu Seaside Resort for sustainable tourism?

Bang Pu should keep identities: seagulls, culture: Thai food, environment: various aquarium animals and mangrove forest. I forgot it. Sala Suk Jai, there is a ballroom in the restaurant and Thai food is delicious, too.

9. What is your opinion for Bang Pu Seaside Resort in the big images?

The big images are natural place. There are a lot of seagulls which come from Siberia. They always visit at Bang Pu. Thai food is delicious and good tastes. And the restaurant is located into the sea. There are various beautiful views when I see into the sea. I have had my dinner and I can dance with my friends. I enjoy dancing : ballroom. It is wonderful time. Should keep mangrove forests to be natural resources. Keep the areas clean. Don't throw the rubbish away the garbage can.

บทสัมภาษณ์มัคคุเทศก์

นางสาวกนิษฐา เอี่ยมสกุล เพศ หญิง อายุ 36 ปี การศึกษาปริญญาตรีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง อบรมมัคคุเทศก์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประสบการณ์ 12 ปี ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2552

1. เหตุผลใดที่ท่านการพานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาเที่ยวสถานตากอากาศบางปู?

ดิฉันดีใจมากคะที่ได้มีโอกาสให้ข้อมูล ขอขอบคุณมากนะคะ ดิฉันชอบแนะนำทำ
หมายกำหนดการท่องเที่ยวที่บางปูสามารถเดินทางไปกลับภายในวันเดียวคะ ดิฉันจึงนำเสนอ
สถานที่แห่งนี้ให้แก่นักท่องเที่ยวคะ เพราะนักท่องเที่ยวกลุ่มของดิฉันชอบเที่ยวแบบธรรมชาติมาก
คะ ต้องเดินทางสะดวกด้วยคะ นักท่องเที่ยวต้องการให้มีสถานที่ท่องเที่ยวแบบธรรมชาติมากๆคะ
สามารถดูนกนางนวลจำนวนมากได้ด้วย มีที่รับประทานอาหารไทยหลากหลายชนิด อาหารทะเล
สดๆ แล้วอาหารต้องอร่อยด้วยนะคะ สำหรับสถานที่รับประทานอาหารควรใกล้ชายหาดใน
บรรยากาศร่มรื่น ได้อากาศที่บริสุทธิ์ ถ้ามีสถานลีลาศเพื่อสุขภาพก็ยิ่งเหมาะมากคะ โดยเฉพาะถ้าใน
วันหยุด จะมีความสะดวกในการเดินทางมากคะ นอกจากนี้แล้วสถานตากอากาศบางปูเป็นที่
รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วไป เป็นที่รู้จักกันดีคือมีนกนางนวลจำนวนมากบินโฉบเฉี่ยวให้เห็นเป็น
จุดเด่น เมื่อหิวต้องการทานอาหารก็มีภัตตาคารบรรยากาศดีๆติดชายหาด ถ้านักท่องเที่ยวคนใด
ชอบเดินรำเพื่อสุขภาพก็มีสถานเต้นรำลีลาศได้ในห้องอาหารในวันอาทิตย์ตอนเย็น ถ้าต้องการชม
ธรรมชาติก็มีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ไว้ให้ศึกษา

2. เกร็ดลักษณะของสถานตากอากาศบางปูในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร? อะไรบ้าง?

ดิฉันคิดว่า สถานตากอากาศบางปูเป็นสถานที่ที่รู้จักกันมาก ในการดูนกนางนวลจำนวนมากที่บินมาเกาะที่บริเวณสะพานสุขใจ บินอยู่ในท้องฟ้า เดินบนหนอง เล่นตามชายหาด สัตว์
น้ำปลาตื่นว่ายอยู่ในเลน แบบธรรมชาติมากคะ และต้องการเต้นรำลีลาศในศาลาสุโขทัยก็เต้นได้ใน
ห้องบอลรูมมันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นมากนะคะ

3. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อความหมายในสถานตากอากาศบางปูเป็นอย่างไร?

สถานตากอากาศบางปู ด้านการสื่อความหมายด้านข้อมูลนะคะ ดิฉันคิดว่าควรให้มีการปรับปรุงคะ แล้วควรมีการเพิ่มการสื่อประชาสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิมด้วยคะ สำหรับข้อมูลในการนำเสนอในสถานตากอากาศก็ยังมีข้อมูลน้อยอยู่คะ ดิฉันคิดว่าควรมีสื่อภาษาอังกฤษในจุดสำคัญๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจข้อมูลประวัติความเป็นมาบ้างนะคะ ความสำคัญของสถานที่นี้มากอยู่นะคะ ควรให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศควรรู้และเข้าใจความสำคัญของประวัติศาสตร์ไทยคะ นักท่องเที่ยวทุกคนควรรักษาความสะอาดบริเวณรอบสะพานสุทธา และหน้าศาลาสุขาใจไม่ควรทิ้งสิ่งที่ไม่ต้องการ ขยะต่างๆ ลงในทะเล ควรให้มีกฎระเบียบการรักษาดูแลสถานที่ สิ่งแวดล้อมให้สะอาดและสวยงามอยู่ตลอดเวลาคะ นอกจากนี้แล้วควรมีการสื่อข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษของสถานที่ตากอากาศทางอินเตอร์เน็ต เว็บไซต์ต่างๆของจังหวัด กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท) ควรจัดทำสื่อภาษาอังกฤษเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยวในประเทศไทยด้วยนะคะ

4. สิ่งที่ท่านต้องการจะสื่อในเรื่องใดบ้างเกี่ยวกับสถานตากอากาศบางปูสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร? อะไรบ้าง?

ดิฉันต้องการให้สถานตากอากาศนั้นมีเอกลักษณ์ของนางนวลมีจำนวนมากมาจกไซบีเรียมาอยู่ในประเทศไทยตั้งพฤศจิกายนถึงพฤษภาคมคะ เวลาถ่ายภาพจะสวยมากคะ ภัตตาคารอาหารไทยที่ติดชายทะเลในศาลาสุขาใจ มีป้าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ ควรมีสื่อภาษาอังกฤษในจุดสำคัญๆ เพื่อสร้างความเข้าใจต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นอกจากนี้แล้วควรมีการรักษาความสะอาดของสถานที่ให้มีระเบียบในการรักษาความสะอาดไม่ควรทิ้งขยะลงในทะเลซึ่งจะทำให้ทัศนียภาพไม่สวยงาม ควรรักษาความสะอาดในบริเวณสถานตากอากาศ เพื่อให้มีสิ่งแวดล้อมที่สวยงามอย่างยั่งยืน

5. นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศรู้จักสถานตากอากาศบางปูในประเด็นใด?

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศรู้จักสถานตากอากาศบางปูเป็นสถานที่ในการชมนกนางนวลคะ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ชอบภาพถ่ายที่ถ่ายรูปแล้วมีนก กำลังบินอยู่เหนือหาด ติด

อยู่ด้วย มันเป็นภาพที่สวยงามมาก และประทับใจ บางคนก็ทวิตส์บอกว่ายังเป็นธรรมชาติอยู่มาก บางคนเห็นนกนางนวลที่เกาะที่สะพานอย่างใกล้ชิดชอบมากยิ้มแย้ม พร้อมสามารถให้อาหารนกอย่างใกล้ชิด อีกประเด็นหนึ่งคือเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์มากคะ นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเคยออกมาว่าเราที่นี่ ก็มีความตั้งใจจะมาปลูกป่ากัน เพราะเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ และที่นี้ก็มีธรรมชาติสวยงาม บางคนเห็นปลาจุ่มพรวด (ปลาตีน) จำนวนหลายตัว มันกำลังว่ายบนหาดชายเลน นอกจากนี้แล้วยังเห็น ปูผสมเดินบนหาดชายเลน บางตัวชูตัวอยู่ในรู และบางตัวก็วิ่งไปมาบนหาดเลนภาพเหล่านี้เป็นภาพที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวมากเลยนะคะ

6. ท่านช่วยการสงวนรักษาสถานที่ตากอากาศสำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร

ดิฉันชอบที่นี่มีมากนะคะมีนกนางนวลจำนวนมาก มาเกาะ และบินไปมาในท้องฟ้า เวลาถ่ายภาพตอนเย็นสวยงามนะคะ และสถานที่แห่งนี้สำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีป่าชายเลนที่สมบูรณ์มากนะคะควรรักษาไว้นานๆ บุคคลที่มาที่นี่มีความตั้งใจจะมาชมป่าชายเลนกัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดี ควรให้มีการดำเนินต่อไป และที่นี้มีธรรมชาติสวยงามที่ควรรักษาไว้ให้ยั่งยืนตลอดไป

7. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค หรืออันมีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวต่างประเทศในสถานตากอากาศบางปูอย่างไรบ้าง?

ควรมีการสื่อสารข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษของสถานที่ตากอากาศทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ต่างๆของจังหวัด กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท) จัดทำสื่อภาษาอังกฤษเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ตลอดจนควรมีการรักษาความสะอาดบริเวณสถานตากอากาศบางปู และบริเวณหาดชายเลนที่นักบินมาหาอาหารควรมีระเบียบการดูแลสถานที่ และสิ่งแวดล้อมให้สะอาดให้เป็นจุดประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมสถานตากอากาศบางปู

8. ท่านมีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาอย่างไรบ้างเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของสถานตากอากาศบางปู

ดิฉันต้องการให้เพิ่มการสื่อความหมายด้านข้อมูลควรมีการปรับปรุงคะ ควรมีการเพิ่มการสื่อประชาสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิมนะคะ ข้อมูลในการนำเสนอในสถานตากอากาศยังมี

ข้อมูลน้อยอยู่ค่ะ ควรมีสื่อภาษาอังกฤษในจุดสำคัญๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจข้อมูล ประวัติความเป็นมา ความสำคัญของสถานที่นี้มากยิ่งขึ้นค่ะ และควรรักษาความสะอาดบริเวณ โดยรอบสะพานสุขตา หน้าศาลาสุขใจไม่ควรทิ้งสิ่งที่ไม่ต้องการ หรือขยะต่างๆ ลงในทะเล ควรมีกฎ และระเบียบการรักษาดูแลสถานที่ สิ่งแวดล้อมให้สะอาดและสวยงาม ขึ้นเพื่อเพิ่มเสน่ห์ดึงดูดแก่นักท่องเที่ยวค่ะ

9. ท่านมีความคิดเห็นต่อสถานที่ตากอากาศบางปูในภาพรวมอย่างไรบ้าง

ดิฉันต้องการให้มีเอกลักษณ์ของนกกางนวล ณ สถานที่แห่งนี้ ซึ่งมีจำนวนนกกางนวลมาก ภัตตาคารอาหารแบบไทยๆของเราก็ดีชายหาดทะเล ในศาลาสุขใจก็ดนตรีสามารถเล่นได้ มีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ แล้วควรมีสื่อภาษาอังกฤษในจุดสำคัญๆนะคะ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นอกจากนี้แล้วควรมีการรักษาความสะอาดของสถานที่ให้มีระเบียบ กฎ การรักษาความสะอาดจะทำให้ทัศนียภาพไม่สวยงาม ควรรักษาความสะอาดในบริเวณสถานที่ตากอากาศ เพื่อให้มีสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวกิตดา ปรัตถจริยา
 ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss Kitda Praraththajariya
 ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
 สถานที่ติดต่อ สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน
 สุนันทา โทรศัพท์ 02-160-1111 ต่อ1044
 E-mail – address: kitda@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี : ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ) การสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง
 ปริญญาโท : การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) การสอนภาษาอังกฤษ
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
 Education Specialist Degree :(Human Services: Technology Occupation
 Education) at Central Missouri States University in the
 United States of America
 Certificate: English for Media Education in Australia
 Certificate: CLE for Teaching English from International Rotary

สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ

- การสอนภาษาอังกฤษ
- ภาษาอังกฤษวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการโรงแรม

ภาระงานในปัจจุบัน

งานประจำ

- อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะ
 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ประวัติผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรวัติ อินทรกำเนิด ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์พิเศษสาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. ดร. ศรีสว่าง เลี้ยววาริณ ตำแหน่งปัจจุบัน ข้าราชการบำนาญที่ปรึกษาด้านภาษาต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ระดับ 9
3. Mrs. Megan Douglass อาจารย์ Central Missouri State University: Human services: Technology Occupation Education
4. Dr. Ericson John อาจารย์พิเศษ Central Missouri State University : Human services: Technology Occupation Education